

Godevaert van Boloen : historie van hertoghe Godevaert van Boloen.

<https://hdl.handle.net/1874/362691>

CA. 968

Hier beghint die prologhe van
der scoenre historien hertoghe gode
naerts van boloen

Dat salustius seyt ist waer
dat veel menschen horen buyt
in gulicheit. Inpericheit. of traghe
ondurhticheit. onghelert en onge
licht ondhouden. en hoer leue ouer
brenghen ghelyc als pelgherims di
e sonder merren doer enich lant rey
sen daer si gheen tepken van doech
den en laten bliuen Den welken te
ghens nature hoer lichaem der gul
licheit staet gegheue. ghelyc als beel
ten sonder vstant En hoer leue is he
lastich. in dien dat si niet en beghe
ren te wetē wat voer hoer tyt goets
of quaets is gheschiet. of wat si van
eren of doechden in toetomenden ti
den behoren te doen. en daer o acht
it ghelyc. hoer leuen. en horen doot
in dien dat sulke lude ter stont ver
gheten bliuen. want si gheen wer
ken bedreuen en hebben die ghedē
kens waert syn Mer die duncken
mi alleen leue. en hoers leues recht
gebrukē. die hoer verstant te wer
stellende met enighen wercken van
eren. of bi doechdeliken consten. na
hoerre doot een faem vā eren na hē
pinen achter te laten Daer om ist
te wetē dat die natuer en god. diuer
sen personē. diuerse weghe tot doech
den en tot eren vlenet. en gegheuen
hebben Wat den enen is gegheuen
vromelike wercken van eren te vol
brenghen En den anderē eerlike en
doechdelike werckē o ewigher ghe
dachtenisse waerdich wese. die

lic en bequaemlic te bescrue En de
lommighen die god daer toe begrā
riet. gheeft hi goede sinnen en begeer
licheit om te weten te lesen. of te ho
ren wercken van vromicheit En o
duncken si mi eens deels ghelyc te
pisen wesen. den ghenē die werckē
van eren bedreuen. die dat pūtelic
bescrue. en die de boeken pūte te o
crighe. en te lesen. en te vstaen Wat
waert sake o; die vrome eerlike wer
ken voert ghemeen weluaren heere
uen. scriftelic ter memorien niet ge
stelt en waren. so soudē ghelyc be
roeft bliuen die weldoerres hoere
eren. en die nacomelinghen des goe
den exempels om oer wel en eerlike
na te doen Daer om ist doechdelic re
delic en behoerlic. datmen soe wel i
duytschen. en in walschen. en in alle
anderen sprake. so wel als in latyn
scriftelic ouersette en vclare. die ho
ghe vrome eerlike wercken van eren
ghe geboren edelen kerstē pūnen
here Godeuaert hertoge vā boloen.
die na machtich coninc van thet
wert. met sine stouten mede prince.
die bi gods hulpe en hoerre hogher
victorien. met soe menighen lie
arbeit. die viandē des heplighen ker
sten gheloofs vwonne hebben en o;
heplighe lant van iherlm metten he
lighen graue cristē hebben vreghe
Daer om achtervolghende daer vā
die historie vten latine vstaert. om
is nu al hier in prenten ouer gheset.
en vghelike die schoen historie hier
na volghēde te rōmuniceren. en ter
kenissen te brenghen. op dat daer bi

and salighe menschen int herte doech
den begripen sellen. om wercken vā
een te volbrēngen. alst punt ende
yt gheuen mach.

Hier beghint die tafele des teghē
woerdighen boers

In dit eerste capittel bescreyft
men hoe en waer om ons heylighe
vād die paues urbanus die tweede vād
maende en veruette met loeten ond
wyle gheselike. warelike. en dz ge
meen volc van vrancrijt en vā ande
wen plaetsen tontfanghen en aen te
nemen die iherusalēsche reyle teghē
den turckē en onghelouighē menschen

In dz tweede ca. des eerste boers
bescreyft hoe hertoghe godeuaert
vā boloen en pieter die hermyt te
lamen ogaerden. ende hoe pieter al
te sijn volc sloes. doer bedriechlichz
des keplers vā konstantinobel

In derde ca. des tweedē boers
bescreyft hoe die grote hughe des
romers broeder van vrancrijt met dē
geaue van vlaenderen. normandien
en carnoten den kerstenē ten hepli
ghen lāde waert genolghet sijn

In vierde ca. des eerste boers be
screyftmen van wien die conincklike
stat konstantinobelē gemaect was

In eerste ca. des anderen boers
hoe die fransosen vā konstantinobelē
ouer voerē en reysdē totter stat ny
cre en quamē vō die stat te belegghen

In andde ca. des andden boers
bescreyftmen hoe die stat nycre bele
ghen bestozmt en beuohtē wert. en

hoe die stat in theylers handē op ge
gheuen wert

In derde ca. des anderde boers
bescreyftmen hoe die scaren vō kerste
nen hem seluen deeldē na dat si van
der stat nycre gescheiden waren. en
hoe si int velt enē groten strijt haddē
daer de kerstē die ouer hant hilden

In vierde ca. des andden boers
bescreyftmē hoe graef houdewijn her
toghe gouaerts broeder van boloen
met graf dāckaert sepydē met harē
volc vāden anderen en hoe si tarlen
beleyden en hoe si vō vriedelic in gela
ten waren

In laetste ca. des anderde boers be
screyftmen hoe die kerstē vōtoghen en
hoe si enē groten strijt int velt ghe
hadt hebben daer si die victori behil
den. en oer hoe si met groten arbeyt
en wederstoet int dal vā antiochien
ghetomen sijn

In eerste ca. des derden boers
bescreyftmen hoe die kersten die stat
antiochien belepyden

In anderde capit. des derden
boers bescreyftmē hoe die turckē vter
stat vā antiochien quamē en beuoht
ten die kersten. en hoe lōmighe gro
te heren heymelic wech reden ouer
mits groten hongher die si vō leden

In derde ca. des derde boers be
screyftmen hoe die kersten op sloegē
een swaer blochups voer antiochien
ewelcke die turcken gheerne benomē
haddē vō seer vgenochten werde

In eerste ca. des vierden boers

elberijtmē hoe die ambalaten van den conic van habilonien quamen wt antiochien int heer der kerstenē om paps te maken en hoe heerlic dat si ontfanghen werden met steken en tornoyen na die maniere vā thof

Int anderde ca. des vierde boets bescrijtmē hoe si dat blothups en dat veruallen casteel weder op timmerden daer die turkē leer mede gedwonghen werden

Int laetste ca. des vierden boets bescrijtmē hoe die prins boemont veel conuersacien en ghemeenscap hadde met enen capiteyn der turkē en hoe hi hē int gheloue onderwees doer gods ghenade

Int eerste ca. des vijften boets bescrijtmē hoe die kersten na dat si in die stat van antiochien gecomē waren die turken daer in vloeghen en hoe si beslozden dat slot dat in die stede lath aen die hoetste side v veel turken op gheweken waren

Int anderde ca. des vijfte boets bescrijtmē hoe corboram die prins van parsen gheromē is voer die stat antiochien om die kersten van daer te vdriven

Int derde capittel des vijften boets verclaertmen hoe die moeder van Corboram quam tot hem int belegghe ende wat wonderlike moerden dat si hem toe sprac en voerleide om hem weder tot sinen lande te trecken. ende wat wonderlike disputa die dat si daer onder hem bepden gehade hebben ende hoe si met ominnē

van hem ghescheyden is

Int eerste capittel des seften boets bescrijtmē hoe ons ghesent maker ihesus cristus met sijnder lieuer moeder ende metten apostel pieter hem openbaerde enan errebaren priester gheten Judas ende seyde hem die sake waer om die kersten in soe groot verdriet en liden waren. ende hoe si victorie vercrighen louden binnen vijf daghen waer si ke dat si penitencie deden. ende oet hoe die speer gheuonden were

Int anderde capittel des seften boets bescrijtmē hoe die kersten wt leynden ambalaten tot Corboram den prince der turken om hem te ontleghen ende dach te beteynen om te strien en wat harde strien gher woerde si onderlinghe hadden

Int derde capittel des seften boets bescrijtmē hoe stouelic die kersten wt quamen te veldē teghē corboram. ende hoe si die strij wonen

Int vierde capittel des seften boets bescrijtmē hoe die legioenen die hemelliche scaren quamē den kersten sienlic te baten waer om die kersten seer ghemoet waren ende hoe die turken dit merckende voer vlnelictich werden ende die kersten vercrighen die victorie

Int vijfste capittel des seften boets bescrijtmē wat groter roet dat die kersten vergaerde inder ruten tentē ende hoe die capiteyn des casteels dat casteel op gat ende met

sonnighe vandē sinen kersten werē
en oock hoe grote hughe sterck

Int laetste rapittel des seften
boers verclaertmen hoe dat die pri
cender kerstenen inder stat welende
caet hilden hoe sijn voert an lettē sou
den . ende hoe die edel ridder pilet
grote victori daer na teghen die tur
ken hadde . ende hoe die edel bisscop
van poets sterck . ende hoe die graef
vā sint gielis een stat wan en broch
te an dat kersten gheloue

Int eerste rapittel des seunden
boers verclaertmen hoe die printen
mitten ghemenen volcke weder in
antiochien quamen om die reise des
bepliechs graefs te volbrengen en
hoe boemont daer voer hem allen be
gheerde heer van antiochien te wer
de nader toe segghinghe die hem ge
uen was ende oock wat toskeliker
stat dat antiochien was

Int anderde rapittel des seunden
boers bescrijftmen hoe Raymōe
die graef van sint gielis eerst met si
nen volcke vter stat toech en replede
over twee steden als ruga en albari
ende hoe si enen groten slach had
den teghen die turkē int velt in wel
ken strejt die kersten d die ouerhant
hilden ende toghe so voert voer een
stat gheheten marra die si belepden
en oer verwonnen

Int derde rapittel des seunden
boers verclaertmen hoe die edel gra
fen der kerstenen met horen scaren
voert repleden end quamen voer een
stat gheheen caphalia in die welke

si nyemant en vonden mer die turkē
waren daer wt gheulden en hadden
te achter ghelaten vol goets . en soe
voert replede hoe si grote gauē vā
den coninghen ende heren der turkē
ontkinghen ende oer hoe si een stede
belept hadden ende creghenle son
der wederstoet

Int laetste rapittel des seunden
boers verclaertmen hoe Boemont
schiet vanden anderen printen der
kerstenen . en hoe die edel prins har
toghe Souaert van boloen voert tē
heilighen lande waert replede met si
nen anderen mede printen en hoe si
enen groten strijt hadden int velt te
ghen die turken daer die kersten die
ouer hant hilden

Int eerste ca. des achtsten boers be
scrijftmen hoe die printen der ker
stenen repleden vā celarea tot die ro
ninclike stat Iherlm en belepdenle .
en hoe sise bestormd en en wonnen

Int anderde ca. des achtste boers
sclaertmen hoe die kersten printen
metter ghemeente toren en croende
den edelen hartoghe gouaert vā bo
loen tot horen conint vā iherlm . en
hoe si toren enen patriark

Int derde ca. des achtsten boers
sclaertmen hoe die keiser van babilo
nien doen hi hoerde dat die kersten
die stat iherusalem en veel and stede
en landen gheweldighet hadden soe
sant dese keiser een van sinen con
inghen met een groot heer om conint
godeuaert met sinen volcke te veris
ghen

In dit vierde ca. des achtē boets
sclaetmen hoe die princen der kerste
nen die sōmighe weder tot haren lā
de reysden doe si haer inicheit daer
ghepleecht hadde

Hoe houdewijn getroent wert en
ghesaluet conic van iherusalem end
van dat heyligh lant

In vijfste ca. des achtē boets
verclaertmen hoe conic houdewijn
van iherusalem tot ioppen reysde en
maecte daer een ouerdracht metten
ianuelen end ptaliaenschen metten
welken hi sōmighe steden belepde.
en wonnen

In sesste ca. des achtē boets si
claertmē hoe conic houdewijn toech
van die stat cesarea die hi met craft
ghewonnē hadde en quā te ramula

In sevende capittel des achtē
boets verclaertmen hoe coninc hou
dewijn twe reysen die stat achon be
lepde. en hoe hem die stat die ander
de reyse doer lwaer bestormen op ge
gheuen wort

In achtste ca. des achtē boets
verclaertmen hoe conic houdewijn
vā iherusalem int velt reysde teghē
ronics volt van habilonien en hoe
hi daer enen grote strijt teghen had
de daer coninck houdewijn die ouer
hant of behilde

In neghende capittel des ach
sten boets verclaertmen van wond
like teikenen die binnen iherusalem
gheschieden. en hoe die kersten daer
leer in sllaghen waren

In tiensste ca. des achtē boets
verclaertmen hoe die kersten twee

reysen slach ende strijt teghē die tur
ken hadden daer si die victorie hilde
In elfste capittel des achtē
boets bescreyftmen hoe coninc hōde
wijn sijn leuen eynde en sterf. en hoe
houdewijn van burgondien na hem
in een coninc ghecozen worde

In dit eerste capittel bescreyft
 hoe ende waer om ons heylighe va-
 der die paus urbanus die tweede
 vermaende en verweete met soeten
 onderwysse geestelike warellike en
 anderen volc van vranryc en van
 anderen plaetsen tontfanghen en
 om te nemē die iherusalēsche reyle
 teghen den toerken en ongelouighe
 hebbene ende sarefinen i. ca.

Het jaer ons heren
 doemen screef du-
 sent en twe en tne
 ghentich is gehou-
 de en gheuiert ge-
 weest een groot co-
 nclij en raet in vranryc in een stat
 gheheten clarenberch, welke ver-
 gaderinghe geschiede totte verloe-
 ke ende begheerte ons heylighs va-
 ders urbanus paus die tweede die
 dat daer ghehouden heeft mit den
 cardinale en verghaderinghe is
 al te seer gheert ende gheuiert ghe-
 weest vande walsche ende duitliche
 prinsen Hier om alle
 heiligen kercken ghe-
 loeft in dien raet ende verghaderi-
 ghe gheordineert ende beschiet we-
 te. heeft ons heer den paus wt
 ghegeuen in een grote bree strate, wāt
 gheen huys soe groot en is daer al
 dat volc in mochte staen roepende
 gheueelic mit soeten woerde tot
 om allen segghende aldus **D** volc
 van vranryc, van almanpen, en van
 ander togeberchte wtueroren volc
 a i

ende bemint volc van gode alst wel
 in veel onsen wercken bliket, alsoe
 wel in plaetsen en in landen, als in
 dat heylighe kerste geloue, en eere
 der heyligher kercken bouē alle na-
 rien van menschen sonderlinge be-
 gauet, tot v voeghe ic mijn sermoē
 ende versprepe mijn vermaninghe

Wi begheren en willen dat ghi
 sult werē verstaen en ter herte tret
 kē die scerpelike en wenentlike sca-
 de die welke ons tot inwē lande ge-
 brocht getoghen en gelept heeft en
 doer wat groter noet wi hier ghe-
 tomen en vergadert sijn En swaer
 slacht claghinghe ende karminghe
 is opghelstaen en alte dicwijl tot on-
 sen oren ghetomen, vanden lāden
 van iherusalem en vander stat van
 constantinoble, hoet volc van per-
 sen dat onghelouich is, wēt volck
 god vrendt is, datter oer is een ge-
 slachte, dwelcke daer niet en heeft
 gheuoecht sijn herte tot god noch
 haren gheest niet en is geloeft van
 god, is verhtender hant ghetomen
 inder kerste lant en hebbēt vernielt
 doer verclaghinghe rouinghe ende
 verbrādinghe En hebben tvolt een
 deel verleit en wech ghedreuen in
 hare lādē en tot haren gheloeft ghe-
 brocht en sōmighe mit swaren tor-
 mentē en sāmerliche doot verdruk-
 ket Die kercken goeds hebben sy te
 gront toe om ghekeert ofte mit ha-
 ren sacrificie en dienste besmettet
 en ontreinicht Die heerlycke outa-
 ren besmet wēlende met haer scinc-
 kenheden hebben si tonderste op ge

keert den kerstenē hebben si besne-
dē en dat bloet des besnidighe heb-
ben si gheskort opten outaren ofte
hebbent ghemētt en ghetogē indē
vonten ofte vaten des doepfels En
den welken hem behaecht heeft te
pintighen met enen smadelikē doot
doorbozen si den navel en trecken
of dat voerste haers manlicheits bi-
nende hem ludē an enen staet en soe
ghesellende slegen sise ouer al so lā-
ghe thent al haer ingewant wt ge-
romen is. en soe hebben sise ter aer-
den ouer enen hoep geworpen **Hō-**
mighe gen enē staet gebonden wese
de doerschiet si **Hō** mighe den hals
wt geredt wesende doertasten si in
enen bloeten swaerde. en doer soe
kenke of sise mit enen slach souden
moghen onthallen. wat sal ic seggē
vander ōsprekeliker vercraftinge
der vroumē van die welke het scā-
deliker en suoder waer te spreken
dan te swighen **Dat** rijt der griek
ter kerstenē hebben se al sōn slotē ra-
skelen bescherminghe en stedē of ge-
toghen. en soe veel lants ōder haer
besit en gebruyck gebrachte als men
soude moghen doer reysen in twee
maenden tyts **Maer** wie behoert
dit anders te wreke en te wederstaē
dan ghi dien welckē god voer alle
volkē ghegeuen heeft wt ghetekē
de eer der mapenen. groetheit der
moeden en herten. vlieticheit ende
elouchheit uwer lichamē om te ver-
oetmoedighē en klein te maken dē
ghenen die v wederstaēde sijn **Och**
of die werken uwer voeruaderen

mochten beroerē v moeden tot mo-
nelike en vroom dade. als die gro-
moedicheit des groten conincs he-
rels en lodemijcks sijn fors en
der andere uwer conighe die dō-
verniet hebben die erke der heren
nen. en verbrēt hebben die lant-
des heilighe kercks **Och** besne-
lic sal v doch beroerē dat heilighe
grafe des heren ons ghesotman-
dat wort beseten vande onghelou-
ghen volcke. en die heilighe sijn
die daer onreelike en ōwredelike
werdē getreden en ghesantē en
met haren ōreinicheit werden be-
snet **Dalre** sterfste vaders die
daer voersprōt ghenome hebbe en
den anders die noet veruaderen
waren vāden onghelouichten mit
doch nu niet veruaderende ghe-
balsaert werdē in uwen ghesachte
mer ghedenct doch die vrachte en
moghetheit uwer voersate En of
sake waer dat die behaerte uwer
hynderen ouders of hyfcorouwen
hier of hilden. ghedenct doch mit
god leert int ewangeliē seggē
soe wie dat lief heeft vader of mo-
der behaluen mi en is minnē
waerdich En weder om weest ghe-
dachtich dat hi seit **Alle** die dāc-
terlaet huys ofte vader of moeder
of wif of acker of hynder i minen
naē. selt weder hāder weest ontfā-
ghē en dat ewich leuē sal bi besit
Och en laet v doch niet verlesē of
aftreckē van uwen erue goede of
sorchuondich; uwer hyfghelou-
wat v lāt twelcke ghi bewaert. is

ghē ouer al van slutinghe der
 se en mettē lastē der berghen v gro
 te menichte wort bi een ghedrōghē
 werck die hoep uwer rjcdōmē en is
 niet ouerloedich. en nauwelic en
 mocht v lant sijn ingheseten voeden
 hier om comt dat ghi oder malkā
 oer gūmet en hōt. en dicwyl han
 tier ghi verloeghē en laet malkan
 oer doot Hier o laet doch die hati
 ghe onder vophoudē. ende laet die
 verloeghē rustē. en laet verloenē al
 te weerdichheit **Heet** doch aen
 en beghe de werck des heilich lāts
 en heroeft den scoordē volcke vā dat
 he en selet dat volc onder v ghebot
 en vestrappie **Dat** lāt was dē kin
 oer vā pfrabel ghegeuen vā god o
 te belite. als die scrife seit. twelck
 daer vliopet van mēlc ende hoerich
 landē. en een lātscap dat houē allē
 den anderē vruchtbaer is bināe oft
 wāer een āder paradys der wellul
 ten **Dit** lāt heeft die verlosser der
 mensche verlicht met synre toeroest
 en verriert met rouersarie. en ghe
 lost met synre passie. weder ge
 ter begravinghe **Dese** tonclike stat
 wort vō ghehoude int middel der werlt
 vō vanden en vandē ghenē die god
 niet en bekēnen **Hier** om claerht si
 en laet niet of te biddē en te smeekē
 vō dat ghile te hulpe soue comē **Vā**
 vō waer eplchet si sonderlaghe
 vō en onderstat. wāt v vā god is
 a y

ghegeuē voer alle gheslachten der
 mēschen als wi tehās gheleit heb
 bē een edele eer der wapenē **Hier** o
 vlitelst grypt doch aen dese werck i
 een verghiffenisse alle uwer sōden
 seker wese de vāder ouergāckelike
 glorie des rjcs der hemelē **En** nae
 dat vrbanus die paeus dit en veel
 deser ghelike hadde dē volcke doer
 een behaghelic sermoē wtghespro
 kē en voerghelst hadde. soe is die
 begheerte alle der ghenē die daer te
 ghewoerdich warē ouer een gheroe
 mē dat si souden roepen al te samen
God wilt **God** wilt **Doer** dat die
 eerwaerdighe bisscop hoerde. soe
 heeft hi sijn oghē op gheslaghen en
 sijn armē wtgherect in dē hemel en
 hi dante god wiledē datmē swighē
 soude. en sprac aldus **O** mijn alre
 liefste broeders huden ist in ons be
 toent en opēbaer ghemordē twelt
 ke die heer seit int ewāgelio leeren
 de aldus **Waer** daer twee of drie v
 ghadert sijn in minē naem daer bin
 ic int middel. **Waert** dat sake dat
 god die heer in uwer hertē niet ghe
 weest en hadde. tē waer niet moge
 lic dat ghi alle ghelijc met eenre stē
 me gheroepe hadt. want al ist saech
 dat v stēmē ghetallichlyc ende me
 nichuoudelyc voertquamen. noch
 tās isser gheweest een beghisel des
 stēme **Daer** o segghe ic v. wāt god
 heeft dese stēmen ghelocē en ghetog
 ghē wt v. dwelcke hi daer heeft ghe
 plāt in uwer hertē. hier om sal dese
 stēme v wesen in den verloeghe een
 ridderlyc teikē. wāt dat woert van

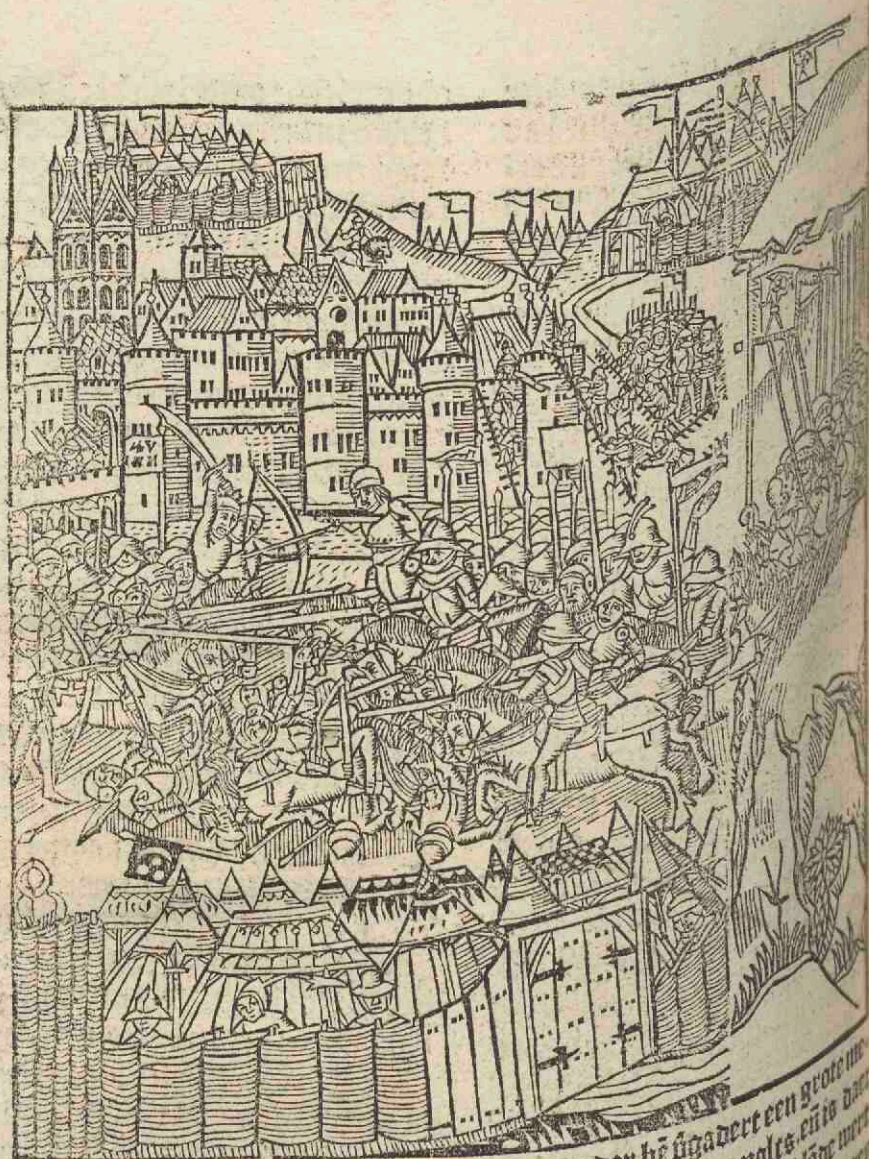
god voersprokē is. En als ghi tegē die viāde verchtende sūt en men kri en moet. soe selt ghi alle gelūc ropē eendrachtelic dese kōme tot een ley ne. **God wilt God wilt.** En wi en ra den noch en gebiedē niet dat die ou de of crancke menschen die daer n3 bequaem en sijn om hem metter wa pene te behelpē, den wech an te ne men, of oec die wiuen sonder haren getrouden mannē, of sonder haren broederen en si niet gebilic en wa ren, of dat si oec reysen sonder wet telic te sijn ofte betoech te hebben, want sulcke menschen lōdē meer hinderen dan helpen. Die daer rye sijn sullen den armen te baten romē en hueren met harē goede arme mā nen die vroem en cloeck sijn en ley se met hem. **Het** en betaemt oec niet priesteren of clerckē in wat wyltel of graedt si sijn mede te reysen son d' oerlof van haren bisscoppen, want dese reyse of pelgrimaetse en soude hem niet orbaerlic of profitelic we sen waert dat si reysden sonder oer lof van haren prelāten. **Doerwaer** noch ten is niet voerspoedich noch vorderlic den leyken pelgrimaetse te beghinnen sonder die benedictie haers pastoers. **Hier** om soe wie dz daer heeft enighe moet of hegheer te tot deser heiligher pelgrimaetse en daer vā god enighe belofte doet en belooft hem god te offerē in een leuende heilighe offerhāde, die sal draghen in sijn voerhoest of in sijn borst een tephē des crups ons hee tē, en die welcke dies wel machtich

sijn haer belofte te volbrenghen en souden willen weder om van daer reysen, die gebiedē ic dat sijn tephē des crups tusschen haer scoerden setten. **Alsulcke** dan met onderleu de sullen veruollen dat gebodt ons heren, t welcke hi ghebiet doer des euāgelie segghēde. **Hoe** wie daer is en draecht sijn crups. **Wit** dan al dus geschiet welsende een vāndē ro meynse cardinalen gheten. **Sergo rius** heeft gheseyt sijn bichte voer alle den ghenen die daer gheseyt laghen ter aerden. **En** si alle cloep de haer borsten hebben verreglen verghiffenis van al dat gheue si misdaen mochtē hebbē, en nader absolucie en ontbindinge ontfingē si die benedictie, en nader bēdich e wāll georloft enē vghelike thups te gaen. **En** op dat alle kercken met dese pelgrimaetse van god en niet vanden menschen is gheordineert als wi namaels wel hebben vermen den. **Hoe** ist geschiet dat die fame en dat gheruchte dier groter infetin ghe op dien dach heuet beroert die geheel weereft, ia dattet oec vberet en verkondicht is geweest in die ey landen die in die zee segghen vā ot riano, dat die iherusalemse reyse die tozwaert gheueftigheet was en anghenomen int groot rōkittum en raet der heyligher gelouighen is ken. **Daer** van den ghelouighen is voerromen glorie en blyscap, en de heydenē van parsen en die daer wo nende waren in arabien d' roeyinge

en bringhe den kerstinē wert hier
 van gegheuen grootmoedicheit end
 den toke anre en plomheit vā her-
 en vā god heeft die hemelche tro-
 per ghrlypt gesleghe soe zwaerlic
 vā alle volc twelcke daer contrari
 en wedspenich is den naem cristi
 heeft ouer al seer ghebeuet Hier om
 schiner claerlic dat dit niet en is ge-
 weest een werck des menscheliker
 dāer mer die gheest des heeren die
 heeft veruolt alle die werelt.
 En alsoe is een yghelic leyke men-
 che ghekeert tot synre woninghen
 waer En die paeus urbanus heeft
 beuolen des anderē daghes den bil-
 droppen te sitten eenen yghelike na-
 liden state en behoerte Als si dus ge-
 van hem lude om te weten wien hi
 morche maken een capiteyn en leyt
 gheere die daer begherende warē
 die pelgrimaetke aen te nemē. wāt
 was die pūnten naē hadde. soe heb-
 den si eendrachtelick ghezoen den
 bisscop van poets. segghende hem
 seer bequaem te wesen tot gheesteli-
 ken ende tot wereltliken dinghen
 en oec besocht sūnde in beyde kōnt-
 ten. enoe te wesen seer leuendich in
 alle sinen wercken En also al wāt
 dat hij onwiltliche dede. heeft hi
 onghenome verht als een and mōp-
 tes om te leyden end te regeren dat
 vā des heeren met ghebenedyngē
 vā paeus ende des geheelen raets
 vā hoe veel menschen oude en ion-
 a ij

ghe edel ende onedel rijke en arme
 hebben in desen raet dat cruce ont-
 fanghen ende belooft den wech des
 heilighen graets Hier vā is desen
 eerwaerdighen raet verbreeet ouer
 alle die lande. en dat eerlike opset
 des raets en beslutinghe es ghekun-
 dicht ende openbaer ghemaect con-
 ghen ende printen Het heeft beha-
 ghet alle menschen. ende meer dan
 drie hondert dusent menschen heb-
 ben ontfanghen ende aen ghenome
 dees iherusalemse reyse. ende om
 dat te volbrēghen so heeft een yghe-
 lic gearbeyt nā sijn vermoghen nā
 dat hem god gegheuen en verleent
 heeft Ende aldus hebben die vromē
 stercke onuerlaechde fransoylen di-
 e wech begōnen ende sijn op die reys-
 se gheslaghen. ende haer priseliche
 wreetheit vacht al te hans metten
 begheerten teghen die turken

Dit is dat twerde capittel van
 desen eersten boeke ende verclaert
 hoe hartoghe gouaert van bulioen
 ende pieter die heremyt vergaerde
 tflamen. en hoe pieter die heremyt
 al sijn volck verloes doer scalcheit
 ende bedriechlicheit des keylers vā
 constantinobelen ende sijn capit-
 teyns

In dien daghen is daer ge
weest een heremijt en hie
te pieter. en dese wert o
mget vanden wereltlike mensche
te wesen een groot heyligh man. en
wert gehouden gheesteliker dan his
cropē wāt hi en at vleys noch broot
nochtans hi drāt wijn en at alle an
der spise. en die faem der abstinenci
en socht hi in wellusten. Dese pieter
onder dustenighē heylighē name he

uet onder hi ligadert een grote
nichte ghewapens volcs. en is daer
mede gereyft te heylighē sādē wert
doer slant vā ongherie. En dus ver
sende is hi geromen en deniche mit
enē edelen hartoghe wt duynflā ge
heten gouaer. en was des gromē
ne eulstacij van bulioen mer vter en
firiē en diēst des waerdicheits wā
hi een hartoghe. Dese gouaer was
een schoen wellustich man van an

lichte een heerlic man van liue soet
 van sprake edel in manierē. en seer
 goet ieren in allen dinghen dat hi
 in dien meer scheē een mōnic te we-
 sen dan een ridd. Dese nochtans als
 hi nam die vianden ontrent en het
 noot was te verchtē soe en vreesde hi
 niemant vercht oft een brisende lecu-
 ynde geweest. daer en was niemāt
 soe sloek te voet noch te paerde die
 hem houdē mochte Dese go-
 et met sinen broeders **Custaris**
 en **Bonwē**. en met een grote crafft
 ghe menichte vā riddere en vā voet
 en doer den wech die de grote conie-
 karel geboden hadde dat men openē
 soude om toe konstantinobelē te rei-
 sen. Hier d' dese pieter die herenijde
 daer in voer of gefereuen hebbē m-
 dat grote volc van almangien is ge-
 comen tot konstantinobelen en heeft
 daer geuonden een grote menichte
 vā lombarden en veel meer ander
 volcs die daer wt veel lāden verga-
 wen waren. Den welken die kepler
 konstantinobel gheen oerlof en
 want hi alcht een quaet ōmoedē te
 ghen die hersten hadde. sondlinghe
 ghen die hersten hadde. nochtans so
 gunde die selue kepler dē hersten dz
 was. Ende oerk waerseude hi hē lu-
 de dz hi niet en soude reisen ouer die
 te die daer hi was en hiet sint ioris
 am ter wilen toe dattet grote heer
 vā franlophen quame. wāt daer was
 een ontellit getal der toskē die haer
 iij a

toecomste daer verwachtē. en vālan-
 gheden m- eenē beestelike herte die
 hersten te vūlinden. vā wiens crakte
 si moelken steruen als namacks wel
 scheen. alsoe verde als si sonder den
 prince d' franlophen onder hem lude
 quamen. Mer wāneer die menichte
 niet gherogiert en wort vā eenē goe-
 den ouersten en si heeft enē slappen
 capiteyn. soe wort si van daghe tot
 dage heker en wort geset en beroeft
 wt haer voerspoet. Hier om dese die
 niet en hadden enē wisen prince die
 hem luden registre en bedwanck so-
 deden si veel quād scandeliker wer-
 ken. want hersten herken soe ōniel-
 den si nemende voer hem dat daer i
 was. en si namen dat loot daer die
 herken mede ghedeet warē en vōcō-
 tent den grieken. Waer om dese ke-
 ler ghectē alexins alke keer vōcōmt
 was en geboet hem luden dat si sou-
 den repleu ouer die zee geheten sint
 ioris arm. Dese daer ouer gherepft
 wese de hebbē si enē leysmā en enē
 ouersten geboren. En al hadden si e-
 nen prins. nochtans en hilden si n-
 op te roeuē. wāt die huyfen die si vā
 den vbranden si en die kerkē berof-
 den si. En soe sijn si gecomen tot ny-
 romidie. En dus wāderende drie da-
 ghen sijn si gecomen bi eenre stat ge-
 hetē nitte. daer vōden si een slot son-
 der volc. en hebbē daer in geuondē
 oueruloedicheit vā coren vleys en
 wijns. en vā allē goede dz die mēscē
 behouen mochte. Die toskē vūaert
 wesende sijn gewekē verde vā die lā-
 de. nochtans lieten si daer onder soe

kerke en vspiers diet hem luden son-
den te kennē gheuen die toecomst d
kerstenen en hoe si hē daer hadden.
welcke tocke na dz si hebben vnomē
dat die kersten quamen om te rouen
en om te vnielen. Soe sijn si ter stont
weder teghen hem luden gecomē en
hebbense belept en zwaerlic omsin-
ghelt. vser waer hoerre was een on-
teltic ghetal en een grote menichte
Doer die poert des rasteels was ee-
nen putte. en daer bi ter ander side
was een leuendich fonteyn. bi welle
ke fontey die prins d kerstenē was
wt ghegaen om laghe te legghen en
om te vwarctē die toecomst der to-
ken **M**er die tocke n3 twifellēde heb-
ben hem ter stont ouervallē en veel
hebben siet vslaghen en die and sijn
int rasteel gheuloen **D**ie tocken heb-
ben geheelic den kersten twater on-
toghen. en om groot gebre des wa-
ters sijn si int middel van hem gelo-
pen **A**lso die kersten die beleghe wa-
ren sijn gecomē in soe grote bāghic-
heit des dorst. dat si vten aderen en
senen der peerdē koepen ezē en an-
deren heelken melten bloet en drōc-
kent. die and groeuē die vuchtighe
aerde en stebense voer haren mont
om den dorst te slissen **D**ie and pisse-
den in een vat. en dz vreselic is drōc-
kense. wat sel ic meer seg ghen **D**aer
en was gheen hoep des leuēs waer
alleen die doot was toeueraet **D**ese
aldus in drue wesende so heeft haer
prins een heymelike vallche belooft
te an gegaen metten tocken. lieuer
hebbende dat tyelike leuen te behou-

de. dā voer cristo martelar te steruen
Aldus dan sijn scaren geselt wesen
de om haer vanden te beuerchten. So
heeft hi hē beuypst recht of hi had-
de willen die tocken belopen. **M**er
te hans als hi wt was ghegaen. **M**er
heeft hi met veel ander totte tocken
geulodē **A**ch ach dese blode ongher-
dighe ridder. niet vandē luden **M**er
vandē noerde comē wesende hoe v-
pelic en scadelic heeft hi voerde te
melken comē gestreden **D**ie is
leen om een kleine smarte heeft ghe-
vresst martelar te steruen. **M**er om
gesont wel ghebarnast en te paer-
wesende heeft dz heylighe kerke ge-
loet vslaket **H**ier om heeft hi v-
bi god prisinghe der vganenker glo-
rien. en is te deel gevallen den ghe-
nē die vrozen heeft te sette sijn stont
int noerden **M**er die ander die dā-
bleuē waren en met vslaken en w-
den dz kerste gelooue hebben moete
steruen **H**ier om die tocken hebbe v-
slaghe wt die geheel menichte. al die
si wouden en hebben gewāghen om
hem belieue **D**omighe hebben si ghe-
de tot enen tephen hebben si ghe-
En bespotten en belachterden die
knechten gods met alre bespottighe
en vsmadenisse alst hē belieue **E**n
die edel knechten gods hebben lie-
uer so gloriofelic te steruen. dan tyel-
loue gods verlakēde onsalichlic om
hem te leuen **E**n god heeft ontfa-
ghen in sijn ewich rye. wat si in
hebbē willen vslaken sijn heylighe
looue **D**u soe verblift haer sekerheit
die duneliche scare doer die vntre-

en verctet teghē pieter die heremijt
 die daer was in een castel geheeten
 outo. en dat casteel was geleghen
 bouen d' stat nyctra En als si reisen
 de waren te casteel waert hebben si
 ghemoet gwaltero die daer bānier
 drager was van pieter die heremijt
 kare En al ist waer dat dese rīder
 hier voermāels grote feptē vā wa-
 penē hadde gedaen nochtās en heft
 in gheenlins dese moghen wed'stād
 mer m'z groter bloetstortinghe heft
 si sine doot p'fēit ghemaect wāt
 si toech teghē die turken als een hō
 te slēghen en gedoot En dies gelij-
 ke al die met hem waren hebben no-
 ch doot ghewroken sterckelic ia so
 als si stād en wapē draghē moe-
 tē En o laci haer viandē en vreedē
 niet mer die menichte heft daer die
 stoutheit verwonnē nochtans haer
 wel gemoetheit heeft wel ses veelē
 boere scacē omindert Ten laetstē
 haer wapenē te broken wēlende en
 niet haren moet soe hebben si geof-
 fert dat leuen met renen p'fēliken
 doot inden strygt voer god en die hei-
 lighē enghelen hebhēse gheuoert in
 den ewighen leuen Als si dan die do-
 de lichamen vlegghende besien had-
 den anamense eerst dat si mettē frā-
 scoylen ghenochten hadden Als dit
 gheschiet was soe liepen een deel d'
 turken totten tenten der kerstēnen
 en hebben daer genonden enē p'fē-
 ter misse dōende den welcken si ont-
 dekten voerden outaer **D**heplige
 waertelaersrap des heplighen p'fē-

ters den welcken god gegheue he-
 sijn heilighe lichaem tot eenre spise
 des wegges ten ewighē leuen ware
Dierghelike so veel als hier daer vō-
 den hebben si v'slegghen of weth ghe-
 leit **P**ietter die heremijt was weder
 te cōstantinobel waert gekeert mer
 inden casteel daer wi voer of gelept
 hebbē twelcke ciuico hiete was een
 grote menichte kerstēnen gebleuen
 en die daer ontgaen waren vanden
 tentē en stride waren daer genoden
Den welcken die turken v'volghen
 de hebbē genomē grote hopē houts
 en hebben se daer om geset dat si die
 kersten souden moghen bernē **M**er
 die daer belegghen warē naerlich en
 sochvoudich wēlende om kleuen te
 houden hebben tvier inden hout ge-
 stekē en alst god wilde den wint her-
 telike blasende hebbē veel vāden vi-
 anden v'brant **T**en laetsten hebben
 die turken die kersten crachtelic ge-
 manghen en na dat sise met veel tor-
 menten na haer beliefte ghepinicht
 hadden soe hebbē sise sommighe ge-
 doot en sommighe totter genūghenil-
 se v'coft **N**ochtās die daer hebbē mo-
 ghen ontgaen met enigher auctuer-
 sijn weder gekeert totter zee sint io-
 rīs arm **D**ie kepler m'z sinē griekē
 heeft hē al te seer v'blūt vā d' victori-
 en der turkē en loelic heeft hi al die
 wapenen der kerstēnē geroft op dat
 hīle naect en onghewapent mochte
 makē **N**o willē wi hier van op hou-
 den en wed om kerende soe sullē wi
 bescriuē hoe die frāsoisen d' getomē
 sijn en met wat princen

In dit derde capittel beschryfmen
hoe die grote hughe des conincs broe-
der vā vranctye in den graue van
vlaenderen normendien en carnotē
den kerstenen ten heplighen lande
waert gevolghet sijn en oec hoe die
bisscop van poets mitten graue vā
sint iorjs met sinen groten scare dē
comen is. en hoe si al te samē vā go-
uaerden te cōstantinohelen vriende-
lic ontfanghen waren

Hier en tusschen als dit ghe-
schiede heeft god verwecket
vande harde neerlandē twee graue-
der welker een naem was. een ge-
slachte. een machte en een crachte
vā wapene en van moede oec warē
si seer ghelijc in vaet te gheuen
te weten den enen van vlaenderen

en den anderen vā normendien
den welken was die grote hughe
des conincs broeder van vranctye
Dele hughe in eerbaerheit der fra-
soepeliker manieren en heerlichē
sijns lichaēs en stoutheit sijns mo-
des vkerde dat coninclike ghedach-
te vanden welken hi gelpoet was
Ende met hem quam graef strem-
van carnoten een groot wel ghebo-
ren man **O** hoe menighe ontallike
wel geboren grote heeren. ende oec
wile melradige en verstandige ge-
meente man alsoe wel wt vranctye
als wt groot britaengie of wt elc
britaengien met hem luden op die
reys gheslaghen sijn **V**anden in-
den waert hebben hem geroert en dē
baert die tentē en paumelgonē dē

groten heers des bisscops vā poets
 in des greeks van sint gielis gehee
 rymont Dese mā was seer rijk vā
 wtlike goede. bracht alle syn goeden
 en heeft desen wech om te winnē dz
 heyligh greate. Nu sien wi openbaer
 lic. wtelke god noermaels belooft
 heeft doer den mont des propheete
 daniel is. want hi seft. wilt nirt
 wezen wāt ic in v ben Dandē noer
 den sal ic toeley dē dijn laet en van
 den wesse sal ic v ogaderē. Ic sal dē
 noer dē logghē gheeft. en den luden
 wāt ic v bidden. Ic sal mijn konē vā
 den verde of treckē. en mijn dochte
 ten vanden vterste d aerdē. Als wi dā
 den die konē en dochtere gods trec
 ken te herusalē waert. vā den vter
 sten des aerdē. Inder waerheit god
 is in op gesōmē int west. en hi ruf
 tet in den vterste der gheenre die vā
 den westē sijn. Nu beghint en bereit
 den west te sichten dat oest en met
 sinen eyen vter herren die daer ver
 mede sijn te vōriē die blitheit daer
 dert waren soe groot een menichte
 van ghemapent volcs dat haer wa
 pent schijnēde waren ghesken sijn
 sel der sonnen. En dese reyden een
 waerheit ten oerloech waert. niet
 om dat si souden vlien. mer om dat
 si souden steruen of verwinne. En
 dese printen daer wi noer of geseit
 hebben sijn ghelyc ghensech wt ha
 ren landen en rusten ghegaen. mer
 sepende aldus van haren eyghen
 landen sijn si vast met vlcchepen we
 ghen en in verscheyden tiden ouer

dat gheberchte gheromen Ende al
 soe doer ytalie reyende sijn si bider
 ghenaden gods te romen getomen
 Och daer is vergadert gheweelt so
 grote gloriose menichfuldighe rid
 derleap. dat si inden hulen noch bin
 nen den muren van romen niet ghe
 logiert noch gheberbercht en mocht
 ten wesen. dus hebben veel prince
 haer tenten en pauwelgoenen bu
 ten der stat gheuelt ende ontlehen
 Dus sommighe daghen daer toeuē
 de hebbe si die heilige steden in pel
 gherims maniere dserwandelt en
 verlocht ende hebben hem den ver
 dienten en ghebeden der apostolen
 en der heylighen beuolen. en soe die
 heylighe benedictie des paeus ont
 fanghen hebbende sijn si gereyft vā
 romen ende hebben haer scaren en
 menichte ghestuert doer clant van
 napels

Hoe boemōt liet vnemē na dz gro
 te heer en garrisoē en hem hereyde
 mede te reyten

Der doen dese heren en prin
 ten dus voert reyende warē. soe he
 uet die prins vā dien lande gehet
 Boemont vnomē dat romoer van
 desen groten heer. op die tijt hadde
 hi belegē een stede geheetē malphij
 welcke stede leit opten oeuver vāder
 ze geheetē stafar Dese prins die ho
 rende heeft doen ondsloekē van wat
 printen soe groten heer en staer ge
 regeert wert. en oet of si wel gewa
 pent waren. en in wat ordinantien
 si reyden. en met wat oplette en of
 si waren romē om te rouen of dz sijn
 coften dz si behoefden Dese prince

Boemont is verbootscappet en ter
antwoerd geseit Dat grote hughe
tronincs broed philips van vran-
ryck was skander dragher en leyl-
man van dz grote heer en ridſcap
En Robbert graef vā normandien
en Robbert graef vā vlanderē Ste-
uen graef van caernoten Raymont
graef van sint gielis. en die bisscop
vā poets waren heren en regierers
Dese heerē en scaren reylden soe de
notelic en manierlic voert dzter nie-
mant en was die si beſradichde Die
ridderen en edel mānen te peert we-
sende waren soe ſciert met wapenē
en bewaert met harnisse dat si toge-
meen volt soe hi mactanderē hieldē
dz si nyemant hinderen noch ſcadē
en mochte Sheen vleyschelic oghe
en mochte ſdraghen die beſcouwin-
ghe en ſchūmeringhe vanden helmē
ſchilden lantien en tweekten als die
ſonne daer op ſcheen Die voetgan-
ghers waren soe voerſien met alle
manieren van pilen en boghen dat
si veruaert mochten hebben alle di-
e in orienten woenen En hoe wel dz
si aldus gewapent warē en onſich-
ghelic nochtans reylden si of si pel-
gherims geweest hadden en ſonder
wapen hadden gheweest Doen die
doerſichtighe edel man boeymant
dese dinghen en nyemare heeft ge-
hoert ſprat hi dese woerden totten
ſinen legghende **M**ijn ald lieſte
wi ſijn ſculdich god te louē en te dāc-
ken die daer heeft in ſijn macht alle
harten der menſchē en buychſe wer-
waert dat hi wil. want wie ſoude ſo

veel printen. en ſoe groten heer ſga-
dert hebbē en hadſe god daer toe ni-
ſwerket en haer herte bevoert En
doē hi onſorcht en vrachte wat tep-
ken des pelgrimaetle si droeghen.
heeft hi ſnomē en verſtaē dz si won-
ghen een tepken des crups in haer
voerhoekt Ende wāneer si lopende
ouer den veldē en campen vechtdē
waren mactanderen onderſochde
in torke en in genochten ſoe riep
si alle met eenre ſtemme legghende
God wilt. god wilt En dit waſt tep-
kē en ſeine haers heeroeps En doē
dit mede hoerde die wilt doerſoch-
te printe Boemont ſblyde hi mee-
en meer in god. wāt hi heeft vāſen
en gevoelt dat dit allen vāden me-
ſchen nē en quā En hi haestelic met
ter ſeluer deuorie onſckē wēſende
heuet doen halen twee roſtelike mā-
telē en deedſe rynſe wyſe En ſoude
geboot d cruce op te make En ſoude
tot alle ſinen ridderē. ſoe wi den be-
re toe behoert die come hi mi **M**in
derē nu begheer ic dz ghi alle an me
men wilt den werch des heylighen
graefs. en alle dat mi toechhoert dz
ghebruket oft v ſelſs waer En
ſijn wi oer niet franſoyſen. ende en
ſijn ons ouders niet van vranryck
geromen. en hebbē dit lant met v
derliker wapenen en metten swaer-
de vanden torken ghewonnen en v
treghen Och het is ſcādelic dat ons
maghen en broeds ſellen gaen ſon-
ons totter martirie vinner totten
ewighen leuen Ten ewighen da-
ghen ſelt ons ende onſen kinderen

verweten worden. **I**n sake dat dese
 godlyche heeruaert volbracht wer
 de en wi niet mede en reysen en soe
 cleynmoedich sijn om die vianden
 gods te beuechten **E**n doe dese vol
 medighe ridder **Boemont** dus en
 ofter gheleike sijn volc had verwer
 ter en vermaect. **S**oe riepē si alle die
 daer hi warē segghede. **W**i sullē met
 u gaen en wi belouē sonder enich si
 trecke de werch des heilichs graeks
Woe heeft dese wise man beuolen
 die cruten te halen die hi hadde ge
 boden te maken **E**n dese ghebrocht
 wesele heeft hi gheleit **I**n saeck
 dat ghyt bewisē wilt metten wert
 ke welcke ghi segt metre woerden
 soe beghere ic dat ten yghelijt sen
 ghe een vā desen cruten op dat hi
 der aemeninghe des crups werde
 bewese die belouinghe dees weerchs
Woe sijn daer soe veel te samē ghelo
 pen datter veel crute ghebrake den
 ghene die daer begheert hebbe ome
 crups te ontfaghen **H**ier om die e
 vele manen van napels en van reci
 lien hoerde. dat boemot dat crups
 ontfaghen heeft om ten heilighen
 graue te veylen. **S**oe sijn si alle ouer
 en gheroemen. en hebben beloekt
 den werch ten heilighen graue **E**n
 nae dat die hertoghe vā napels dit
 ghehoert en gheleide hadde. **S**oe heeft
 hi hem alte seer bedroeft. want hi
 wesele dat hi alleen metten wiuen
 en cleynē kinderen in sijn hertoerch
 om soude hebben moeten bliuen.
 wesele hertoghe was boemonts broe
 der en si warē beide **H**obbaert vuyt

raerdys soen **M**er doe hoemont be
 reit hadde twelcke hi vā node had
 de inden werch. **S**oe sijn die frātople
 gheroemē totte hauenē vander zee
 lōmighe totter hauenē brinidoys. **L**ō
 mighe tot barim. **L**ōmighe tot otrē
 ti **G**rote hughe en willem marchys
 soen sijn in die hauen van barijn te
 sceep gegāen en ouer geuarē tot du
 rathijn **A**lse die hartoghe dies lants
 vernomen heeft geboet ter stont dz
 menle vanghen soude. en die soe ge
 vanghen wesele werden ouer ge
 voert te konstantinobel. wāt die be
 driechlike keyser had ghebode dat
 men alle iherusalamsche pelgheris
 soude vanghen. want hi woude dz
 si hem al soudē sweren goet en ge
 trou te wese. op dattet al voer hem
 soude sijn. dz si metten swaerde sou
 den moghen vercrighen **M**er doen
 die gheuanghen ter stat van konsta
 tinobel quamen hebben si daer enē
 groten troest geuonden. wāt si vō
 den daer **G**ouaert van bulioen was
 een groot heer **H**i heeft wel moghē
 strepen doer blyscap die daer heeft
 gheien hoe vriendelic minlic en eer
 waerdelic hartoghe gouaert en gro
 te hughe malcanderē hebbe ouangē
 en gerust **G**rote hughe verblyde hē
 van teghenwoerdicheit sijnsond
 linghe vrients **D**ie ten was ghlyt
 van des anders vrientcap die si lan
 ghe onderlinghe ghepleecht hadde
 en van die grote eere des wtgeteikē
 de eerbaerheits die in hem beyden
 was **I**n desen tweekē manne sijn tē
 cersten ondect en bekent geworden

die bedriechelicheden des keplers
als die naenolghede scrift betoegē
sal Hertoghe goenaert was eerst
voer pemat vande princē der fran-
sypse te cōstantinobilē gheroemen
wāt hi was recht doer ungarie ghe-
reift Aldus was hi twee daghē voer
kerdach daer gheroemē. en woude
butē der stat logierē en met sinē vol-
ke bliuē. Mer die bedriechlicke kei-
ser kerft hē otfanghē en ghelogiert
met sinē volcke i die voerghewor-
tē des stats Aldus hadde die herto-
ghe ohehoept cōder sorghe daer te
bliuē. soe lāt twēt die scare der frā-
sypse te samē quamē En wāt hi nae-
cōmighe daghē heeft sinē diēnaers
ghelōnē om te toepē ewelcke hē vā
node was Hoe heeft die bedrieghe-
licke keiser gheboedē sinē hartiers
en ruters dat si laghē soudē legghē
om den diēnaers te brassen en doot
te slaen Mer boudewijn des herto-
ghē broeder merckēde die boelheit
heeft hē seluē verborghē. en harē la-
ghē voertoemē. wāt doe si dē sinē v-
volghedē om doot te slaen soe heeft
hise met enen stercken moet en mā-
like toelucht bespronghen. en bid-
ghenaden goods verwonnē en veel
heeft hider vllighen. en die daer ge-
vanghē warē heeft hi den hertoge
sinē broeder representert en voer-
ghebrocht Twelcke doent die ke-
ser hadde ghehoert was hi otooont
en heeft geuolt dz sijn scalcheiden
den franlophen openbaer was end
bekent Da dien dat die hartoghe he-
uet bekent dat die kepler teghen hē

ende de sine verdoont was. soe is
hi ghegaen wt die voerborchte der
stats. ende heeft sijn tenten gheset
ende gheordineert kuten der stat.
Hier om doen die sonne oder ghewē
ende die kersten hem seluē ghesont
hadde ouer de aerde int velt. so heb-
bē die skalbroeders des keplers me-
meten den hartoghe te bespreken
mer doer bissat der ghenade gesen
soe en hebbe si naumelic met gōtes
scadē sinē handē moeghē ontgaen.
Die een smeet en mel op den ander
re Mer die een is dē ander als
kloeck gheweest Die hertoghe als
een brisēde leeu mettē sinen heftē
ter stat vbroeit en seue doot ghelō-
ghē. die āder heeft hi vvolghē doot
voertē des stats toe Daer vā is die
hertoghe weder tot sinē tentē ghe-
keert en is voertaen rustich en met
vrede ghebleuen Die kepler heeft
waer doer veel middelaters heeft
paris vāden hertoghe verlost en
tē laet sē verregghē en heeft hē ghe-
gōt te toepē al dat in stat was die
en tusschē heeft dat walsche volc te
gōnē te genakē die coninc der stat en
statinobelen. Die bisscop vā poets
die graef vā sise giel en die graef vā
vā normādie vlaenderē en sene vā
carnotē Doe dit aldo met een voer-
spoeighe voertghat gheschiede. soe
is boemōt vā napels na dat hi dē si
nē sout ghegeuē hadde alle bequa-
was in sulke reise i zee ghesleght en
ouerghescheept int lāt vā ungarie
Met welken die alre edelste prins
dantkaert sijn neue. ende die prins

rijckaert marchijs zoen en alle die
 vdelinghe en ouerste des lants qua
 men Die soe grote ouerulodicheit
 in hongarie hebben gheuonde dat
 si allegader vermenichuoudighet
 sijn vnder vruchte des coeris wijn
 en olis Daer vā of klimende inden
 dal van adriopili hebben daer soe
 late gherust soe si al ouer die zee ge
 crept waren Daer heeft die wyle
 man boemont ghedreicht sijn here
 en saere, dat nyemāt den anderen
 trachtte yet nemen of ontrecken
 en soude, mer dat ern yghelic beho
 ude soude hi roepē Ten laetste als
 si al ouer ghereist warē, sijn si ghe
 come in een ander region en lant
 het welke alder ouerulodichste
 was van alle goede, voertghaende
 van dorpe te dorpe vā rasteel te ras
 teel vā stede te stede sijn si ghetomē
 te calozien, en daer hebben si ghe
 mert den kerckdach en daer hebben
 si en tijt ghetoeft En doe si verna
 me die merrghar vā alle scroepelike
 goede soe en hebbe sijn niet moghen
 verighē vandē inghelcten des lants
 wāt si alle vā hem vloen vermoede
 de dat si ghetomē waren om te roe
 ven, en om troolek des lants te onie
 len Daer om sijn die kercken doer
 ghebreck der spisen, ghedwōghen
 te nemen en te roenē scapen, ollen
 verren, vercken, en alst gheen dat si
 behoefē, wtghegaen wēte vāt
 lant vā raskorie sijn si ghetromen
 in lant vā palagor, int welc was
 en rasteel der kettere, twelcke si o
 wārom beclōmen hebbe trompette

en basunē ghelume slaende, die hort
 te scutten en ghavelinē vliegghede.
 hebben sijn ter stont verracht en
 ghelolicert wēte van alle sinnen
 goeden, soe hebbe sijn met allen die
 daer inwoenēde waren verbrant.
En dien en is dit orecht niet ghe
 criet, wāt haer valsche leerighe en
 boele ketterie, kroep voert als een
 kreeft, en voerwaer met hare val
 schē leerigghē, hebben si belmet al
 le die lāden die daer om trent lagē
 ghelut als hem haer sijnckēde opi
 nie en quade opset en voernemige
 vāden rechten gheloef hadde ver
 lete En daer nae toemēde totten ri
 uier ghetere hardi soe eker veel o
 uerghereist binne dien dach, mer
 wāt den nauont ghenatte, soe en
 hebbe si niet al ouer moeghē scapen
 en sijn daer ghebleuē Des anderē
 daghes smerghe in die dagheraek
 allē began te lichte, soe is dat heer
 des keplers ghetomē, belopēde die
 daer bleuen waren, en beride hē,
 om doot te slaen of om te bynē en
 te vāghē Mer wāt die heidens den
 kerckenē sterckelic wederstōden soe
 heeft die prins boemōt en dāckert
 sijnē neue dit remoer onomē Want
 kaert niet late lidēde datmē de ker
 tenē soe soude verōrechtē te paere
 vliegghede heeft wed ghekeert ter
 vloetwert en rect mettē paerde al
 geharnest i die riuier en ter stōt sijn
 hē gevolgz twee dinst mā te paerde
Dese d ter stōt bitomēde hebbe ghe
 uōde die hartiers en stalbroeders,
 mit hē wechte de In welkē si haetlic

ouersaecht en ongebonden in wie
len En veel sloeghenster doot. mer
meer vingeleer en soe gebonde wese
de hebben lise totten price boemot
ghebrachte En als boemot dees sath
soe loefde en dante hi god. en mit
zenen lustighe wesen scimperende
heeft hi hem doer ene die die tael o
stot gheleit **D**onlich volc waer
om arbeit ghie gods volc en ons
volc te doden. wi sijn kersten men
schen en v lalludē en pelgherims
ridders des heplichs graeks. wi en
begherē niemant van v ludē quaet
te doen. en inwen kepler en willen
wi niet of treckē ofte scade **T**ot de
sen hem antwoerdende hebbē si ge
leit **D**heer wi sijn huerlinghe des
keplers en wi begheren dat gheen
dat hi ons gheeft te verdienen. wi
gaen daert hem belieft. en wi doen
dat hi ghebiet. en wi sijn hem oer
danigher dan god. nochtans beke
nen wi wel dat wi behoren god ghe
hoersamer te wesen dā hem en den
menschen **O**nse kepler meer verna
ret ons dan die blixeme des hemels
Hi weet wel dat ghi lieuer hē sont
willē berouē van sijn rike dan dus
pelgrimaet si reysen. hier o en hout
hi niet op om quaet teghen v ludē
te loekē **M**er om gods wille wiens
pelgherims en ridders ghi sijn ghe
waerdiget doch v onser tontfarmē
Doer desen woerden was die eer
waerdige man berouert vandē geest
des berrnherticheits. en gaf hem lu
den dat leuen en lietse onghetuets
weth gaen **E**n als hi dus blideli

ke voert reysde soe sijn die kersten
ten te konstantinobelen gherome
en hebben hem daer verwacht
si hadden gehoert dat hi daer
telic toetomende was **M**er doer
kepler sath dz die tentē en paus
soenen en dat kersten volc soe ome
al an wiesen. en dat sijn heer tunc
ke hi had ghesent teghen den paus
boemont soe te niet ghemact was
begonste hi in hem seluen te hant
en te vresen. en scathe ghebaten
begreep hi in sijn harte **T**e laetste
heeft hi sinen moet gheue in v
of hi bli hadde gheweest van sijn
toeroest **E**n heeft boemont edel
nen te ghemoot ghesent die hi daer
den seden castelen en do zyn her
liken leiden souden en in allen v
ken blidelen ontfanghē **M**er die
kersten wisten wel en hadde mel
besocht dat hi dat niet en dede
ghediēsticheit des vrietstaps mer
we heimelike veinsighe sijn herte
Die igesete dies sats doer ghebe
des keplers mit grote scate woer
si al dat mē behoefde ende verroft
ghenoerch voer een redelic loen **E**n
dus reysende sijn si gherome in
stat gheheten susa en daer liet bo
mont sijn volc en is ghetoghe te v
statinobele met een weynich volc
om spracch mette kepler te hant
Danckaert voermaer is ghebleuen
een leylman en een bewaerde des
volcs en en heeft niet sijn daer
len bliuen want die spijns daer
dier was en al dat si behoefde te re
pen **E**n heeft te rugge gheleert

en dat daert overulodich was vā
 allen dinghen en daer sijt al vonden
 omloedich twelke si te linc behoef
 den. Hier en tullen als Boemont
 ghehaecte die stat konstantinobel so
 is hem te gemoet geromen dat meel
 te veel des heers der franlophen en
 als een moeder haren lieuen sone.
 Soe na dat boemont herse belcrou
 tē veel hartoghen. raetluden en e
 soe manen hem te gemoet lopen.
 Soe heeft hi sijn handen op geboert
 waer hemel. en doer bliscap sijn hē
 waer en veel gerust wesen en sijn
 wangen bestort mit tranē heeft be
 soenen te spreke aldus **D**oer loech
 che mannen gods en onuersaechde
 pelgheims des heilichs grafs wie
 heeft u tot desen landen gebrocht.
 anders dan die ghene die de kinder
 van israhel wt egyptē droechts voets
 over dat roede meer heeft ghelept.
 Wie heeft u anders dat in gegheue
 is ghi achter soue laten al u goet en
 sijn lant daer gheboeren sijt. ma
 ghē lant daer ghelaten. ja pmer alle lich
 ghē alder ghelaten. wunen en kind hebt
 let. Soe sijt ghi weder anderwerk ge
 boren doer die hiercht en penitencie
 welke penitencie ghi daghelijcs m
 haren aebepde volbrenghet. **O**ch
 hoe lalich sijn si die in duldanighen
 den dat paradys dan haer lantscap
 vregaderinghe der riddersen nu
 vreeft gesalicht wesen. tot noch

toe hebt ghi besprenkelt gheweest
 vanden bloede des manslachticheit
 mer nu sijt ghi den zweet der hepli
 ghen ghelijc. en sijt gecroent mettē
 hemelichen teyken der martelaren
Tot noch toe hebt ghi geweest een
 ōwekinghe des toren gods mer nu
 sijt ghi een versoeringhe der gracie
 gods en een voer benechtighe des
 heplighen kersten gheloefs. **O**uer
 winnelijcke ridders nu hebben wij
 eerst begonen gods ridders te wese
 en laet ons doch n3 verheffe in ons
 wapenen ofte in onsen crachten mer
 in god die machtigher is dan yemāt
 van ons ofte wi on3 ons allen. wāt
 god hoert ons oerloech toe die heer
 leappie heeft ouer den volcke. **D**oē
 Boemont dese woerde en veel dier
 ghelike den volcke voer gheseyt had
 de. Soe heeft hi vernieuwet en verloe
 tighet die moeden der gheenre diet
 borende waren. en si hebben hem al
 te heerlic en doechdelic ontfangen
 en wellecoem geheeten. en sijn met
 hem allegader ter stat wart gereyft
 en hebben hem ghelept tot sijn her
 berghen waert de welcke hē die key
 ser hadde gheboden dat mensē hē bi
 ten der stat bereyden soude. **E**n die
 bedriechghelike keiser siende dz die
 scare d kerstenē wies van daghe te
 dage is hi seer cleynmoedich wordē
 ontsinnich en sonder raet. en wert
 ontske hē met groten toorn. want hi
 en wilt niet wat hi doē soude of wer
 wart dat hi hem keren soude. en oft
 van doen ware tot wat plecken te
 vlien. **H**i vreesde seer alsulke mach

fighe priuten of haer grote mensche
te te moghē teghen hē op risen wāt
een bedriechlic hart is altyt beanre
en locht altyt dattet gheen twel-
ke hi een and begheert te doen in hē
volbracht sal worden . mer die onse
en lochtē dit gheensins te doē. wāt
si en wouden teghens die kerstē n3
verhten **T**en laetstē so heeft die kei-
ser geboden dat men boemōt tot hē
roepen soude. en boemōt mettē kei-
ser en mettē griekē osament wesen-
de hebbē si raet gehoudē aldus ludē
de **D**ie keiser heeft verſocht en be-
gheert vāden kerstēnē dat si hem ne-
men souldē tot enē ouersten en hi sou-
de hem besorghen vitaelgie in al diē
woestē lande daer si doer repleu sou-
den. en hem ludē selue indē persone
m3 sinē volcke behulpich wesen in
allen oerloghen en and saken die d
aen cleuē moghen **D**er soe woude hi
hem zweerē te gheuē wapenē en cle-
deren dies te doen haddē. en dz hi n3
meer enighē pelgherim des hepligē
graeks hinderē en soude **D**elen raet
heeft die meeste menichte wel beha-
ghet want veel wasser die groot ge-
breec leden in tijtliker hauen **H**ier o
met enē eet hebbēse hem gehult op
sulke voerwaerde dat dese hullinge
so langhe duerē soude als hi volher-
de in sinē eet en beloofte **D**ie graef
vā sint gielis tot deser huldunge si
locht mesende en heeft gheēfins dit
willē doen. mer hadmē hem geloest
die geheel stat met den keiser en m3
den borgheren waer bedouē en ver-
nielt **W**āt ten waer gheen redē dat

sulck een coninclike stat . en soe wāt
kerken als god daer gebeycht wer-
den souden om ghekeert werden en
soe veel lichamen d heiligen souden
ōbrant werdē **A**ls die graef vā sint
gielis dese woerden gesproken had-
de. so wert hi ondwijst en i corinthe
vanden āderen heren. soe dat hi ten
laetsten content daer toe heeft geghe-
uē en getrouwichheit beloofte m3
danighē woerdē segghende **I**c zwe-
re dē keiser alexio dz hi nimmermeer
doer mi of doer den minē sijn gont-
en sal . noch sijn eer noch sijn gont-
wat hi huden verheuerdelic of on-
verheuerdelic besit. dese trouwe he-
ueet hi hem gezworen en die keiser
heeft te vreden gheweest **E**n die sel-
ue keiser heeft oech ghezworen seg-
gēde aldus **I**c alexius keiser zwe-
den groten gūghe. en herloghe
uaert . en den ādērn pūne en sal bon-
sopfen. dat ic nimmermeer en sal
rechtē enich kersten pelgherim des
heplichs graeks of gehengē sal in
rechten. en dz ic met hē repleu sal in
die oerloghe op die torkē en dz ic te
sorghen sal na mijn smoghen dat si
ouer al genoech vīndē sullen te comp-
van tgeen dat si te doen mochten
hebben **N**iemant en sal vermond-
ren dz die edel frāfopfen si na dā-
toe bedwonghen waren. want si laet-
ghe den keiser te doen. want si laet-
dat men wel doer siet en te recht-
uerlepe . men sal voerwaer onder-
den dat si daer toe ghedwonghē was-
ren . want si hadden in te gaen en
woest lant en dat al geheel dūrnich

daer was en poel van allen goeden
 in haer. want si wisten wel dat si
 den geesten arbeit niet liden noch o
 machten en mochten ten waer dat si
 wilsogte en haren nootdrift hadde
 waer aldusantighe benawinghe is
 die huldinghe gheschiet En een val
 te sloeninghe des huldinghe waer
 wel bequaem waer sake dat hiden
 keiser loude wesen een osterkinghe
 des ganc gheleofs Maer so wat hi
 heeft ghelooft al heeft hyt metten
 name ghedaen hy en heues met
 ter beeren niet ghemeet. want hi en
 heues niet ghehouden. ende heeft
 veel keiser menedich willen wesen
 van dat hi die fransoylen wt sinen
 lande niet en soude verdriuen alsoe

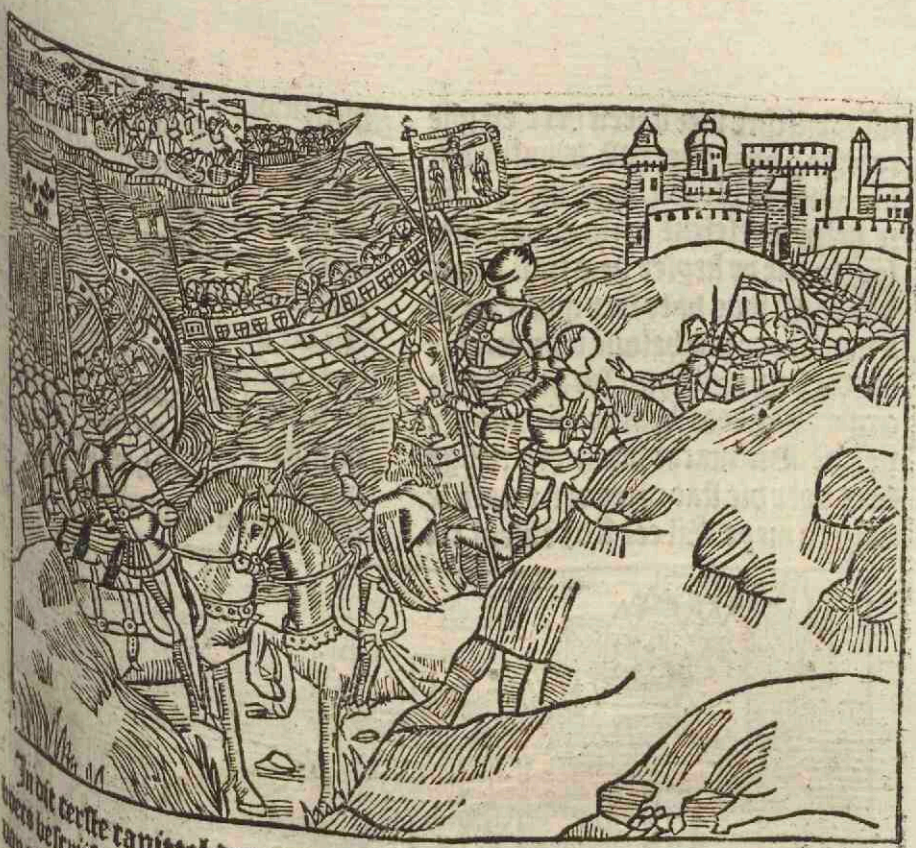
hatich was hi den kercken. Mer
 op dat wi niet en schinen gheheel te
 swighen vander conincklike stat co
 stantinobel. soe sullen wi daer wat
 of leggen. want het schijnt tot de
 ser historien te behoren

In dit vierde capittel bescreyfe
 men van wien die conincklike stat co
 tinobel ghemaect was

Wlesen in etnre historien
dz die roemische kepler cō
stantinus als hi op eenen
nacht lach en sliep in een
stat die daer hiet besancie. heeft hi
ghehadt een visioen in dusdanighe
manieren. hem dachte dat voer hē
quam een out wijf en hadde an een
ghelchoert cleet of si half naect had
gheweest. en badt hem om hulp en
bistādicheit. Hi begheerde een cleet
daer si mede getleet mochte werdē.
ende een deusel daer si mede ghedect
mochte werdē. en een aelmisse daer
si mede gheuoet mochte werden. En
die conic heeft haer beloofd ter stōt
te hulpen te comen. en si gecult we-
sende van hem beloofde hi haer son-
der twifel te gheuen. en dus is den
droem van hem ghescheiden. Dese
seer moghende man ontspronghen
wesende van sinen slaep en ouerleg-
ghende wat desen droem bedude. en
heeft verstaen doert godlike inghe-
uen dz die stat daer hi in was troeft
van hem begheerde. en van hem ver-
betert en onniewet te werden. Hier
om heeft constantinus die fundamē-
ten weder op ghebuert ende heeft se
gheheeten van sinen name cōstanti-
nobelen. Hi heeft se ghelikent d stat
van romē met hoghen muren d toor-
nen. en costelike timeraette d hulen
en heeft se verheuen met geliker glo-
rie en waerdeliker eere. want gelike
als die stat van romen is een hoeft d
latinscher kerstenē. also sel dese stat
wesen een hoeft der grietscher kerste-
nen. Dese stat is gheset op die see die

daer heet sint iorjs arm en die en-
ven slaen aent water. Dese stat is
uen allen steden seer vruchtbaer en
lept in een vet lant. en daer comen
roep al dat vter zee romen mach en
daer toe alrehande dinghen daer
begheren mach. Dese stat is son-
twifel doer gods ingheuen gheuen
meer want god heeft voer sien
daer soude gheschien. en dat wi
sien ouolt te wesen. Want ten
sake datter sulcken stat getimmert
waer en weder gemaket. weermē-
souden die grietscher kersten vlen
lijcs van doen hadden. Daer vlen
die heplighe religien der heplighe
propheten en apostolen. en soe
der martelare dat si ontaliken
die daer ghebrocht sijn en ontaliken
uten handen der heydenen. Dat
van alpa en dat lant van affrica
hier voermaels onder den kersten
gheweest. mer nu wacharmen we-
tet weder vanden heizenen beseten
Daer om is dese conincliche stat
stantinobelen soe seer en soe colli-
ke ghemaect. op dat die heplighe
lique daer wi voer of geset hebben
souden vrij en sonder soch daer
ghen rusten en versocht werden en
dus mach si wel ghelike wesen romen
in waerdicheit der religien en co-
nincliche besittinghe. behaluen dat
romen is verheuen metter pauls-
ke hoerheit. en is dz hoeft en me-
heit des gheheele kerstenheits
mede wort gheeynt dat eerste boeck
deser historien

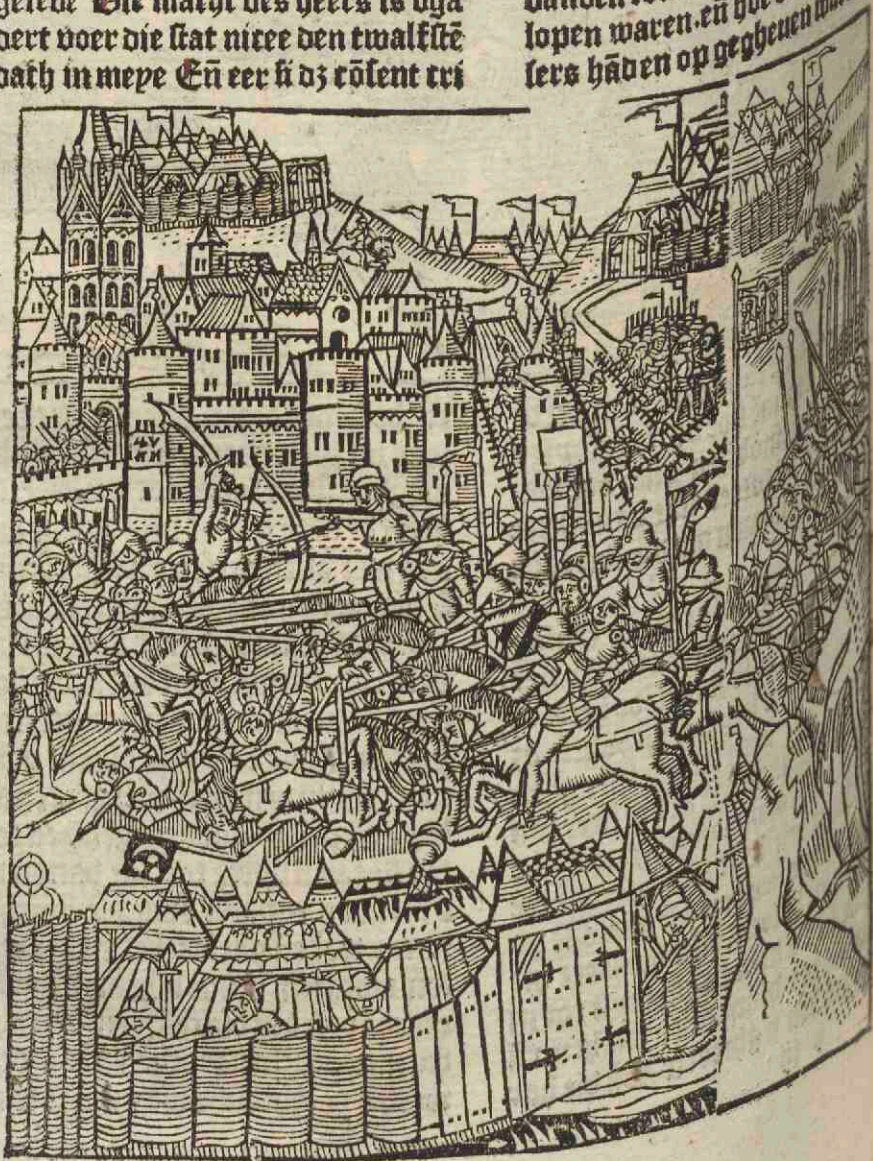
In dit eerste capittel des anderde
 mens bescreve hoe die franospen
 van constantinobilen ouer dat wa-
 ter oueren en totter stat van nyree
 warden en quamen om die stat te be-
 zighen

Die printen der frāsoy-
 len metten keiser ver-
 eniche wese de heeft di-
 e keiser gheboden dz
 men steyen brengben
 in die hauē dat al dat heer son-
 der enich stouen mochte ouer ghe-
 uen. Dat alsoe ghesdaē we-
 wert van holoen. en danckaert die
 keiser en hebben ghereyft tot ni-
 neme die toe binnē drien daghen en
 hebben si gheroeft En die har-
 b ij

toeghe siende datter ghenen wech en
 was soe breet doer den welckē soude
 moghen liden soe groot een heer. so
 heeft hi voer gesent vier duisent mā-
 nen met bilen aecsen pserē haken d
 si die wech mede bereyde en claren
 mochten Die wech sach oder die ho-
 uelen der berghen. en onder die ho-
 len d dalen en ouer al vol putten en
 poelen Aldus dese vier duisent man-
 nen hebben den wech met groten ar-
 beyt pleyn en bequaem gemaect tot
 der stat van nyree toe. soe datten di-
 e mannen te paert ende die voetgā-
 ghers wel en ghemackelic doer rey-
 sen mochten Ende si hebben houtē
 cruten geset in die crōmen d weghē
 datmen bekēnen mocht welke den
 wech d pelgherims was En so is al

die menichte met haren heer en ghe
 reetſcap doer ghereyft behalve dat
 boemont is bleuen biden keyſer om
 te helpen beſtickē in hem vandē be-
 loofte die de keyſer hem lude gedaē
 hadde. Hi was daer leex quaet toe te
 brenghe eer hēt belouē woude. wāt
 eer die beloofte ghinc loe hebben die
 arme alte grote ſmacht vā hongher
 gelede. Die macht des heers is ōga-
 dert voer die ſtat nicee den twalftē
 dath in meye. En eer ſi dz cōlent tri-

ghen mochten om te copen loe co-
 men een broot wel om xx. penningē
 Mer na dat boemont quam meren
 conſent datmē copen mochte. ſa
 ben ſi oueruloedicheit ghehaot van
 alle viraelgie
 In dit anderde capittel heſer ghe-
 hoe die ſtat nicee beleghe. beſo-
 en beuorchten wert. en hoe die he-
 vanden torken wt andere lāden be-
 lopen waren. en hoe die ſtat in rye-
 lers hāden op gegheuen wart

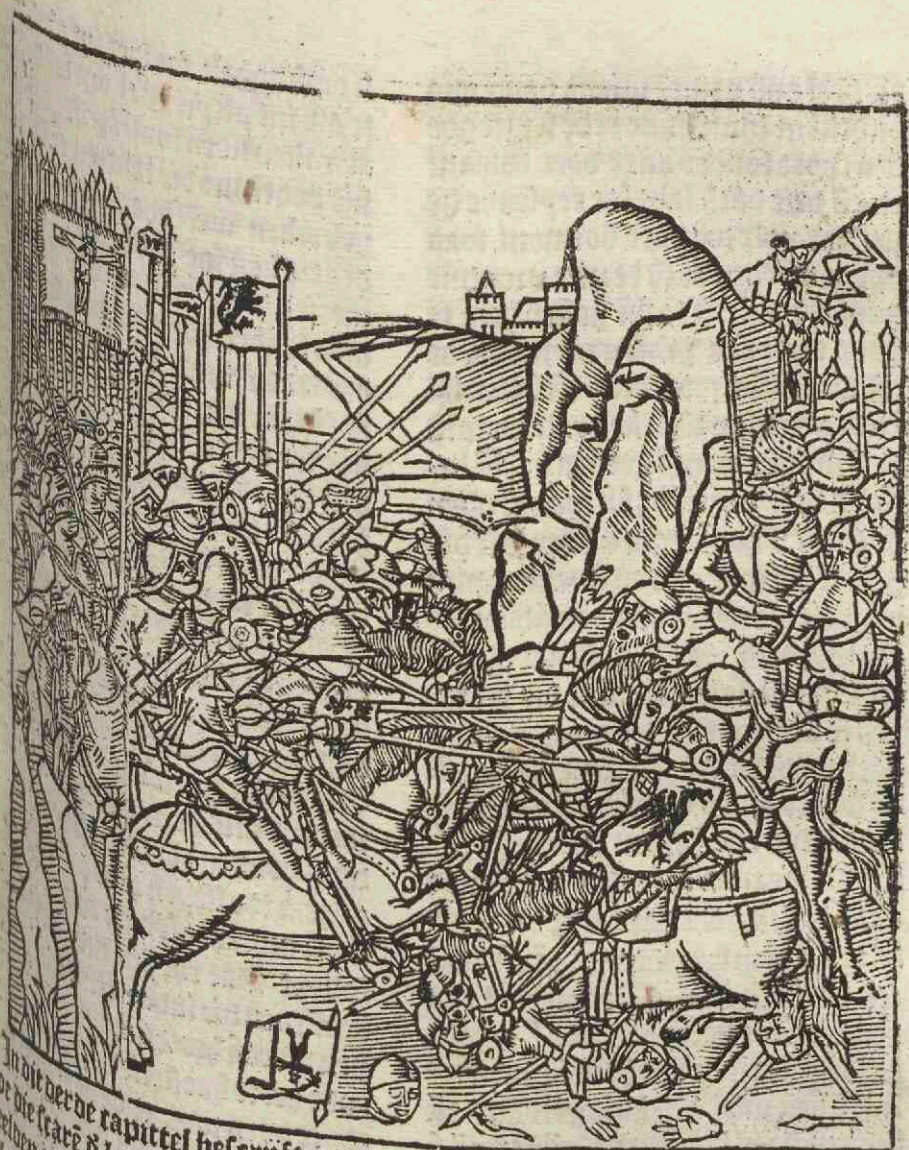

Ons herē hemeluaerts dach
 so hebben die kersten die stat
 npre met enē zwaren belegghē om
 ingelt. en hebbe daer gerimert hou
 ten hulen om wt te verchten en haer
 wullen daer hi gesele. Dese printen
 die bisscop vā poets. graef raymōt
 die grote hughe. die graef vā normē
 en die graef vā vlaenderē. en graef
 van carnoten hebbe hoer heer
 gesele an die oest side wāt d' scheen
 die stat onwindits te wesen. An die
 noert side herroge gouaert vā holoē
 An die west side herroge boemont
 die zuyt side en was niemāt wāt
 doer hadde die stat een groot water
 en dit water toghē die burghers
 en als die kersten printē dit hadde
 gement. so hebbe si gesent tottē kep
 ter en begerde d' hi scerpē sendē sou
 te totter stat ciuito toe. wāt so oede
 ghinc die hant. en oec d' hi ollen len
 en soude om die scerpē ouer slant te
 re vā ciuito tot dat staende wa
 re van npre. Welcke die keyser
 heet gedaen. Die scarpē aldus bider
 dat wēde so hebbe si mālic anghe
 wichten. en de turkē hebbe den kiert
 en mālic wēd staen wāttet hoer le
 ven goudē. Die turken scoten onyn
 en pīlen. mer de kersten die doot nē
 vresende wōpen scarpe palen bran
 den en grote stēnē in die stat. Die vi
 ven si groot gheluyt sloeghē om dat
 die wīd metten kinderen soude mo
 den vlien. en so cropē si wt metten
 enghelēde hare om hōlen te soeken

wāt si niet en wisten waer vlien. en
 ter stōt bereyde hem die turkē of si
 hem op hadde willen gheue. Doen v
 namen die kersten wel xl. duisent to
 ken comen die si te voren ontboden
 hadde d' si hē doer die sypdoest poer
 te te baten comē soudē. mer die ker
 sten hebben die poert nē een grote
 menichte belept. wāt die bisscop vā
 poets en die graef vā sint gielis be
 waerde die poert. Mer die turkē ne
 der klimmende vanden gheberchte
 waren si keer veruaert. want si van
 verde hebben besrouwet die grote
 scaren der kersten. en hadde si nē
 ghehoopt in hoer grote menichte si
 soudē gheulode hebben. Mer si heb
 ben een ordinantie ghemaect en heb
 ben hē seluen in drien scaren gedeelt
 op d' die een scare soe crachtelic had
 de moghen comen in die voerleynne
 poerte. en die ander twee scare verch
 tende die eerste soudē ghevolghet
 hebben. dus hadden die turkē quer
 draghen. Mer die kersten doer dat in
 gheuen gods hebben meerre ostant
 ghehadt en hebben dit opset anders
 vā wandelt. wāt d' heer des bisscops
 vā poets en des graefs raymont soe
 haelt als sile saghē sijn si teghen die
 turken ghekeert en hebbele beuoch
 tē. niet meer vresende die menichte
 d' turkē dan die hont d' siet enē hase
 die voer hē loept. D' hoe veel dusen
 dē wttercorē ridderē d' kerstenē sijn
 hem geuolget. Mer die turkē siende
 so veel gewapend mānen en die snel
 le lopige d' brisendē paerde en so veel
 lācien teghē hē scimerēde en scotēde

to sijn si achterwaert gheweken en
al te seer mismoedich gheworden en
si wilden wed heren nadē gheberch
te mer si worden m; groter menich
te vlegghen. wāt die daer op hadden
ghelet veel to zimentē den kerstenen
an te doen sijn m; groter cōfusen al
legader hider hulpen gods vlegghē
m; duldanigher victorie sijn die ker
sten seer vbligt en reylde wed ter stae
waert En hebbē die hoede der vllē
ghenre in die stat geworpē met sijn
gheren en m; armborsten gescoten
om die turkē meer te busen En op
die selue tijt soe sijn die stepe van cō
stantinobel in dat water ghebrocht
wel beset m; des keplers volt. wāer
v die ind stat warē seer vscrit hebbē
geweest van groten anxt m; lāgher
hoep hebbende te ontvlien en sijn te
lamē ind aerdē geuallē Alle die doch
terē mettē moederē die huplde. in di
e stat was droefheit en ontsinnighe
mer hutē v stat was bliscap en vma
kinghe Die turkē dit merckē de heb
ben dē kepler die stat gepresenteert
op te gheuen behouden haer lijf Vā
welckē woerdē die kepler hem al te
seer vbligt heeft en bedriechlike op
setten teghens die kerstē daer wt ge
nomē heeft Hi geboet d; mē sijnē volē
ke die stat op gheue soude. en d; mē
die turken met ghelepe te cōstantino
bel brengē soude. twelcke hi gedaē
heeft om die kersten te bat in last te
bringē alst namaels wel scheen an
sijn wercken Dochtaus en heeft die
keiser m; vgheten die grote weldaet
die hem bewijst was. wāt hi heeft ge

boden dat mē den armē dies
grote aelmissen gheue soude
leuen wekē lanc had die stat beuolē
te geweest en drie daghe En ten
de m; moghelic geweest d; mē
mē sebeliker craft ghewōnen soude
hebben ten hadde bi gods hulp
weest. want dese stat m; seer hōgh
toornen en dicke muren bewaert
en is thoekt van al m; lanc. wāt
voermaels bi cōstantinē tijt wāer
vghadert den raet vā die hondert en
vij. hiltropē om te vscipen vā
den kersten geloue ende om wt te
den die wangheloue en ketere
gheenre die op die tijt in dat lāt
den. en alsoe werden si op die tijt m;
goeden ondwise daer toe ghebrocht
dat si allegader ghesoeten als die
heplighe kersten kercke gheboert te
gelouen En daer om wāeren ons ge
dat mē dese stat den vāden ons ge
loets ontreckē soude en god vloemē
en ons moed die heilighe kerke op
dat haer lit wed gheue soude
den En dese wed heelinghe en vsc
ninghe was dus voercken van god
wāt si gheheilicht is geweest mettē
bloede vā veel heilighe menschen m;
e daer vlegghen hebben soe is die
dus als wi gheleit hebben soe is die
stat n; pree weder gelost ghewere
van haer alle die duelsche vāghen
ghe voren gheweest Als dese die
ghen gheschiet waren soe hebben m;
e kersten haer tenten op ghetoghen
en hē bereit om wech te trecken. en
hebben haren raet gheseyt vā
kepler van constantinobel

In dit derde capittel bescreyft men
 hoe die scaren d' kersten hem seluen
 oetenen na dat si vander stat nicee ge-
 chepen waren en hoe si int velt ee-
 n grote strijt hadde ind' welchen
 die victorie en ouerhant hielden
 dat die kersten vander stat ni-
 ce geschepde ware soe sijn si
 tenen woert gereyft toe dz si qua-
 men hi een d' brugghē. en daer hi cul-
 ture hebbe si haer beeste genoot m;

ten grake wāt si moesten comē in eē
 woelt lant En si hebbē raet ghehou-
 dē hoe si hē mochte deelē in twee sca-
 ren wāt een lant scapen mochte soe
 groot een menichte n; vordē hier d'
 dat meeste heer wert beuolē hartoge
 gouaert vā bologen en m; hem warē
 die bisscop vā poets die grote huge
 m; meer āder princē En dz and' heer
 hoemont. en met hē waren dankert
 Graef robbrecht van normandien

eñ veel and printē wiens namē ons
onbekent sijn. Aldus redē si met goe
den spoet sonder anxt doer romani
en. eñ drie dach lant soe reysende he
riet dat volt dat met boemont was
opten vierden dach te vier vren drie
hondert duzent torkē gesien hem te
ghen comende groten roep makēde
eñ wondlike manieren vā strien hā
tierende. Van welcke grote menich
te sōmighe vandē kersten hebbē be
gonnen te twifelē. of si woude vlien
of dat si woude teghen staen. Dit die
printe boemōt all een sorchuo udich
man. eñ die graef vā normādien als
een moedich man doer siende. hebbē
ter stont beuolen dat alle die ridde
ren souden ontlaen haer tentē. wāt
daer was een schoen riuier vā lopē
de water biden welken si ouerlans
haer tēten toe stelden. Haestelic soe
seynde die voer sichtighe boemont e
nen snellen bode doer al toolt ropē
de dat si hem bereiden sōndē eñ haef
ten om te striden. Eñ eer si hem con
den daer toe bereyden. soe sijn hem
wel hondt eñ vyftich turkē te peert
snelliken ouer den hals gecomen eñ
hebben haer boghen gespānen eñ v
nynde pilen inden kerstenē gestotē.
Mer die kerstē hebbense mettē peer
den onder hem luden laten comē eñ
hebbense omkinghelt eñ gheuanghē
eñ doot gellaghen. Die manier eñ ge
woente der toiken is dz si vlien also
haest als si gestoten hebben. eñ also
vliende schieten si den ghenē die hē
vuyolghen. mer nyemant en mochte
daer ontvlien want ouer al waren

si omkinghelt soe wel int ghebetē
te als int pleyn. Hier om die kersten
aen allen siden sōnd op hōude sōnd
sile doot. Dus die lancien te lant
gebroken wesende in die lichaem
der turken soe hebben si hē behoude
metten zwaerden. Hoe veel licha
men sonder haefden of te sonder an
der leden sijn daer ouer een ghem
len. Daer mocht ghi hebbē ghefū
hoe die achterste svaerden ende de
uen die voerste inden svaerden waren
gheenre die hem doot slaende waren.
Ende doen men dus verhoert dat
ende dat eerste deel der turken om
verlesghen wart. Soe sijn die hōde
de welke ouer die riuier geseit wa
ren haestelic ende veradelt in die
tentē der kerstenen comen ende al
bense al vernielt ende die moedren
metten kinderen ghedoot. ende al
die si vonden al waren si oer al omhe
quaem tot strepen ende sonder wapē
si vermoerdente daer ende sloeghen
se doot. Dat roepen ende harnen v
kerstenen die inden tenten vernome
pen waren heeft boemont vernomen
ende heeft haestelic vernomen wat
ter te doen was. ende heeft den waer
ue van normādien den strey beuol
len. eñ is haestelic ten tenten waer
met luttel volcs eñ gesins gherey
ende doen die turken boemont met
ten linen vernamen so hebben si ter
stont ghevloden ende van daer ghe
reyslt. Die prins boemont siet
daer veel menschen legghen. hēlo
ghen ende hem luden ter doot berei
den heeft beghinen te kerne eñ goe

gesent der turken. Soe is hier en tuf
 schē toe geuloghē hartoghe gouaert
 en grote hughe vāden berghen ned
 comēde met elckausent man Als si sa
 ghen die tentē van haren medebroē
 ders al om beuanghen vāden scarē
 der tozken en haer gesellen tot allē
 si den vechten en die vrouwē in gro
 ten ghehule in die tenten roepē end
 rarmen. begōnen si in harē moet te
 bernē. en doeruloeghē die dicke sca
 ren vā toorn ontsteken wescende als
 een aern die daer wort ghedwongē
 doer den hongher sijnre ionghē een
 roef te halen **D**hoe groot een clanc
 der wapenē was daer. en hoe groot
 een gecraeck d' lācien en speren die
 daer biekende waren. en hoe grooe
 een roep der gheenre die haer totter
 doot bereydende waren **D**hoe luste
 like stēmen hoerdenemen daer vāden
 vechtēde frālospen. die daer met lu
 den stēmen te samen riepen dat ridd
 lic teyken **G**od wilt **G**od wilt. En
 maecten met desen stēmen en ropen
 sulcken gheluyt dattet clanc in dē
 dalē en donderde in die hoechte ber
 ghen **E**n die onsalighe turken wāē
 si ter stont vūlegghē werdē als beestē.
 en hem haer wapne niet helpen en
 mochte. soe huyldē si als hōden stotē
 de in harē hielē teghen die aerde en
 alsoe woelēde beten si int gras als
 woedende beesten **E**n lōmighe van
 verde dit hōrēde vūlīdē hē. en die an
 der bedroelēde hē **D**ie frālospen die
 vūfondē d' riddlike teikē haere vech
 tend. en die turkē die clagelike luyt
 ringhe die d' vūlegghē waren **D**ie wō
 derlike craft d' tozkē began te slayē

en die vermoede crachte der kersten
began te cloecken en te sterckē Hier
en tusschen doen die tozken die daer
beuochten den kersten om saghen tē
berghen waert. saghē si den bisscop
van poets. en graef Raymont m; dz
and deel des heers der ridders en d
voetknechten neder climen en den
boren bespringhen. en hebben in hē
seluen gebeeft en metten tanden ge
knarst van groten angst. en doer die
menichte der gheente die hem ludē
beuochten. vermoede d; die verch
ters der kerstenen hadden gereghet
uten hemelē ofte gesprotē uten ber
ghen. weder om werden nu veel stri
den verniewet en veel dusende d toz
ken crachtelic verslegghen en ter aer
den gheuele Wat soude dat heptiui
ghe turcische velt doen anders dan
den rugghe bieden en weder lopen
van daen si ghecomen waren Maer
die daer die voerste waren sijn die
achterste geworden En alsoe heeft
die stert dat hoeft genolghet. en die
een den anderen na En die kerstene
die inden tenten warē hebben hem
seluen ghetroeft en enen moet ghe
nomen. en hebben gewroken wree
delic teghen haer viāde die scade en
tuerlies die si hadden vandē turken
En die turkē die daer eerst an vocht
ten sijn nu die ghene die daer vlien
doer alle boschen haghen en onwe
ghe En si en mercken noch en voer
sien niet werwaert dat si gaen ach
terwaert of voerwaert Maer die rid
deren gods die vllaense alle met enē
scandeliken doot. en die opcliminge

der berghen en houelen en dale sijn
ouer al gheuorwet ge weest vanden
bloede. en die lopende riuier wort
te samen veruolt met dat vlopende
en instortende bloet Der vllghend
menschen waren daer so veel licha
men gespreit ouer twelt datter ghē
mensche en soude hebben moghen
gaen Dus vā smergghens te die vā
tot den auent toe soe hebben si ghe
stredē en gheuochten. het mocht wā
der wesen waen soe groot en vōle
vergadert was Maer soe die sonne
leiden diet hem omaten te weten so
sijn daer vōgadert ghe weest. die ludē
van parlen. van meden. van spē vā
arabie. van sarace. van agulen van
daer so groten menichte vōgadert d;
mensche n; getellen noch ouer sijn en
mochte Den nacht hem luden ouer
comende soe sijn si gescheppen ende
hebben op gehoude Maer was den toz
kē eengroot voerdeel dat den nacht
hem luden beliep. want anders soe
souden daer weynich van soe groot
een menichte ontegaen hebben Wat
eer lof ende glorie moet god hebben
van sulcken groten victoij. die daer
heeft ontelt sijn vianden en ouer
en vbligt sijn dienres Also die ker
ten van die dupsticheit te herē tot ha
werden gedwonghen te herē tot ha
ren tenten waert. en die priesters en
clercken hebben ghedaet en geloof
god in deser manieren segghende
Vol glorie sijt ghi o here in dine he
lighen. en wonderlic in v moghen
heit Der uerlic en prietlic en doer

wonderlike dinghen **D**rechter hat
 o heer heeft vlieggen den viant . en
 in menichfuldicheit dijne glorien
 want heest geseit . ic sal volgen en
 in alle dwanghen . ic sal delen die ro
 mer en mijn ziel sal veruolt worden
 mer du heer biste met ons geweest
 als een heer drechter . ende biste ghe
 als een beschermmer . dinen volcke
 in verberichheit twelcke du hebste
 verhoest **D**u bekennē wi heer dz ghi
 mach in dijn cracht tot dijne
 verplighe waninghe . dz is totte hep
 en graue **D**it dan aldus geschiet
 ende soe hebben si op gehouden
 en no sonder zorch vanden viaden die
 name die werelt m; hare lichte ver
 nacht so sijn si alle gader totte cape
 naer si in gestreden haddē gelopē en
 wonen daer veel vaden haren velle
 vaden en haddē si niet metten cru
 en getykenit gheweest si en soude
 en nauwelic hebbe moghen kennen
 vaden die tocken ondscheyden **D**ie
 gheweest die hebbe die martelaren
 vaden die hebbe die hebbe m;
 groter waerdicheit begrauē **E**nde
 die p; eesters en clercken hebben die
 begravinghe met behoerliken lan
 che volbracht . die moederen hebbe
 vaden den conen weenelike droefheit
 vaden en die vriende voer den vrien
 den **D**ese dinghen aldus volbracht
 vaden vaden hebben si hem ghehaelt tot
 vaden vaden lichame v; vianden om di
 te vaden en te onderzoeken **W**ie

sont moghen stellen hoe groot een
 oueruloedicheit van gont siluer en
 clederen die si daer vande **D**ie daer
 te voren arm waren die sijn hiber
 ghenaden gods rye gheworden . en
 die te vore half naect liepen die sijn
 nu met siden en purpuren clederen
 gherleet gheweest **D**ie pilen en ghe
 scuttten werde op gelesen en die ydel
 kokers werden weder gheuolt . die
 gequets waren werden haer wondē
 smaect en die daer fierk waren wer
 den vanden medicinen ghesont ghe
 maect **A**ldus dien dach lanc is vool
 daer bleuen en hebbe daer onledich
 gheweest **V**oerwaer die dit priselic
 werc met sinen inwendighen oghe
 aenstouwen woude die sal moghen
 mercken god wonderlic te welen in
 sinen werken . wāt die hongherige
 heeft hi voolt m; goede . en die rike
 die hem niet toe en hoerden heeft hi
 arm ghelaten **H**i heeft neder gheset
 die machtighe . en heeft oheuen die
 oetmoedighe **D**es anderē daechs dz
 was optē derden dach van iunio so
 hebben si des merghens haer tentē
 op te broken en hebbe hem ghehaelt
 om die turken te vvolggen die daer
 voer geulucht waren . mer die turke
 als heuende duuen voer dat aensicht
 des wouts soe vlode si voer dat aen
 sicht der kerstenen **D**us als die tur
 ken vier daech lanc soe hier so daer
 haddē ghedwaelt . soe ist geschiet dz
 die ouerste printe v; turke heeft on
 mē . x. dusent gewapens mānen wt
 arabien die hem te hulpen quamen
Dese hartoghe was een soen des ou

den hartoghes die den keyser dat ge
heel lant van romanien of getoghē
hadde. Dese hertoghe na dz hi vandi
stat nytee genuchten was so had hi
dit volc ouer een gegaert. en hadse
dus teghē den kersten gebrocht om
sijn onrecht te wreke. Als hi die ker
sten sach soe is hi ned geuallen in di
e eerde doer groten rouwe. en heeft
met luder stemmen begonē te hulen
en te ropen. o onsalich en heptuich
mēsche wat sal ic beghinnē. Die vā
arabien dit siende en niet wetende
sijn ongeual seiden hem. Dwaelte
vā allen mēschen waer om vlietstu
dus. Het schijnt of ghi ons hartoghē
soen niet en waert. want hi noyt en
vloet vten strijt. bedaert v seluen en
grypt enē moet want wi comen v te
hulpen. Die welcke hem n3 onthou
den en mocht vā suchten heeft ghe
geseit. Ghi sijt al dul en owoet noch
en hebt ghi n3 besocht die cracht d
frālopfen. noch en hebt niet doer hē
haer moedicheit en mālicheit. Haer
cracht en is niet menschelic. mer he
mels of dauellic. nochtās en betrou
wen si n3 in haer eyghē hulpe. mer
in godlic onderstant. En hadden wi
se niet soe swonnen. wāt wi bereidē
toerden stricken en zeelen om haer
te gripen bider kelen. doen dz ontal
lic volc dat den doot niet en onthiet
noch den viant niet en vrees. haeste
lic en onuerkenlic openbaren si hē
vten verghen en slapen hem seluē in
onsen scarē. Wiens oghen soudē heb
ben moghen vdraghen die scimer in
ghe van haren wapenē. hoer sācien

steden als blinkende sterren. hoer
helmen en creeften als die luffighe
tagheraet. die rāmelinghe en clanc
ke des harnisse was vnaeliker dan
tgheluyt des donres. As si hem be
reyden om te sciden soe gaen si ma
nierlic in hoer ordinantie. en sijn soe
tien recht op houwende. en sijn soe
stille of si niet spreken hondē. Mer
als si genaken haren viantē dan si
laen si haer toemē. en met ene dūst
vallen si in recht als hongerrighe leu
wen. Dan maken si geluyt en luer
sen metten tanden en veruollen die
lucht met haren roepen. ende als di
e ghene die gheē bermherticheit en
hebben soe en vanghen si niemant
mer al laen sijt doot. Wat soudē si
legghen van dit wreede volc. gheen
volt en soudē dese mooghen wēstāc
die anders ontulien mochte. want
si worden van god of vanden dūvel
beschermt. Alle ander volcke vresen
ons boghen ende onthien ons geseit
ten. mer dese als si ghepan siert sijn
soe vresen sijt gheslut oft rat waer
ende vresen den hout oft een linwen
cleet waer. Och och wi sijn geweest
onder ons drie hondert dūsent sijn
veertich dūsent ende allegader sijn
wi verlesghen of verstroyt ende ge
vluchten elc daer hi conde en mocht
te. Nu ist den vierzen dach hūden d3
wi van hem begonsten te vlien. en
noch beuen wi met soe groten anre
als wi den eerste dach deden. Waer
om. wilt ghi wel gheraden wesen so
vliet algaē also haest als ghi moogt
wt dit lant van romanien. ende sit

dat ghi wel cloeckeliken wandert .
 op dat ghi van hem niet vercraft of
 overlopen en wort Als dit die van
 arabien ghehoert hadden soe sijn si
 ter stont met hem gheweken Ende
 die hercken met meerre naersticheit
 volgheden die voetskappen der tur-
 ken ende der gheenre die daer vlien
 de waren . mer die turken en rusten
 noch . Ende in wat steden ofte
 tabelen van romanpen dat si qua-
 men . soe spraken si met eenen blidē
 oensicht recht of si victorie hadden
 ghehad . ende seyden Verblift v en
 want wi hebben v die frauospen v
 gheghen die daer waren comen om v
 te berouen ende v landen te destrue
 ven en met een van dien en isler ghe-
 bleuen . al sijn si doot of geuanghen
 Ende onsen hartoghe die reylt enē
 waren wech ende heeft die gheuā
 gien mer hem Di die daer binnen
 waren gheloefden hem en deden die
 poertē open waer hi si deerlic bedro-
 ghen hebben gheweest ende moelket
 swerlic ontghelden . want si roef-
 den al haer goet ende pilgierden die
 steden . ende staken an ende abran
 weile . ende die menschen sloeghen
 si doot of si namen se gheuanghen .
 ende onmenschelic soe bondē sise en
 weente met hem . dit deden si om dz
 die frauospen niet vinden en soudē
 te rouen . op dat si dan van armordē
 om hem te veruolghen . oet hadden
 si daer of groot profijt ende bate dz
 hem liden seer halp . ende den kerstē

wast seer hinderlic en scadelic . wāt
 si vonden lant al woest ende vol wa-
 ters ende beroeft van allen goede .
 soe dat si quamen tot soe groten hō-
 gher ende ratiuicheit dat si die aren
 vāden cozen in haren handē ontweē
 wrenē twelcke noch n3 ryp en was
 ende dz deden si om den hongher me-
 de te stoppē Daer is dat meeste deel
 van haren peerden ghestoruen . soe
 datter veel die te paert pleghen te
 riden moesten te voet gaen Di redē
 oeck op koepen ende ossen ende op
 grote stercke rammē ende honden
 als daer inden landē sijn Adus sijn
 si ghereylt doer slant also geringhe
 als si mochten . ende sijn ghecomen
 in een ander prouincie en lantcrap
 gheheeten lichaonien . twelcke vol
 was ende oueruloedich van alle tijt
 liker haue . ende hebben daer ghe-
 gaen in een stat gheheten prononie
 ende is een stat daer alle dinc ouer-
 vloedich was Adus die hercken die
 daer gedwaelt hadden inden wildē
 velde hebbē hider hulpen gods een
 stede gheuonden die vol vā alle goet
 was . ende seer bequaem daer toe dz
 si hem seluen rusten mochten ende
 vermaken Ende na dat si hem seluē
 ghesterct hadden in haren lichamen
 loe hebben si met malcanderen ract
 ghehouden . ende hebben ghesloten
 dat si voert reysen wouden en haer
 opset volbrengghen dat si begonnen
 hadden . ende doer ingheuen vandē
 goedē mēschen die d i die stat woen-
 dē hebbē si haer flessen n3 water ge-
 uolt wāt si reisden daer si dē eersten

daer nochghens gheen water en von
 den Mer des anderen daghes ontrēt
 vespertijt sijn si gecomē bi een vlop
 ende water en daer hebbē si twee da
 ghe gherust Des anderē daghes sijn
 die voerlopers die daer voer ghin
 ghen om te ondersoeken waermen
 tvolt brenghen mochte eerst ghero
 mē bi een stat hiet Craclea. in welc
 ke stat een grote menichte van tur
 ken sgaerde. doen si laghen vā ver
 de die wimpelen der francoisen sijn
 ter stont gheweken vter stat ghelyc
 een hart dat daer begheert tongaen
 die racht der honden Die kersten
 louende god van die voerspoet sijn
 daer in ghegaen ende hebben daer
 vier daghe lanc ghebleuen in gro

ter ghende rhen ende vrolicheit
 In dit vierde capittel bescreyde
 men hoe graef Houdewijn baron
 gouaerts broeder van holoen. met
 graef Danckaert scyden met hant
 volc vanden anderen en hoe si char
 ten belepden en hoe si met bisscop
 daer in ghebaelt waren. ende was
 veel ander steden hem willighe on
 der hem gauen.

Oten vyften dach sijn die
 kersten ailegader wt Cra
 clea geseheyden. en graef
 laens broed. graef boemot. en graef
 vander haren ridder sijn doe
 vanden aderen ghescheiden. en sijn
 ghereyst totter stat van Tarssen. En
 die stat waren veel turke die wel
 ke daer wt quam om hem luden te
 wechete. mer si en konden twelt n
 langhe houdē. wāt doen si die snelle
 belopinghe. die scarpe belpinghin
 die herde slagghen der kerstene
 daer veel vanden haren vsllegghen we
 sende. soe sijn si ter stont wed in die
 stat ghereken. En die kersten scar
 pelte haer buolghende hebben haer
 tenten voer en al om die stat ontle
 ghen. en een waghēnburgh gemaect
 en haer wakers ghestelt. Die kerste
 wed ward in die stat sijn des nachts
 met groter bliscap gheromen ropē
 en en leggende Staet op o ghi. ouer
 windyche ridds der francoisen. wāt
 al die turken vlien vander stat. en si
 en vermēten hem niet meer teghen
 te stien. Die kerste dit horende en
 hebben inder nacht niet willen s
 volghen. Mer doent dach wart soe
 sijn die kersten in die stat ghegaen.
 en die burghers hebben se alte vrien
 delic en volic ontfanghen. Als si dz
 in die stat gheromen waren. soe is
 daer op gheresen al te groten twill
 en gheschil. tusschen den graef boe.
 mont en danckert. wie dat van hem
 heuen die stat regieren soude. of dz

si se soudē regieren onder hem hez
 den. Danckert arbeide seer om die
 stat voer hem te houdē mer ten laet
 sten heeft hi moeten wiken wāt boe
 monts heer stercker en swaerd was
 En vinnen een corte tyt soe hebben
 hem noch twee steden in haren han
 den ghegheuen. die een hiet Athena
 ende die and Manustra. en daer toe
 noch veel castelen. Dus reysden si al
 sonder enich wed stoet wāt die tur
 ken en quamen nu niet int velt. ofte
 en dorsten hem niet openbaren mer
 waren al ghestolen in haer sterste
 sloten en castelen. Ende dat ander
 deel der francoisen is ghereist doer
 elant van armenie. wāt alle haer be
 gheerte was om die turken te biage
 ende te verlaen en van haren bloet
 droncken te worden. Al die indz lant
 waren sweghen stille ende en dorste
 teghen hem luden niet ghewaghen.
 Ende al dat volc van armenie quā
 hem seer blidelic te ghemoet ende de
 kinghen se vriendelic in haren stede
 ende castelen. As si dat gheheel lant
 bi na in hadden. soe lach daer noch
 een casteel dz so sterre was ouer mits
 die ghelegghentheit. want het lach i
 een dal ende maras. alloe datments
 met ghenen wapenen ofte angienē
 winnen noch beschieten en mochte.
 Mer si en wouden daer niet lanc bli
 uen. aldus hebben si dat casteel la
 ten welen. Als alle dat ander geheel
 lant hem luden onderdanich was.
 en si begherden onder haer te sculen.
 Hoe was daer een vrom ridder on
 der theer der francoisen. die daer ge

horen was in dat selue lant van ar-
menie. die welke begheerde van al-
len den princen dit lant te bewaren
en te houden in dat heylighe kerste
gheloue. op dat hi sijn eer mochte be-
schermen. ende ghelooftde den sel-
uen heren en princen gods altyt ge-
truwwe onderdanich en bereit tot al-
len tiden te wesen. **A**ls die princen
dit hoerden en doerlichtelic ouerlei-
den. soe hebben sijt hem eendrachtel-
lic gegont. wat si wisten dat hi was
een ghetru kersten man. en stert en
bequaem om orloge teghen dz volc-
te voeren oft van node mochte we-
sen. **E**n dit aldus geschiet wesende.
soe sijn si veretrocken. en quamē son-
der enighe wederstoet tot dier stat
Celaria in capadocien. **C**apadocie
is een costelic lantschap leggende in
thoefte vā syrie. en strecket hem ter
noert sijden waert. **D**ie lude van de-
sen lantschap end steden hebben hem
willichlic sonder slach of stoot ouer-
gegeuen onder den franlophen en
hebbense vriendelic ontfāghen met
groter eren. **E**n na dat si dus gheluc-
hich voert gaende waren soe replede
si voert. en sijn getomen in al te sco-
nen stat. daert seer ouerulordich vā
alle tijtteliker haue was. welke stat
die turken daer te vorē een weinich
tijts belegghen hadden en drie weke
lant beuochten. mer si en mochten
se niet verwinnen. en alloe met gro-
ter confusen end scanden sijn si van
daen ghescheiden. **T**ot welker stat
als die kersten quamen. soe sijn die
burghers hem luden te gemoet ghe-

gaen met groter bliscap en vroer-
den en hebbēse willichlic ontfāghen.
En daer was een ander ridder ge-
heten pieter vāden hoghen geber-
te. die welke begheerde dat men se
een ouerste maken soude van desen
stat. tweleke hi lichtelic heeft vā
ghen van allen den princen. **I**n de sel-
nacht so isser gheromen en loghen
dragher tot boemont en heeft gesent
dat daer harde bi waren wel twen-
tich duzent turken die noch niet en
wisten dz die frālophen in lant mo-
ren. **B**oemont ghelouende die loghe-
achtighe woerden. heeft gherocen en
ghenomen bequaem ridders die hi
met hem leide. en heeft alle die steden
en plaetsen doer gherepft en gheroc-
dert daer die loghen aer seye. **M**aer hi en
e turken soudē wesen. **M**aer hi en
vant daer niemant ende voelde niet
dat hi in loghenen bezogghen was.
Ende dus sijn si van **Celaria** getren-
den ende quamen tot een ander stat
gheheten **Chosor**. die daer vol was
van allen goeden diene behoeft tot
ten lichame. **T**ot dese stat comende
sijn si vanden kersten die daer in was
ren eerlike blidelike ende dienste
ontfanghen. end daer hebben si drie
daghen ghetouft. ende ten yghelic
heeft hem daer besogghet van dz hi
noot was. die daer vermoet waren
die hebbē hem gherust en vermaent
Ende die hongherighe werde daer
ghelaet. die dorstige gelaet ende
die naecte ghecleet. **G**od hadde hem
aldusdanighe steden voertien op dz
si also veel te lichter soudē moghe

verdragen ende sieden dien hongher
 die hem toe comende was Hier en
 sulcken soe is den graef boemont o
 dootragt ende te weten ghevaen dz
 die turken doer veruarnisse geulo
 den waren wt der stat Antiochien.
 ende dat si die stat ghesaten hadden
 onder weer ende bescherminghe.
 waer op boemont nam raet om vijf
 hondert ridders derwaerts te seyn
 den dat si in nemen soudent dat slot
 des stats eer dattet pemant snemē
 woude Ende na dat dese vijf hondert
 ridders syn ghecomen int dal dat o
 leyt vō stat van Antiochien soe heb
 bi si eerst genomen dattet niet waer
 en was . mer dat die turken arbep
 den met al haerre macht om die stat
 te gouden ende sterck te maken . te.

ghen die kercken . want si daer haer
 toecomst verwachtende waren
In dit laetste capittel bescreyftmē
 hoe die kercken verreyden ende heb
 ben teghen den turken ende saraki
 nen enen groten stryt ghehadt die si
 al verwonnen . ende oech hoe si in
 groten arbeyt ende weder scoet in
 dal van antiochien comen syn. ende
 die stat met ghewelt ende vechtend
 hant hebben belept

Uetreckende van Chosoz
soe sijn die kersten gecome
totten casteel der publica
nen. welc casteel hem een weynich
daer te voren willichlic ghegheuen
hadde oder die gunst en dat gebodt
der fransoyen. en dus sijn si met vri
scap van daer gescheyden. en sijn ge
comen int dal van rugia. en daer vō
den si veel turken en sarafinen. die
welcke si daer al mette swaerde heb
ben verlesghen. Doen dat volt van
dien lande diemen hiet die armenē
saghen dat die kersten de turken so
manlic en wromelic hadde n verwō
nen en verlesghen. so hebben si hem
al te seer oblijt. en ter stont soe heb
bense hem seluen en haer lant on
den kersten gegheuen. en daer doer
soe hebben die kersten aereghen die
stat van rufen. en oec al te veel caste
len onder haer heerscap gestelt.
Al die ander kersten des heers die d
achter bleue warē sijn op den werch
gesleghe en ter ongheluckigher tijt
sijn si doer een gheberchte gherepse
daer niemāt en woende noch en wā
derde dan wilde beesten en diere slā
ghen en serpentes. en hier ghinc e
nen voetpat doer die niet dan enen
voet breet en was. en sach tusschen
hoghe berghen vol dystelen en door
nen. tussche die berghen walt neder
te sien ofmē in enen grōdelosen put
hadde ghesien. en bouen hoer hoeft
ghinghen die steenvoetsen op totte
hemel datmer nēmermeer sonne en
sach In desen voetpat moelken die
printen ridderen en seilt knechten.

haer wapenen en wimpelen an ha
ren hals en op haere scoederen dra
ghen en te voet gaen wat nyemant
en mochter ryen En veel wasser die
gheerne haer pansierē helmē en was
de drocht hadde mer niemāt en was
daer die pet copen woude Veel wat
ter oec dies nē sagher dragē en moch
ten en worpen van hoer. op dat si al
soe veel te bet ouer den werch moch
ten comen Die beesten en mochten
metten laste in veel plaesten nē gae
mer die menschen moesten die packē
dit wyl op haren scoederē nē gae
Nyemant en mochter staen of sijn
mer die een dreef den anderen voort
Niemāt en mochte sijn mer gese
pet behulpich wesen want die daer
voren ghinc en mochte hem nauwe
lit omme keren Als si dan langhe in
desen onsalighen werch gheuāderē
hadden soe sijn si te laetsten gecome
an een stat die daer hiet marasin. en
daer werde si met groter ere en vli
scap ofanghen. en hebbe daer vō d
oueruloedicheit van spise en titel
ker haue en daer hebbe si hem selu
wat ghemaers gedaen en hebbe den
laetsten verwarde. mer her leet een
deel tijts eer die laetste quamen en
eer si vergaderen mochten Ende nē
dat si vergadert waren so hebben se
enen dach gherust. des anderen dach
ghes sijn si voert gherepse en sijn co
mē in een dal int welcke die stat vā
antiochien sach Dit antiochie is een
conincklike stat getimeet vā comit
antiocho en is na hē genoet In dese
stat woent die aertstuyfey en is dē

heeft vanden gheheelen conincryc
 na srie. en in dese stat hadde die heil
 igher prins der apostolen sinte pie-
 ter sinen scoel gelet. en had tuolt be-
 keert totten heylighen gheloue. en
 maecte hi en wyde sinte barna-
 was en sinte pouwels in apostolen.
 en gaf hem die macht des priesterlij-
 ke staets. Op dat god nu tonen wou-
 de en ondwisen den mensche dat daer
 anders gheen crachte of machte en is
 van allen van hem. so heeft hi eerst
 dese stat willen veruyghen in oetmoe-
 dieheit en met simpelen onderwise-
 des apostels. mer nu heeft hise wed-
 der crachte en winne met gro-
 ter crachte en veruyghinghe. Aldus die
 kercken in die cracht gods genakede
 tot die stat syn getomen totter ple-
 ten brugge toe. Daer hebben si ghe-
 wone een grote menichte van turke-
 die daer begheerden te reysen ouer
 die brugge om te hulpen en bistae-
 te comen die daer in die stat waren
 siet. want die daer menschen haer opset
 niet volbrenghe en moghen na hore
 wil mer soet god beliest. soe hebben
 die kercken die turken eendrachtelic
 over ualle en nyemant sparende soe
 hebbe si hem een grote menichte of
 gheslegghen. Die ander hebben gewe-
 ken met groter scaemte om cleue te
 behouden. Daer hadden die kercken
 en schoen victorie van god. oer vo-
 den si daer enen groten roef van peer-
 den van mulen ezels en camelen. ge-
 laden met wijn toren ende olie ende
 daer toe alle dinghen dat men behoe-
 uet om een stede mede te belegghen

Ende hebben ter stont haer tenten
 ontslaghen op die oeuer des waters
 twelcke niet verde en lach vander
 stat. Ende des anderen daghes doen
 si hem wel gheladen hadden van al-
 len goeden. soe hebben si gheporret
 om te come an die stat. Als si na hoer
 begheerte bider stat ghetomen wa-
 ren. soe hebben si in drien verschey-
 den plaetsen haer tenten ontslegghen
 ende an die vierde plaecte en mocht
 men n3 comen vanden berghen daer
 die stat onder leyt. noch men mach-
 se daer niet beuecheru. Ende opten
 twalften dach vand maent nouem-
 ber is dese belegghinghe gheschiet
 om Antiochien. ter eren gods ende
 des toecomende loofs ons heren ihe-
 su cristi. die altoes wonderlic is in
 sinen wercken

Hier beghint dat eerste capittel
 des derden boecks. inden welken
 men bescrijft hoe die kercken die stat
 van antiochien belepden en hoefse
 dicwil beuochten met menigher ha-
 de anginen ende instrumenten van
 wapenen. ende oeck hoe die turken
 diewils quamen vter stat ende be-
 uochten die kercken dat die turken
 dicwil becoften

Want die stat antiochi
 en niet alleen en was
 beschermt ende sterck
 van hoghen murē en
 seer hoghe ende dic-
 ke toorne en bolwerk
 ken die daer ghemaect waren int op-
 perste vanden muren. mer oec was
 si onwinlic want si sach ond een clip-
 pe van een gheberchte datmen daer
 tot allen plaetsen niet an comen en
 mochte omme te beuechten ende te
 bestormen Hier om hebben die prin-
 een raet ghehouden hoe dat sise best-
 souden moghen beuechten niet met
 crakte. mer met subtylheit en kunt-
 ten Dus debbe si eerst een brugghe
 ouer twater gemaect op dat si daer
 ouer souden gaen En doe si die brug

ghe volmaect hadde soe liepe si daer
 ouer om haer nooturt te halen. en
 hebben daer bi ontrent die stat ghe-
 vonden grote oueruloedicheit van
 vruchten veel pipen met wyn ende
 grote putten vol corns als tarwe
 garste en hauere. en ander spise ge-
 noech voerden menschen en beesten
 ende oec vonden si boemen die vol
 waren van alrehande appelen Ende
 die hadden hem gheuyt die grieke
 kerstene die in die selue stat woende
 ende onder wilen bi consent vanden
 turken totten fransoysen in haeren
 tenten quamen. mer haer wijs en
 haer kinderen moesten binnen bli-
 uen Ende dit en dede die grieke ker-
 sten niet wt mede liden ende goerde
 gunsten mer meer op bedroch want

alle woerden en wercken der kerste
 men gauen si den turken inder stat
 te kennen die kersten dus arbeypden
 en en va allen dinghen als si best co
 men hem verfiende . maecten angitē
 in grote houen toornen om die stat
 te beclimmen en te beuechten
 en verelden haer seeren armboesten
 palen dingheren . en alle instrumen
 ten diemen mochte bedentē en ma
 ken om seede mede te beuechtē Mer
 wat soudē si moghen doen teghen
 die seede die swinlic was . wāt daer
 was wel so veel volcs i die stat om
 die te bewacē dat si den kersten wel
 den welde gedreuen soudē hebben
 van god god willen oghenghen Des
 en soe liebt vroe als die sonne op ghie
 soe son die heeren in haren tenten
 stoueren en wel ghebozen mannen
 gheselic op gestaen . en haer wapen
 en gebaen wesende soe liepen si tot
 den muren vander stat en bestorm
 men waren die stat . en die daer bi
 die als vrome mānen die kersten die
 stouen met gancine pilen . en smetē
 en palen in die stat . mer si arbeypden
 te vreghecks en si en mochten n3 be
 men . en dus son si wed te rugghe
 waert want si vermoyt waren en
 in vanden hem te zwaer vtelē Si
 mochten die muren met ghebre
 chaus soe hebben hem die kerstene
 en wepnich gherust en verpoelt .
 en hebben ander gherectscap ghe

maect van waghēn bruggen ende
 holwercken om die seede scarper
 te belegghen Die turken stout we
 sende ende betrouwen hebbende in
 haer swinlycke stat liepē des nach
 tes int heer der kerstenē ende besco
 tensē ende beriepense . alsoe dat sy
 een wyf doot scoten vōer die tenten
 hoemont . waer om die heeren ghe
 hoden naerfeliker ende sterpeliker
 te waken . soe dat die turken die wil
 daer mede verlaecht waren ende be
 droghen **I**n dat si die stat op eenre
 nacht bi na gnyjt gheweest hadden .
Wat desen soe hebben die pri t enen
 heeren enen raet ghenomen . en heb
 ben ghesloten dat si een slot timme
 ren soudē vōer die stat om dat si te
 vrier en het bewaert mochtē wesen
 van die ouerlopinghe en sprintrey
 sen der vianden **T**welcke al te same
 aldus gheschiede . si timerden daer
 een heerlike borth wel sterc om die
 viāden te wederstaen **E**n als si dus
 volherdende warē int beleg . en seer
 arbeypden om hem te stercken . soe be
 gan haer vitaelgie en prouāde seer
 te minderen . soe datter vast groten
 hongher gheledē was . waer om si o
 uer al volc schidē om spys te soekē
 en scynden oec ridders met hem om
 die ruter knechts te bewaren **M**er
 wie van hem luden wouden rouē of
 stelen die werde eens deels beroeft
 en eens deels verlegghen **W**ant dat
 raskeel **T**rech datter in tgeberchte
 lach niet verde vanden tenten was
 vol ghewapender turken die de ker
 stene dicwil wonden ende oec doot

Hoeghen. en die sommighe vinghen
se en namet al dat si hadde en leefde
met hem luden alst hem belieft. en
als sise dan onnuttelike en boefliken
ghenoeth na haren wil bespot en be-
schimt hadde so saechden sise weder
ter tenten waert onder die kersten.
Als die princen en riddersen dit on-
men soe hebben si hem seer bedroeft
en hebben daer teghen enen goeden
raet gesocht en vonden een manier dz
die turken dese last den kersten niet
meer doen en mochte Die prins boe-
mont en die graef van vlaenderen di-
e senden voert casteel dusent wel ge-
wapender mannen. die welke si na-
volgheden met een deel wt gelesen
ridders. en omlepeden dz dal tot alle
plaecten dz die turken vanden casteel
Arcth niet meer die kerste en mocht-
ten slaghen Mer als die turken ver-
namen dat die kerstenen ontrent dz
slot vespereynghe deden. so vloghen
si vten castele den kerstenen met peer-
den na. en saechden se wed om. mer
die kersten ruters vloten ter stont
tot haven gheselschap daer si hulp vō-
den en bstant Die turken onamen
dat die prins boemont metten sinen
bereyt was om haer te bescrijke. so
waren si beraden om te wiken. ald
in twifel staende of si vlien woude
dan niet. so werden si merckende dz
si stercker van volck waren dan die
kersten. en vielen so met grote anct
teghen die kersten in. hoep hebbende
in haer grote menichte Maer
wat soude die menichte omoghē te-
ghen den welken die godlike huip

verht. want god is ster en moghen
tich en is een ster here inden kersten
Twee alleen waert wt den kersten
nen onlegghen. mer vanden turken dat
daer waren ontallie en onsmact van
die goetheit gods. waert oec veel
tal onlegghen. en hebbende in haer
gheuanghen en hebbende vor den
ten ghebrocht. en hebbende vor den
ghenen die daer op die muer van
stat waren onthoef. en om dz sise se
meer bedroeuē en onwaren sante so
namen si die hoefden en stromen in
die stat Als dit dan aldus ghesche-
was soe mochten si vey oner al om
tote steden en dorpen vanden grie-
se kerstenen om haer nootwilt soe
ken. en die vā armenen en dat daer
ontrent woende brochten achter di
e tijt genoech te roep Hier en twi-
quant aen die kerstenen die welke
god benolē heft allen kerste mensche
te vieren in deser tijt. want god die
allen creature ghegheue heeft te we-
den ghebozen. heeft op desen dā-
gebozen willen wesen voer alle ker-
sten menschen van een suere maect
Hier om die kerste hebbe desen dā-
also heerlike gheuiert allinen vey
mochte van luden die te veldē laghen
Merre bliscap hadde si in haren
ten dan die ghene die in die castel-
ke stercke stat warē En ic segge dz
dit een costelike en edel stat was dz
om dat ter die sinckende turken in
woenden. mer om dz si in haer sel-
soe schoen was en soe ster en dat si
in soe costelike maras sach. en dat si
der want se sinte pieter die prince d

apostolen bekeert hadde en wtuer.
 En na dat si dus den kerl dat h
 den heylighen tyt ouer gebrocht
 hadde en heerlike gheuert. So heb
 ben si onderlinge raet gehoudē wat
 si soude moghen doen. wāt si en had
 den inden tenten niet langher teten
 en men mocht hem nz langher wat
 brengen om dat ys dat daer onder
 wogen lach want het began te vrie
 en en men mocht onder noch oner
 ken die daer in die stat waren als si
 weeten en onamen dat die kerl
 alle weel te meer. Aldus werden die
 van ghebet leden. So beuochten sise
 kerken vā allen siden beuochte. als
 van hagbel vā wint en van snee en
 van van groten hongher. en stercke
 in allen vngaderinghe sijn enighe die
 murmureren. alsoe en isser hier oer
 gheen ghebet geweest. En ten was
 wonder dat die menschelike
 weel liens als si daer waren. wāt si
 wogen daer onder den blauwen he
 wonder besut hebbende voer die
 wat onghelaemich die gheē die daer
 werden tenten. laghen. en oer die
 haer tenten outdrenē vanden opwa
 ter. In dese stucken wil als wi voer
 gheleit hebbe soe hilden si raet wat
 si open souden en hier in hebben die
 wils boemont en die graef vā vlaē
 wren hem luden een raet voer ghe
 leyt hem luden een vragende of si na ha
 waer daer doen wouden en volghent
 d i

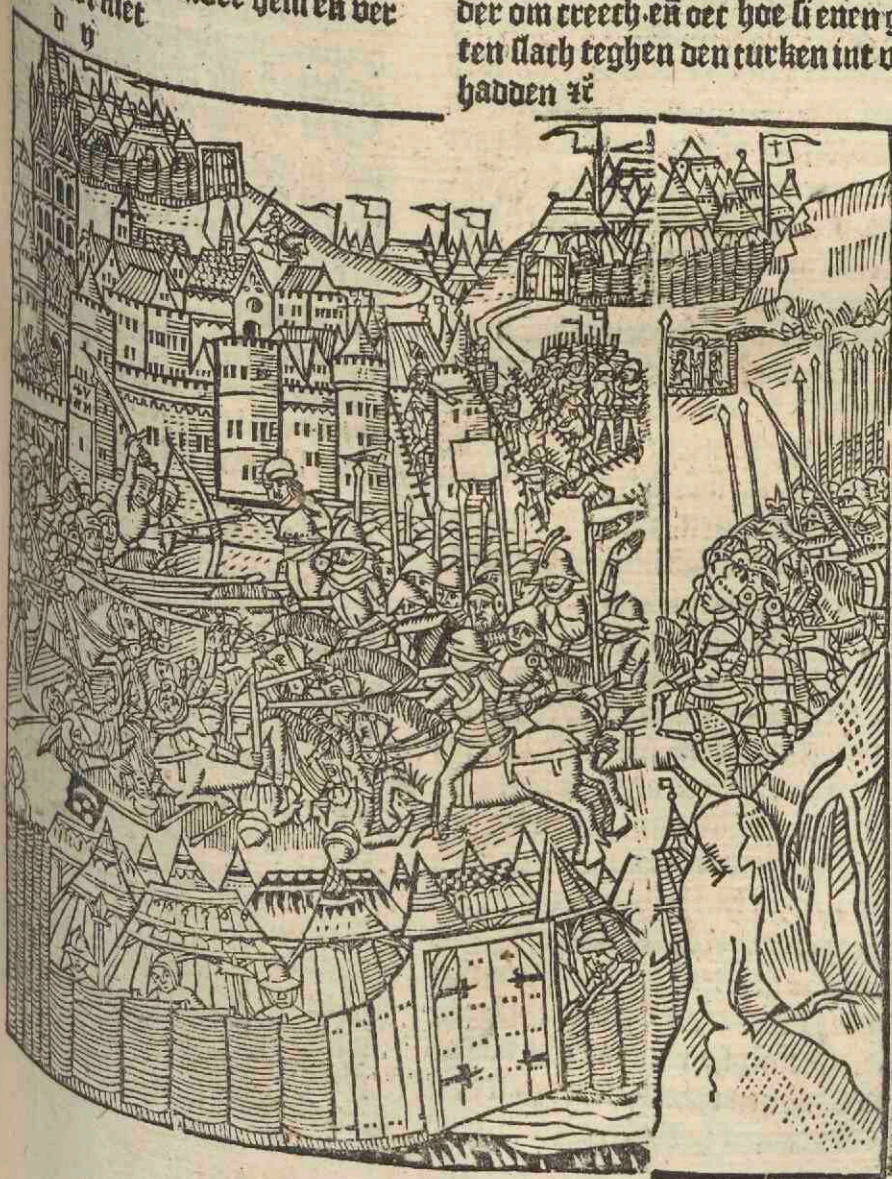
datmē hem luden voer legghen soude.
 de. twelcke hem allen seer wel be
 haecht heeft en hebbent gheerne be
 looft te doene. Aldus soe hebben de
 se twee princen wt getoren dertich
 dusent mannen te paert. en dertich
 dusent te voet. en hebben daer mede
 ghereyft in tlant vanden sarafinen.
 God die daer biste een bescker.
 en een matigher alre dinghē. hoe ge
 ringhe comt ghi te baten den ghenē
 die in node sijn alst uwen lieuen wif
 is. op dattet soude werden vernolt
 twelcke die wise salomon heeft ghe
 seit in sijn leringhe legghende aldus.
 Te recht soe wort verhouwen die
 substancie dat tytlike goet des son
 ders. van iherusalem en damasco en
 aleph en van allen den anderen con
 nincrycken die daer vngadert waren.
 En die van parsen. vā meden. en vā
 arabien. die welcke al te samē op ge
 set hadden en voer hem ghenomen.
 dat si tot antiochien comen soude en
 die stat beschermen vande kerkenē.
 Mer anders hadt god vande hemel
 gheuoecht. welke voeghinghe haer
 oplet heeft te niet ghemaect. want
 doen si vhoerden datter een deel ker
 ken int lant getomen waren. so sijn
 si al te seer vbljht geweest. en meen
 den dat si nu niet ongaen en moch
 ten. En soe gheringhe als si die ker
 ken onomen hebben so sijnse haer te
 ghemoet ghereden. en hebben haer
 volc in tveen heeren gedeelt. twel
 ke was dwaesliche ghedaen. maer
 dwaesheit rustet altoes inder herte.
 der vghelcigher. Ende doen dese

twee heeren malsanderē saghen en
 die een den anderen ghenaecken. soe
 vielen si sonder toeven in malsande
 ren en sloeghen sonder op houwen
 en sond genade. Die turken hadden
 haren hoep in haer grote menichte.
 Mer die kersten setten haer betrou
 wen in die almachtichheit gods. end
 hier om is die geleghentheit vā die
 strijt en dat eynde onghelyc geweest.
 Want die stoute ridders d kerstenē
 vloeghen se al die hem voer quamē
 en worpen se ter aerden ghelyc als
 die mayer dat gras neder werpt. En
 als si haer paerden weder omwor
 pen soekende die si mochten vllaen.
 soe en hebben si niemant geuonden
 dan die daer vliende waren. En die
 daer quamē ond den voetganghers
 der kerstenē die vielen in een omē
 schelic liden der slaghen en quetsin
 ghen. wāt die gheen die hem dz oer
 loochs vllaen weten dz die voetgan
 ghers m; meer d vernielige haer vā
 den vllaen en doden dan die mānen
 te paerde. Dat ander heer dz hem vā
 desen of ghelcheyden hadde om dat
 kersten volt te omkinghelen. na dat
 si verhoerden die stemmē der gheen
 re die daer vechtende waren. en dat
 gheluyt en gheclant vanden harnis
 se en helmen hoerden. so gauen si dē
 paerden den toem ende reden inden
 strijt om den hore te helpē. Mer doen
 si unamē dz grote misual. en die gro
 te neerlaech vanden horen. en saghe
 dat die hore ouer al voeruluchtich
 warē. doen wordē si alte seer beant
 en sochten maniere om mede te vliē

Mer die kerste wat hadden si te doen
 dan hem luden te veruolgen. wāt
 ghelyc al men seit in tghemeen. wāt
 men pemāt die daer vliet. men vliet
 oer wel dien vuoelcht. Aldus die ker
 ten allegader togghen hem ghelyc. wāt
 want die te voren te voet hadde. ghe
 weest die waren nu te paerde comē
 wat soudmer meer of segghen dan
 soe wie datter ontulien mochte die
 was die beste. Mer so wie si ondstrin
 pen mochten die kerf ene catingen
 doot. Men mocht verwonten en
 vbliden doemen sach die grote rou
 vloedicheit van beesten en vā
 len paerde oflen koepen en or van
 alrehande coerne. wāt olie en alre
 hande spise die si daer vregghen. en
 met groter begheerten dat si die vo
 gaerden en hoe vlitich dat si die gro
 ren prince presenteerde en hoe gro
 te vroechde en volgt dz daer was doe
 haer capiteynen dese grote hore
 ghen. En si hebben dese grote hore
 ghelooft en gedant dat hi sin volc
 dus verlade m; die rofliche goeden
 die welke haer vanden d gebrocht
 hadden van soe verde landen. En dz
 ons here ihesus cristus vanden wel
 hongherē m; dien goede. vanden wel
 ken hi sinen vanden berorfe. En dz
 die hier voermaels den kinderen vā
 ptrahel. doen si begheerden te vliē
 doer clant vanden heydenen te con
 ghen. en die coningen hem den ghe
 menē wech des heerstraets wepēt
 dē. Alsoe in gheliker manieren al die
 daer wt ghinghen tegghen den kind
 ren vā ptrahel om te vllaen. die niet

den verleggen. en al haer lant end
voet wert den kinderē van yrahel
gegheue tot eene erkniſſe. **D**o heeft
die selue heer den kerſtenen gheghe
wendie gorden vā ſinen wederſpoe-
dinghen turken om dat deſe waerach
en ſellen geloouen dat van hem ge-
ſcreuen is doer allen creaturen ſal
god ghebenedijt worden die daer is
ghebenedijt. wāt ſonder hem en ver-
moghen wi niet

In dit anderde capittel beſcrijft
men hoe die turken vter ſtat quame
ende beuochte die kerſten daer noch
tans die kerſten die ouerhant hilde
Ende hoe daer veel kerſten en ſond-
linghe grote heren om groten hong-
gher en armoede die ſi leden. heyme-
lic ontreden en werch ghinghen. end
hoemenle m; troestelike woerde we-
der om creech. en oec hoe ſi enen gro-
ten ſlach teghen den turken int velt
hadden 2

Die prince boemont en die graue van vlaenderen getoghen wesende wt hare geselschap in veertich duzen man int lant vanden sarakinen om vitaelgie te vcrighen. so sijn hier en tusschen die turken vter stat rocheloes ghelopen ouervallende die kerken die daer voer die stat en om die stat antiochien laghen. en hebben o veel doot gellaghen. en op dien dach wart den bisscop van poets sine banier dragher of ghellegghen die daer sijn rentemeester en sijn hofmeester was. En en hadde die riuer en twater tusschen die stat en hare tenten nigelopen. si souden dirwyl meer scade en ouerlast gheleden hebben. Doer welke last en odriet. en alder meest doer dien groten hongher die si leden soe werden sommighe vanden kerken ouerduldich. en forchten grote listen om wech te lopen. want het was al te zwaer den onwillighen die grote armoede en cactutcheit te liden en in dit beleg te volhardden. Als die famose en wel sprekende prins boemont den welchen si gheerne hoerden dit sijnam en onduant. soe heeft hise in soeten woerde toe ghelproke seggende aldus. **D** ghi manen die tot noch toe hebt gheweest vrome voer verhters. den welcke god in grote en menige zwaer oerloghe. victorie seghe en deghe gegheue heeft. en den welchen die grote cracht van beuerhtinghe en bestormighe. recht of ghi wel geboren manen waert. voert geset en groot gemaect heeft. waer om mur

muereert ghi teghen god. om dat hi nu een wepnich met hongher vanden teert. en onder socket wat ghi sijn moghen en willen om sijn wil liden. Als hi die hant reyt en voer spoer. leet soe sijn ghi blide. mer als hi hant sluyt ende een wepnich weert. spoets oeleent soe valt ghi te stonten wanhoppen. in twelf schijnt dat die gauen gods lieuer hebt dan god die daer die gheuer is. want als god die heer o alle dinc na ueren wint. oeleent so hout ghien voer ueren wint. mer als hi een weinich of hout. so is tet ghi o duncken dat hi o al gheue heeft. welc seer vrent is. want o god in soe roeten sijn sulc een vrome gheuen heeft. dat men noy en hoort de van menschen noch en las die dies ghelijc gehad hebben. sijn vrome trect doch ter herte. wi hebben nu te stont soe veel turken olegghen dat si ontallie waren. en al hoer vrome leet en rijcheyden brenghen wi hier o v. waer om moecht ghi dus vrompen daer ghi nochtrans alle daghe o we vianden verwint. sijn is voer waer niet verde van v. die daer den vechte voer v. **D**ic wil soe te mprent en besoeft god sine getrouwe die om te ondervindē of hi hem lief sijn de hebben. Nu so becoert en ondbest v god in; hunger en acmorde. en bespringhinghe uwer vianden. en waert sacck o; hi ons bilsan die ghedaen hadde na onser vdiende. waren langhe van onsen vianden. en ghē en van hongher gestroue. sijn en wilt doch in wanhopē mer wint.

al wel ghemoet. wāt of wi leuen of
 of wi steruen wi sijn salich en horē
 goa toe alsoe werde als wijt willich
 lke doen Mer desen woerdē en dier
 gelike soe heeft hoemont enē moet
 gheue. en heeft die mismoedighe
 stroef Als si hem ald' voer stroef
 tinge en oer metter vtaelgie die hē
 gerocht was een weinich tyts ghe
 uen hadde. soe quā hem die winter
 soe swaer ouer dz si n3 sagher teten
 en mochten crighen. wāt die gheen
 die hem spys en alrehande goet pla
 ghen te brenghen die en mochte niet
 heers die daer liepen ouer al om vi
 taelgie en vondē oer n3 te coep wāt
 al die luden die ontrent woendē wa
 ren vā armenie en sirie saghen dat
 die heesten voer antiochiē niet lan
 gher teten crighen en mochte. en dz
 si groot gebiet leden. doen reylde si
 haestelic in allen plaetken en doer
 waghē naestelic of si pet vintē con
 den dz si den kerste mochten brenge
 Mer hi soe veel volcs wāt luttel dz
 si vonden en ten mocht niet vrel hel
 pen Ja men brocker enen sack corns
 al soe veel als een ezel draghen moch
 te om vt. pont grote. en een ey om
 v. peninghen. en een noot om een
 pinte Wat willit v veel otellē vā
 desen dinghen die daer geschiedē en
 omoede die si leden daer alle dinc
 van hongher die niet en hadden om
 mede te copē Hier om begōnen si te
 vāgopen weemordich te werdē en
 d ij

buerduldich En wat wond wāt dz
 die arm gemeente onghosaem wert.
 doen die ouerste die daer schenen de
 capiteinē tewelen die moet op gauē
 Wāt pieter die heremijt en willem
 de timermā hi nacht heimelic werch
 reden en scheyde hem seluen wt dat
 heylighe gheselschap d' ghetrouwer
 kersten. van desen willem diemē de
 timermā hiet willē wi een wepnich
 segghen want van pieter die here
 myt is voer ghenoech gheleit Dese
 willem was gesproken wt coniclike
 gellachte. en was geweest een stede
 houder cens graefs van een coninc
 lic slot datter hiet mildijn. en men
 plach hem daer om timerman te hie
 ten. want hi was soe stout en onuer
 vaert om steden en sloten te berlimē
 en anginen te auileren en te stellen
 datmen syns ghelijc n3 en vant ond
 al die kersten. noch daer en was nie
 mant soe wel geharnast of gewapēt
 die sijn spere dorste weder staē. waer
 van men mach wel ōwonderē en vā
 ōwonderinghe bedroeuē. hoe sulc
 ken vromen sterckē man tot sulcher
 vertwifelinghe mochte comē Mer
 dit en heeft hi niet ghedaen als w
 hopen wt anrte en vresen der ozlo
 ghen. mer alleen want hi noyt sulc
 ken hongher gheleden hadde Doen
 die edel stercke ende vrome ridder
 danckaert vernam dat geruchte en
 twist deser werch reykinghe ende dz
 wel ende volcomelic verstaen had
 de soe heeft hi hem seer bedroeft end
 ter stont is hi hem n3 macht vā vol
 ke na gereyft en heecten geuāgher

gedwonghen weder om te keren en
heekten soe voer hoemonts tente ge
brocht. men mach wel segghen dz hi
mer scaemte weder keerde die daer
vloet daer nymāt en was die hem
saechde. veel die hem gekent hadde
waren seer droevich vā sijn misual
en die niet en wistē wat persoē hi
hadde geweest die bespotten. en ver
weten hem allegader Ten laetste
als si hem vaūt veel leets gedaē had
de so hebbenlen noch om die cer vā
grote hughe wiens maech hi was
van den doot gespaert. en si gedaech
tich wiesende en ouerlegghē de i wat
gro ter last en noot hi mē hem luden
om tgheloef hadde geweest. en hoe
vromelic hi daer geuochten en hem
gheweert hadde. soe hebbenle hē sijn
paps wed gegheuen. behoudelic dz
hi louē soude en sweren. dz hi voert
aen mē hem luden soude leuē en ster
uen Twelcke als hēt gelooft hadde
niet langhe gehoude en heeft. want
al soe geringhe als hi sijn open sach
soe is hi heymelic werch ghetoghen
Adus god heeft dese grote dierte en
armode ouer den sinen laten geschē
om dz hise daer mede woude beproe
nen. en om dat hem alle menschen
en gheslachten souden vresen en ont
sien. want den sinen castijde hi met
ten hongher. en die ander gheslachte
die daer ontrent woendē als hepdē
en turkē die plaechde hi mettē swar
de. dus vielens daer als dauid seyt
dulent vā sijn een sīde. en tien dulē
van sijn rechter sīde En hier om en
salmē nēmermeer wāhopē vā salhē

heer. wāt wat hi doet den ghenē die
hem lief hebben dat doet hi alēn om
tbeste En om dat si niet te wēlken
noch te ōmeten wordē en souden
soe veel heerliker victorien die hi be
bleent hadde soe verduchte en castij
de hise een wepnich met groten haer
gher. wāt men mochte ond al haer
paerde niet dulent paerden vanden
die bequaem warē om mede te wēl
ten. op dat men daer wt weten mocht
te dz si ghenen hoep en hadde in die
cloechheit van haren paerden mer in
god. doer den welken si haer vā
den ōwonnē alst sijnē wil was daer
is oerk op die tēt int heer gheue
een ridder geheetē terigius en was
seer vermaert en wel bekent inden
landen van romanien. dese is onder
een schijnfel van doerchden. mer en
valschen opset en broegheliker me
ninghen totten prinzen gherouwen
en heeft gheset. waer om legghē wi
hier aldus tracehlic stille. dat wi ni
en soeken twelcke wi van node wil
te doen hebben Al sach dat v ghe
duncke ic sal gaerne reysen v vā die
van romanien en vregghen v vā die
hier te roep al dat ghi te doen heet
in maniere als ons die keiser belet
de ter tijt als wijt begheerden. Ic wil
besorghen dat mē v seynde te wāt
geladen sepe met alrehande vitale
als van tarwe garste haere wijn
lie vleys meel en calen en dymē v
landē seynde paerden en mulen En
dat ghi niet en ōmoet dat ic v be
ghen sal. soe sal ic hier mijn pauwen
goenē laten en alle mijn goet En

ghi wt noch niet en wilt geloene loe
 sal ic werē dz ic loe drae als ic mach
 weder comen sal Die princē dit hore
 de dochtet hem allen goet en si heb-
 ben si nē toghe nachtighen woerden
 gbeloefte. mer si hebben den eet van
 hem ghenomē Dese ridder en heeft
 hū eer nē behoudē noch sijn belooft
 te niet volbracht Dit hebbē wi stelt
 van desen twee riddren sō dz een p
 gbelic soude sstaen en begripen hoe
 groot ghebrer datter onder den ker
 ken was en hongher. dz si den mach
 en te scteren En als si dus vā he
 nauheit loe seer bedwonghē werdē
 en si ghenē hoep d mensche meer en
 hadde. loe heeft dat meeste deel des
 heers verlost begheert vāden princē
 om wē te keren tot hare lāden. en
 die princē seer bedroeft welende nē
 verpendē oghe hebbēt hē eendrach
 tlic gegont. wāt waer om wonden
 sē houdē die si niet troestē en moch
 tē als si dan allegader ald misnoe
 die waren datter nyemant gheen
 baemberticheit haer luden stroest.
 want ter stont quā daer een bode di
 e den princen sūkundichde dz daer o
 trent loe veel dulende der turkē wa
 ren dat nē nē getellē en ronde En
 dz si op die nacht al sūgadert waren
 die rasteel Arēth. welke turken hep
 om dat si die kersten onbereyft in ha
 ren tenten belopen soude Dese boet
 trap weret ter stont hē allen ghekun
 den. en die te vorē luesich warē vā

vaerck sijn ter stont wacker ghewor
 den Si spronghē nu die te voren nē
 gaen en mochten. en si werden wed
 leuendich vā binnē die te voren vā
 buten scenē te steruen vā ghebrer. si
 hieuen haer hāden op ten hemel en
 dantē god. en si warē hercit ter stōe
 den turkē sryt te leuerē. wāt si had
 den steuer eerlike te steruē indē sryt
 dan vāden hongher sāgher gequelt
 te sine En doe hebben die princen ge
 sloten datter een deel vā hem luden
 inden tenten bliuen soude om die te
 bewaren. en dz ander deel soude dē
 turken te ghemoet gaen En die des
 nachts wt ghinghen teghen die tur
 ken werden daer in laghen gheleit
 tusschen die riuier ende dat staende
 water Ende des merghens vroeth
 als die dagheraet die aerde verlich
 te loe hebben si verspiers en onder
 loekers wt gesept die daer belien
 soudē die scaren der turken en haer
 ordinancie Als die verspiers die or
 dinancie der turken wel doer ghe sē
 hadden. loe sbootsapten si den pri
 nten dat si noyt loe veel dusenden vā
 turken ouer een ghesien en hadden
 ende dat si hem hadden ghedelt in
 twee heere. dat een deel des heers
 hadden si gheordineert an die een sē
 de des riuiers. ende dat hadden si ge
 daen om dat si die kersten alsoe mit
 haren snellen paerden van allen si
 den souden an gaen ende bespringē
 Als die princen dit al verhoerde en
 wel verstonde. loe hebbē si haer ra
 piteyten met al haer volc in ordinā
 rien gheslelt in een dal ende lecchte

van enen berghe en teykende hē m;
ten teykē des heilighē crups. antret
kende haer wapen. en slaende haer
handen inden hemel beuelende hem
god en begheerde sijnre hulpen Dit
geschiet wesende ter stont so stelde
hem die kerstē in ordinātien en wat
op hem luden liep of quam ontfin-
ghen si in haren lancien en worpen
se teghen die aerde Die and turken
liepen al om van verde en scoten soe
veel onghints scuts datmen daer niet
doer sien en mochte Si knersten en
biesen oft honden hadden gheweest
wāt m; sulker manierē menē si haer
vianden te buaren. mer dese sedē be-
spotten die kersten. en want si oerh
wel geharnast waren m; scildē pā si
ren en helmē so en achte si haer scut
niet Mer doen haer grote ontallike
menichte biden kersten ghenacten
doen heliepen sise met sulker drult
dz si een weynich after waert wekē
Doen hoemont dz sach die daer die
achter gaerde te bewaren hadde soe
brat hi int middel vāden turkē met
sinen scaren en scoerde dz heer vādē
turken en werdē ontsropt Als die tur-
ken aldus gescheyden warē saghen
si den wimpel der kerstenen bouen
haer hoeft wt wels gesichte si so ver-
naert werdē dz si beekden en heerde
als hulende lewen die daer int mid-
del vāden saghers sijn. en dus beuē-
de gauen si den paerde den toem en
wenden hem achter waerts so drae
als si mochte en vlode tot an die ple-
ren brugge toe Mer wat hebbē die
krālophen ghedaen anders dan ghe

volcht en geslaghen mette swaerde
Die wech waert bestropt metten
lichamē der gheene die si dus on-
ghen Die lucht wert veruolt m; lu-
linghe. en die aerde wert gheveret
mette bloede en wert doerwoert vā
den paerden die daer stonde en be-
ten al sonder bestuer Ende dor dese
turkē an die brugge quam so wer-
den si vā achter gedronghen soe dat
hem die wech te nauwe werf also dz
si mactanderen ouer een indē elken
worpen. en die daer in gedronghen
waren en mochten m; ontgaen. mer
daer was so stert een scoem dz daer
niemand hem selue helpe en mochte
Wat wil ic hier veel meer of seggē
daer weter meer onghen dan daer
ontghint En die si onquamē mēken
opt casteel Areth daer m; saghe. mer
is. en si en bleue daer m; saghe. mer
si beroefdent en togghen haer werch
en lietent ydel staē Doen die kerstē
dit onamē sendē daer vāden vā
dz te beware. en oer die pieren vā si
ghe Die kerstē vā armenie en vā si
rie onvolghedē die tozken en onlipe-
le. en stoten die nauwe weghe m; hē-
ren volcke soe dat si dz turken oerh
veel onloeghen en vinghen En allet
sijn die kindere des duuels vāder
eender neerlaghe totter andere ghe-
comen tot in haer doot Die kersten
met onsprekeliker bliscap en vāder
den hebben weder om gheveest tot
haren tenten waert ende namen m;
hem paerden mulen kameelen. ende
and beeste en oer veel and goets. en
al tghen dz si meenden dz haer ghe

ellen souden behoeue die daer indē
 tenten waren bleuen Ende oeck
 brochten si met hē veel hoefde vā da
 die misse die si stelde voer die poert
 vā antiochiē. hi welke poert die le
 gaten gheber bercht waren die daer
 verpūt wā vāden admiralt en o
 weke des eyes vā babilonien Ende
 ghesel en die kerste die daer in
 tenten waren hebbense vriende
 ontfāgen. en dese kerste die daer
 tenten waren hadden alle dien
 tich teghen die turken vter stat ge
 vort mer die kersten hadde die vic
 ghe behoude Aldus met tweoudi
 hebbense dien. dar ghewiert. en heb
 bene smaect die daer vā hongher bi
 vā sigen wāre En cortz daer na soe

quamē die kersten vā armēnie en si
 rie en brochten haer geuāghen met
 hem indē tentē. en hebben hē mette
 āderen vblgt vā die salighe auentu
 re Die burghers en ruters vand stat
 toggen wt om te slaghen die daer dē
 kersten vitaelgte brochte. en al die
 si ereghen sloeghē si doot. twelke dē
 kersten princē seer bedroefde. en heb
 ben daer een remedie teghens geuō
 den om dat te beletten
 In dit derde ca. des derden boets
 wort bescreuē hoe die kersten op slo
 ghē een groot swaer blochups twel
 ke die turcken benemen wouden en
 die kersten hadden en sryt teghē
 indē welkē die kerste die victorie hyl
 dē en dz sondlinge hi toe doē des ede
 len hartoerhs **S**ouaert van holoen

Die kerstene hebben raet
ghehouden als voer ghe
leit is om een middel te
vinden. daer si die turkē
mede mochten bedwinghen van die
straten te bliuen. daer hem vtael-
gie doer quam Dus hebben si gello-
ten een bolwerck op te slaen bouen
die brugge ontrent die stat bi hare
kerchof En wāt die gesellē die daer
laghē in tgeberchte dit niet volbrē-
ghen en mochtē sond hulp vā meer
volcs. Soe sijn die prins boemont en
die graef van sint gielis ghetoghen
tot eene hauen die daer ontrēt lach
diemen hiet die hauē sinte symons
en huerdē daer wert mānen en loch-
ten listen en manieren om dese met
hem totten ghesellen indē geberchte
te brengen En als dese princen
aldus reysende waren metten wert
ludē ten ghebercht waert an. so heb-
ben si gheuonden turken indē wege
die des nachts vter stat comen warē
en hadden hem seluen in laghen ge-
lept. welke turken als si die kerstē
vnaamen haestelic en ouerlienlic op
spronghen en hebben die kersten so
sterckelic en soe vradelic an ghegāē
dat die gheen die daer te paerde wa-
ren sonder weer te bieden vloten in
tgeberchte En die voortganghers
die daer niet wiken en mochten heb-
ben si alle gader een swaren bitterē
doot an gedaen. mer hoe die doot bit-
terre is. soe veel ille verdienteliker
Aldus mochtē si daer ontrēt dulent
mā doot slaen Mer die doot slagers
en sijn daer niet langhe of vblijt ge-

weest noch en hebbens oer niet lan-
ghe roem gedraghē. wāt dese moer-
was ter stont inden tenten verboot
scapt. en ouerkeede tot wāke alle di-
e kersten princen en heerē. die daer
te hans met horen paerden stonteli-
ke an vloghen als si haer scaren han-
den gheordineert om den doot van
den haren te wreken En si vonden
noch die turken in tuelt om die boef-
den der vsllegheure of te sniden Die
torcken ter stont als si voolt vnaamen
hieuē si op. n3 vnaert wende noch
ontsiende mer in haer grote menich-
te hopende en vergarden hem selue
in ordinancien te stellen en teghens
die kersten te vechten Mer die ker-
ten met al haer cranche en nacht in
god hopende. vergaerden die voer-
knechten biden mānen te paerde en
int angaen ter stont werden die vā
den verwōnen. wāt alsoe dat als di-
e turken laghen dat die wēt toe qua-
men die si eens inden geberchte ghe-
dreuen v. en die scare d kerste
nen warē wēt wassende stercker en
groter doen wenden si den rugge en
weken ter brugghen waert Mer die
werch was daer seer nauwe aldus en
mochten si achterwaerts noch voer-
waerts vlien Achterwaerts en mochtē
ten si niet wāt daer hadden si haren
viant optē hals. ter gheenre side en
mochtē si wiken vā die nauwichere
des weechs Dus is hem doer die v-
hēgenisse gods geschiet. d3 si n3 v-
noch vechten en mochten. daer en
haddē die turkē n3 vnyns seuts ghe-
noerch en die snelheit vā haer paerde

d'halphem niet En daer sloeghen
 er die voetknecht meer doot. dan
 die manen te paerde. want die voet
 sloeghen sloeghense voeruoets op.
 sloegen die meyer den schoef Daer
 sloeghen die swaerden slaet worde
 van die pilen. vanden bloede der tur-
 ken. mer want si den kercken toe be-
 sloeden soe en mochte si niet plom-
 men noch sladen vanden bloede. Noch
 mochte si en vanter altyt meen
 te slaen. Die doden stonden daer
 vanden leuenden. want si waren
 vanden leuenden onderlet dat si
 vanden hanghicheit in maltranderen
 vanden dooghen dat si die een den ande-
 ren door druden. En si hadde so gro-
 t'vreesse ter aerden dat si louden vlie-
 den hartoghe gouaert vā holoen
 vanden heere was. doe hi sach datter
 vanden bi romen en mochte om di-
 vanden te slaen. soe is hi een ander
 vanden voer die brugge soe dat si d'
 vanden en mochte reysen En wat
 vanden datter die hartoghe alleen ver-
 vanden vā dat onghelouighe en hofe
 vanden Di hadde begōnen te vlien end
 vanden d'z swaert des hart orchs
 vanden die doot. nochtās en mochte si
 vanden ontvlien. hi sneet met enē blote
 vanden en wt ghereden armē hoer
 vanden of. si niet weder worstelle n

de onwillichlike gade he haer naer
 te lichamen te voren Daer nacht die
 ghelegghentheit vanden plaecten. dier
 toorn. dz swart. en die machtige hāe
 en dat viel al inden lichame der sla-
 ligher kettingher turken En doen
 wasser een wt dē turkē die veel stou-
 ter was en stercker bouen hem allē
 meerre van lichame als een and' ge-
 lias en dese doen hi den hartoghe so
 wre delie sach opten sinen slaen. soe
 noopte hi syn paert met bloedighe
 sporen teghen den hartoghe. en op-
 heffde den spere bouē den cop des
 hertoghen doer stat den seilt En en
 hadde die hartoghe den steer niet ge-
 veken. en hemter stont op die and'
 side gheworpen. hi hadde daer moe-
 ten stercken. Mer god heeft sinen rid-
 der bewaert. en metten schilt synd'
 belcheringhe behoet Die hartoghe
 hier doer met ouergaenden toorne
 ontsteken welende. bereyde hem om
 dies ghelyts hem weder te doen en
 vloech na sinen neck in geliker ma-
 niere. hi hief op syn swaert en doer
 sloechghē m'z so groter craft an syn
 rechter side van sinē scoer blader dz
 hi hem syn borst te middē sloefde en
 dat hi dat rugbeen en dz inghewant
 schoerde. aldus viel dat hoeft met d'
 e rechter side inden vliet. en dz and'
 deel twelcke daer bleef hanghen op
 dz paert liet hi driuen ter stat wart
 Tot welckē vreeselike gesichte lie-
 pē si alle die in die stat warē en heb-
 ben hem seer ūwondert en werdē ge-
 stoert en seer beuende Daer waren
 droefhey den bouen maten want die

was een tot haren capiteynen. Doē
scuerden si haer zwaarden. besochte
haer boghen. en bereyden haer pilē
in hare tokers op dat si mochte scie
ten den hartoghe. en begheerde oft
moghelic waer wt te blasen soe gro
ten licht des kersten ridderscaps. Mer
god en heeft haren bosen wil niet la
ten volbrēghen. wāt die hartoghe
was achterwaert geweken. om dat
tet niet mogelic en was hem den ha
ghel der bouten en pilen langher te
ōdrāghen. **D** pūselike rechter hant
des onuerwinlike hartoghes. ende
ouerdrāghende stercke des moghēde
vorstes. en dat zwaert is waerdich
ende dat sal pūmer worden ghe
prezen twelcke heel is gebleuen en
hem soe trouwelike ghedient heeft.
En wiens herte soude moghē wtrif
pen. ofte wiens tonghe soude mo
ghen wt spreken. en wiens handen
souden moghen beschriuen die grote
daden der andere princen die desen
ghelghe sijn gheweest in alle victorie
der strien. nochtans die victorie des
hartoghes heeft bouen allen gesche
nen. want dat deel des gemiddelde
lichaems twelcke daer gebleuē was
is een getuyghenisse geweest des
gheiocks. **D**ie vloet die daer heeft ō
dōnen die ōllegghen lichamen. heeft
ghedect die wonderlike wercken ō
andere princen. mer ghelghe als die
stromige wint knoerst die tackē des
oude boems. alsoe vielen indē vloet
die ōghelueden leden der gheenre
die daer stozen. **D**ie gheen die hem
seluen smachten inden vloet dukel-

lende weder op en ōninghē die hem
ten calūmen vandē brugghen om
ouer te zwemmen. mer die herfren
stotende van bouen met haren lān
en verdronckenle soe onder tūm
Dat bloet datter gestort was tūm
de dat water des riuērs voer en w
uaerde alle die gheen dier saght. **E**n
die menichte der doden die lān
nam dat water sinen loep. en d
dat water weder om te lopen. **E**n
ten was gheen wonder. wāt op die
brugghen waren vijf duisent mensche
ōllegghen die daer al te samen moghē
worpen waren. **E**n wie soude moghē
ghen tellen hoe veel dat si daer w
doer vreesen in gheiochte hadde die
daer oer alle verdronckē. **I**n si w
telic wert ōllegghen die loen des gro
te conincs rāssiani. ende tūm
miralde dats tūmle ouerste capite
nen. des conincs van habisonie die
welcke hi ghesēe hadde in hare hē
om te helpē den coninc van antiochie
en dese admiralde hiet si coninghe
en si bewaerde regierde die provincie
des conincrijcs. **P**rovincie hiet si
welc sulcē lāt. int welc is een aert
bisscop. tūmle ractsmānen en tūm
coninc. aldus wets welc provincie
waren si te samen tōmē. al dese
miralde die daer verlegghen waren
En daer wasser noch vij. duisent ge
vanghē. en niemēt en heeft moghē
oathouwē. die kostelike tūmle die
wapenē cleberē en andē herde die
mē daer vant. **E**n aldē werdē die
ken. groetmoedelghe veruouē van
den fransoylen. **E**nde voert ac n loe

boeghe si en en dorcken n3 meer spre-
 ken . noch kuerlen metten tanden
 noch ropen als si pleghe om pet te u-
 wien en si ghinghen nu niet neder
 selleghe ogden. En al heel mistroel-
 lich sijn si steelwys heymelic vand
 dat ghewcken . en den auet he ouer
 comende soe sijn si gelscheyde en heb-
 ben opgehout. Die kerken toghe
 tot haren tenten waert . en die tur-
 ken diet hi brenghen mochten rept
 en in die stat en sloten haer doere
 waer Des mooghens so vroe als die
 nach began te leghen . so quamen die
 kerken te begrauē Als die ionghe ge-
 sellen vanden kerken dit onamen so
 behouen si een s3gaderinghe gemaect
 en liepen te samen totte kerchof en
 hebden daer scandelic en bespotte-
 lie wt ghemomen . die de turken met
 groter eren hadden begrauē Hi had-
 den haer dode begrauen tussche die
 kerchof en die pferen brugge op haer
 wt lichamen . in matels ghewonde
 en hadden hem bi ghelept veel gou-
 den en ander wapenen . en oec boghen pilē
 en ander wapenen na haren manie-
 ren als si haer doden begrauen. En
 die kerke haddē al te grote begheer
 te om dat goet te vercrighen. Adus
 hebden alle die dode lichamen wt
 ghetoghen en sneden alle die hoef-
 den of oer te weten hoe veel datter
 die riuier gebleuen was . en die of
 ghesneden hoefden brochten si met
 hem inden tenten en die rompen lie-
 ten si legghen onbegrauen voer den

wilden beesten en voghelen Als die
 turken die daer waren op die hoghe
 muren en inden toornen dit saghen
 soe crabbende haer wāghen tret-
 kende dat haer wt horen hoefden en
 bedreuen alte groten misbaer . en al
 dus bedroeft synde so riepen si hare
 god machumet te hulpe . mer machu-
 met en mochte n3 genesen . die god
 doer sijn ridders woude vernielen

Hier beghint dat eerste capittel
 des vierden boecks . en tracteert hoe
 die ambassaten des admiraels ende
 conincs van babilonien quamē tot
 ten kerkenē voer antiochien o paps
 te maken . ende hoe si heerliken m3
 steken en met breken naden manie-
 ren van thof ontfanghen waren en
 hoe si oerlinge veel woerde haddē
 en dach hilden en die ambaciātē m3
 reden verwonnen wescnde van daē
 hi consent in die stat antiochien to-
 ghen

Als die kersten en tur-
 ken dus langhe ende
 die wil teghen malca-
 deren gestormt en ge-
 uorhten hadden. soe
 quam daer een araut
 totten kerstene printen in hare ten-
 te en vbootsapte haer dz die amba-
 ciaten des princē van babilonien co-
 men sodden hi hem ludē int heer al-
 so verde als si hem geley gheue wou-

den Die printen dit hoernde hebbe
 hem ghaerne gegont en hebben den
 bode eerlike ontfanghen en geboof-
 dzmen die tenten met costelike oma-
 mentē butē en binne uerieren soude-
 en laghe palen in die aerde starn en
 binden daer die scilde an Des ande-
 re daghes soe began twen daer te par-
 nierē en steken. si renden met par-
 den om prys en die ridders inz glorie
 met speren bedreuen ridderslike sey

v daer doen brenghen en doer laten
 reynen met groter eeren en oueruloe
 dicheit van vtaelgie. En si sellen alle
 die ghene die nu te voet gaen moete
 te paerde helpen. en die arme wille
 si int gaen en int kerē s̄kien van al dz
 hem noot sijn mach. En oft v gelief
 de een maent lanc te iherusalem te
 toenen. so wille si v besorghen al dz
 een yghelic na sinen staet behoeuen
 sal. Si sellē v oer rōlent gheue te ihe
 rusalem ouer al te gaen en te staen
 daert vghelieuen sal. voert dz graft
 te eeren in sulker manieren alst v be
 lieft. En waert laet dz ghi alle dese
 grote vrheiden en gauē vsmade. en
 ghi in die grootheit uwer moede be
 trouwde. soe wetet dz wi m̄z ons v
 moeden te hebbē die wapen daer mē
 die vmetende en hoerchmoedighe me
 de mach raskien en oetmoedich ma
 ken. en wi denckē den houaerdighē
 soe te vnerē dz alle menshelike mo
 ghentheit voertaen haer sal ontken.
 om hem teghē die van babilonien en
 den coninc van parlen te stellen. Nu
 gheeft ons hier of een antwoerde. en
 wat v hier goet of duncket dat wilt
 ons onderwisen. Tot desen hebben
 die printen v kerstien wt enen mō
 de geantwoert legghende. Oft laet
 waer dz wi met wapenē dz graf ons
 herē begheerden te vloekē. en dz wi
 v volc wt desen lande geslegghen had
 den. daer en soude bilix n̄pemāt wī
 lers hem in v wonderē. wāt alle die
 gheen die tot desen daghe toe gewo
 lic sijn gheweest hier in pelgherins
 ghedaente te reynen. die sijn vandē

ten inden welcken men bewijde dz
 si v quaert en waren noch en beef
 den die alsulke hantieringhe bedre
 ven. Alsulke genoechte hantierden
 die ionghe. mer die oude laten te sa
 men en tracteerden saken van wyl
 vet. hier en tusschen dat dit geschie
 de soe sijn die legatē des conincs van
 babilonien daer int heer ghecomen
 en vmonderden hem al te seer als si
 die genoechte en vrolicheit saghen.
 want die kerstien daer bedreuen. want
 hem luden in babilonien was gekū
 wt en te weten gedaen dat die ker
 sten voer antiochien van hongher
 ten en vā anrt vghinghē. En de
 se ambassaten werde gebracht voer
 den printen. en hebben daer vertelt
 die saken die saken daer si om
 ghecomen waren legghende aldus
 van heer ons ouerste die admiralt
 der francopten goet en vrienstap.
 si laet dz ghi sinen gebode wilt ond
 welen sijn. En ghi selt wetē datter
 ghe sijn en printen der turken v
 den conincs van parlen. en heb
 ben daer seuen daech lanc raet ghe
 bouen om te vinderē wat men hier i
 soude moghen doen. wāt si v wonderē
 hem al te seer. waer om ghi dus
 v wapen wesen v loeket dz graft
 v heren. en dz ghi verniet haer
 volc int lanc dat si soe lanc beseten
 hebbe dz onbehoerlic den pelgherins
 is. si laet dat ghi voert aen pelghe
 rins. si laet dat ghi vzeenre male en palt
 v wāderē wilt. onse heren sullen
 e ij

uven en van v seliken bespot en dit
wil beroeft geweest En noch daer
bouen als ghise genoeg na uwer be-
lieften beschimt en gepincht hadt.
soe naemt ghise en dodetse Dit lant
en hoert dien heren niet toe al heb-
ben sijt langhe besetē. wāt het hoer-
de den onsen in voerleden tiden. en
v volc ouermits haer boosheit heb-
bent hem luden ontfoghen. daer ont-
en salt nochtans v niet toe behoerē
al hebt ghijt ons langhe onthouwē
want het is metten hemelschen oer-
del ghewesen. datmen m; barmher-
ticheit den kinderē wed sal gheuen.
twelcke harē vaders onrechtelic of
is getoghē En v volc en soude hem
bilix daer in niet obliquen en obheffe
al hebbente dz onstantaftighe grie-
te volc swonnē. wāt dat sal bid hul-
pen gods in uwē neckē vāden swaer-
den der franospen ghewroken wor-
dē. en het mocht wel bekend gemaect
werden den ghenē dies n; en weten
wāt ten hoert den menschen n; toe
dat si die landen omkerē soudē en o-
stellen. mer dat behoert toe den ghe-
nen doer wiens goedertierenheit di-
e coninghen regnieren Si segghē dz
sijt ons willē obghēuē en groot voer-
deel doen Si sien toe dz si die barm-
herticheit in hem seluen gebruiken.
wāt wed si willen of niet en willen
toe sellen si ons met harē scatte voe-
den en ons ghebret swollen En wie
soude ons iherusalem moghen ont-
houdē daert ons vā god is gegheuē
Daer en is gheen menschelike cracht
die ons in enigher maniere mach o-

uaren. wāt wāneer wi hier steruen
soe werdē wi int ewighe leuē gebo-
ren. en als wi oblieten dit eyelic leuē
soe berighen wi dz ewich leuē Hier
om soe sult ghi den uven segghē dat
wi die wapene die wi in onsen lan-
den an ghenomen hebbe niet of lo-
ghen en sullen al waer iherusalem
oer ghewōnen. wāt wi betrouwen
in den ghenē die ons hāden lopt tot
ten striden. en ons armē stelt oft ont-
stalen armboest waer. wāt die wē-
sal m; onsen swaerden geyent we-
den. alle v bespottighe en bespottig-
ghinghe sal gewroken werdē en ihe-
rusalem sal wt uwē handē aloft we-
den. en dan sellen wi daer al doen na
ons begheerte. niet doer die rechtvaardige
menschen. mer doer die rechtvaardige
heit des hemelschen oerdels. wāt dz
oerdel is ons gegheuen en toe gewe-
sen vā god dz wi erflic besitters sul-
len wesen vā iherusalem Die lega-
ten en wistē hier op niet meer te seg-
ghen. maer horende dese redene soe
sijn si in hem seluē bescreent gewest
en bi consent vanden princen sijn si
in antiochien gegaen om sprac m;
ten burghers te houden
In dit anderde capitel des vier-
den boers beschrijftmē hoe si dat blo-
hups volmaectē. en dat oude uerual-
len casteel weder timmerden daer si
die burghers al te seer mede dwon-
ghen en tot bestant brochten en oer
hoe vualo verradelic bouen tselstāt
verleghē wart en hoe deeric hem
sijn edel vrou beweende en oer vā
enē grote roef die de kersten haelōē

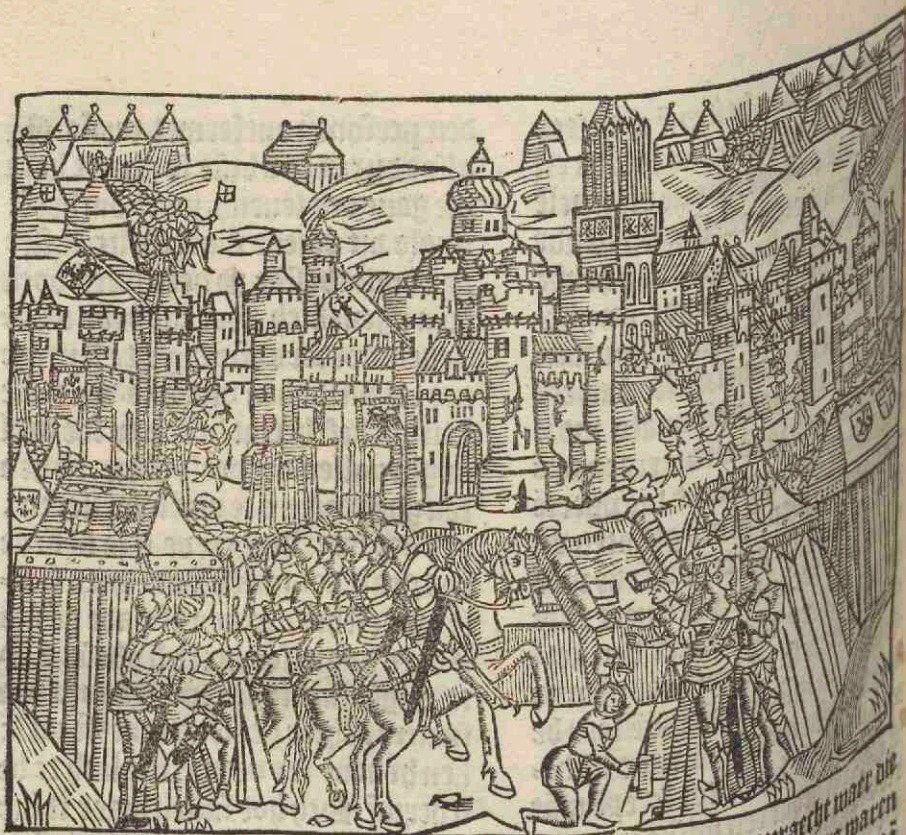

O den derden dach na dat
 dien groten slach geschiet
 is soe hebben si dz slot en
 volwerk beghinnē te timeren van
 welken wi voer gheleit hebbe.
 En het so gemaect indē inganc des ha
 vens inden tempel mamets. op haer
 poertē vander stat
 En si hebbe gebroken alle die stenē
 vanden dōden. en hebben m; diē
 volwerk gestart. En als
 te bewarē den edelen graue van
 rapmont. Dit volwerk
 den burghers vāder stat al te
 gedwonghen en mochten si n; meer
 gaen. En die kersten ghinghē nu
 waer dat si wonden. Als dit al
 e ij

dus geschiet was soe hebbe die capi
 teynen der kerstenē mit getoren een
 deel van haren alder vroemste man
 nen en snelste peerde. daer mede sijn
 si n; verde vand stat ouer een riuier
 getoghē. en daer hebbe si al te groot
 een roef gheuonden van vijf duisent
 beesten. als van paerde mulen came
 len en dier ghelike. En alle dese bees
 ten hebben si ghedreuen sonder we
 der stoet vā yemāt en hebbe brocht
 in hare tentē. waer die kersten haer
 seer in oblidē. Mer dit heeft den bur
 ghers vā antiochien seer gherrent.
 wāt die oueruloedicheit die si plegē
 te gebruiken daer sijn die kersten me
 de gheskerct. en die turken seer mede
 gherrent. En in die plaetse daer dē
 roef ghehaelt was. daer was cen ou

de stede. mer doer qualic bewarē en
van ouderdom soe was si unallē. En
daer was noch een cloester met ker
sten moniken in Die capiteinē d ker
stenē om harē viande meer te bedwi
ghen soe hebbē si dese stat weder op
ghetimert. en die stede bewaert met
stercken bolwerkē. Als si dit in cor
ter tijt aldus volbrocht hadde soe de
den si een onderloec wie dz se best be
waren soude. En almen vast vele iō
ghe edelinghe hadde horen spreken
soe is ten laetsten voert gecomē die
wel geboren mā danckaert en gelijc
als hi trou was in sinen woerdē soe
was hi oec in sinē wercken. en hi he
uet geseit ic wil gheerne die stede be
waren int v belieft. en alsoe verde
als ghi mi sout en bistant besorghē
wilt daer icse mede soude mogē hou
den. Dit dochte hē allen goet en heb
ben hem ghelamend hant gegheuen
vier hondert merck siluers. Als dit
ald^o geschiet was soe is danckaert
gereyft in die stede en nam m^z hem
scaren d voetknechtē. en heefte vas
ter en stercker ghemaect dan enich
van horen sloten of bolwerkē. En
dese stat hadde danckaert salichlic en
bi gods toe doen ontfanghen. want
als hi daer in quā soe quamen daer
een groot volc vā armenie en sirie d
trent die stede om den burghers vā
antiochien veel costeliker goedē te
brenghen vā vitaelgien. Die welke
alre danckaert unam so vlaethde hi
se en vinde al te samen. en wanttet
kersten waren soe en woude hise n^z
dodē. mer hi voerde se met al haer vi

taelgie en goeden voer den printen
inden tenten. En daer namē die prin
ten enē eet en belooftē vā desen ghe
uāghen dz si den burghers n^z meer
vitaelgie te roep brenghen en soude
mer dz syt brenghē soude den hoven
om enē redeliken peninc ter tijt roe
dat antiochien gewōnen waer. Het
welcke si gheerne hebbe geloof en
oec wel gehoudē. en aldus sijn die o
ghequets laten gaen. Danckaert be
uet den ghenē die in ganghen wou
ten alle weghē en wt ganghen wou
ten. soe datter n^zemāt wt en doofte
gaen. En hier om hebbe se begheert
bestandē des pays. segghende dat si
hier en tusschen soude ontfanghen
in wat maniere si hem seluen en die
stat dē kerstenē op gheue soude. Die
printē d kerstenen hebbens geloof
en hebben een ouerwacht ghemaect
en gezworen aen beide staten en die
des vreden te onderhouden. Dit ghe
schiet wesende soe werdē v^z gheleyt
op ghedaen en si gauē v^z gheleyt
gaen die een totē anderē. Doe ghie
die francoysen in die stat metri bou
gheren om die muren en si leydde
in haren toornen en waer hulen. en
die kersten brochtē se weder om in
haren tenten pauwelioenē bolwerkē
ken sloten castelen en steden. en ont
finghē se daer m^z groter sijn tijt hi na
laetsten als dit bestant sijn tijt hi na
geduert hadde en den laetsten nach
an quam. soe ist geboert dat een enē
kersten ridder gebeten v^zalo een al
te cloeck een mā in die wapē en seer
weel gemint onder die printen. De

In dit laetste capittel des vierdē
boeks beschryftmē hoe die prins boe
mont veel conuersari en ghemeen
scap hadde met enē admirald en ca
piteyn der turken den welken hi in
den gheloue ondwes. en doer gods
ghenade dat hemelliche heer toende
doer twelcke die capiteyn totten ker
sten geloue soe beweghet worde dat
hi boemont en den anderen printen
die stat van antiochien seuerde

As dit bekant dus suolchde
en die kersten metten turkē
daghelits conuerseerde. soe
ist gehoert datter een admirald een
capiteyn der turkē was in die conic
like stat antiochia. m3 den welken
die prins boemont veel speciael en
heymelits ghesellscaps hadde Dese

heeft op een tyt geuaccht waer die
tenten des blinkende heers waren
gestelt. vanden welcken die kersten i
allē styen soe grote hulpe en blyscap
hadden Hi seide oer dat hi haer toe
comst noyt en hadde moghen voo
ghen. maer soe haest als sijn saghen
comen begonnen si te beuen ende i
uaert te worden. ende si verdueten
alle haer volc en menichte en maer
tense wederflachtich. of si van enen
stormighen wint neder gheslagen
hadden gheweest. en dan quamē die
kersten en wondēse en vlooghenle.
Als boemont die hoerde heeft hi ge
leit Neent ghi d3ter een and heer d
kerstenē is dan ghi hier siet Dierus
die capiteyn seide ic zwere u bi ma
chumet minen ghebieder. al waert

laek dz alle die and kerken die wi
 onwil gheuen hebben inden witten
 deeren hier waren. ten waer niet
 moghelic dat si in dese plaetse lounde
 moggen staen. en al hebben si witte
 weder witte paerden witte scilden en
 witte staerckts na groter claerheit
 daer om bi geual worden ver
 wonden dat wi niet weten en lounde
 we mach van uw volcke. Ic beswe
 re u voer den gelooue die ghi hebt in
 christum. dz ghi mi segt waer hoer te
 uen sijn. Soemont die prins dit hoer
 is voer den gheest gods vlicht ge
 weest. en heeft ter stout geuoelt dit
 en vlieden gods te wesen. en oer o
 want hi wel dat hijs niet en vracch
 te om hem te tempterē. mer wt goe
 der meninghe. en heeft geantwoert
 seggende. **A** ist laer dz ghi vrendt
 en onser witten sijn. nochtas wat ic
 die u te wesen heroert met enē goedē
 wille en vā enē goedē gheest. soe sal
 goddus en te kenen gheue wat
 en waert laer dz ghi soe veel vstaen
 en vraghe mocht ghi sout d of lounde
 den sepper alre dinghe die v getoet
 heeft dz heer d blinkend scaren. en
 die u te wesen dat si in aertrijc niet
 en woerē. mer in die ouerste woeni
 ghen des conincrycs d hemelē. **D**it
 sijn die heeste die daer voer tgcloef
 sijn haer bloet hebbe gestort en ouer
 die die werelt teghen die onghelo
 dighe hebbe gestreden. **E**n die wtge
 wone paeren en vaen draghers vā
 sijn sijn **Georgius Demetrius** en
Bartholomaeus die welke in dit tytlike

leuen ridderlike wapenen hebbe ge
 draghen. en voer dat kerken ghelo
 ue onthoefte sijn gheweest. **D**ese also
 die alst ons van node is. en god ghe
 biet onse heer ihesus cristus soe co
 men si ons te haten. ende doer desen
 werden ons viande verwonne. **E**n
 op dat ghi wetē moecht dattet waer
 is dz ic u legghē en te kenen gheue
 soe beghere ic dat ghi doet soekē hu
 den en morghen of men haer tenten
 en leggher in al dit heel conincryc v
 den can. **A**l dat si werden gevonden
 soe willen wi bestaemt wesen als dē
 e vā loghentael verwonnen sijn. **E**n
 want ghile in al conincryc niet en
 selt moghen vindē. nochtas ist ons
 van node ghi seltse morghen bi ons
 sien wesen. hier om van waer lounde
 si anders moghen comen dan vandē
 hemelschen woeninghen inden wel
 ken si sijn. **D**ie capiteyn heeft voert
 geuraecht als een die grote begheer
 te hadde. **O**ft laer waer dat si vandē
 hemel quamen waer vindē si soe ve
 le witter paerde soe vele witter wi
 pels en soe vele witter scilden. **S**oe
 mōt atwoerde en seide. ghi vraccht
 grote dinghen. ic sal mijn capellacn
 hier latē comen die v hier of sal ant
 woerde gheue. **E**n die capellaen dit
 vstaen hebbede heeft geseit. wāneer
 die almachtige god sijn enghelē sen
 det inder aerden soe nemē si an lich
 amen vāder lichte op dat si daer vā
 ons bekent werden. wāt si en mogē
 in haer gheestelic wesen niet gesien
 werdē. **D**aer d scinē si gewapēt tewe
 ten d dz si te vstaen lounde genē dz si te

hulpe comen den ghenē die daer scrij-
ede sijn **E**n waert laet dz si dē pelge-
rims histōdie woude doen si sou-
den in pelgherims wise openbaren
En woude si dē priesters behulpich
wesen. si loudē in priesters abijt met
witten skolen hē b̄schinē **E**n en wilt
v niet ōwonderē al ist dz die almach-
tighe god een scerper alre creaturē
verwandelt die materie die vā hem
ghemaect is in een yghelic sijn ghe-
daente. wāt hi heeft alle dinc van n̄
ghelcapen **T**ot desen seide die raptē-
teyn. doer den ghenē die ghi bewijst
te wesen een scerper alre creaturen
soe segghetu wonderlike dinghē te
gheschien die wel redelic schinen te
wese. mer noyt en warē si ons meer
ghelcit **D**oe seide boemont **D** pirre
mijn vrient. en duncket v niet te we-
sen een groot mirakel. dat ons heer
ihesus cristus inden welckē wi gelo-
uen doer ons wercket. want hoe on-
ser min is. so wi stercker sijn. en hoe
uwer meer is hoe ghi ōwinkliger en
crancker sijt **W**ien scrijft ghi dese
cracht toe. die menschelicheit of die
godheit **D**ie mensche en is van hem
seluen niet. mer alle sijn wesen en ō-
mogen heeft hi vā sinē scerper **H**ier
om moghet ghi dit wel voer v nemē
al ist sake dat alleen een scerper ons
en v ghelcapen heeft. dz hi nocht as
ons groter cracht gheeft dan v. wāt
wi sijn seker dat wi n̄ alleen in sijn
re cracht ōcrighen sullen die stat an-
tiōchien. mer oer dz geheele lant vā
romanien. van sirie en die stat iheru-
salem. wāt dat heeft ons belooft die

soen gods ihesus **P**irrus die raptē-
teyn heeft dese woerden en deser ge-
like wijllie ōskaen. en boemont heet
ten tot sijnre liefsten getoghen **E**n
doen dz geschiede vanden doot van
lo doer des duuels raet daer voer of
gelept is. soe en heeft dese raptē-
teyn achter die tyt n̄ boemont sinē wijllie
niet meer moghen spreken. noch as
soe heeft hi hem heymelic doer en
ghetrouwē vode dese dinghen te be-
nen gegheuen segghēde **D** boemont
mijn vrient ic heb heuonden v en e-
del man en een getrouwer kersten. en ic
sen. ic beuele mi uwen geloue. en ic
en mijn huylgekin sijn bereit te doer
al dat gheen dat ghi mi hebt ōwate
Drie toornen die ic in antiochien te
bewaren hebbe sel ic v uwen vol-
vāden poerten sal ic v en uwen vol-
ke op doen **E**n op dat ghi n̄ en sont
ōmoeden dat ic v bedinghen wil. of
dattet n̄ enen valschen opstet ghe-
schien sal. so seynde ic v mine sonde
en den welken ic uwen geloue die
lyt mi seluē beuele **A**ls boemont die
hoerde en sach soe is hi van groter
bliscap ontsteken gewest. ende mit
groter innicheit ende deuotien soe
heeft hi sijn handen wt gheuet met
op ghelaghen oghen inden hemel.
danckende ende louende god van di
e grote gauen ende gratien die hi hē
verleent hadde **E**nde als dit ghele-
den was een weplich egts soe heeft
hi die princen ouer een geroepen. en
heeft hem een sake voer oghen ghe-
lept segghende aldus **D**eerwaer

behaecht . en boemont wert geropē
 en die stat vā antiochien wert hem
 goetwillichlic vā hem allen gegunt
 also verde als hile crighen mochte.
En dus boemont n3 vtreckede in de
 sen heeft des nachts mānen die hem
 trou warē wed̄ gesent tot sinē wiet
 in die stat en hegheerde dzmen hē ot
 hode die maniere en die tyt Als die
 capiteyn den hode vstaen hadde soe
 ontboet hi hem dz hi des anderē da-
 ghes hē seluen bereiden soude recht
 of si wildē varen ruten en dat si des
 auents wed̄ keren souden tot haren
 tentē an die side des stats in welke
 side ic selue die waer beware sal . en
 laetse vzi gewapent comē bi die mu-
 ren sond̄ enighen anxt **B**oemont he-
 uet desen raet geloeft . en heeft som-
 mighe vandē printen als hartoghe
 gouaert grote hughe en den bisscop
 van poets tot hē geropen wāt hile
 betrouwede en seide tot hem luden
Morghen nacht bider hulpen gods
 soe sal ons die stat antiochia ghele-
 uert worden . en heeft hem luden die
 manier geleit en die belooftē die hē
 gedaen was en wat pant dz hi daer-
 op ontfanghen hadde **D**ese dit al te
 lamē horende sijn seer vbligt geweest
 en hebbē god ghelooft en ghedant.
Als dit gheschiet was soe is een pge-
 lic tot sinen tenten geredē **D**es mor-
 ghens so geboden si haren capiteinē
 dz een pghelic sijn ridders v̄gaderen
 soude en oec haer voet knechten **E**n
 doen si v̄gadert en bereit waren soe
 sijn si gerep̄st tottē geberchte waer
 of si wildē rouē int lant v̄ saracinen.

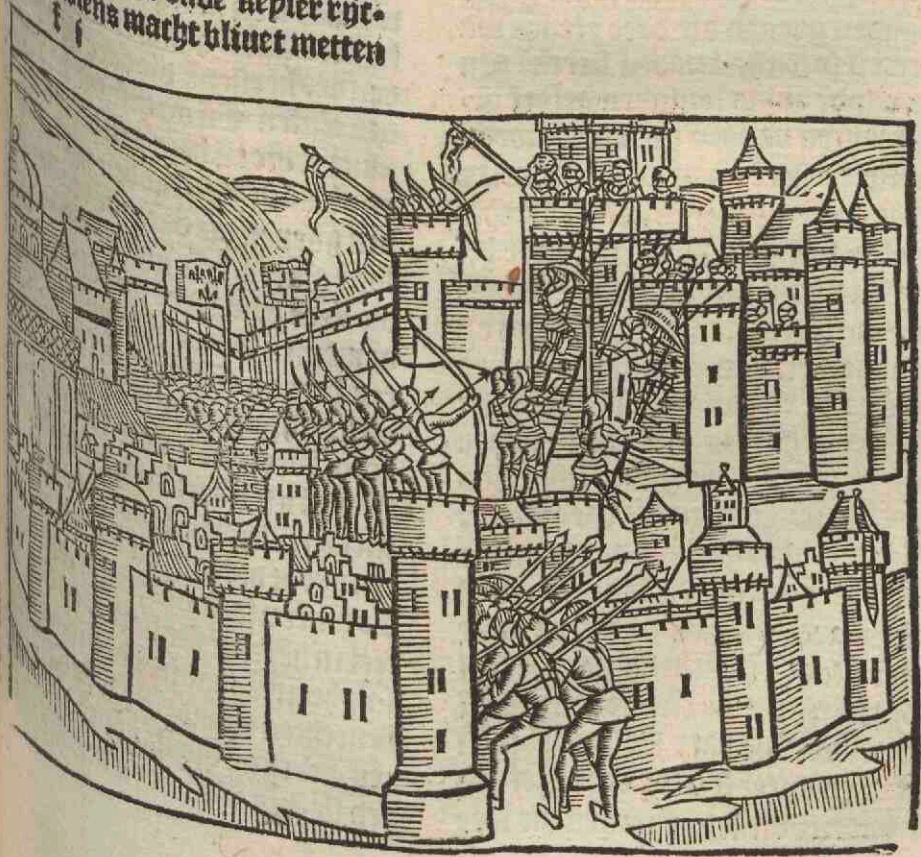
eñ als den auent ghenaecke soe sijn hi
met groter stilte weder om gecome
eñ hebbē hem seluen op goede hoep
wel bereit eñ te ghemaek ghe daen
Boemont heeft gereyft op die plaet
se daert hem beuolen was van sinen
vrient die capiteyn te comen alleen
met sinen ridders. eñ met een wep
nich volcx bleef hi staen van verde
trent die muren. eñ die and met een
der leeren scrickede hi ter stat waert
welcke leere doen hi op gerecht was
mochte reynken totten oppersten toe
Eñ doen hi gerecht was doe en was
daer nyemant vā hem allen so stont
die daer op klimmen dorste Als hi al
dus stonde tenden rade eñ ohaest. so
was daer een ridder gebeten fulger
rius. van carnoten geboren. eñ dese
vercloete hem selue eñ seyde *Je sal
eerst op klimmen inden naem ihesu
cristi om te ontfanghen al dz gheen
daer mi god toe geroepen heeft. het
hi totter martelaerschap of totte tyt
liken loon* Als dese ridd aldus voer
climende was soe volghede hem die
ander valt na tot dat hi quamen int
hoechste van die muren Die capiteyn
stot daer eñ verwachtte haer toet olt
eñ was gestoert dat hi soe langhe ge
toeft haddē. eñ als hi boemont daer
nzen sach vrachde hi ter stont waer
hi was. eñ hi seide dat hi daer hi was
Waer om hem die capiteyn bedroef
de dat hi hem niet teghenwoerdich
en sach eñ hi seyde *Wat doet die tra
ghe mensche. waer om toet hi of
waer om bliuet hi after* Seynt enē
dier hem segghe dz hi ter stont come

want die hanen trayen ouer al het
schijnt den dach te genaken. ter hōt
is daer een bode gelynt die dit boe
mont soude doen weten Eñ als boe
mont dit hadde vstaen soe is hi han
telic derwaert ghereden. mer als hi
bider leren quā soe vant hile te bre
ken. wāt hi nē deser tyt dat mi om
boemont gelynt hadde. soe had ful
gerius die daer met dien twael ghe
wapender tongher mānen op gesa
men was die toornē in ghenomen
behalue die drie toornē des capiteyns
inden welken hi twee broeders des
capiteyns verleghe hadde. Eñ boe
wel dat die capiteyn dit wel wisse.
nochtans en heeft hi niet of gheho
wen om te volbrenghe die twelche hi
beloofte hadde Mer na dat die leere te
teyn heeft ghehoert dat die boemont hi
broken was. soe heeft hi boemont bi
e op comende weghe was eñ die ge
meente der fransosen die poeren
open gedaen Eñ boe wel dz hi dore
twelkes van sinen leere versuchte eñ
te vreden was eñ leere versuchte eñ
scrypde. nochtans wilde hi voluen
ghen dat hi beloofte hadde Ende boe
mont hem siende dus droeuech stam
inden ingant der poerten. herfren
heften ghedaent vander welcke di
e hi hem ghedaent hadde Mer don
boemont verstant die sake waer om
die capiteyn dus droeuech was soe
heeft hi alte leere gesuchte eñ droeuech
gheweest. ende ben allen sinen ridders
ren die hem eñ sijn dingē bescherme
soude. eñ heeft geselt ende gesat

der hi trouwelic behoet was noch
 men behoert oec niet te zwighen dz
 vanden nacht een comect een sterre
 vanden aerde die daer betekende ver
 wandelinghe der riken en men sach
 dat oec sterre bouen allen anderen
 oer schynseleu verbreyde . en tus
 sen den noorden en oosten schein
 daer een vuerighe vlamme ande he
 mel dese merckelike teykenen inde
 hemel dus scinende . soe sijn die rid
 deren gods des morghens in die da
 gheraet gheromen binnen antiochi
 en inder cracht ihesu cristi . die daer
 oest te broken die scalen doren der
 hellen . en die yseren kettenē gemo
 det . wien dat onder geworpe wort
 alle conincrycken ende kepler rijk
 hem . en wiens macht bliuet metten

vader en metten heplighen gheeste
 inder ewicheit Amen

Hier beghint dat eerste capittel
 des vyften boets inden welken me
 belcrijft hoe die kersten na dat si in
 die stat comen waren die turke daer
 in versloeghen . en hoe si een groot
 bestormen hadden om een slots wil
 dat daer in die stat lach an die hoech
 ste side daer veel turken op ghewe
 ken waren

O Ecket naerstelic alle
ghi kersten die vrou-
we vā desen capitey
en neemtet ter her-
ten. ist saer dz ghi yet
beloest dat ghi dz son-
der strecken volbrenghet . wāt ghi
moerht merken dz gheen achter dē
kē des doots synre broeds. of droef-
heit ofte bōriet en heeft hem moghē
of treckē vand vasticheit der belou-
ghe. en meer was hi beweghet om te
volbrengnen dz hi beloest hadde dā
te wreken die wredē doot synre broe-
ders. En hier mede is suolt die ppe-
rie die samplon wt gaf van kinē vā
den segghēde. Die spys is wt gegae
vanden ghenen die daer etende wa-
ren. en soeticheit vāden sterckē. Nu
is vandē onghelouighen geloef ge-
comen. en vanden vromden broedli-
ke liefte. Mer op dz wi niet te verde-
en sōwalen dat v bōrietich mochte
welen. so willen wi keren totter his-
torien die wi begōnen hedde. Waer
om men sal weten. dz die kersten op-
ten vierden dach van iunio quame
in die stat antiochie. en hebbē haer
leet teghē hare viandē mettē zwaer-
de gewroken. Die ridder fulgerius
met sinen ghesellen die daer met hē
ouer die muer geslōmen waren. die
belslōmen ouer al die toornen. en al
die wakers die daer nē wel en waer-
ten en toe en saghen die sloeghē si al
doot en worpenle van bouen neder i
die aerde. Die daer wt haven hūsen
quamen opter straten om tgheruch-
te vāden volcke te ouerken. die wer-

den oet allegadē vslaghen. want tot
allen plaetsen waren kersten die hi
luden swarhten. Die daer kerste wa-
ren ind stat die songhē kyrieleyon
of ander louen op dat die kersten er-
ders mercken mochten wāt die ker-
sten waren. Die strate werden daer
mēz dode lichame bestropt. wāt daer
en was nyemāt vanden turken die
daer mochte wed staen. mer al soch-
ten si een gat en wech om te vliē.
Daer en wert nyemant ghesparē.
mer die knechtens mettē myphē
die oude metten ionghen die moer-
ren metten dochteren werden ont-
uerlegghen. Die turken die daer ont-
lopen mochten die liepen die door nē
wt. mer si en mochten die door nē
lopen want si quame reche inden hē
den der kerstenē die daer wt quame
anus rouit en heer van deser stat me-
de ghenlucht in snoden cledeven mē
den ghenen die daer quā daer dāker
lopē waren. dese quā daer kerste vā
die stede bewaerde mer die kerste of
armenien werde hē kennēde. en vō-
ren hem an en sloeghen syn hoest en
en brochtent voer die heren. en son-
gordel droften si voer lx. bilancien.
Mer al s die kersten dus langhe vō-
een groot deel op een slot dat daer in
die muren lach vāder stat. wāt dat
teel in hē seluē soe sterre was dat mē
in gheenre maniere berli men noch
beuechten en mochte. wāt daer leyt
een berch an die stat die op gaet in
den sterren dat mens nauwelic ophi-

mach . en vanden berch machme
 over alt gheheel contruyt sien . en
 in desen berch hinck dit slot **I**nden
 welcke dese grote ontallike menich
 te wer turken was geweken . want
 nooghens anders wiken en mocht
 mer vatte na hi crasteel was enē
 vanden welken hoemont met si
 ghesellen in ghenomē hadde . en
 hem doer dien toorn dat cal
 mer die turken
 scuten vā bouen
 en gauerinē soe dat
 noch bestormen en mochte
 ghelie hadde ghenoech te
 metten scilde te beder
 waer seer nauwe en die vi
 vander mure **H**oe
 die turke vten casteel
 an driuēde
 sie in ha
 en also die wil als si op liepē teghē
 die kersten . soe verwarhtē sie in ha
 en speren . en alsoe ghe
 wesen die worpen sie teghē di
 en sommighe die daer arbe
 te ondergrauē die
 en naghelodē
In dese be
 die kersten die aerde **I**n dese be
 wert hoemont alte seer
 in syn opede dat hi vā die
 hem seluen qualic mocht
 dat bloet began al te o
 wt te rōnen . en dz her
 prinsen began in syn
 f g

re crachte te ontbreken . aldus moest
 hi teghen sinen danck wiken op enē
 anderen toorn . en op houden om te
 stormen **I**n synder crancheit werde
 sijn ander ghesellen oec wederlach
 tich . wāt een yghelic was seer droe
 uich en met rouwen benaen om dat
 misual syns hartoechs **D**us wiken
 die kersten en lieten den turken den
 toorn behouden . dit geschiet wesen
 de so wasser een vanden kersten int
 opperste vāden toorn bleue . o wiens
 misual en doot al tgheheel heer der
 kerstenen al te seer gestreyet heeft
 want dese kersten doen hi sach dz hi
 alleen achter ghelaten was en gheē
 hulp of hiltant en hadde . so heeft hi
 nochtans enen moet ghegrepen om
 hem seluen te beschermen . en began
 te wroetē in die muren als een beer
 in die aerde . en hi werp met stenen
 met moertel van bouen op den ghe
 nē die hē van onder bestormde **M**er
 ten laetsten als ic vermoede doen hi
 wel met dusent scuttē ouerlast was
 en sach dz hi den doot niet ontgaen
 en mochte soe haeste hi totten doot
 want m3 sine schilt en wapen sprac
 hi int middel vanden scaren om al
 so den ghenen te quetsen ende te do
 den die hem vernolchden **H**et en is
 gheen vleychelicke tonghe die daer
 soude moghen vertellen en wt spre
 ken tweltke die franlofsen daer be
 dreuen hebben ende hoe veel dat sijn
 doden ende versloeghen **E**nde en
 hadde dat casteel soe ouerdraghen
 ster niet gheweest ende soe wel ver
 sien . ende verwaert met wapenen

si souden meer turken ōflegghen heb-
 ben niet minre ōdriet en scade Mer
 god heuet gewilt dat die stat antio-
 chia niet groter pijn en arbeit ver-
 reghen soude werden op dat men se
 namaels als ōcreghen waer te lie-
 uer soude hebben en te bet soude be-
 waren want wat men lichtelic ver-
 rijcht dz achtmen cleyen. mer waer
 men pijn en arbeeyt om lȳt dat hout
 men altyt in meerder waerden Als
 si dus woelende waren onder mal-
 tanderen die kersten en die turken.
 soe is hem die nacht ouer gheromen
 ende heeft se ghescheyden. en hebbē
 moeten oflaten en op houwen ouer-
 mits die dypsterheit des nachts
 Mer hoe wel die kersten seer ōmoyt
 waren en die rust wel souden hebbē

begheert. nochtans en mocht hem
 luden niet ghebueren want daer
 die viaden binnē muren heeft daer
 en guntmen niemant te rusten Des
 anderen daghes dat was des vrida-
 ghes soe gbinghē sommighe vande
 kersten en pilgeerden en ontcleeden
 alle die dode lichamen en woupen se
 ouer die muren voer die wilde beest-
 ten. en sommighe vanden kersten
 begonsten weder an te stormē mit de
 toornen met buistchen met hoghe en
 ander gescut op die turken die daer
 waren int castel

In dit anderde capittel des vijf-
ten boers beschryft men hoe Corborā
die prins van parlen ghecomen is
ouer die stat antiochien om die ker-
sten van daen te boriuen

In die kersten dus onle-
dich waren die sommighe
om die dode lichamen wt
der vellen te trecken. en
die sommighe dat raskeel te beuech-
ten. so hebben si ghesien die daer op
en waren en inden toornen waren
en groot en vanden welcken si
en sommighe seiden dat die keyser van
antiochel quam om hem te hel-
pen. Die ander seiden alst waer was
waren die kersten en ruters vā parle
die quam ouer om te vlsien. en als
si onomē hadden hoer metter stat an-
tiochien gestelt was. soe hebbe si die
Corborā een wreet turck die was di-
e capiteyn en prins vā deser menich-
te. Daer waren vngadert die lude vā
parlen vā meden. vā arabien vā toz-
nen van azien. oer warē daer zara si
nemen publicanē en noch veel meer
van anderen lāden die ons onbekēt
sijn. Wā dz lant āgulane wasser vier
ontrent. die anders gheen wapen en
hadde. vā elck had een bloet swaert
in sijn hant. en dees waren ouer al
waer leuen soe met pieren platē ghe-
uort dat si gheere wapē en ontsaghe
noch en vresde die hē teghēs comen
mochte. Die paerden van desen ghe-

wapenden en mochten gheen lantiē
of wimpelē sien en waer dz si yemēt
vernamē met lancien ofte wimpelē.
daer relen si teghē op. en haerde als
woedende honden. En doen dees bi
maelcanderen quamen ontrent die
stat. doen sende si haer loepers ouer
die stat. om die kersten te beroupen
en te verwecken om wt te comen te
strie. Mer die kersten seer veruoyet
welende van dat stormen dat si des
daechs te voren ghedaen hadden en
waren nō ghestelt of beraden om wt
te comen teghens hē luden te strien.
Mer dese loepers vesperey doede vā
butē worpē haer lantiē in die lucht
en vinghensē weder in hare handē
si riepen en verweten den kerstenē
lelike scandelike saken. mer als si sa-
ghen dat si nyemant wt d stat treckē
en mochten soe sijn si weder om tot
haren tenten waert ghekeert. Als di-
e kersten saghen dz die loepers weder
om keerden soe was daer een van hē
luden gheheten Rogier van bar-
ha dorp die is desen turken gheuol-
ghet met drie gesellen hopende wat
van hem luden te trecken. Mer die
turken vast ouer vliende en woude
niet verchten man teghen man. wāt
si wonderlike ende veel feyten van
wapenen vanden francoysen hadde
ghehoert. mer si ouerlegghende hoe
te desen ridder der kerstenen best in
haer strie louden moghen crighen.
soe hebben si saghen gheleit om hē
te vlsien. si stelden sommighe van
den haren dair ontrent in hoken stee-
roetken. ende die sommighe seyn-

denke teghen dese vier kerstene om
haer luden moede te maken met lo-
pen en iaghen En doen dese kersten
voer hi die steenrotse waren doen
vloghe die diefs vte en bespronghe
le van achtere En die te voren voer
schenen te lopen. met ene sellen moe-
de so keerden si hem omme en viele
in die ghene die hem buolchde Mer
als si onamen dat si verlaecht ware
loe sochten si lissen om te ontvlien-
mer het was hem al benomen want
ouer al ware si omkinghelt Dus ro-
gier stuerde syn gesellen voer. en va-
achter wachte hi die gescutte en sla-
ghen die hem quamen en alloe vech-
tende en wederstaende soe was hi bi-
na ontfomen. mer syn paert snouel-
de en viel ter aerden. aldus die edel-
ma onder den paerde legghende en
mocht hem seluen niet behelpen wat
dat paert hadden al heel te borste ge-
uallē Och hoe grote rouwe en scry-
inghe was daer op die muren van an-
tiorchien. doen die edele karre der fra-
sopfen. saghen die rasende hondē al-
loe scoeren haren edelen ridder Si
keerde haer omme en en mochtens
niet sien als si van lit tot lit saghen
schoren dz edel bloet En als die tur-
ken desen edelen ridd aldus ghemar-
telgt hadden soe hielden si hem ten
laetste syn hoeft of en stakēt op een
gauenlyn en droeghent soe totten te-
ten recht in een tepken des victorijns
Si hadden haer tenten ontrent die
pseren brugge ontfleghe Denfado-
lus des conincs sone van antiochie
welcke conic daer corts int velt alle

ghē was dese senfadolus was Cobbo-
ram den prince te ghemocht gherelt
hem vriendelic biddende dat hi syn-
te ontfermen woude. en helpē hem
teghen die fransopfen die sinnen va-
der hadde vlllegghen en hem ontfest
vand stat antiochien en hem ontfest
ders ghenen toeueraet dan alle
dese stat. welke nu die fransopfen
alheel in haer gemout hebben sijn
vader seide hi hadde v ouer gherelt
uen dat ghi hem te hulpe comē sijn
hi soudet hebben vdiēnt teghens v
met groten gauē. of dat hi v die stat
van antiochien in uwe hande ghele-
soude hebben en van v te leuen hou-
den Dit selue beloue ic v want ic la-
ke dat ghi die stat weder winen mo-
ghet. ic salse van v ontfanghen v
en zweren v ten ewighen daghen v
der danich te sine En en dāer ghi v
v n z te doene so radit v dat hier met v
met allen den ghenen die kersten en
sijn niet alleen te werden metter stat
van romantē. ofte sime. ofte corozan
mer si legghen dz iherusalem he re-
behoert en oer dat coninc v
desen coninc v en hoerde dit Co-
boram op dese woerden heeft geant-
woert legghēde. Ic laet dz ghi wilt
dat ic v pinner helpen sal. en dat ic
v weder stelle in v coninc vrieke. soe
gheeft mi ouer dz casteel of slot dat
ghi noch hebt in uwen handen. wat
doer dat casteel sal ic v weder vrie-
ghen die stat Antiochia Denfadolus
heeft hem weder ghelelt. Ic dz ghē

die franlofen moghet d'orine vand
 dat en weke tghren dz si mi misdaē
 bebē. ic sal u casteel leuerē in uwē
 handen. Aldus sijn si des ouer gheco
 men en Corboram heeft dat casteel
 beuolen enen sine getrouwē vrient
 om te bewaren. Mer in sulcker ma
 nieren heeft hyt ontfanghen als dz
 hi daer bewaerder of bliuen soude
 also werde als die franlofen swon
 nen werden. waer hilden si die ouer
 vant soe soude hi metten sine rumē
 en laten dz casteel bliuē. **Der** waerch
 de hi. wat sal ic metten casteel doen
 dat mi daer op swonnē worden.
 Corborā seide. wort ghi opt casteel
 veruolen het is een reden dat die u
 winnes haer victori gebruiken en dz
 casteel behouden. Dese woerdē ald
 geschiet wesende soe heeft Corbo
 ram hier voert of gezweghen. en he
 uer ouerlept and dinghē die daer te
 doen waren. En als hi geleten was
 in sine coniclike stoel. so hebben die
 wiken voer hē gebracht een swaert
 vaden frālofen. dat droest en plōp
 was. en oer een lanci die oer soe mil
 maet en hatelic was. Als corboram
 dese stucken sach soe seide hi. wie sal
 ons behouden waer dese wapenē ghe
 worden sijn. en waer om si hier voer
 ons gebracht sijn. **Soe** hebben si ghe
 antwoert segghēde. **Edel** prince en
 paele des rijcs vā parlen. dese wa
 penē hebben mi outoghen enē fran
 lops. en hebbense voer u gebracht o
 dat ghi sout sien en weten met wat
 wapenē dz naecte volc ons dreyghet
 oute landen te berouē. **Corboram** dit

horende met lachende monde heeft
 hi gheleit. **Het** is openbaer dat dees
 franlofe ontfont sijn. en gheen redē
 en ghebruken. die hem vermetē ond
 te worpen met dusdanighen wape
 nen. dat conicryc van perle. **Het** is
 een vmeten volc en alte seer gierich
 om ander ludē goet te besittē. ia een
 volc datter betrouwet in sijn groot
 modicheit. mer hi machum; ter qua
 d' tyt sijn si indē landē van sirie gero
 men. en in die mueren des coniclike
 stats antheiochie. **Ende** hi heeft
 ghebodē datmē hē halen soude sine
 clerck. den welken als hi daer ghe
 brocht was seide corborā. **Heft** int
 en papier en scrift onsen deuoten
 paeus. en den conic van parlen. den
 edelen soudaen. en den edelē des co
 nincrycs van parlen. dat si moeten
 behouden een laic leuen. een ghesta
 dighe paps. en landurich gheluc d
 lichamen. en dat die geluckighe auē
 ture ons veel voerspoets moet ver
 lenen. en dat si ons toe lachet na on
 sen wensche. wāt ic houde dz heer d
 franlofen besloten binnē die murē
 vā antiochiē. en dat ic nu heb i mijn
 bewaren dat casteel dat daer hant
 ouer die stat. **Waer** bi ghi sekerlic
 moghet weten dat die rumoeren di
 e ghi van hem hebt ghehoert en sijn
 soe quaet niet allinse voert seit.
 want die wolf en is van allulcker
 waerden niet als dien roep groot
 is die hem veruolghē. **Mer** wāt ghūt
 gheboden hebt dat icse al te samen.
 en sonder op houden soude verlaen
 en nyemant sparen of laten leuen

Nochtans en wilt v teghen mi niet
 verdoornē al ist saeck dat icker veel
 vanden besten ouer seynde gheuan-
 ghen. want dan salt noch wesen in
 uwen wille of ghise dodē wilt of la-
 ten leuen. **H**et dunct ons goet en be-
 quaem te wesen dat wise al vanghē
 die wi crighen moghen. ende dat si
 besoecken bi ons hoe den kerstenē te
 moede is die ons gheuanghen wor-
 den. **H**et sal den ryc van parsen leer-
 eerlic wesen ist saec dat des conincs
 broeder van branryc daer in ellen-
 dicheit leuet. **I**c begheer dz ghi in
 pape en ruste leuet en alle lichame-
 like wolluste volbrenghet. en oer an-
 der sonen moeten v vleent wordē die
 den francoisen alst van node is mo-
 ghen weder staen. **D**ie teghenwoer

dicheit uwes aensichts en sal ic niet
 eer sien. dan als ic dat lant van sicie
 van romanien. van vlgarie onder v
 ghebodt sal hebben ghebrocht. **D**ese
 woerden heeft corboram ghesproke
 in een houer die en verkeertheit die
 welke hem verwandelt sijn in gro-
 ter scanden ende scotiertheit.
In der derde capittel des vif-
 ten boers verclaert men hoe die moe-
 der vā Corboram quam tot hem toe
 beleg en wat wonderlike woerden
 dat si hem toe sprac en voerleide om
 hem weder tot sinen landen te tre-
 ken. en wat wonderlike disputacie
 si daer ond hem beyden ghehad heb-
 ben en hoe si met onnimen van hē
 ghescheyden is

Dat Corboza al dese brie
 uen hadde doen scriuen so
 is sijn moeder tot hem ge
 come drouende wenende en vaden
 tranen int aensicht seer misnaect we
 lende En ghint met hem in een hey
 melike camer legghende aldus **D**
 loe du die daer biste dz solaes myn
 leus. tot v come ic haestelic sijnopt
 wense van lanchheit des wegges.
 ic was in mijn grote stat Aleph doo
 die leppe mare hoerde van v doer
 die welcke ic al te seer wert ustoert
 dat ghi veel volcs vergadert hebbe
 de verloech an nemen wout teghen
 die kersten Daer om bin ic haestelic
 gheantwoert sijn moeder legghen
 dat alsoe is dan niet Die soen heeft
 die kersten sijn moeder legghen
 dat alsoe nopt en hebt ghi waerach
 der leppe **D** loe wat boes mensche
 heeft v sulcken raet gegheue Noch
 en hebste nuz besocht die crachte des
 becken gods. en bisond des volcs d
 tranlophen. waert laet dat ghi gele
 ten hadt die kersten va allen pphete
 en vande oude wisen ghi sout seker
 machrich. en god bouen allen goden
 tenen. ghi selet vrchten teghen hare.
 god en teghen sinen enghelen. mer
 coninglike datmen doet is. dat me
 werke teghen den almachtighen **D**a
 wien onuerwinteste god seit die pro
 pheet dauid **I**c salse doen slaen en ic

salse weder leuendich maken. ic sal
 verlaen en ic sal gesont maken. hoe
 lanc sal mijn zwaert u slinnen vleys
Het is seer vreedlic teghen desen te
 orloghen. die sijn zwaert dus heuet
 conne scarp en gestarpt wesende
 droncken te maken. en dan metten
 droncken zwaerden die menschen
 te oniele **D** loen dit is die gheen die
 d droncke heeft den conic va egip
 ten pharo in die rode zee met allen
 sine volcke **W**ie heeft daer onterft
Soen den conic van amore. en **D**g
 den conic van basan. en alle die rike
 chanaan. en heeftse den sinen geghe
 uen in een erkulle **D**ie selue god he
 uet bewelen hoe lief dat hi sijn volc
 heeft gehad. en met hoe groter be
 scherminghe hile sal beware. als hi
 heeft gheleit **D**iet ic sal sende mine
 enghel die v voer gaen sal en bewa
 ren v altoes **D** merct nu ende hoert
 mijn stemme **I**c sal welen een viant di
 nen viand. en die v haten sal ic ver
 drucken en mijn enghel sal v altoes
 voer gaen **D** loen die god is een vi
 ant unnen volcke. want wi en hebbe
 sijn stemme nuz behoert noch wi en heb
 ben sijn wille niet ghedaen **H**ier om
 wt ver de lande vten westen heeft hi
 vermerket sijn volc teghen ons. en
 heeft hem gegheuen sijn geheel lant
 en oec dit lant om te behete. en hi en
 isser nuz diet hem sal moghen onthou
 den noch men sals niet vinden die
 hem sal moghen verdriven **A**ls die
 soen die spracet vander moeder ghe
 hoert hadde. heeft hi gheantwoert
 legghende aldus **I**c vermic eze dat

ghi luten uwen sinne sijt. en dat u
die hellsche duuels regieren. wie he
uet u ghesleit dat dit volc ons mach
vnielen en vdiuē Met mi sijn meer
edel mānen Admiralde en capitey
nen dan si al te samen vpadert sijn.
Segt mi o moeder Hughe haer stan
der dragher Boemont van napels
en gouaert die stermer sijn dit haer
goden En worden si oec niet met tijt
liker spisen gheuoet als wi End en
mach haer vleys niet alsoe wel ghe
luden worden vanden stale alst on
te Die moeder antwoerde hier op en
seyde Dese mānen die ghi hier noēt
en sijn gheen godē. mer het sijn men
schen en ridders des almachtighen
gods die hem den moet gheuet en v
meerdert haer crachten. en maecte
grootmoedich. als hi spreedt En vā
den uwen salder dusent veriaghen
en twee salder tiendusent veruolgē
twelcke in desen wel beuondē is die
alle die onse viaghet hebben wt ghe
heel romaniē. waer om sone ic ne
me te getughe alle onse goden. en he
swere v doer alle hare namen. dat
ghi v keert van desen fransoisen. en
dat ghi gheen oerloghe teghen hem
luden an en nemet. wanttet seer on
wyllic gedaen is teghē den almach
tighen te verchtē en teghen sijn volc
te oerloghen Corboram seide Dal
der liefste moeder en wilt doch niet
scrypen. ende en wilt doch niet soe
seer verluchten. want met gheenre
conste noch verstant en machmē mi
hier of raden. al waert laeck dat ich
oec wiste dat ic indē strijt verleghe

sonde worden Die moeder die horen
de is noch meer bedroeft. ende seide
weder om tot hem Ic weet dat ghi
scrypen sult en dat ghi nu nter sterre
en selt. mer eer traer ten eynde come
sal soe selt ghi scheper gheert en
uen Du biste nu gheacht van desen le
ont sien ouer al tronincryc van desen
En nyemant en is soe groot en lief
sallich int hof des conincs vā parlen
als ghi. mer alst nu gheboert is ghi
verwonnē sijn en die ned laghe heb
dan selt ghi soe seer vnderet en
als ghi nu gheert sijn en ontē En
oec so veel te meer wort ghi v
en vstoten. ist laeck dat ghi bi uwe
vachlaemheit tot misual coemt Du
sijt ghi die vyfte vā alle coninghe vā
v te stulen. en om v te behoude v
v te verchten. mer ist laeck dat ghi nu
verwonnen wort met wien sult ghi
dan verchten want niemant en sal he
vnder v willen bughen Du die daer
hier voermaels in luttel volcs gro
te menichte plachste te dwinghen
nu selste leren vlien weynich volcs
met grote menichte. en voer lopen
als die hase voer den hont Die sone
dit horende wert in hem seluen ver
stoert en en heeft niet lagher moghe
verdraghen die woerden sijn moe
ders. mer heeft haer redē gesehoert
niet willen horende sijn salicheit si
de. waer om moeder arbept ghi te v
gheeks in pelen woerde. en ghi te v
ket ons tot walghinghe in sotte seer
monē Niemant en mach ons weder
staen. noch daer en is gheen heer soe

moet die ons swinnen mach. Mer
 legt mi moed waer bi weer ghijt dz
 wt in desen verloech swonnen sellē
 werden. en dat ic nu niet steruen en
 sal. mer eere iaer om gaet mijn leuen
 vonden sel. en dat die kersten al onse
 vonden sellen winnen en besittē. Die
 moeder antwoerde. van hondt iaer
 vromer aantwoerde. van hondt iaer
 waer wt die heplighe antwoerde d
 vromen. en in haren loten en wighelt
 en in den pensen der dierē so heb
 wt si beuonden. dattet kersten volc
 ons ouer romen soude en swinnen.
 Doert aen in desen contorderen die
 goghelaers. goghelaers waerleg
 goghelaers. die antwoerden onsen sanctē
 en heplighen. en die scriften d pro
 pheten inden welcken men seyt. vā
 den oppant der sonnen en ned gant
 en vanden noerden totter zee. soe sel
 den wesen veynden. en nyemāt en
 mont teggen v. wi ghelouen dat dit
 alre wael toetomende is. mer wien
 weēt n3 of nu geschien sal of cortz
 mer na. mer het schynt dattet den sō
 vingen vande onsen seer bi is. wāt
 wt bewyft wel die grote neder lagē
 die si daghelits liden. en oer so bewi
 set wel die loep d planeten den scrift
 die ghi teggen den kerstenē sel heb
 wen. daer sal ic v of segghē die waer
 heit en dat ic weet van uwen doot.
 Daer dat ic hoerde dat ghi ridderē be
 wylt te vergaderen soe heb ic met
 groter naerlichtheit ondersocht alle
 consten daer ic bi voelen mochte toe
 comēde dinghē die mi moghen vromt
 mach wat daer geschien sal. en si to

men al ouer een. als dat niemant die
 kerstene en sel moghen verwinē. Die
 loep der sterren metten astronomiē
 die seuen planeten en die twalef tei
 kenē. heb ic wilelic doer sien. en wat
 men mitten waerleggghers doer sien
 mach als vanden inghewanten der
 scapen en wilder dieren. Metten lo
 ters heb ic die loten ouer leyt. en al
 romen si ouer een. als dat die fran
 sopsen die victorie hebben sellen. en
 ghi metten uwen die nedlaghe. Doe
 leide Corboram tot linder moeder.
 hout of van desen woerden. wāt m3
 ten franlopsen sal ic strien als ic ald
 eerst mach. Als die moed lach dat si
 niet en bedreef. soe en toefde si daer
 niet laghe. mer si reysde van daen si
 getomen was. en heeft met haer we
 der om gheuoert alle die inwelen di
 e si crighen mochte. Nu van dien die
 hier en tusschen in die stat geschiet
 sijn sellē wi wat vllaē en segghē. Die
 turkē mochte vri wt den castele gāē
 en weder in. en nacht en dach scotē
 si en worpen m3 glanien den kerste
 nen. en cregghen altyt nyen volc om
 mede te verchten alst hem beliefde.
 En die kerstē doer den grote arbeit
 die si daghelits deden int wedstaen
 en mochtēs n3 wel hardē. wāt daer
 en was gheen ruste. altyt warē si be
 reit om te verchten. Daer wert hagel
 scuts en pilen alloe veel ghelcote dz
 men die straten niet brukē en mocht
 te. en datter die daken der hynsen
 mede belast werden. Alle daghe wer
 ter vber trasteel een nieuwe vgade
 ringhē ghemaect. en dit wil quamen

si of en bespronghen den kerstenen
Nochtans vandē kerstenen doer die
hulpe gods. so sterf daer luttel maer
vandē hore so bleefuer. met groetē
hoepē **E**n dit dus vast lant dwerēde
soe quā die wreetske viant. den hong
gher ond den kerstenē en slogher vā
daghe tot daeghe veel ter ned. haer
aensichtē werden mismaect. haer ar
men werdē slap. en die heuēde hant
nauwelic en mochte dat cruyt vand
aerden sniden en die blaerhens van
den boemen en die wortelen vandē
grafe lesen. om dit te samen te roken
en dit waren die vetste mortelen die
si hadden om teten **M**en groeter een
lit van enen ezel om xl scellinghe.
en een cleyn broot rooft men daer o
een bisanci. si warē blide dat si ezels
vleys paerdē vleys en buffels vleyt
erighen mochten om te eten **D**ec na
men si die vellen van desen beesten.
en rooctenle en atente **D**ie moederē
van hongher vergaende. stelden die
kinderkyns an haren borsten. mer
seer weinich hebben si daer in geuō
den. en doer groot ghebrek soe sijn si
met gheslotē oghen aendē borsten ge
storuen **H**et is geschiet dat corborā
op een tyt die kerstē beriep o te striē
huten o stat an die side daert calsteel
front. en die kersten hem vter stat te
ghen comēde. en hebben die stercke
besprincghinghe o turken niet mo
ghen vdraghen om dz die ridderē en
paerdē soe crant waren van groten
hongher die si gheleden haddē **H**ier
om dochtet den kerstenē best weder
in die stat te keren. en als si dus we

der om ter stat waert horen ganc na
men. soe werden si vandē turken so
in een ghedronghen dz hē die poort
te nauwe wert. en si werden so ouer
maltanderen geduwet dat die som
mighē te borstē toe gequets warē **M**
dus werden die kersten van butē en
van binne seer beuochte en nooghē
en hadden si ruste. en oer si oghingē
van groten hongher **O**m dese dinge
en deser ghelike so waren sommige
vāden ridderen alre seer veruare
en si vielen bi nachte ouer die mure
om wech te comen. si honden touwe
en roerden bouen an die muren. en
alloe daer of ridende vilden haer vā
dē ten been toe doert vleys. en lippe
soe te voet ter zee waert an **A**s si vā
bider zee quamē so seiden si die scrip
luden dat si vlien soudē. want alle
die kersten waren doot of gheuēde
En die scrippers dit hoerde haer se
hem seer bedroeft si bochte haer tre
pen in die zee om hem seluen te tre
ken wt die macht der turken **D**ese
ridderen sijn geromen bi enē graue
geheten steuen vā carnoren. die wel
ke seer groot was en voersichtich in
raet te gheuē en seer puntelic in sijn
manieren **D**ese graue was om eenē
sieden wille daer hi mede becomet
was gheweken wt der stat van anti
ochien in een ander stat hem toe be
hozende. die welke gehele was alre
andreta. en gauen hem te kennen in
wat groter last noot en verdriet die
kersten waren **D**it dese steue in tye
de is te paerde getoghen bouē in tye
berchte dz daer ontrent die stat lach

om teker bescheit te nemen van dz
 gheen dz hē die ridders an gebracht
 wāde. Mer als hi sach die grote me
 nighe der turkē waer die stat leggē
 en dat die kercken daer in bellotē
 waren so heeft hi die ridders diet hē
 niet hadden gheuangen. en doer
 wort airt gvaert wesende heeft ge
 noet en comēde tot synre stat heeft
 te gepilgier. en soe veet hi te rōskan
 in die stat waren belegghen. ūwachtē
 met groter begheertē sijn toecomst.
 wāte dat hi metten kepler hem
 gheen te baten comen soude in al dz
 gheen dat si behoeften. Dese steuen
 sijn vlyende is gheromen totter
 stat phylomenen. en daer heeft hi dē
 kepler vonden en heeft hem heyme
 te kennen gegheuen dese woerde
 segghende also. Heer kepler die ker
 ken wā werheit hebben die stat vā
 niet ghien in hoer gewout. mer dat
 wāten dat daer in die muren staet dz
 sijn si van soe veel turken belegghē
 dat si niet te segghen en is. en die d
 niet. Mer wat sijn die beverhtense vā bi
 dat si niet doot. soe sellē si cozts moe
 ten steruen. wāt haer vītaelgie soe
 sijn si dat sijn lijf niet langhe ont
 houen en maghen. Hier om eer
 waerdighe kepler. wilt ghi mi gelo
 uen. soe radic v dat ghi niet voert en
 vept. mer keert weder om tot uwer
 stat waert. want men mach die ker
 ken met gheen menschelike craft te
 baten comen. en waert saet dat ghi
 g i

daer quaemt den onsen te ontslettē
 het en waer gheen wond dat ghi in
 al uwen scare daer ūllegghē sout wer
 den. Die kepler dit horende wert al
 te seer bedroeft. en dat hem steuen i
 heimelicheit geleit hadde. dat heeft
 hi sinen printen en raetfluden open
 haerlic te kēnen gegheuen. Dese sijn
 alle gader seer bedroeft geweest. en
 hebben gehouden met groter weni
 ghe die exequien en wtuaerden der
 kercken. Onder die ridders des kep
 lers was een ridder gheheten Swi
 do die doer synre secheit seer ūhe
 uen was bidē keiser. dese hadde veel
 geselschaps met hoemont gehad. doē
 hi sach dat men die beganghenisse d
 kercken dede soe maecte hi een ma
 niere van al te groter droefheit en
 viel in die aerde recht of hi doot ge
 weest hadde. en veynde hē seluen of
 hi weder onspronghen hadde vāder
 belwiminghe. en heeft begonnen al
 te seer te screpen. hi doergroeft sijn
 wanghen metten naghelē. sijn haer
 toech hi wt sinen hoefde. en ūwette
 te alle daer mede tot screpē en heeft
 geleyt. Dalmachtighe god waer is
 nu dyn craft. ist saet dat ghi almach
 tich sijt waer om hebt ghi dit gehen
 ghet. en waren dit niet v ridders en
 v pelgherims. wat coninc of kepler
 heuet dus sijn volc laten ūllaen also
 verde als hie heeft moghen helpen.
 D boemāt die eer der riken. die croē
 der wiser. die bliscap d ridders. dien
 troest der bedroefder. die macht des
 ridderschaps. en die paerle der gāser
 werelt. waer om is v allulc ongeluc

geschiet dat ghi sout leg ghen onder
die bespottighe d turken **Och och**
waer om is mi gegont na di te leuē
wat licht sal mi doert aen dēfanclic
wesen. wat gedaente vā mensche sal
mi moghē vuroethdē. en wat soude
mi lusten te leuē nu ghi doot sijt **D**
almachtighe god. is dit waer dat de
se alre loghenachtigste en bloetste
graue geleit heeft. wie sal den werch
dijns graefs dan volbrēnghē **Maer**
om sijn dijn knechten dus vermoert
recht of si ghenen heer en hadden **D**
tomont waer is nu dz gelouē twelke
ghi al tijt ghehadt hebt in dīnē ghe
sontmaker ons here ihesu cristo **D**
keiser o heerlike ridders. die daer
met mi bescreit en begaet die groete
wtuaerde der groeter mannen. wie
soude volcoemelijc hebben moeghē
ghelouē dat sulke groetē riddēscap
toe soude hebbē moeghen vergaen.
Doer waer hadden si midden inden
camp. onder al tolt van oesten ghe
weest en van hem ludē omvanghen
si en soudē voer hē allen niet v̄slegghē
gheweest sijn. si en soudē hem seluen
eerst gewoekē hebbē **Maer** nu had
dense die stat daer si hē seluē in had
den moeghen bestermen. en si sijn
aldus vernielt **D** heer keiser weest
sekerlic. ist saet dat die turkē die ker
sten al ver̄slegghen hebben. so en ille
der turken niet veel gebleuen **Hier**
om en v̄set niet derwaert te reple
want ghi selt antiochien weder mo
ghen crighen **Die** keiser soude den
raet van desen hebben gedaen. mer
hi gelouede die loghēchtighe woer

dē des graefs te seer. aldus nam hi
voer hem weder om te repleen end
dat lant van bulgarie te ver̄seueren
op dat die turken of si daer int lant
quamen niet vinden en souden siet
ten keiser is gwido ende alle die an
der heren en dat ghemeen volc was
om ghereple. wāt voert te repleen en
dorstē si niet bestaen **Alus** sijn die
kersten die daer in antiochien waer
gebleuen sonder alle troest der mi
schen. ende hebben .xxv. daghe lant
met groten hongher ende carnich
heit metten zwaerde sonder op hou
wen tēghens die vianden ghewoer
ten

Hier beghint dat eerste capittel
des lesten boers inden welken men
bescreit hoe ons ghesontmaker ihe
sus cristus met sijn der sener moech
ende metten apostel sinte pieter hē
openbaerde enen eerbaren p̄stere
geheten Judas. en seide hem die sa
ke waer om die kersten in soe groot
verdriet en liden waren. ende hoe si
victorie verrighen souden binnen
vijf daghen waert saet dat si penitē
tie deden. en oer hoe die speer ghe
wonden wert

Daert saet dz die ouer
ste goetheit gods den
fransoysen in antio-
chien niet te hulpen
geromen en waer ten
hadde niet moghelic geweest datter
een of elijc onthoude hadde. wat van
alle wesceliken troest waren si gela-
ten en hē selue en mochte si niet hel-
pen. Dus doen si alle wanhoopten o-
te leuen. en een yghelic om te sterue
hem bereyde. soe heuet god die ghe-
sontmaker coninc der coninghen ihu
cristo belieuet dz hi hē wilde opēba-
ren enē hē priester gebeten iudas.
doen hi op een nacht sliep in onser
heer vrouwe kerke. daer qua voer
hē ons gesontmaker ihesus cristus
en maria syn lieue moeder met den

prince der apostolen sinte pieter dē
welcken ons heer gegheuen heeft dz
pastoorscap synre scapen. Ons heer
leide totten priester. en kent ghi mi
niz Die priester antwoerde neen wie
lyt ghi heer Als die priester dit vra-
ghede soe heeft daer een crups int
voerhoekt des gesontmakers geopē
baert Doen vraechde ons heer wed-
en kent ghi mi noch niet Die pries-
ter antwoerde. niet anders en kenne
it v dan dat ic sie dat crups i v hoekt
als inden beelden diemen pleecht te
maken in die eer ons herē ihesu cris-
ti En ons heer seyde tot hē Siet ic
bint selue Als die priester hoerde dz
tet ons heer was ter stot voechde hi
hē seluen totten voetē ons herē oet-
moedelic biddende dz hi doch te hul-

pen quame sinen kersten die daer in grote last warē teghen die vianden ende van hongher verghinghen .
Onse heer seide totten priester. wat dunt u en heb icse tot noch toe niet wel geholpen. wāt ic heb hē die stat nitte ghelueert. en heb hem victorie gegheuen in allen strien die hē ouer gecomen sijn **I**n beleg deser stats a ttochien heb icse ontfermt. en nu te laetken heb icse in die stat geholpen **A**lle die tribulacie en weder spoet die si geleden hebben die heb ic latē geschien om dat si soe veel onsprekeli ker sonden. met kerstē en met hepdē se vrouwē gedaen en volbrocht hebben die welcke seer misghagelic sijn in minen oghe **A**ls onse heer dese woerden sprac. so vielen die moeder des barmherticheits die alder goed tierentke maghet. en sinte pieter die apostel tot sinen voete biddende dat hi sijn volc ontfermen woude **E**nde sinte pieter ond ander woerdē heeft gesproken aldus **O** heer ic danc u dz ghi mijn kerke weder gegheue hebt in die macht dijne knechten welke kerke om die boelheit d gheenre die daer in woenende waren dus veel iaren met sinckenhedē der hepdenē besmet is gheweest **H**ier vā oblieden hem die enghelē inden ewighe leuē en mijn gesellen die apostolen **D**oe seyde onse heer den priester. gaet en segt mijn volc dat si hem weder kerē tot mi. ic sal mi wed keren tot hem en binnē vijf daghe sal ic hem senden hulps genoech. en dat si alle daghe singhen die respons **C**ongrega

ti sunt inimici nostri et gloria tua
Al heel mettē verlen **D**isperge illos
In dit visioen geschiet recht of hi wt eerwaardige priester hadde geweest en sijn slaep ghewet hadde geweest en spranc. en met wt ghereden armen tot god heeft hi sulc een ghebet gedaen als hē die heplighe ghebet is **E**n dies daghes is hi gegaan tot den printen d kerstē en want se voort talkeel verchtende teghen die vianden ende begheerde dat men se te sanē ro pen soude **E**n als si dus begaert waren heeft hise met enē blien aen sich te toe ghelproken en seyde **O** voer wechters des ewighen conincs. si u bootscap u van ons gheloumakers weghen bliscap en vroechde en ghe ue u sijn benedictie. en ist laer dz ghi onderdanich wilt wesen ghi selt ver crighen gratie en ghenade. en vā daer voer hem allen werelt sijn vā doen dat hem geboert was. en d dat si hem te bet ghelouen soude **E**n hi noch gesproken dese woerden gh ghende **E**n oft laer waer dat ghi de se visioen niet en gheloende en vee moede dz si vals mochte welen daer si waer is. soe willie mi daer toe vā binden alsoe alst u ghelouen sal. en ist laer dat ic in dit sijn logheachtich gheuonden werde soe doet mi aen al le die pine die ghi cond bedencken. **D**oe beual die bisscop van porc dat men dat heplich euangeli op dat die en dat heplich euangeli halen soude. priester zmeren soude in die teghen woerdicheit van hem allen dat sijn dinghen waerachtich sijn en dz vā

welcke alsoe gedaen is En om dat
 die godlike goetheit dz een goet m^z
 ten anderen omrederen woude. en
 syn bedroefde knechten meer oblidē
 so is gelchiet datter een pelgherim
 geheten pieter hiden ghenē was die
 dit visioen in teghē woerdicheit vā
 hem allen stelt heeft. welcke pieter
 seide. **V**olt des heren en knechte
 des ouersten gods **H**oert doch mijn
 woerden en doet op voren om mi te
 staen **H**et is geboert op een nacht i
 die tijt doen wi noch int beleg laghē
 voor die stat dz sinte andres die apol
 tel mi openbaerde en seide. **G**oede
 mē hoert en staet mi **E**n ic seide tot
 di. wie syt ghi heer **E**n hi antwoer
 de. **D**oen als ghi nu komt in
 die stat en ghise hebt in v geweld so
 gaet haestelic tot sinte pieters kerc
 sel die plaets die ic v wisen sal en d
 sel ghi vinden die speer. metten wel
 ken die si de ons gesontmakers was
 en dorst op die tijt niet te kennē
 gheuen wanttet die apostel sinte an
 dres mi alleen te kēnen gegeuē had
 de. en oer soe omode ic dattet mi ge
 coemt hadde gheweest. mer nu van
 deser nacht soe heeft hi hem wed mi
 gheopenbaert segghende. **C**oemt ic
 sal v wisen die stede daer dz speer v
 burghe leyt als ic v heb beloofst hier
 om haestet v om dat wt d aerden te
 halen. want die ghene diet hebbē en
 waren sellen dien sal die victorie ge
 ueuen wordē **E**n die heilighe apol
 tel sinte andres heeft mi getoet die

stede. totter welke ic beghere dz ghi
 doch comē wilt en helpense mi daer
 wt trecken **E**n als si al bereyt warē
 om derwaert te gaen soe heeft hi an
 derwerf beghinnen te segghen **S**in
 te andries die apostel die ontbiet v
 dat niemant vresen en loude of wan
 hope. mer een yghelic sal hem berei
 den om sijn biecht te spreken. en te
 doen penitēcie vā sinen quade wer
 ken want binnen vyf daghen so selt
 ghi weder victori hebben van uwen
 viāden **A**ls si dit āderwerf geboert
 hebben so sijn si noch meer oblijt ge
 weest. louende en dankhende god di
 e hem ghewaerdichde te vertroestē
 sijn bedroefde dienres **E**n ter stont
 soe ghinghen si te samen in sinte pie
 ters kercke begherēde te sien die ste
 de daermen die speer soude vinden.
En als si daer quamen soe ordineer
 den si dertich man om te grauen. en
 hebben gearbeit vanden merghē toe
 ter vespertijt toe. ende in die tijt als
 god gheliefde soe hebben si die speer
 gheuonden en hebben hem alte seer
 verblijt segghende ende singhende.
Te deum laudamus. en gloria in ex
 elsis **D**us vertroest ende verblijt
 wesende al te samē hebben si gelwo
 ren dat nyemant van hem allen om
 enighe tribulacie wille of weespoet
 vlien soudē. of van die pelgremaet
 se des heylighs graefs die si begon
 nen hadden niet wiken en soudē **E**n
 doen dat ghemeen volc sach en hoer
 de dat haer ouerste desen eet onder
 lighe vā maltāderen namē so werde
 si al te seer oblijt en gauē die een dē

anderen goedē moet. en een yghelic
smaecte hem van die godlike hulpe
die si betrouwelic swachtende wa-
ren. En op dien nacht was daer ghe-
sien oter comen vanden hemel indē
tenten der turken. Doer welke tep-
ken si allegader seer veruært hebbē
geweest. en bisond die turkē in wiēs
tenten dat ghesallen was. Maer die
turken begonē te propheeteren dat
namaels geboerde. want dat vier dz
vanden hemel quam was den toorn
gods. ende het quam vech welken
dat beteykende daer der fransoy-
sen scare. doer dē welkē hi die waer
lijns toorns wacht. Die ouste die
dit ter herten toghē begonē horen
toorn wat te slissen. en vā hare tirā
nicheit die si hadden te slappen. Mer
want dat ghetal d̄ dwalen ontallic
is. soe wasser daer veel die dat niet
en achten noch ter herten en toghē
mer si beriepē dicwyl die kerken en
bestormdente. soe dat si nacht noch
dach en rusten. waer om die ouste en
wylte enen muer lieten makē tussre
hem en die turken. op dat si soe vrij
souden wesen van die bestorminghē.
Op enen dach geuult dat si die ker-
ten soe zwaerlic bespronghen dat si
drie gesellen vāden kerkenē op enē
toorn besingheldē die daer voer tra-
teel lach. waer of die twee so seer ge-
wont werden dat si den toorn moel-
ten rumen. en als si daer buten qua-
men hebben sise genomen en hebbē
hoer dat hoeft of gellaghen. Mer die
derde bleef ten auent toe op den to-
rē sterkelic wedstaende. en sloegher

daer twee vande turkē doot. mer te
laetsten en mocht hys niet lang her-
berden. en si hebbēden oer gherege-
en dat hoeft of ghelegghen. Als dese
gesellen noch leefden. soe hadde hoer
mont gheerne te ontfet geromē mer
hi en mochte daer leuēde niet wt tri-
ghen. wāt si en wāt niet alleen vā
dē viandē belast mer oer vande gro-
ten hongher die si liden moesten. En
hoemont stoornt wesenē ghehoert
datmen die stat an seken soude. an
die sode d̄ dat palaes cassiens was.
om dat die gheen die daer niet gort
willichlic wt gaen en wōdē. dat si
dan van noots wegghen souden moe-
ten rumen. Dit geschiet wesenē so
wert dat vier oter maten groot van
den wint en die vlamē wēt soe seer
in haer seluē datter hi na twedulen
husen of vbranden en oer oer kerken
Doe hoemont sach dat dit oer soe
seer wakerde en soe veel seer be-
doer wert hi in hē seluen alre seer be-
droeft. want hi sochde voer die ker-
ke van onser lieuer vrouwen. en sijn
te pieters die apostel. En desen wāt
duerde van smergghens te die wint
tot die midder nacht toe. en die wint
weder om wapende is die vlamē wt
der in haer seluen ghekeert.
In dit anderde capittel des seluē
hoers belcryfmen hoe die kerken
wt senden ambatiaten toe Corbonā
den printe der turken om hem te on-
leggghen en dach te beteykenē om te
srien en wat harder stregher woer-
den si onderlinghe hadden

Is die speer ons ghesont-
 makers daer wi voer of
 ghesleit hebbe doer die wil
 gods gevonden was. Soe hebben
 om ambassaten tot Corboram te
 ghebot en hare raet
 En dat ghebot en hare raet
 die beide verstant te ke-
 nen te gheuen En als si dus saghe d
 verwaecht hadden en daer nyemat
 en seheen te wesen die hem vermetē
 dorste dese exortatie te doe So heeft
 ter hem twee ten laetsten vstout als
 gheleuyt en pieter die heremyt. de
 te syn mē enē aelma dwaert gereyft
 en syn gheromen onder den tentē d
 tuchen. alsoe dat si voert quamen
 tot Corboram voer sinen tentē Die
 tuchen dit merckende liepen van al

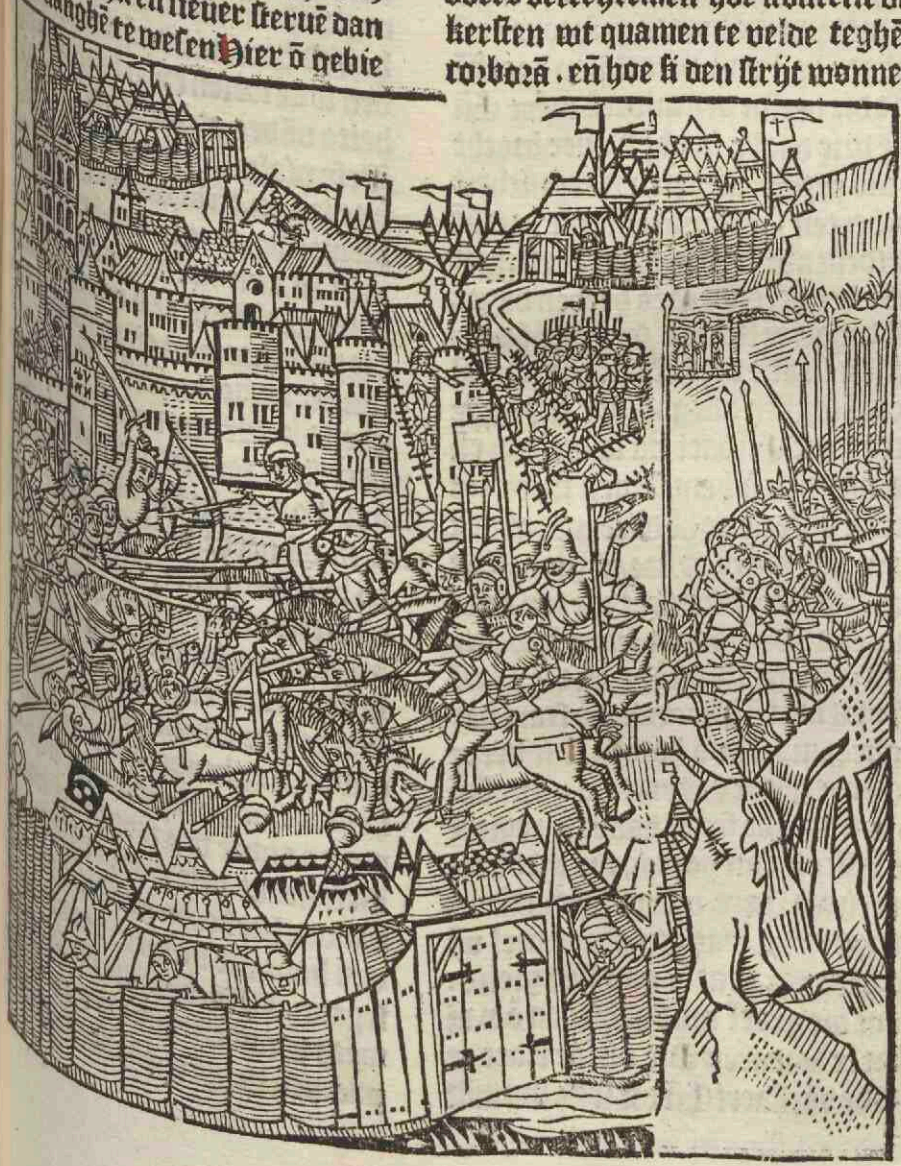
len siden ouer een begherende te we-
 ten wat die bodē d kerkenen seggen
 souden **C**orboram quam wt voer si
 nen tenten ghecleet wesende met co-
 ninelike ghewade en met costelike
 wtwendighe clederen Als dese bodē
 quamen in syn teghenwoerdicheit
 en hebben hem gheen reuerentie ge-
 daen noch eerbaerheit bewelen mer
 met gedeten hoefden recht op staē
 de hebben si met hem gesproken die
 turkē dit lieude die daer ontrent stā-
 den en hebbens niet wel moghen d
 draghen. hadden si gheen boden ghe-
 weest si souden die smadicheit hebbe
 ghewroken Mer die boden niet vre-
 sende haer wreetheit hebben den bo-
 uerdighen prins ghesleit aldus **D**
Corborā. die printen der frāscopien

onbieden di en doen v vragehen **W**aer
v die op geblazen stouticheit comt.
dz ghi hier met gewapend hat teghe
ons getomen sijt. daer ghi v conige
en v volc misdadich sijt en in ons ge
broect. ghi hebt die landen der kerl
tenen doer ontamelike begheerlic
heit vradelike in gewonnen. en heb
bet alle die kerstene als ghise ghe
noech bespot hadt doot ghellaghen
Dijn hellsche goden en hebbē v niet
leliker moghen onteren. dan datse v
ghesent hebbē te verchten teghe ons
waert saet dz ghi recht en redē voer
v naemt. en oer dat ghi reden teghe
ons wout gebruiken. wi souden met
reden en scriften v bewisen dat dese
landen nader rechtuaerdicheit den
kerstenen toe behoren **E**n wanttet
schijnt dat recht en redē bi v gearht
sijn als wellustighe wille. soe eplche
wi van v kemp en stryt. en soe wie
die victorie vcrighet. die sal bliuen i
besit van tgheheel lant sonde enighe
ander bloetstortinghe. en of ghi dat
een of dat ander niet doen en wout.
soe beuelen wi v vand kersten wegē
dz ghi v haestelic metten uwen van
hier maket. of dat ghi uwe halven be
rept maket den zwaerde en den scric
ken der kerstene **A**ls dit geseit was
so heeft die taelman gesweghe **M**er
Corborā was soe seer in hem seluen
van groten toorn ontsreken dat hi
nauwelic en heuet moghen spreken
en ten laetsten heeft hi dese woerden
wt geworpen segghende **D**at fran
sople volc is een houaerdich volc.
mer die houerdie sal hem wel met v

len swaerden getemmet word. **H**ier
om ist noot dz wi malcanderen scrif
leuerē. op dat die ghene die daer wt
torie vcrighen sal dat lant behoude
may. want si en soeken anders niet
dan sonder sacht of scoet dat lant te
vcrighen ofte van onsen hande ver
lost te werden **M**er si en waren niet
wel beraden doen si voer hem name
teghen ons te scrien dat bloe ratin
ghe kerste volc **H**orhtā's gert noch
en legt hem luden ist sake dat si haer
god willen vslaken en hoer kerstē ge
loue ouer gheuen wi sellense alle
der in sulcker gracen ontfanghe dz
wi hem dit lant gheue sellē en noch
veel beter lant. en wi sellense al ma
ken dat si te paerde sellen viden **E**n
ist dat si dat niet doen en willen. soe
moghen si vrlit weten dat wie bin
nen een corte tyt vloeken sellē en v
snaen alle die ghene die na onsen ge
boden niet doen en willen **A**ls **C**or
borā sijn vcreede woerde wt gespro
ken hadde. so heeft herleugn die oer
hant tael conste smadelic wed ghe
woert en seyde **D**e prins sonde vider
scrap mer alre boesheit. wilt ghi her
qualic dattet gesproken is totte her
stenē te segghē vslact cristū daer en
soudē nemmermeer sulc een woert
gaen wt dinē besmette mont. wi sel
len in corten daghe doer dien god v
trouest worden den welcke du rades
te vslaken. wie wast die v des aunes
dat vier ouer sende dz v allegaere so
vuaerde. dz sal v comē in bewijs den
vdiets **C**orborā niet saghet vragē
moghede die woerde heeft geboed dz

me wt sine oghe soude doen En di
 gheen die daer hi stond seide hem
 hi wech soude gaen. of si soude he
 me leue nemē Met desen woerde is
 hi weder met sinen gesellen ter stat
 waert gekeert Corborā dede sijn he
 ren bi hē comē en seide Ghi hebt ge
 weert hoe roentlic die arme naecte mē
 gheen hē dmetē. en si en ontkien ons
 onse wapen niet. het schijnt dz
 waerhoepich sijn en liever steruē dan
 ons geuanghē te wesen Hier d' ghebie

de ic v en beghere dat ghile al ontfic
 ghelt soe datter niemant ontgaē en
 mach. wāt moghē si haer lede gebu
 ken si sellē grote māllacht doen In
 desen heeft corborā d' waellie gespro
 ken wāt d' mede buaerde hi sijn epgē
 valt. mer die gheest des wijsheits en
 gaet niet i die herten des qua twilli
 ghen In dit derde ca. des selte
 boets bescrijft men hoe stoutelic die
 kersten wt quamen te velde teghēs
 corborā. en hoe si den strijt wōnnen

Peter die heremijt en her
leuyn sijn weder om geto
men totten princen v ker
kenen en hebben die antwoert van
corboram ouer brocht Dit geschiet
welcke. so heeft die bisscop van poets
begheert op hem allen dat si louden
vallen drie daghe. waer toe si allega
der berijt waren te volbrengghen en
een yghelic heeft sijn biecht in deser
tijt met puerre herten gesproken en
die daer best van vitaelgien voerke
was die deelde den ander mede En
dele drie daghe hebbe si ouer brocht
in ald oetmoedicheit en repnichteit
des herten. met processie die kerke
verloekende en die barmherticheit
gods begherende Des derden dages
alst began te lichten so werde daer
missen in alle die kerken gedaen en
si ontfinghen allegaet dat heylighe
sacrament En daer na so deelden en
ordineerden si hem seluen in ses sca
ren. en ouerdroeghe daer met malca
deren wie die voer bataelghe aen ne
men soude. en soe voert die een nade
anderen Die voerste scare hadde te
regieren. grote hughe en die graef
van vlaenderen Die anderde scare har
toghe gouaert van holoen Die derde
regierde graef robbert van normadi
en Die vierde scare hadde te regiere
die bisscop van poets. die met hem
droech die spere ons gesontmakers
En met hem was een groot deel van
dat heer des graefs van sint gielis.
want die graef was gebleuen om di
e stat te bewaren Die vyfde scaer re
gierde dackaert En die selte hoemot

metten welken waren die vromste
ende cloeste van alle den aderen Di
e bisscopen priesteren monken en
clercken met witten cleder geleet
welende. ghinghen mette riddersen
vter stat draghende truen in haren
handen. metten welken si dat volc
gods segghende en riepen in
stemmen segghende Heer behou
dyn volc en benedye dyn erfde en
regiertse en oheftse vo en ind ewich
heit **D** heer wi bidde dat ghi hem in
den wilt wesen enen toorn des heer
heits vanden aensicht haere vanden
Dese psalmen en meer ander songe
si te samen. en hi sonder die psalmen
diemen hoert te lesen ofte te singe al
men in drut in liden ofte in strie is
Dier ghelike dede si oer die daer op
die muren waren en toornen Aldus
sijn die riddersen criste wt gegaen te
ghen die turken doer die poorte die
daer staet teghen der heydenen ker
hof Corboram staende op een berch
sach van verde die kerstene wt gien
en hi seide Staet stille mijn ridders
en laetse alle liden op ds wise te bet
moghen omfingghen En hi hadde
hi hem staen een rapiteyn die ds her
sten geloue verslaet hadde om sijn
hi vter stat ghelopen. ende was ghe
tomen onder den tenten der turken
Dese hadde vele wonderlike dinghe
vanden kerstene gheset. hoe dat si
van hongher stouen. ende dat si al
legader list sochten om te vlien ende
werch te comen. ende oer hoe si hare
paerden gegheten hadden. ende dat

van hōtigher al te samen verghin
 ghen. en datter gheen twifel an en
 was si en souden vlien. of hem seluē
 onder corborās gebodt gheuen. En
 als die scaren in haren ordinantien
 mer sat ten velde quamen heerlic i
 uoen blanke harnās toe ghemaect
 die sonne scheen en glimerde op ho
 ren helmē creften en lancien. dz we
 re schynel sloech inden ogghen die
 nentrouwende waren. also datter
 die wāden leer in vllēgen en vuaert
 waren. wāt als die heplighe scrijfte
 vuyghet. vuaerlic is die gheordineer
 de crāe der rāskelen Als corborā die
 grote volc ouer een geuen hadde so
 gheuen hi in hem seluen segghēde dē
 vōtwaer een groot volc en eerlic
 lōde penē. En dunct niet dat si
 wille vollen vlien. mer dat si sellen
 en dūct niet dat si ons souden wille
 menen. mer dat si ons eer sōdē wil
 len vvolgē. En kerde hem ome tot
 die hangmatighe dief vāls en
 vōde en die lnoetste vā allen men
 schen. wāt seliker loghentale hebstu
 ons gheleit vā desen menschen. als
 dat si hoer paerden gheten haddē en
 loghen. wāt seliker loghen sal gewrokē
 worden in uwen hoefde. en hi heeft
 vōel geboden dz hi hē sijn hoeft
 vōel slaen. twelcke die boel nadē
 vōel sijn herē ter stont volbrocht
 heeft. en alsoe ontfinē die bose men
 sche loen na sinen wercken Als die

ghelichtet was soe ontboet Corborā
 sine admiralden en rente meester di
 e sinen scrat te bewaren hadde en ghe
 boet hē dat si haestelic rumen sōdē
 alsoe drae als si sagghen vier ontste
 ken int voerste vā sijnre scare. en dz
 si nemen souden mē hē al dat hi daer
 hadde. en dat si die andere dwinghē
 sōdē om mede te vlien. wāt hē doch
 te en hi sorchde dz hē die neder lage
 sōde geboren. en dz fransoyse volc
 die victorie siet die kerstē also haest
 als si quamē in een velt dz plep was
 doe blēuē si scaen duer een tepken dz
 hem die bisscop vā poets dede Die
 bisscop was wel ghebarnast en had
 de in sijn hant recht op gheboert die
 spere ons heren ihesu cristi Ende hi
 op lakende sinen mont met soeterē
 woerden seyde aldus. wi alle die
 daer gedoopt sijn inden naem ihesu
 cristi wi sijn onderlinghē broeders.
**Hier dū begheer it dat wi soe onder
 linghe liefte hebbē willen. gelyc als
 wi met enen gheesteliken bant te sa
 men gheuoecht sijn. en laet ons doch
 nu eendrachtelic vechte voer onsen
 zielen en lichamē. ghelyc als wi nu
 ghelet sijn inden otersten. En ic bid
 de v dat ghi wilt ghedencken en ter
 herten trecken hoe grote tribulatie
 ende wederspoet dat wi gheleden
 hebben voer onsen sonden ende mis
 daden. als ons god doer sijn berm
 herticheit te kennen heeft gheghe
 uen in sinen visionen ende openba
 ringhen die wi doch allegader wel
 verstaen hebben. Nu syt ghi alle ge
 reynicht doer die penitencie. ends**

god vloent. waer om sout ghi beuen
of v ouare. v en mach in gheenre ma
nere enich misual geschien. die ghe
ne die hier steruen. die sal leuen ind
ewicheit. want voer dit tytlic leuen
sal hi overighen dat ewighe leuen. en
die daer te liue blijft die sal vuroech
den van die victorie synre vianden.
en sullen ryck worden van hare goe
den. en voert sellē si wesen sond ghe
brez alre tijtliker hauen. **G**hi weet
wat ghi geleden hebt. en wat ghi nu
voer v liet in v teghenwoerdicheit.
Die heer heeft v die oelkenrijke rijk
dome voer uwē aensichte gebracht
pmer en in uwē handē. **G**ripet doch
enen moet en welen vromen mannen
want te hans sal v god senden syn le
gionē en hemelsche scaren die v wre
ken sellen van uwen vianden. **H**udē
selt ghise sien in uwen oghen. en al
si comen so en vrelēt niet van haren
ouaerlike gherups. wāt al liet ghise
weder en latet v in wonderen wāt
dese ander reple sijn si v oer te baten
comen. mer als gheen onghelic en is
dat mēschelike aensicht beghint al
tijt te beuen ind toetomst der ouer
ter burgheren. **M**ercket doch hoe v
weder partje met wt ghereden hal
sen als hinnen en dallen die daer be
ghinnē te beuen. staen en ouachten
uwer toetomst. meer bereit welen
om te vlien dan te verchten. **E**nde ghi
kent oer wel haer verhtinghe. want
als si gesctotē hebben soe sijn si meer
gestelt int vlien dan int weder staen.
Hier om gaet doch stoutelic teghen
hem luden an. in die naem ons herē

ihū cristi. en die heer ons god almar
htich moet met v welen. **E**nde si ant
woerde alle gader amē. **D**it geschiet
welen so hebben hem die scaren
gheret. **E**n grote hughe ghine voer
en oneloech alder eerst sine stande
en van rechts weggen was hi ge
ten grote hughe wāt dat heet hi be
welen in allen sinen werke en in
nieren. **D**esen hebbe die ander na ge
volghet in ordinancien als voer ghe
sept is. en d' int velt om te seuen ge
ordineert welen reppen die scaren
vā die lopende riuier totte gherich
te toe dat is wel twee duysent
verde. **C**orborā dit mercken in ege
de al te met wat achterwaert in ege
berchte. en die kersten volghē hem
luden vā na enē manerliken gant
niet haestende. **M**er die kersten als si
een wijl voer ghegaen hadde so heb
ben si hem gedeelt in twee deelen.
dat een deel toech huten om die ker
ten op die zee. **D**z and moeste deel is
gebleuen in die ramp op twelt want
si meende dus die kerste te omfingen
en soe van achter te beschieten.
Mer die kersten hebben dit gemer
en doer sien. waer om si namen van
haren les scaren die seuen de. en sel
den die te verwachten dat deel d' tuc
an die zee. ende die capiteyn van de
ker scaren was gebeten hartoghe va
ren mede kersten ghescheiden was
ende bi haren weder partje quamen
soe werden si hant ghemē. ende
vloeghen ende stoten daer malca mo

ren vter maten seer. so datter an bei
 de siden veel sllegghen wert. En die a
 dor ses scaren der kerstenē quamen
 vast an opten vianden dringhende.
 mer die turken en dorsten hem ludē
 met ghenaken. en also vast voergaē
 despanden si haer boghen en stoten
 moen kerstenē. mer te ūgheefs was
 vter arbeit. want die wint so sterc
 voer hoen quam dat ghescut gheen
 voertgant en hadde. Die turken dit
 kende dat si niet bedriuen en moch
 ten soe gaen si haren paerden den
 vten en reden vten velde. Aldus die
 kerstenen sochten om te strien en nye-
 want en heeft hē daer ūschenen. Dit
 was geschiet welende so quam daer
 en hode van boemont inden velde
 tot grote hughe en seide. hoe dz sijn
 here boemont seer ūlast was vāden
 turken. Als grote hughe dit ūstaen
 hadde so heerde hi hem ōme tot sinē
 vromē mānen en. **D** vromē mānen en
 loopen ons laetle ons doch soeken en
 laet ons gaen rottē edelē printe boe-
 mont. wāt daer sijnle die wi menen
 me wreede viandē die wi begheren.
Ter stont als hi dit geseit hadde. so
 vromē een yghelic om daer eerst te
 welen en grote hughe voerhde hem
 daer met sinen edelen op een royt te
 comē. Als die edel hartoge gouaert
 van holoen dit sach dz grote hughe
 sijn viant dūs haestelic ūtoech. soe
 volghde hi hem ter stont na want hi
 voer van strien leech stont. En als go-
 uert hi grote hughe sinē viēt quā
 soe slagghen si waer die turken ald

kerste waren. en daer vielen si met
 harer menichte in die crachte vā hē
 allen. Als grote hughe dus indē stry-
 trat soe sach hi daer een van sinē vi-
 anden die hem allē te bouen ghinc i
 stouticheit. en met groten ropen ū-
 werkede alle die andere tot verchten
 soe stat hi sijn briesende paert met
 spozē en doorstat desen sinē hals mē
 eend glantie. En die ūsalich also doer-
 steken welende wert cruddēde en be-
 uende. en stortede soe ter aerden en
 beual den hellchen viāden sijn ziel.
Hier na is den kerstenen gheschiet
 een groot ongherief wāt odo vā bel-
 ghē die den stander droech wert ge-
 wont vā enen ūnynden pyl. en door
 grote smarte vāder wonden soe stot-
 te hi neder metten stander van sinē
 paerde. **M**er willem van bemen opē
 de ter stont met enen naecten zwaer-
 de enē wech doert middel vanden vi-
 anden en hief den edelen stand ouer
 eynde als een vromē ridd. **M**ē sou-
 met tonghen niet moghen spreken.
 noch met pennen scriuen. noch met
 herten moghen bedencken. wat har-
 toge gouert vā holoē die vromē rid-
 d hartoge boemont en die edel ionc-
 heit der frāsoflen daer bedreue heb-
 ben. **N**iemāt vandē kerstenē en was
 daer sond seyt vā wapen nyemant
 en hadde daer vrese. en hoe datter
 meer sllegghen wert soe veel te meer
 sekenen si te wassen. want gelyc die
 vliegghen ūgaderen ey eenen dret. al
 soe quamen die turken ouer al an-
 dringhen

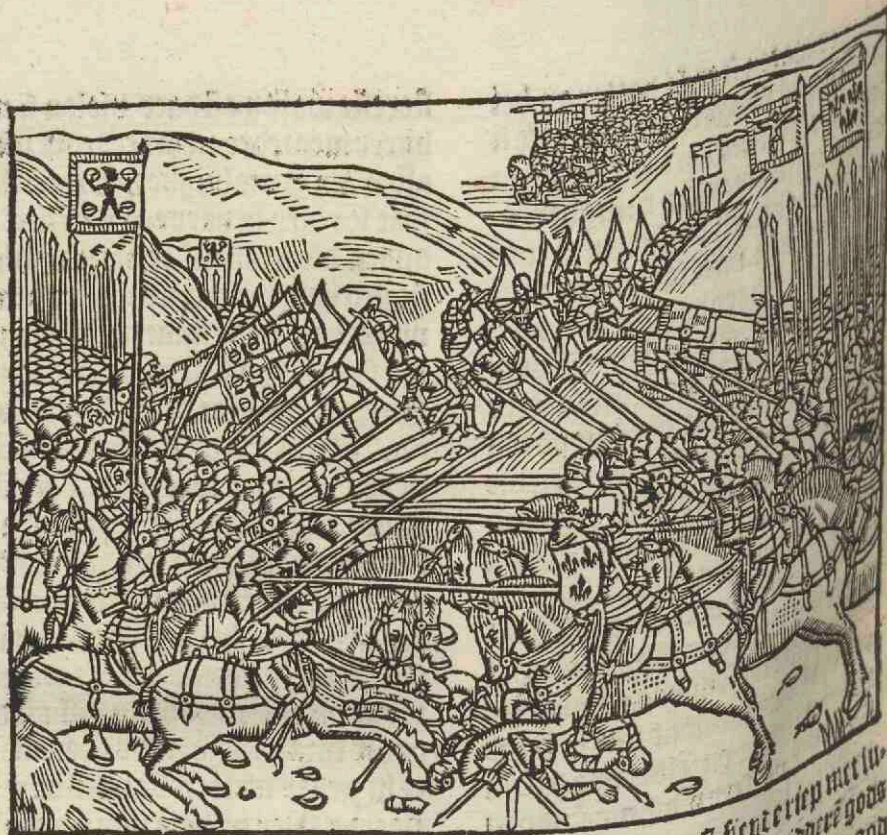
In dit vierde capittel des lesten
boecs bescrijftmen hoe die legionen
die hemelliche scaren quamen dē ker-
stenen sienlic te baten dat sijt allega-
der saghe . waer om die kersten leer-
ghemoet waren . en hoe die turken
dit merckede voer vluchtich werdē
en die kersten ucreghen die victorie

As dan die stryt dus saghe
gheduert hadde dattet dē
sommighen bilic mocht
hebben udroten . en d; oer-
tghetal der turken niet en scheen te
minderen . soe isser gesien een groot
ontallic heer van witten ridderē ne-
der comende vanden berghen . waer
bannier draghers of waren **S**int io-
rijs . mauricius . marcuri . en deme-
trius **D**ie bisscop vā poets dese wit

te ridderē eerst sient riep met lu-
der stemen en seide **R**idderē gods
siet die hulp roem die welcke u god
beloofte heeft . die kersten soude alte-
seer gebeeft hebbe en hadde haer de
hoep niet ueroest die si in god hadde
Mer als die turke saghen dat hemel-
sche heer ghenaken soe werden si al-
te seer uuaert . en si ter stont keerden
hem ome . en een yghelic so na als hi
mochte arbejde om wech te comen
Die turken die daer aen die see came
verchtende waren . doe si saghen dat
haer volck voer vluchtich was . soe
hebbē si ter stont vier gestropt op d;
gras int velt twelcke ter stont wert
barnede wāt het was seer gedrochte
vander hette der sonnen **D**it hebbe
si gedaen op d; die turken die inden

een vter maten seer. so datter an bei
 de siden veel vlllegghen wert. En die a
 ver ses searen der kerstenē quamen
 vast an opten vianden dringhende.
 mer die turken en dorsten hem ludē
 met ghenaken. en also vast voergaē
 we spanden si haer boghen en stoten
 inden kerstenē. mer te vghheefs was
 haer arbeit. want die wint so sterc
 waer siden quam dat ghescut gheen
 voertgant en hadde. Die turken dit
 sene dat si niet bezriuen en moch
 ten soe gauen si haren paerden den
 roem en reden vten velde. Aldus die
 kersten sochten om te strien en npe-
 mont en heekt hē daer vtschenen. Dit
 ons gelschiet wesende so quam daer
 een boede van boemont inden velde
 tot grote hughe en seide. hoe dz sijn
 here boemont seer vslaff was vāden
 turken. Als grote hughe dit vstaen
 hadde so keerde hi hem vme tot sine
 volcke en seide. D vrome mānen en
 voer verhters gods die vianden ont
 lopen ons laetse ons doch soeken en
 laet ons gaen tottē edelē prince boe-
 mont wāt daer sijnse die wi menen
 die wreede viandē die wi begheren.
 Ter stont als hi dit geseit hadde. so
 vloech een pghelic om daer eerst te
 welen. en grote hughe voechde hem
 daer met sinen edelen op een tozt te
 conē. Als die edel hartoge gouaert
 van holoen dit sach dz grote hughe
 sijn vrient dus haestelic vtoech. soe
 volchde hi hem ter stont na want hi
 voer van strien leech stont. En als go-
 uert hi grote hughe sine vriēt quā
 soe vslagghen si waer die turken ald

kerste waren. en daer vielen si met
 harer menichte in die crachte vā hē
 allen. Als grote hughe dus indē stryēt
 trat soe sach hi daer een van sine vi-
 anden die hem allē te bouen ghint i
 stouticheit. en met groten ropen v-
 werkede alle die andere tot verhten
 soe stat hi sijn vrielande paert met
 spozē en doorstat desen sine hals mē-
 rend glauie. En die v salich also doer
 steken wesende wert scuddē en be-
 uende. en stortede soe ter aerden en
 beual den hellchen vianden sijn ziel.
 Hier na is den kerstenen gheschiet
 een groot ongheriet wāt odo vā bel-
 ghē die den stander droech wert ge-
 wont vā enen vnynden pyl. en door
 grote smarte vāder wonden soe stor-
 te hi neder metten stander van sine
 paerde. Mer willem van bemen opē
 de ter stont met enen naecten zwaer-
 de enē wech doert middel vanden vi-
 anden en hief den edelen stand ouer
 eynde als een vrom ridē. sijn souts
 met tonghen niet moghen spreken.
 noch met pennen scriuen. noch met
 herten moghen bedencken. wat har-
 toge gouert vā holoē die vrome ridē
 v hartoge boemont en die edel ionc-
 heit der frāsoylen daer bedreue heb-
 ben. Niemāt vandē kerstenē en was
 daer sondē seyt vā wapen. nyemant
 en hadde daer vrese. en hoe datter
 meer vlllegghen wert soe veel te meer
 schenen si te wassen. want gelyt die
 vliegghen v gaderen ex eenen dret. al
 soe quamen die turken ouer al an-
 dringhen

In dit vierde capittel des seften
boecs bescrijft men hoe die legionen
die hemelsche scaren quamen dē ker-
stenen sienlic te baten dat sijt allega-
der saghe . waer om die kersten seer
ghemoet waren . en hoe die turken
dit merckēde voer vluchtich werdē
en die kersten ocreghen die victorie

Als dan die srijt dus saghe
gheduert hadde dattet dē
sommighen bilicx mocht
hebben ocruten . en dz oer-
sghetal der turken niet en scheen te
minderen . soe isser gesien een groot
ontallig heer van witten ridderē ne-
der comende vanden berghen . waer
bannier draghers of waren Sint i-
oerij . mauricius . marcuri . en deme-
trius Die bisscop vā poets dese wit

te ridt eren rest sient eriep mit lu-
der stemen en seide **D**er ridder gods
siet die hulsp coemt die welke u god
belooft heeft . die kersten soude alte-
seer gebeeft hebbē en hadde haer dē
hoep niet oetroest die si in god hadde
Mer als die turkē saghen dat hemel-
sche heer ghenaken . soe werden si al-
te seer ovaert . en si ter stont keerden
hem ome . en een yghelic so na als hi
mochte arbejde om werch te comen
Die turken die daer aen die zee rant
vechtende waren . doe si saghen dat
haer volck voer vluchtich was . soe
hebbē si ter stont vier gestropt op dz
gras int velt twelcke ter stont wert
barnēde wāt het was seer gedroecht
vander hette der sonnen Dit hebbē
si gedaen op dz die turken die inden

In dit vijfde ra. des leste boers be
 trofme wat groter roef dat die ker
 ken ogaerden inder turken tenten.
 en hoe die rapiteyn des rasteels dat
 rasteel op gaf en inz somighe vanden
 kerken wert. en oet hoe grote
 hoghe strek

Oen nacht ouerledē weseude
 so toghē die kerken des mer
 ghens vroe onder den tentē
 turken. en daer hebben si geuon
 den vijctiendulent camelen. en soe
 veel paerden malen ossen en menich
 ander nacie vā heesten datmenle inz
 gellen en tonde En si hebben daer
 vte alte veel gouden en siluer vate
 gonden. en veel costeliker goudē
 turken Met allen desen so sijn si inz
 groter volijt in die stat gecomen. en
 en die de stat bewaerden vriendelic
 ontfanghen met een v vierliker pro
 velle Mer als die rapiteyn vandē
 soe sach dat die turken alsoe vten
 een met ontallike dusenden den ker
 ken te haren comen. soe wert hi al
 seer swaert. en hi begheerde enen
 ander vanden kerken om hem daer
 vande vāden kerken Die graef van
 die stat te bewaren. die gaf hem sine
 vte eerwaerdicheit Mer na dat hi v
 vte vā sommighen lōbaerden dz
 boemōt die stat gegheue was. so gaf
 hi den graef sine stander wed. en hi
 begheerden te ontfanghen van boe
 mont. en boemont hē ontfermende
 h ij

heeft den stadaert gesent op talleel
 En als die rapiteyn den standaert v
 langhen hadde soe begheerde hi boe
 mont te spreken. en boemont dit ver
 staen hebbende is hi derwaert ghe
 gaen om te horen wat hi soude wil
 len segghen Die rapiteyn begheer
 de met hē een voerwaert aen te gaē
 dat die gheen die hi hem waren vri
 souden moghen wech reysen. en dat
 mēle gelepde soude tot int lant v za
 rakinen. en of daer yemant ware di
 e met hem kerken werden woude dz
 si hem daer toe ontfanghen woude
 Boemont dit horende wert seer ver
 blijt en heeft gheseyt **M**ijn orient
 v begheerte die sal v minlic gegunt
 werden. mer wilt een weynich vbe
 den ic salt minen mede printen vku
 dighen en sal sonder vtreck wed tot
 v comen En boemont haestelic dede
 v gaderen sijn princen en heeft hem
 daer te kennē gegheuen die woerde
 des rapiteyns welke woerden hem
 allegader wel behaechden en hebbē
 god gelooft en gedant van sijn gro
 ter gracen Boemont metten prin
 ren replde weder om totte rapiteyn
 en heeft hem daer vlekert dat hi vā
 hem begheert hadde En die rapiteyn
 gaf hē seluē indē hāden des bisscops
 vā poets. v int kerste geloue ondwē
 sen te werde en oet gedoopt. en dize
 hondert ridders vā sinen volke dede
 dit inz hē **V**an welck bekerinhe die
 kerken vter maten seer verblyt wa
 ren **A**s dit gheschiet was soe heeft
 boemont dat rasteel ontfanghen en
 heeft die ander ghesellen die gheen

kersten werden en worden ghesent
en doen gelepē tot int lant der Sara
zinē Dese rapiteyn met sinē drie hā
dret ridderē in onsen geloef geleert
wesende . en drie daghe met vastē en
biddē volbrocht hebbēde sijn m̄ gro
ter bliscap ghedoopt . en die kersten
met alre denotien hebben god ghe
looft en gedāct Als dit geschiet was
leiden sommighe kerstē diet wel we
ten wouden . dat dese rapiteyn gehē
hadde alsoe hi seluer beleet . ontall
ke dusenden der blinkend ridderen
onuerhēlit den kersten te batē comē
van wiens gesichte si bouē marē seer
suaert waren . en ten was gheen wō
der . want dz raskeel beefde vand toe
tomst deser groter menichte . wt de
te voelde hi wel dattet die hemelste
trachten gods waren . en dattet niet
moghelic en was den god d kerstenē
te swinnē Deseu stryjt is geschiet op
den seuen en twintichstē dach in au
gusto op sinte pieters en pouwels a
uent En dus doer die godlike berm
herticheit is ghesliff die grote tribu
latie die de kersten bi na tten maen
den geleden hadden . en die coniclike
stat antiochia . die d langhe onder di
e macht des duuels gheslaen hadde .
heeft wed̄ vertreghe haer eerste vri
heit Die vianden die haer haddē ge
uanghen . die sijn allegader v̄strop
in die wildernisse der bosschen . in di
e steenroetsen . en in den hōlen d ber
ghen . want die kersten vā armenie
en siren die daer kendē dat lant heb
ben die bosschen en hōlen doorlopē
en doorlocht . en hebbente daer geuō

den sommighe half leuende . sommig
ghe ghequetst wesende en half ont
hoekt . sommighe houdde haer han
den aenden buerk dz hem dat inghe
want niet ontlopē en soude . en dese
hebbē si allegader gedoot en hebbē
ghenomen dat si bi hem vonden Al
dus sijn die vianden gods d̄nigt . en
die knechten gods sijn in die herri
ke stat v̄gaderd En doen si dus geru
tich en eendrachtich niet m̄lange
ren in die stat waren . soe hebbē si ge
ordineert legaten en boden te sene
totten keyser van constantinobel .
dat hi comē soude en ontfanghe sijn
stat En want si te senden hadden tot
enen coninc . so senden si enen conic
liken bode . en dus watter tot ghero
ren grote hughe die daer en coninc
lic persoē van geslachte van dade
en van manieren was den welken
si niet ghesent en souden hebbē had
den si geweten dat hi niet wed̄ gero
men en soude hebben Dese heerrike
prins grote hughe na dz hi volbrocht
hadde daer hi om gesent was . soe is
hi haestlic hier geworden van wel
ker sieste hi gestoruen is aldus en he
uet hi niet weder moghen keren tot
den ghenen die hi i antiochien gela
ten hadde Mer die soese keiser en he
uet niet derrē comē om die coninc
ke stat te ontfanghen . wāt hi beken
de dat hi sijn belooft eēt en pant die
hi den franlophen belooft hadde n̄
gehouden en hadde En aldus sijn al
le die vorwaerde en belooft die si
maltanderen ghebaen hadden te n̄
ghegaen ende verhoert

In dit laetste ra des selten boers v
 daer men hoe dat die prince d kerl
 in d stat welende vaet hildē hoe
 voert an setten soudē . en hoe di
 enel vōt pilet grote victorie daer
 teghen die turken hadde Hoe die
 vā ports sterf en hoe di
 el bisscop vā sint gielis een stat wā en
 graef vā sint gielis een stat wā en
 vōt an dat kersten gelooue
 Er wilen als die kersten dus
 in groter ruste en genoethe
 stat waren so hebben die prince
 verleyt en tijt gheraemt wāneer si
 vōt oen wech des heylighs graefs
 voert mochten volbrenghe En si slo
 en daer gemeenlic dzmen toeuē sou
 tot int eynde vā september . wāt
 het maller vter maten heet en si had
 en te reysen doer tlant d zarakinen

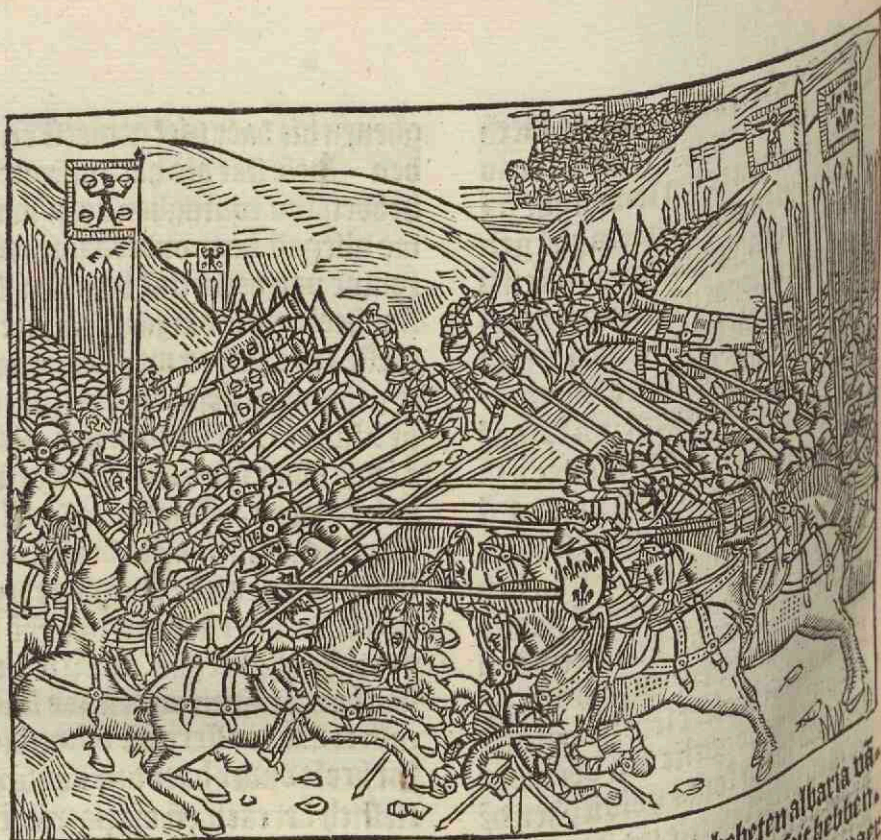
het welcke sond water was en alte
 droeghe . en daer om hebbē si den tijt
 swacht all vochtich wert en die aer
 de haer seluen opende Mer hebbē si
 gelloten wat die grote menichte des
 volcs binnē dier tijt te hāden soude
 trecken . en hoe een yghelic leuē sou
 de . en dit geschiet welende so deden
 si enen bode halē diet den volcke kū
 dighen soude dat daer gelloten was
 Als die bode dat gebod d princen ot
 fanghen hadde so is hi geclōmen op
 een a:doeps legghende . dat alle die
 ghene die daer niet en hadden of te
 leuen soudē hem voeghen om dē he
 ren en capiteynen te dienen En die
 princen hebben hē gescheyen en een
 yghelic is getoghen in haren castelē
 en steden Mer daer was een ridder

Onder des grauen volt van sint gielis
geheten Raymont pilet die wel
ke was seer miltic vā moede en vter
maten schoen van lichaem Dese en
mochtes niet liden dat men so lāghe
stille legghen soude. en ōgaerde een
grote menichte van mānen te paer
de en te voet en reysde daer mede in
tlant d' zarafinē en quā daer aen een
stede geheten talmania. daer die vā
sirie de heerscappie hadde. daer sijn
si met groter eeren ontfāghen En d'
na sijn si voert gherepēt tot een and'
stede daer een grote menichte d' tur
ken in ōgadert was. welcke die kerf
ten ter stont riddlic bestormt hebbē
en indē auēt stont sijn si daer m'z gro
ter cracht in gecomē en hebbent al
doot gellaghē. behalvē die daer kerf
ten wouden werdē. dit gheschiet we
sende so sijn si wed om gerepēt in d'z
steken dat d' hiet talmania en hebbē
daer twee daghe getoeft Des derde
daghes sijn si wed wt gerepēt tot een
grote stat gehetē marra In dese stat
warē ōgadert een grote menichte d'
turkē vā aleph en ādere steden die d'
ontrent laghen En als die kerfē de
stat begonē te genakē so sijn die tur
ken teghen hem wt gecomen. mer si
en hebben hē niet lāghe teghen dor
ren staen en sijn ter stont wed in die
stat geweken Ende die kerfē en
mochten daer oeck niet langhe toe
uen wāt die hette des sonne was hē
te machtich. en si en vonden daer n'z
te drinken. waer om si wed gekeert
sijn totter stat talmania Raymont
pilet is gebleuē in sijn stede tot int

eynde van september. en binnē d'eer
tyt so nam hi tlant d' zarafinen die
met in. vanghende en spānende die
luden vandē dorpen Mer die ghemē
die daer in antiochien bleuē waren
die sijn geweest in groter ruste en bli
scap tot dat si hare heer den bisscop
van poeis slozen Doen die scaren d'
kerstenen indē meeste vrede warē. so
began die waerdighe bisscop siet te
wordē in die maent iulio. mer hi en
quelde n'z langhe die here en woude
niet d'z hi veel kerfē liden soude. mer
sijn ziel is int eynde vander selue
maent onthondē geweest vāden ban
den des vleys. en geuoert vāden ban
ghelen inden ewighen leuē op sinte
pieters dach ad vicula En die is son
der twifel doer die wille gods ghe
schiet. op dien dach d'z die pyus der
apostolen onthondē werē vāden bā
dē des kerkers. so wort die eerwaer
dighe bisscop onthondē vāden ban
dē des lichaems En noyt en wasser
so grote droefnisse ondē den kerfē
in al hoer tribulacie. allē was van si
nen doot Dese vā rechs wegghen so
bestrepden si allegader. wāt hi was
den vaet der rijcker. een troester der
droeuigher. een onderstaer der rij
ker. een stat der armer. ende een
soetre der twistender Dese eer
waerdighe man plach den ridders
te informeren ende te legghen si
saech d'z ghi wesen wile verwinen
en vrienden gods soe bewaert rep
nirheit des lichaems. ende ontfet
met den armen. want gheen dinc
en sal u soe vanden doot bekeemen

en hebben ghetraect op die saech
 wercreuen so en sijn si des n3 eens
 gheworden. waer om sommighe vā
 den bisscopen. abden. hartoghē gra
 ven. en sommighe vanden wijsten d
 gemeenten gegaen sijn in die kere
 daer sinte pieter sijn stoel plach
 te setten. en daer hebben si onerdra
 gē hoe si soudē hoemont sijn belooft
 houden. en den keyser den eet die
 hem vā hem luden gedaen was. En
 als desen raet gesloten was. soe sijn
 weder wt gheromen mer si en heb
 bens hem allen niet te kennē geghe
 ven. mer den graue vā sint gielis heb
 ben sijn geopenbaert en te kēnen ge
 gheuen. en hi heeft seer geloof en
 gepresen. behoudelic dat hoemont
 wt hem luden soude volbrēghen dē
 werch en pelgri maecte die si begonnē
 wende heeft en hoemont hier toe vlocht
 teert. en hier mede sijn si benicht
 en hebbe malcanderē belooft te vol
 brēghen en te achtervolghen den
 werch des heylighs graefs die si aen
 ghenomen hadden. Als dit gheschiet
 was soe heeft hoemont dat casteel dz
 die stat hinc sterck ghemaect
 en mel sijn van allen dinghē waer
 want dat hijt meende te bewarē. Nu
 want die des stats van antiochien. en
 soe ons pelgher iūliche ridders dair
 acht maēde voer laghē in groter tri
 uularen en armoeden. en m3 gheen
 menschelicke cracht omwonen en
 wercht werden soe denckē mi wat te
 brēghen van haer ghelegghentheit dē

ghenen die daer niet geweest en heb
 ben. Dese stat als haer historie leit
 hebben. lxx. coninghen doen maken
 die allegad haer onderdanicheit dē
 coninc van deser stat bewesen. Dese
 stat heeft twee omgaende muere. die
 eerste is ghemaect wt grote vier ran
 te gehouwen stēnē die seer subtyllie
 geschuert en behouden sijn. en in di
 e selue muer sijn vierhondert en tsef
 rich toornen. dese muer is seer lusse
 lic en beharchlic an te sien en is alte
 seer breed en dicke. Binnen begrip
 van deser stat en muren legghē vier
 grote hoghe berghe. en op dē hoerch
 sijn berch vāden vieren soe staet dz
 casteel dat soe sterck en onwinlic is.
 Si heeft onder haer drie hondert en
 tseftich kercken. en die patriarch he
 uet onder hem hondt en drie en vyf
 rich bisscopen. Dese stat wort vā di
 e oest side met vier grote berghe be
 schermt. en an die west side heeft si
 een groot zwaer vloyende water dz
 men heet pharfat. Dese stat heeft di
 e coninc antiochius m3. lxx. coningē
 als voer ghesit is doen timmeren
 en na sijnen naem doen noemē. Dese
 coninclike stat hadden ons pelgheri
 sche ridders belegghen achte maēde
 en enē dach. en drie weke sijn si daer
 vanden turken in besloten geweest.
 In welcke si vier maēde gherust
 hebben na dat sijn bider hulpe gods
 verwōnen rnde onder haer bedwāt
 ghebrocht hadden.

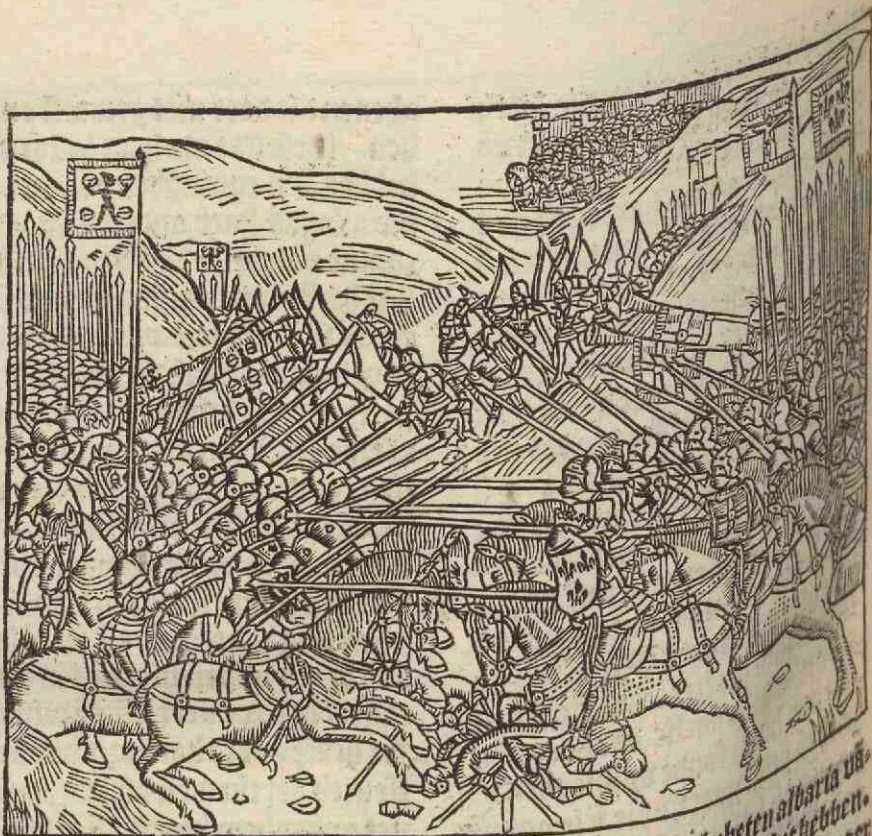
In dit anderde capittel des seue
de boers bescrijftmen hoe **Kaymōt**
die graef van sint gielis eerst met si
nen volcke vter stat toech en̄ replede
doer twee steden als ruga en̄ alba
ria en̄ hoe hi enē groten slach hadde
teghen die turken int vele in welc
ken stryft die kersten die ouer hant
hilden . en̄ toghē soe voert voer die
stat gheheten marra die si belepen .
ende oer vermonnen

Die printen ouerlept heb
bende hoemē die reys des
heilichs graefs volbren
ghen soude . soe heeft die
graue van sint gielis met sijn volck
eerst wt gherepft . en̄ is gecomen tot
een stat geheten ruga **E**n̄ des ande
ren daghes is hi voert ghetoghē tot

een ander stat gheheten albaria vā
der welke wi voer gheset hebben .
Dese twee stede had hi mette ; waer
de onder sijn gheboort gheboort en̄
beuolen onder den dīst crīstī en̄ dat
heiliche kersten die maent no
opten laetste dach van die maent no
uember is hi voert gherepft tot een
ander stat gheheten marra . dese stat
hadde **Kaymont** en̄ pīlet sijn rīder
daer te voren bestoimt en̄ waer van
daer gheweken ouermits grote lāc
vanden turken die hi daer gheleden
hadde **D**ese stat was vol volcs . wāt
al tvolc dat daer ontrent woende .
waller inghewekē om die stat te hel
pen houmē **D**it volc als si die kerste
van varre saghē comen . soe toghen
si wt om haer luden weder om te v

en hebben ghetraect op die saech
 voercreuen so en syn si des n3 eens
 gheworden. waer om sommighe vā
 den bisscoppen. abden. hartoghē gra
 ven. en sommighe vanden wyfken d
 ghemeenten gegaen syn in die kerck
 daer sinte pieter syn scoel plach
 te setten. en daer hebben si overdra
 ghe hoe si soude boemont syn belooft
 te houden. en den keyser den eet die
 hem vā hem luden gedaen was. En
 als desen raet gelloten was. soe syn
 si weder wt ghetomen mer si en heb
 ben hem allen niet te kennē geghe
 ven. en hi heeftet seer geloof en
 gepresen. behoudelic dat boemont
 met hem luden soude volbrēghen dē
 gaven. en boemont hier toe vlocht
 vliende heeftet willichlic gheron
 ten. en hier mede syn si denicht
 en hebbe malcanderē belooft te vol
 werch en te achteruolghen den
 ghenomen hadden. Als dit gheschiet
 was soe heeft boemont dat castel dz
 over die stat hinck sterck ghemaect
 en wel siken van allen dinghē waer
 mede dat hgt meende te bewarē. Nu
 want wi veel geseit hebben van die
 historie des stats van antiochien. en
 hoe ons pelgherimsche ridders daer
 acht maede voer laghē in groter tri
 bularien en armoeden. en n3 gheen
 menschelijker tracht swonnen en
 mocht werden soe denckē wi wat te
 leggen van haer ghelegghentheit dē

ghenen die daer niet geweest en heb
 ben. **Dese** stat als haer historie leit
 hebben. lxx. coninghen doen maken
 die allegad haer onderdanicheit dē
 coninc van deser stat bewesen. **Dese**
 stat heeft twee omgaende mure. die
 eerste is ghemaect wt grote vier can
 te gebouwen stenē die seer subtyllie
 geschuert en behouden syn. en in di
 e selue muer syn vierhondert en tsel
 rich toornen. dese muer is seer luste
 lic en behaerhlic an te sien en is alte
 seer breet en dicke. **Binnen** ebegrip
 van deser stat en muren legghē vier
 grote hoghe berghē. en op dē hoerch
 sten berch vāden vieren soe staet dz
 casteel dat soe sterck en onwinclic is.
Si heeft onder haer drie hondert en
 tselstich kercken. en die patriarch he
 uet onder hem hondt en drie en vyf
 tich bisscoppen. **Dese** stat wort vā di
 e oest side met vier grote berghen be
 schermt. en an die west side heeft si
 een groot zwaer vlopende water dz
 men heet pharfat. **Dese** stat heeft di
 e coninc antiochius n3. lxx. coningē
 als voer ghesait is doen timmeren
 en na sinen naem doen noemē. **Dese**
 coninclike stat hadden ons pelgheri
 sche ridders belegghen achte maendē
 en enē dach. en drie wekē syn si daer
 vanden turken in besloten geweest.
Ind welcke si vier maende gherust
 hebben na dat sise bider hulpe gods
 verwōnen ende onder haer bedwā
 ghebrocht hadden.

In dit anderde capittel des leuē
de boers beschryftmen hoe Kaymōt
die graef van sint gielis eerst met si
nen volcke vter stat toech en̄ reysde
doer twee steden als ruga en̄ alba
ria en̄ hoe hi enē groten slach hadde
teghen die turken int velt in wel
ken strygt die kersten die ouer hant
hilden . en̄ toghē soe voert voer die
stat gheheten marra die si belepen .
ende oer verwonnen

De printen ouerlept heb
bende hoemē die reys des
heiliche graefs volkren
ghen soude . soe heeft die
graue van sint gielis met sijn volck
eerst wt ghereyft . en̄ is gecomen tot
een stat geheten ruga En̄ des ande
ren daghes is hi voert ghetoghē tot

een ander stat gheheten albaria vā
der welke wi voer gheseyt hebben.
Dese twee stede had hi mette ; waer
de onder sijn ghebode ghebocht en̄
beuolen onder den dīstē crīstī en̄ dat
heiliche kersten gheloue En̄ voert
opten laetstē dach van die maent mo
uember is hi voert ghereyft tot een
ander stat gheheten marra dese stat
hadde Kaymont en̄ piler sijn e vdoer
daer te voren bestozint en̄ ware van
daer gheweken ouermits grote laste
vanden turken die hi daer gheleden
hadde Dese stat was vol volcs wāt
al tvolt dat daer ont trent woude .
waller inghewekē om die stat te hel
pen houwē Dit volc als si die kerste
van varre saghē comen . soe toghen
si wt om haer suden weder om te v

Mer een cleyne menichte vā
 volherdich sijn en bisonder
 die daer betrouwe inden naem ons
 heren ihesu cristi verdryft wel een
 groot ghetal der onghelouigher Als
 die kersten dit wel ouer leyden en sa
 men dat die turken bereypt waren o
 verachten en te wederstaen so stelde
 haer scilden voer die borst. en met
 een ridderliken oploep so bespra
 men hie met haren lātien en glau
 ende scoerdense soe . ende to
 chende midden doer Daer heeft di
 e heer gebroken die crachten den bo
 schilt dat zwaert ende den
 waert te sine Het was de turke seer
 vreselic en vorderlic dat die ōga
 weringhe en nach ontrent die poert
 onghelent wed in die stat gekeert
 en daer ghesont wt waren gerome
 in die eerste bespringhinghe die heb
 ben den quaetsten wed gant gehad
 wel paerden vandē kerstenen had
 ten si gesloten. mer veel meer vā ha
 ren mānen te paerde die daer in die
 reer ghesloten waren hadde si ach
 in die stat geweken waren. so stelde
 die kersten haer tenten ontrent een
 vrechtsoot weechs vandē stat En al
 die nacht hebben si scarpelic haer
 waer gebode en sorch gedragen om
 waer seluen te bewarē Des morghes
 waer so hebben si hem al m; bolwert
 en om graue. en als vrome ridders
 i i

soe hebben hie met enen strenghen
 angant bespronghen. en die stat an
 allen canten bestormt Dilen. scarpē
 palen. stenen vier en brant vloghen
 daer ouer al En si scoten in die stat
 vierighe pilen daer mē die hulen me
 de verbrant Mer die menichte d vi
 anden stont soe sterelic teghē dat die
 kerstē op dien dach niet veel en heb
 ben bedreuen. mer seer vermoyt we
 sende sijn si weder tot haren tenten
 waert ghekeert Soemont met sine
 volcke. en veel and printen hem lu
 den volghede sijn op dien seluē dach
 daer geromen. en haer tentē en pan
 welgoenē ontslaende hebbē die stat
 al om belept Als die turken dit sagē
 die daer in die stat waren werden al
 te seer vernaert. en stopten alle die
 poerten van binnen met grōtē zwa
 ren stenen En hier om wantmentē
 met paerden niet meer belopē of be
 springhen en mochte. so hebben die
 printen d kerstenen geordineert dat
 men soude doen maken rāmen. dat
 sijn instrumenten om die muren me
 de te breken als grote balcken belle
 ghen met plereu platen. welke balc
 ken die riddersen touwen en coerde
 daer an gebondē hebbende. met gro
 ter trakt in die muer dreen. en van
 die grote droninghe en stotinghe so
 werden die muren gheknoerst en te
 niet ghemaect Si deden oec maken
 enen houten toorn die hogher soude
 wesen dan die stenen toornen warē
 vander stat. of enighe timeraetsche
 die daer in was Mer desen houten
 toorn hadde drie solders die daer m;

Uingheren met stenen en ander ghe
reetscap wel voerhen en besorghet
waren. in die twee ouerste sold's wa
ren ghewapende manen. met hoghe
branderelen. scarpe palen en veel ge
scutten. Mer benede waren ander ma
nen die de radere om wonghen daer
desen houten toorn op woert ghinc
En die sommighe maecten een ghe
reetscap daer si bedect end bewaert
onder waren dat mēle van bouen n3
beschieten en mochte. en alsoe voldē
si die grachten en maecten al recht en
plaen soe dat si den toorn daer ouer
voeren mochten. en stellten se an die
muer o soe die muer daer mede doer
te graue. Mer die katuijge burghers
maecte daer teghens een and instrument
metten welcken si grote stene
worpen teghen den houtē toorn. en
oer soe worpen si greters vier mettē
welcken si den toorn meende te ber
nen. mer doer die gratie gods so sijn
al haer arbeitē te vghheefs gheweest
en tot niet gedeghen. want als dien
houten toorn an die muer geset was
soe heeft hise al viaghet die daer an
die muer waren. **I**nden ouersten sol
der was willem van polsteren berch
met veel ander gesellen en met hem
was een ander vroom gheselle gehe
ten eueraert die iaghere. die bouen
maten wel trompe en blasen conste
want hi ronde een geluyt makē met
enen trompette al hadder een grote
menichte van trompers bi een ghe
weest. doert welke hi die viandē al
te seer vnaert heeft. en sijn volc tot
vechten verwekede. **E**n willem vā

polsteren berch metten sine heuet al
vnielt en vlegghen dat daer ontrent
was. grote zwaer stenen weep hi in
die stat en die dakē der huysen heeft
hi verdozen en te mortel gebroken
en die onder hem inden toorn wart
die doorboorden en doorgroent die
muer. en sommighe ander rechtē
die leren an die muer. Die leren ghe
recht wesende soe en was daer me
mant die daer op doeste elmen. ten
laetken isser geweest een vroom
der gebeten gulferius van datere
die welke sonder vresen oer gelē
men is. en ter stont sijn hem na ghe
volcht alte veel vromer clocher ma
nen. Als die turken saghe dat die ker
ken so stert ouer die muren elmen
soe sijn si ontfleken met groten toor
ne en reken ouer al teghen de kerke
op. en hebben se so met geslure si gla
uten an gegaen en benaem. dat di
e sommighe om den doer te ontgaen
spronghen vā die mure. en den doer
die si meenden ontgaen dien sijn si
si gewonden. wāt int of vallen sijn si
die sommighe gebroffen die and den
hals gebroken alsoe dat si ter stont
storuen. **A**ls die edel kerken stont
mannen saghen dat gulferius stont
met een weynich volcs en varte op
die bataelge vanden mure. so sijn si
sonder toeren n3 een grote menich
te op die muren ghetoghen om haer
medebroeds te helpen. Mer die vrom
teren en clercken stonden om haer
den toorn biddende. en aenroepende
kerste volcs onsen heer ihesum crist

en seide, o heer ontfermt onser
 want wi hebben u verwacht. wilstorte
 dyn toorn op die heyden die u z en
 hebben bekent. en soe voert hebben
 si haer ghebet gedaen. Als si dus vast
 alle gader onsedich ware. die een mz
 verghen. die and met biddē en scrypē
 en die sommighe die daer die muer
 doer groeuen. so ist te weten dz Gul
 terp daer hadde die meeste last wāt
 alle die vianden die waren teghē hē
 mer bi weerde die waren teghē hē
 teghen die vianden. Hi was een sterck
 waerre van sinen ghesellen ende
 kont voer hem allen als een sterckē
 schilt. Die muer was seer smal. daer
 en mochter gheen twee bi siden mal
 taneren staen. noch daer en mocht
 oer niet meer dan een vanden vian
 den teffens op die muer comē teghē
 die stercken. Mer gheen vanden tur
 ken en conde gulferin' winnē. noch
 tans hi verfloerh en verwan bouen
 maten veel vianden. En nyemāt en
 dat haer ghesellen geproeft hadden
 si soychden vanden seluen te smake
 dat haer ghesellen geproeft hadden
 si scoten met pilen. si wōpen met
 sinen schilt soe vol stat vanden ghe
 teute datten een man qualic op hef
 ten mochte. En die vrome sterckē gul
 ferinus was nu soe seer smoyt ende
 hadde so veel gearbept dattet zwert
 van sinen aensicht vlopde al hadde
 water gheweelt. end was doer dien
 groten arbept soe lak gheworden dz
 dat doot ghewest hadde dat men hē
 wat verpooft hadde om hem seluen
 i ij

te vercoelen. Hi stont vast in hem sel
 uen bedacht weder hēt soude moētē
 latē glien of dat hēt noch soude mo
 ghen houdē. in desen gepeynse sitaē
 de soe quamen die ander kercken die
 daer den muer doergrauen hadden
 met groter druyft in die stat en heb
 bense al doot gheslaghen die si daer
 eerst vonden. Die daer op die murē
 waren als si saghen dz dit wert vol
 brocht was soe hebben si hem al te
 seer verwondert want si hadden ge
 meent dattet niet moghelic en waer
 soe halt te ghesghien. en si werden d
 doer alte seer ghemocht en ouerst al
 hadden si eerst inden stryjt gheromē
 en si merden daer dat haer vianden
 begonsten seet te flauwē en te beuē
 van anrste. wat souden si ands doen
 die daer den doot niet ontvlien en
 mochten die daer beroeft waren vā
 haren sinnen. en dat si van haren vi
 anden ouer al in die stratē en op die
 muren beuochten werden. wāt gul
 ferinus die een weynich daer te vo
 ren scheen van sinen crachten te ont
 breken die had weder enen moct ge
 grepē. en sond hellē ofte seilt mz enē
 bloedighē zwaerde in syn hant hou
 wende snellit soe veruolghede hi di
 e vliende viāt. en hi dode daer meer
 met sinen anrte dan met sinē zwaer
 de. want veel turken om hem te ont
 vlien vielen ouer die muren en borst
 ten. Op die poerte vāder stat stont
 enen toorn die daer scheen die sterck
 ste en wtneemste te wesen van alle
 den anderen toornen. Soemont ont
 boet dē rycksten burghers vā dē stat

doer enen hode die haer tale verſtōt
dat ſi op dien ſterkē toorn vlien ſou
den hi ſoudē beſter mē voer dē doot
ſoe werde als ſi hē ſeluen ropen wou
den **H**et welke die burghers ter ſtōt
ghedaen hebben. en ſi gauen hem ſel
uen onder den gheloef vā boemont
En als ſi aldus een langhe wile ghe
uochten hadden ſoe quam hem den
auent op die hant ſoe dat ſijt hebbē
moeten laten **D**es anderen daghes
waſſet ſonnedach nochtans en heb
ben ſi an beyde ſiden niet moghē ruf
ten noch vieren **D**ie graef ſeynde ō
die ſtat en i die ſtat wakers en wach
ters om te bewaren datter niemant
vlien en ſoude en die ſcatten vander
ſtat met hē draghen **D**aer na ſo pijn
den hem die kerſten elc in die wapē
te comē. en liepen ouer al doer ſtegē
en ſtraten. en doerclōmen die daken
vande huyſten. en vloghē in allē hoe
ken en winkelē als brielende leuwē
Hi ōſloeghen daer die kinderen en
ſonghen. en pinichden daer toe die
oude en ōtrepelde mēſchen **H**ymāt
en ſpaerden ſi daer. mer om dz ſi alſo
veel eer ten eynde ſouden comē ſoe
maecten ſi ſtrickē en hinghenſe daer
met gropen hope **W**as dat niet een
groot mirakel dat ſulc een grote me
nichte van volcke ſoe wel gewapēt
al te ſamē verſlegghen werdē datter
nypemant weer en boet **E**n wanttet
een yghelic toebehoerde dz hi creech
ſoe ontweyden ſi die in ghewanden
der doden menſchen en togghen daer
wt biſantien en gouden pēninghen
Alle die wegghen des ſtats werdē ont

ſuert van die ſtoringhe des bloets
en werdē bedect en beſtroit metē do
den lichamē **D**ō ſhlint den door toe ge
ſte in allen manerē den door toe ge
ſchiet **H**ymāt en waſſer wt die gro
te menichte die den naem ons heren
ihesu cristi woude helien **D**it aldus
gelchiet weſende ſoe heeft **H**oemāt
voer hem doen comen die hi hadde i
den toorn doen ſluten. en geboet dat
men alle die oude mēſchen. vromē
en crancke. en onghelonde van ſich
ame doden ſoude. en datmen die ion
ghe cloecke mānen voeren ſoude in
antiochien om te gropen **D**eſe tūm
ninghe der turken is gelchiet open
twaleſten dach van december **D**it wec
die ſonnedach en mochte ſi dit wec
niet al volbrēngghen. mer wat ſi des
anderen daghes ghewonden hebben
in enighen plaetſen. dz hebbēſe in
ter ſeluer ſentencien onthoeft. of ſi
hebbēſe gehanghen **D**aer en was
gheen plaetſ i alle die ſtat ſi en was
metten doden lichamen of vanden
bloede beſmet **A**ls deſe ſtat dā aldus
creghen was ende vanden turken ō
den graef wed gheeyft end begheer
de die ſtat van antiochien voer ſijn wi
ſitten en die te houden voer ſijn wi
eyghen goet **D**ie graef ſeide weder
om dat dit in gheentre manieren ghe
ſchien en mochte om des eets wille
die ſi den keyſer van conſtantinobel
ghedaen hadden **M**ons is boemont
weder ghereyft in antiochien ende
ſijn gheſelſchap liet hi daer bliuē **E**n
die ſcaren der franſoſen hebben in

die stat marra getoefte een maent lāt
 en vier daghe. en binne deser tijt soe
 is die eerwaerdighe bisscop vā moe-
 ven of sinich gheworden en is daer
 teer roselic en eerlic alst betaēde be-
 graue. Het hadde daer langhe tijt al-
 te seer ghewinfert soe datter niet te
 righen en was datmen eten mocht.
 Dus doer dien groten hongher di-
 e hi daer leden werden si bedwonghe
 want dat vreselic is om segghen.
 den in slicken en coctent en van
 groten hongher soe aten sijt. Van de
 ten weberstoet ende onghewerdich soe
 teer die graef vā sint gielis al te
 die vāer watē in antiochien dat si te
 samen romē souden in die stat ruga
 om daer te tracteren hoemē voert dē
 werch des heplichs graefs an setten
 soude. Die printen dit verstaen heb-
 ben en als si daer quamen soe en hebben
 si van toghen niet gesproken daer si
 om onboden waren. mer vandē vze-
 de en beninghe tusschen den graf en
 voemont soe hebben si ghetractert
 en doemenste niet verenighen en
 roude. so sijn die printen alle weder
 om tot antiochien gerypt en lieten
 dē werch des heplichs graefs wesen
 sijn die graef vā sint gielis is daer
 ghebrue. en vrel heerliker iongher-
 manen mer hem die grote begheerte
 hadden om den werch des heplichs
 graefs te volbrēngghen. En aldus di-
 e graef sijn betrouwen meer setten
 te maen heer dan in die printen is
 1 ij

weder om te marra ghetoghen daer
 hem die pelgherims verwachtē. En
 daer is gheweest alte groten rouwe
 onder die ghemeente der kerstenen
 vander twidracht der printen. si voel-
 den allegader wel dz die graef voer
 die rechtuaerdicheit streef. ende dat
 gheen liefte noch ghiericheit hē tot
 onrecht bughē en mochte. **N**och tās
 doen die graef sach dat om sinen wil-
 le die reple des heplichs graefs sou-
 de bliuen steken. en achter ghelaten
 worden. soe wert hi in hem seluē soe
 teer bedroeft dat hi niet bloeten voe-
 ten ende baer heens weder om repl-
 de van marra tot raphar. ende als
 hi daer drie daghen gheleghen had-
 de soe sijn die printen daer weder s-
 tament. ende hebben vanden seluen
 papste daer si te voren of ghesproken
 hadden weder om sterckelic ghetrac-
 teert. Als si dus onledich waren en
 daer vrel woerden an beyden siden
 gebesicht werden. so heeft die graef
 ghesproken met soeten woerden seg-
 ghende aldus. **O** mannen broeders
 heren ende printen. ghi die daer alle
 v goeden en landen hebt achter ghe-
 laten om die minne ons liefs heren
 ihesu cristi. ende doer sinen name
 tot desen landen gheromē sijt. bewi-
 set mi dat ick sonder meynedicheit
 soude moghen ouer gheuen datmen
 hier van mi begheert ende dat boe-
 mont rpschende is. of ist laet dattet
 sonder meynedicheit niet gheschien
 en mach so bewiset mi dat ic om sijn-
 re liefden wil behoer te verzweren
 En daer en es nyemant gheuonden

die hē des onderwinden woude mer
si begheerdē allegader vrede en een
drachticheit. en want sij niet wt en
spraken hoe dat soude moghen ghe
schien. soe sijn si weder van ten ghe
scheiden en tot antiochien waert ge
rept. **M**aer die graf van normādien
met sinen gheselcrap is bi den graef
van sint gielis ghebleuē wāt hi wilt
wel en vskont dz die graef een recht
uaerdighe sacck voer hem nam. **H**ier
om soe ghinghen dese twee grauen
en ordinerden haer volt en scaren
tot cesarien waert. want die prins
van cesarien hadde dit wil ontbodē
den graef van marre en raphar dat
hi paps met hem hebben woude. en
dat hi hem gheerne woude vandē si
nen dienē. met desen betrouwē sijn
si derwaert gherept en hebben haer
tenten bider stat ontlegghē. **M**er als
die coninc sach die scaren der fran
soplen ontrent die stat legghende so
heeft hi hem alte seer verwondert.
en hi was daer of seer bedroeft en hi
heeft den sinē verboden dat si gheen
rehande goet hem luden verropē en
souden. **D**es merghens so seynde hi
hem twee van sinen grauen die den
kerstenen die veren des vlopende ri
uiers wilen souden. en oec leien daer
si enen roef vcrighen mochten. **D**ie
riuer hiet pharfur. **E**n die grauen
des turcs hebben die kersten geleit
in een schoen lustighe valepe daert
oueruloedich was van allen titeli
ken goeden. **D**ese valepe behoerde o
der een seer sterk casteel of stede. en
si hebben daer gheuonden meer dan

vijftien duisent kercken beesten die s
alle gheuot werden in die vuer
baer valepe. en dese beesten hoerden
toe den ghenē die daer in dat casteel
woenachtich waren. en al dese ker
ten dreuen die kersten met hem. **E**n
als si hem seluen voechden om dat
casteel te belegghen. soe quamen die
luden vanden casteel en gauen hem
seluen op inden handen vanden ker
stenen. en maectē daer mede een ouer
dracht. en hebben ghelouft in haer
gheloue. en ghezwoē bi haere met
dat si nimmermeer hinderlic en souden
wesen den kerstē pelgherims. en dz
si hem luden doen souden als hoer sy
ghen volt en vropen hem alle dingē
dat si behoeuen souden. **E**n aldus sijn
die kersten daer in ghegaen en heb
ben daer vijf daghe lanc goet hier ge
maect. **M**er opten seften dach soe heb
ben si haer camelen en mulen ghela
den met tarwe meel garste en ander
vitaelgie die si behoerden om te eten
en soe met groter bliscap sijn si wt
gherept en togghen van daen tot een
ander casteel gheheten arabum.
In dit derde rapittel des seuen
den boers verclaertmen hoe die eorl
grauen der kerstenen en quamen voer
ren voert repten en quamen voer
een stat gebeten raphalia in die tur
ke si nyemat en vonden mer die tur
ken waren daer wt genloen en had
dense achter gelaten vol goets. en so
voert reptende hoe si grote gauen en
ontkinghen. en oec hoe si een stede be
leit hadde en vregghē sond wedloet

Is die grauen der kerstene
 ghescheiden waren vā dat
 rasteel arabū. Soe sijn si ghe
 rone tot een stat geheten raphalia
 die welke lach in een schoen grote
 valepe en was seer sterck van mure
 en toornen. en bouen maten vol vā
 alreghante vruchten Die burghers
 van deser stat hoerde dat rumoer vā
 den kerstene sijn seer veruaert ghe
 weest. en hebben al haer goet achter
 ghelaten en sijn ghevlucht in een an
 der stat. want die grote victori ende
 voerspoet die den kersten in antio
 chien en in die stat marra gheschiet
 was die hadse al veruaert end voer
 vluchtich ghemaect En als die kerl
 ten ontrent deser stat quamen so be
 gonen si haer tenten en pauweloe.

nen te ontlaen om die stat al om te
 belegghen. dit geschiet wesende soe
 hebben si hem seer verwondt want
 wt allulcken groot een stat niemāt
 teghē hem wt en quam. of dat si nye
 mant en laghen of en vernamen bo
 uen in dien toornen of in die voer ba
 taelgien der muren. het wasser seer
 stil in die stat en men hoerder vā nie
 mant enich gheluyt Dus in twifel
 staende soe hebben si boden ter stat
 waert ghesent diet naerstelic onder
 zoeken souden en hem luden weder
 bootsappen hoet in die stat ghessele
 waer En dese boden derwaert ghe
 rept wesende soe hebbē si die poertē
 open gheuonden mer si en laghen d
 nyemāt binnē En noch twifellende
 stelden haer scilde voer hem en ghi

ghen in die poerten en so in die stat
comende en hebben daer man noch
wijf noch gheenrehande beesten in
ghevonden. Si vonden daer veel col
teliker inwelen en die scuern vol co
rens en die kelders vol wijns en die
rassen vol noten en meels. Als si dit
aldus onderuonden hadden so sijn
si haestelic weder om ghereyft totte
heren en hebbent hem luden blideli
ken verbootscap al dat si daer ghe
sien hadden. Ten was gheen doen si
haer tenten te ontlaen. wāt god son
der slach of stoot gaf hē dat goet vā
anderen mēschen daer si niet om ge
arbeit noch ghezweet en haddē. Mer
daer is geschiet het welcke men seie
in salomons bi sprake ofte ghelike
nisse daer mē scrijft aldus. die rycdō
men des sondighen mensches wort
bewaert en verhoudē den rechtuaer
dighen. Daer hebbē die kersten die
houen vol goeder trupen gevonden
bonen en ander arweten die daer so
ryp waren dat mēle eten mochte. en
si bleuen daer drie daghe. Daer na
hebben si die stat beset met volke en
sijn van daen gereyft in een sterp ge
berchte. en soe voert reyden si ouer
dat geberchte en quamē in een luste
like valeye. daert seer ouerulordich
was van alrehande vruchten. In de
se valeie bleuē si vijftien daghē lanc.
Si dese valeye lach een slot vol van
turken die daer vā allen sijden op ge
wcken waren. Die kersten sijn daer
op een tijt toe ghereyft en hebbente
bestormt. Als die turken dit saghen
haddē si anxt dat si dz slot vlieten sou

den. togheu bouen op die muren en
worpen ghele scapen. gheypen en si
der beesten den kersten toe. moynē
de dat si anders niet en begheerden
dan vitaelgie. Die kersten en raepē
dat ghele op en die beesten hebben si
tot haren tentē waert gedreue. Den
anderen daghes so braken si haer te
ten op en brochtense voer dat rassel
en als si daer quamē soe waren die
turken al te samen vorech ghelopen.
ende dz rassel was leech want i die
nacht warē si al geuloen. mer si had
den daer veel coorns suels bonen
en alrehande vitaelgie ghelate. En
die kersten togheu daer in en hilden
daer die hoercht van onser lieue
vrouwen licht misse louende en dat
kende god van alle die goeden die hi
hem vleent hadde. Die coninc vander
stat **Camela**. dit sinemende sende tot
die grauen **Rapmour** en **Robbrecht**
in dat easteel en begheerde paps en
vrede met hem te maken en woude
hem luden gheuen al dat si begheere
mochten. en oec soe sehentē hi hem
paerden en gout en oec enē gouden
boech. costelike eledere en vergulde
pilen. Die kersten hebben die gauen
ontfanghen maer die boden des con
nincs en mochten niet sekers van
den paps verwozen. dat si haren
coninc hadden moghē verbootscap
vanden seluē tūnoer vnaert wesen
de heeft den grauen der kersten oec
dier ghelyc tien paerden ende daer
toe vier mulen ghesent. alte seer

bidde om paps en vrede met hem
 luden te hebben Die princen der ker
 stenen hebben die gauen ghehouwe
 hem wederom ontbiedende dat si ne
 meer paps met hē luden an gaē
 en souden ten waer dat si kerstē wer
 en want die graef vā sint gielis be
 gherde alte seer dat lantschap want
 het alsoer beste was en dat edelste ro
 minery datter ontrent in die landē
 ghelegghen was En als si daer veer
 ten daghen ghelegghen hadden . soe
 sijn si wt die alder lustelicste valepe
 ghepelt en sijn geromen tot dat ou
 de rasteel en sijn geromen tot dat ou
 wel datter dien naem hadde van een
 rasteel het was nochtans veel heer
 liker van poerten toornen en mure
 om veel groter steden In dit rasteel
 d sijnre stercheit wil was een groot
 van gaderet. want het was soe ster
 ken van alle dinghen dattet scheē
 omwilt te wesen Nochtā die ker
 sten hebben al om belept en strecke
 sijn beuorhten. mer die turken wed
 banden manlic die bestorminghe d
 kerstē Die kerstē hebben die
 wil angheuochten met menigherhā
 de instrumenten van verloghen en
 si en hebben niet moghen swinnē
 ende op die tyt ist geschiet dat veer
 tien van onsen ridderen togghen spa
 ren om auentuer. end onwetende
 sijn si gheromen ontrent die stat tri
 polis en daer hebben si gheuonden
 welich turken die daer een deel ghe
 uonghen en wel dusent en vyfthon
 der besten voer hem dreue Die ker

sten dese siende . al wast d; hoerre so
 veel niet en was si sloeghen haer hā
 den inden hemel aenropende den he
 melichen coninc ende so hebben sise
 ridderlike bespronghen en doer die
 hulpe gods so creghe sise in haer ge
 wout en sisse van haer luden hebbe
 si daer vsllegghen en hebben haer den
 roef ontogghen en sinder mede ghe
 keert tot haren tenten waert Daer
 was grote bliscap onder den scaren
 der kerstēnen van die grote victorie
 en vandē grote roef die soe weynich
 kerstē mānen ghewonnen hadden
 En doen dit die and saghe so werter
 veel onsteken vandē minen des ghe
 loofs vandē scaren daer rapmont pi
 let rapiteyn of was en dese te samē
 ontsloegghen haer wimpelen en redē
 voer een stat geheten Tortola Die
 welke si sterckelic bestormden. mer
 in dien dach en hebben si niet bedre
 uen . en als hem die nacht ouer qua
 soe weken si te samē aen een side En
 hebben daer alle die nacht veel gro
 ter vieren ghemaect al hadden daer
 alle die ander scaren der kerstēnen si
 sament gheweest Die turkē die daer
 in die stat waren dit siende sijn seer
 veruaert gheweest want si sochden
 datter alle die ander kerstē bi ghe
 weest hadden en haestelic sijn si ghe
 vloen en hebben die stat vol rjcdōs
 ende vitaelgys achter ghelaten .
 Die stat was vol tyeliker hauē ende
 costeliker goeden want si lach op di
 e beste hauen vander zee Des ande
 ren daghes als die kerstē daer we
 der quamē om die stat anderwerk te

te beclimmen soe vondē sile al ydel
 van menschen . waer van si loofden
 en dandē god en toghen d in . en ble
 uen daer soe langhe als duerde dat
 beleg voer arthos Mer daer hi was
 een ander stat geheten marachea. di
 e prins vā dier stat horende dit won
 derlike werck . heeft ter stont paps
 met hem luden ghemaect . en ontfinc
 se vriendelic met groter eren in sijn
 stat . en stat haer wimpelen tot allen
 toornē wt **D** wonderlike cracht en
 moghentheit gods **W**āneer die pri
 ren die daer dat volt hadden te regi
 ren verde of waren . soe heeft god di
 e vianden beghonnen te verwinne .
 doer een weynich volcs . op dat die
 mēschelike smetenheit niet segghē
 en soude . wi hebbē antiochien en die

ander steden onder geworpen . en wi
 hebben soe veel en grote strien ghe
 wonnen . want si en souden se nēmer
 meer swonnen hebben en hadde die
 coninc met hem luden niet gewest
 doer wiens ghenade die coninghen
 regnieren **M**er doen die hartoghe d
 hartoghen rid d der riddeer gouuert
 van holoen ohoerde die grote voer
 spoeden en die wonderlike victorie d
 kerstenē die van haer luden geschep
 den waren . soe wert hi ontfinc en
 ghemoet vander lieuden der verwi
 ninghe **E**n hi mette graef van vlae
 deren en boemont hebben doen eerit
 haer tenten geroert en sijn gheroge
 tot een stat gheheten sicia

In die laetste capittel des leuende
 voers verlaertmen hoe Boemont
 schiet vanden anderen printen der
 kerstenen. en hoe die edel prins har
 toge Souaert van holoen voert te
 veltighen graef waert reysde met si
 en anderen mede printen en hoe si
 men groten stryjt hadden int velt te
 velt die turken daer die kersten die
 velt hant hilden

O Te kersten printen metten a
 deren scaren van antiochie
 ghescheien wesende quamē
 vanden stat licia. en daer is boemont
 is getoghe wed in antiochien om dz
 te bewaren Hartoghe gouaert en di
 e graue van vlaenderen sijn te samē
 ghereyft tot eenre stat gheheten Si
 wellum die si daer met hare volke al
 om beleiden En also drae als si hem
 neder geslegghen hadden soe isser op
 die selue vze een hode getomē tot de
 ken be bereyft hadden om te vechten
 en te stryden teghen hem lude en dat
 si al haer macht vgaert hadden soe
 vatter en zwaren slach gaen soude
 die graef dit horende heeft ter lide
 vten hode voert gesent tot hartoghe
 gouaert van holoen en den graef van
 vlaenderen en begheerde onderstat
 van hem luden om den stryjt teghē
 vten turken te wedstaen Die harto
 ghe dese boofscap of fanghen hebbē
 te ontboet den prins vanden stat daer
 hi voer lach of hi nu den paps makē
 vde die hi diwil begheert hadde
 vde daer toe die prins met blider her

ten bereyft was en heeft de paps nu
 groter begheerten ontfanghen **A**s
 desen paps aldus volcomen en ghe
 maect was. en die hartoghe daer ga
 uen met groter vrientcap op ontfā
 ghen hadde. so is hi van daen gescap
 den en is ghereyft sonder enich ver
 beiden totten graef van sint gielis
 die daer lach voer dz oude castel ar
 rhos. en so haest als hi daer quam so
 sloech hi sijn tenten neder an den oe
 uer van die vloeiende riuier die daer
 ontrent lach **M**er als die hartoghe
 lach dat hi daer niet en bedreef. soe
 heeft hi sijn tenten weder op ghetog
 ghen. en is ghereyft na die stat tripo
 lis toe. en als si daer inden landen
 quamen soe heeft hi daer die viandē
 gheuonden. die welcke als si biden
 kerstenen quamē hebben si haer bo
 ghen ghespannen en hebben daer in
 hem luden ghesloten **M**er die kerste
 ne beschermerende hem seluen met ha
 ren schilden. en achten haer boghen
 ende ghescutten niet meer dan oft
 raf gheweest hadde **A**ldus het ghinc
 daer aen een zmaer gheuecht. mer
 onghelyc was die ordinantie. want
 die turken ghelyc als si ghewoenlic
 sijn soe drae als si ghesloten hadden
 so en dorsten si niet langher teghen
 staen of stryjt leueren. mer si sochtē
 manieren om te vlien **D**ie kersten
 hebben dit ghemerct hoe die viandē
 hem den rugghe keerden. hebben
 weghe ghesocht om hem luden te on
 der scapen. wat hebben si ghedaen
 si ordinerden een grote scare van
 de hare en steldēte tot een scuttel tus

sehen die stat en die vianden soe dat
si nochghes vlien en mochte En waer
om wil ic hier of veel woerden ghe-
bruken Daer is soe groot een bloet
gestort dattet water daer roet of ge-
worden is het welke daer in die stat
vloyde. en voolde al haer wateren die
si in die stat hadde. daer sijn doot ge-
bleuen die alder edelste vanden stat. en
die daer noch leuende ghebleuen wa-
ren die hebben alte groot doriet ghe-
hadt ouermits dat haer wateren d'
bloedich waren Mer die kersten en
hebben met desen slach niet te vrede
geweest. want si daer anders niet ge-
wonnen en hadden dan gescut en an-
der ghereetschap van strien Hier om
liepen si ouer al doer dz lant en heb-
ben daer gheroefst scapen offten esels
en alderhande beesten sonder ghetal
en hebben daer oec geroeft wel drie
duisent camelen. en soe veel and' bees-
ten hebben si daer gevonden dattet
hem alle vmonderē mochte vā waer
dat si alle quamen. waer om si in dit
dal bleuen viefctien daghen. en daer
na quamen si met desen groten roef
en brochtense in haren tenten Daer
en was nye ghebreck hongher of ar-
moede in allen dien belegghe. want
daer ontrent in een hauen quam soe
veel goets met scapen als hem daer
van node was Ende daer hebben si
haren paeschē deuotelic gheuert di-
e daer op die tijt was opten achtien-
stē dach vā april En dit beleg heeft
geduert drie maenden enen dach min
In dit beleg is ghestoruen Arclm'
van ribons berch. die welke in alle

dinghen seer priselit was en een wt-
nemende woem redder Die welke
als hi noch in leuende liue was alte
veel eerliker en godliker dinghē vol-
bracht heeft. bilond' was hi die pri-
pael die dat cloester van aquitain
maecte en begaef soe En oeck is daer
gestoruen pontiaen van boloen die
met enen steen van enen slijgher in
die slaep van sinen hoefde gewor-
wert En willem vā picardien wert
doot gescoten. en vuarijn van mora
wert doot geworpen Hier om
en deser ghelike soe lieten die kerste
dat beleg varen want dz onwinlike
tastel en vreefde nyemant. noch en
hadde ghenen anxt voert beformen
Aldus hebben si haer tenten op ghe-
broken en reysden tot die stat tripa-
lis en vskerden de conic en den bu-
ghers den paps die si lant begheert
hadden Hier om doen die princen di-
kersten. en die conic vā die pincen di-
samenden soe hebben en gauen ene
vriendelic ontfanghen en gauen hem
ken sijn verchter hant tot een tephren
des paps. en die kersten hebben mede
luden gheloeft wāt si ghinghē mede
in die stat tot des concis palaes tot
Mer die coninc ontfloech die hon-
ders pelgherims vanden kerstenen
wt der vanghenisse en gafte den pri-
ren der kerstenen. en dat dede hi om
dat die paps te sekerre en te vastere
loude welen Oeck heeft hi hē geghe-
uen vijctiendulent bilancien en onf-
tien scoenre heynstken die seer scoen
waren. en lende oec den kersten die

daer buten laghen al rghen dz si te
 doen hadden te roep om enen rebeli
 ken p̄nc̄. En hi heeft oec beloof
 t en ghezworen den kersteden waert
 laer dat si iherusalem mochten be
 ghen en den scrift winnen die de ad
 miral die coninc vā babilonien v̄
 mat teghens den kerstene te hebben
 dat hi kersten soude werden. en dat
 hi hem selue soude bekennē een leen
 heer des conincs van iherusalem te
 welen. En om dese sake wil loe heb
 ben Daer na die p̄nc̄ten der kerste
 nen merckende dat den tyt vander
 niemer vruchten anstaende was. so
 hebben si eendrachtelc̄ ghesloten die
 wile des heilichs graecs sond̄ v̄tre
 ante nemē. en dz si niet meer ter hīde
 of laen en wouden mer den rechten
 werch op iherusalem te houden. En
 vander vierden dach van meye sijn si
 op elckende in een scerp geberchte
 sijn gheromen bi een casteel ghehetē
 iherosol. En des anderen daghes qua
 mē si voert bi een stat diemē hiet ze
 berys. en daer ontrent en tonden si
 gheen water gerrighen daer si haer
 seluen mede hadden moghen laten
 ghet was een grote het te. die paer dē
 en die meniche des volcs leden al
 te grote smachtighen dorst. Mer des
 daghes daer na sijn si geromē bi een
 vliopende water ghetē gram. ende
 daer hebben si hem allegad̄ ghelaect
 en haer paerden ghewateret. Des an
 deren daghes waft assentioens auēt
 en si elomen daer op enen berch in
 k i

den welken den werch was al te nau
 we. en si waren besorch dat die tur
 ken hoer daer v̄laecht souden hebbē
 Mer god die alleen hoer leyt man
 was heeft se onghelcaet en ongetcēt
 daer ouer geholpē. en so sijn si voert
 gecomen bi eenre stat gheheten Ba
 ruty legghende op die zee. En vā daer
 roghen si tot een ander stat gheheten
 Sagutta. En van daen quamē se tot
 Sur. van sur tot arrā. van arrā tot
 enen casteel gheheten Carphas. en so
 voert sijn si gheromen tot cesarien.
 Cesaria is een heerlike stat int lant
 vā palestine. in welke stat men seit
 dat sinte philips die apostel had een
 huys twelcke daer hūdē des haerchē
 noch staet. En dese stat leyt op dien
 ouer vand zee. en si plach te hētē
 pigos. Mer vāden coninc herodes
 ille costeliker suuerliker en teghen
 die craft des zees orbaerliker gheti
 mert en v̄nic wet. end ter eren des
 keplers augusti ille gheheten Cesare
 a. En ter eren des seluen keplers loe
 heeft die coninc herodes daer in doe
 timeren enen costeliken tempel vā
 witten marmer steen. in welchen tē
 pel herodes neue wert vāden engel
 verlesghen. In die selue stat is corne
 lius renturio gedoopt geweest. Aga
 bus die propheet wert daer ghebōn
 den metten riem vā sinte pauwels.
 Als die kersten ontrent deser stat te
 lareā quamen loe ontloeghen si v̄
 haer tenten en pauwelsoenen ende
 hebben daer gheuert den heplighe
 pinxter dach. En van daen sijn si ge
 rept tot een ander stat gheheten ra

mula. vter welker die sarakinē doe
den anxt der kerstenen geuloen wa
ren en hadden die stat ydel ghelatē
Dntrent deser stat was een roffelij
ke schoen kert vanden heilighē mar
telaer sint Jorjs. ider welke sijn al
der heplichste lichaem gerult heuet
en in welke plaetse hi voer die naē
crifti sijn martelaerchap ontfanghē
heeft In dese stat om die eerwaer
dicheit des ridders crifti. soe hebben
die kersten enen bisscop getozen en
hebben daer begaeft metten decemē
en tienden van allen haren rydom
En het was wel redē dat die onwī
lyrke ridder die daer een vaen dra
gher was van hem allen dese eer vā
hem luden ontfanghen soude En di
e bisscop bleef daer metten sinen en
is heerlic begaeft gheweest vā gout
siluer parden ende alrehande bees
ten Erde die scaren der kerstenen
hebben haren wech getorcht te ihe
rusalem waert in die racht dies na
mes die daer in ghedoot wart ende
ten derden daghe verrees. die daer
leuet en regneert metten vader en
mette heplighen gheest inder ewich
heit sonder eynde Amen

Hier beghint dat eerste capittel
des achten boets inden welken mē
verclaert hoe die princen der kerste
nē reyde vā Cesarea tot der coninc
liker stat iherusalem ende belepden
se. ende hoe si se bestormden en wou
den. ende hoe si daer veel innichep
ten in bedreuen .

k g

O Goede ihesu hoe leer hebben v pelgher in seche ridders ghescreet et doen si haer tenten en pauwelioenen ontrent die muren van iherusalem gebrocht hadden. en hoe naerstelic velen si in die aerde op haren knyen. groetende metter herten en metten monde dyn heylighe graet. en v die daer in hebste geleghen. aenbiddende als een toetomende rechter ouerleuende en ouer dode sittende an die rechter side dyns vaders. **W**oerwaer du hebste doen of getoghen v hem allen dat steynighe herte. en hebt he gegheue een vleyfich herte. en hebt geset uwen heylighe gheest int middel van hem allen. **E**n aldus so vochten si v teghe haer viandē die daer verde van hem waren. want soe verweeten si v tot haerre hulpe. en veel meer halpet hem dat si vochten met ten tranen dan of si metten glauuen en lancien ghestormt hadden. en al walt saer dat die tranen oueruloedelic droncken in die aerde. nochtans clamen si op voer v haren voeruechter inden hemel. **A**ls si haer ghebet dus volbrocht hadden soe stonden si op en syn haestelic te samen ghegae an die conincklike stat iherusalem en hebben daer in gheuonden die vianden des ewighe conincs. en si hebbe daer haer tenten en pauwelioene in deser ordinancien ontslegghen. **A**n die noert side hebbe op gellaghe haer tenten die graet vā normandien en die graet vā vlaenderen. **B**ider here

ken des eerste martelaers sinte steuens daer hi gheleent was. **I**n die west side selde hertoghe gouaert en danckaert haer tenten. mer aen die suyt side indē berch vā syon ontrent die kercke vā onser lieuer vrouwen daer ons heer syn auentmael met sinen songheren gehoude hadde. daer heeft die graet vā sint gielis tenten ontslagghen. **A**ls die tenten aldus om iherusalem gestelt waren. en die daer vermoyt waren ouermits die swaerheit des weghes hem wat vutten soudē. en haer angienē en betretscap om die stat te bruechen beteyden. soe syn Raymont piler ende Raymont van taryn en meer ander wt ghereyft om te betrouwen en te leren kennen clant dat daer ontrent ghelegghen was. op dat die vianden he niet onuerkenlic ouertalle noch belopen en soudē. **E**n aldus riden de ouer al soe hebben si arabien met tweehondert turke wt arabien metten welken si worden hantsghewē en sloeghender veel doot en si hebbe daer of ghehouden dertich paerden. **A**ls hem die kercken voer iherusalem bereypt hadden. so hebben si des maendaghes den twintichste dach in junio die stat vā iherusalem bestormt mer si en hebben niet moghen winnen. **N**ochtans en is haren arbeit niet te vghheefs geweest. want in die e storminghe soe hadden si die voermuer soe plat ghemaect dat si seluden een leer an thoechste van die mueren. en hadden si leeren tot hore wt gehadt si soudē die stat vcracht gehebē.

want die gheen die daer met die leer
 over gheslomen waren die hebben
 van verde met lancien en met zwaer
 van teghen die viandē gheuochten.
 In die beskorninghe isser veel vāden
 kerste herē doot ghebleuen. mer veel
 meer vāden turken En als si dus in
 ghebeskormt hadden soe is hem de
 suent ouer getomen dat si hebbe an
 veyden sūden moeten rusten. Dese v
 verkinghe heeft den kerste al te lāt
 ghewallen en veel onledicheid ghe
 maent. wāt binnē tien daghē en heeft
 men gheen broot. ronnē crighen soe
 langhe tot dat die scyepen quamē ge
 lauen in die hauē iaphie. Der hebbe
 si ghesede alte grōten dorst binnē de
 se tyt want die fonteyn sploe die v
 sprindt anden berch syon en mocht
 nauwelie die mēschen lauen. En die
 vāden en ander beesten moestmen
 sēn misen verde brenghen om te wa
 teren. en dan soe moest daer veel ghe
 wapens volcs ontrēt wesen om te
 bewaren. Aldus was daer dat water
 en alle ander vitaelghe seer costelic.
 En als die princen der kerstē vna
 men dat die scyepē in die hauē comen
 waren so hebben si raet gehouden v
 vāden en mānen van wapen der
 waert te scyuden die de scyepen bewa
 ren soude n vāden vianden. En des
 morgghens vroe in die dagheraet so
 vāden ghereyft hondert ridders vā
 den scyepē des graeks vā sint gielis
 daer was mede Raymont pilet die
 ouer al die eerste was en nooghē le
 dich. en met hem was Raymont van
 carjn. en archaerd vā merelen berch
 k ij

en willeem van labraten dese ghingē
 al gewapent totter hauen vand zee
 En als si dus reysende waren so scēi
 der hem dertich dan dien om die toe
 paden des weerchs te leren kēnen en
 oer om te ondsloeken of daer ontrēt
 enighe vianden waren. En als dese
 dertich een weynich vandē anderen
 ghescheyden waren. so saghen si vā
 verre seuen hondert turken van ara
 bien. Welken si al wasser haer seer
 weynich manlic bespronghen hebbe
 Mer dat ghetal der turken was soe
 groot dat het weynich der kerstē
 niet wederstaen en mochte. Nochtāns
 die daer anden eerste anloep quamē
 die hebben den doot moeten smaken
 Mer als si dus seer befast werdē en
 weendoen te ontolien. soe waren si v
 singhelt van die grote menichte en
 en hebben nergghens moghē wiken.
 En daer wert vālleghen archardus di
 e vrome sterke heerlike man. en een
 vanden voertganghers. Mer eer dat
 si dit verhtelic beghinnē souden soe
 hadden si enē bode ghesent haestelic
 tot Raymont pilet die daer die boot
 scap brochte hoe die turken vā ara
 bien die kersten zwaerlic besprongē
 hadden. Pilet dit vanden bode ver
 horende. sond toeuē scac hi sijn paert
 met sporen al walt te lāt reet noch
 tās haestelic derwart. mer archaert
 was nu al doot. die nochtans eer hi
 bleef sijn leuen met veel bloets. end
 sinnen doot mēten doot van veel tur
 ken heuet ghemenghet. Mer so drae
 als die turken van verde die kersten
 saghen comen soe hebben si den ker

stenen den rugghe toe ghekeert en
sijn gheuloen. ghelyc die dunne vliet
met beuenden wieken voer den aern
Mer die kerken hebbense gevolghet
en veel sloeghe hier doot. mer een van
dien hebben si gehonden leuendich
die hem lude die bedriechlicheit der
turken soude stellen en wat quaet
dat si hadden op gheset te doen En
oer hebben si van hem behoude hou
dert paerden en drie die si weder om
suynden totten princen inden tenten
der kerken. en si reyden voert toe
die hauen om te volbrenghen dat he
beuolen was **W**t den scyden quam
vitaelgien genoech voer die stat ihe
rusalem om den hongher mede te la
den. mer dien groten dorst en ronden
si niet vdriven **D**aer was soe groot
ghebreck van drant en last van dorst
int beleg voer iherlm. dat si groeuen
die vuchtighe aerde ende stelden die
voer hare mont om die vuchticheit
daer wt te crighen. si licken den dou
vanden marmer steen om hare dorst
te lissen **D**ie vellen vanden ossen buf
fels en ander beesten napden si te la
men. end als si die paerden te wa ter
reden sasse mllen verde soe volden si
die velle met water en brochtent so
inden teten. en dat stinckende water
vrancken si **E**n veel wasser die valte
soe langhe als sijt liden mochten om
den dorst daer mede te vdriven **E**nd
wie soude gelouen dat die bitterheit
des honghers soude den dorst doen
vgaen **E**n als si in desen groten ver
driete dus saghen dattet den sommi
ghen begonst te verdrieten. soe heb

ben die prince daer enen ander raet
op ghehouwen om die stat wes te be
stozzen. en daer is gesloten datmen
houten balken soude doen halen vren
bollen daer ontrent. en toornen di
of doen make en ander engien mer
ten welken men die stat soude besor
men **A**s dese balken daer gebroche
ware. so heeft hertoghe gouaert van
holoen sine toorn doen maken en ge
hoet datmense brenghen soude an die
oest side vander stat **E**n dier ghelike
dede die graef van sint gielis oer ene
toorn rechten en dedde seeten an di
e zuyside van die stat an die muren
wel bereit **D**it dus volbrachte we
sende soe hebbe si des donerdaghes
daer na allegader ghenast en yntre
rie ghedaen. end deelden den armen
haer aelmussen **D**es vridaghes eer
hem den dach vbaerde soe stomen di
e vrome ruters bouen in die houten
toornen. en die sommighe verchte di
e leren an die muren **A**s dit saghen
die valsche burghers die daer in die
edele stat waren die turken dat si van
allen side sterckelic omkinghelt we
den en beclomen van so grote ren me
nichte der riddersen en te beuen van
hem te verwonderen en te beuen van
groten anxe. want si saghen dat he
dien laetsten dach ghenaeete. en den
doot staende ouer haer hoeft. daer
begonnen si hem stercklic te steruen
stellē. ende als die ghene die steruen
moesten weder te staen **D**aer sijn en
hartoghe gouaert in sinen toorn een
scutter te wesen en niet een ridder.
wiens handē totten sijn en vinge

en totten verhtē die heer genoecht
 heeft. wāt met linen gescutte heeft
 of die borsten met viaden door sco
 men haer sijnre viaden door sco
 welken beyde sijn broeders stonde
 Soudewijn en Eustacius als twee
 men. en ontginghē die zwaer wre-
 de worpen der gaelinen en stenen
 van haren vianden. mer si gauen hē
 wel dier hout weder. **W**te soude die
 wouterheit vā hem allen moghen v
 ellen. **A**lle die philosophen en wel
 sprekende mānen en soude den minl
 en van hem allen niet moghen vol
 wisen. **E**n als men dus op die muren
 verht en seeret. so geschiede daer een
 waerhighe proeffe vandē prief
 enen en clerckē om die muren. en dē
 eruen die reliquien en die ghehey
 liche outaren werde daer mede ge
 langhe. **A**ldus vachtmen daer een
 gheoutmaker. **A**ndē crute den doot
 maede. so isser gheweest een ridder
 gebeten letol dus dese clamereft vte
 toorn des hartoechs in die stat. ende
 den volghede een ridder gehete gū
 reus die voer sijn eyghē craft enē
 ter hont volghede en ghedoot. **E**n
 ridderen. en daer na alle die andē rid
 deren haren hartoech. **E**n als si in di
 e stat quamen soe worpen si haer bo
 ghen in die aerde en haelden voert
 haer blanke zwaerden. **D**ie viandē
 vliende wekē ter stont van die ma
 ren en vielen neder in die aerde. en
 die ridder cristi met groot gheroep

en veel stemen sijn hem ter stont ge
 volcht. welke stemen alle die graef
 van sint gielis hoerde die daer arbei
 de om linen toorn ter muren waert
 te brenghen. **O**skont dat die fransoy
 sen in die stat waren. en hi seide tot
 sinen riddersen. wat staen wi hier wi
 arbeiden te vghheefs. die fransoy sen
 hebben die stat en si staen geluyt m
 luden stemen en met groten slaghe
En als hi dit geseit had soe toech hi
 haestelic m; veel volcs voer die poer
 te bi dauids toorn ende riep an die
 ghene die daer inden toorn warē. **D**z
 si die poert op souden doen. **T**er stōt
 als die capiteyn die den toorn te be
 warē hadde bekende wie dat hi was
 soe dede hi die poertten open. en be
 ual hem seluen en den sinen indē ge
 loue en handē des graefs. en begeer
 de dat hien doch beschermen woude
 op dat hi n; vllighen en werde. **M**er
 die graef seide. **D**z hi dat nēmermeer
 doen en soude tenwaer dat hi hē den
 toorn leuerde in sinen handē. **T**wel
 ke hem die capiteyn gheern ouergaf
 en die graef heeft hem weder alle be
 trou gelooft als hi begheerde. **M**er
 hertoech gouaert en begheerde gheē
 toornē gheen ronics sale gheen gout
 gheen siluer. mer hi begeerde te wre
 ken dat bloet v knechte gods datter
 om iheruzalem ghestort was. en ar
 beide oec seer v te wreken die bespot
 tinghe en vsmadinge welke die tur
 kē den iheruzalemische volgherims
 ghedaen hadde. **I**n ghenē stont en be
 uet die hertoge sulcke feite vā wapē
 bedreue. op die brug voer antiochien

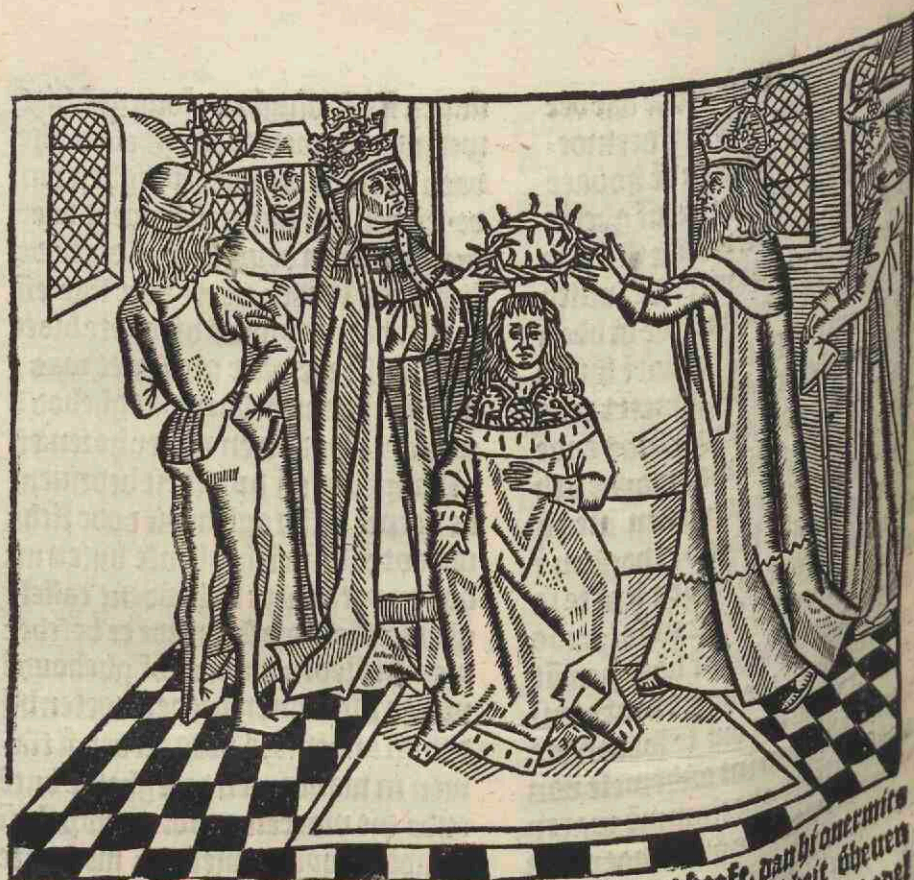
en heeft hi sulke craft niet ghedaen
doen hi dien hepenschen gpgant an
tween stukken cloefde Mer nu sond
enighe vrese. soe heeft hi en gwiteri
us die de seeu an twee stukke cloerh
soe veel menscheliker lichamen ver
legghen en ghetloeft vande top des
hoefdes tot die nperē toe dattet wō
der was en doer hiewense van bep
den liden **N**ymant vāden kerstene
en was daer veruaert noch nyemāt
en was daer bloe wāt daer en wert
gheen weer vāden hepens geboden
mer een yghelic na sijn vermoghen
sicht weghe om te vlien en wech te
romeu **M**er qualic mochte si ontgaē
want om dat si soe dichte in een ghe
dronghen waren soe belette die een
den anderen **N**ochtans die daer wt
den ghedranghe end slagghen romen
mochte die vloen tlamē in salomōs
tempel. en daer hebben si hem een lā
ghe wile belchermt **M**er als die ker
sten saghe dat den auent genaecte en
dat hem den nacht op die hande ro
men soude. soe grepen si enen moet
en die doren en poerten des tempels
braken si crattelic op. en die si daer
vonden hebbense met euē ratiuighē
doot vlllegghen **D**aer is so veel bloets
ghestort dat die lichamen der gheen
re die daer vlllegghen waren. ende die
hoefden en voeten armen en handē
die daer vāden lichamen ghehoudē
waren vloteden en dreuen int bloet
En nyemāt en mocht onderscheydē
an wat lichaem dese leden bisonder
hoerden. soe waren si onder malran
der inden bluede ghedreuen **E**n die

ridderen die dit wert wrochten en
die turken dus vernieldē die stonde
en blielen den wasum vanden heeren
bloede dat sij nauwelic en mochten
liden **A**ls dese onsprekelike vllaghe
ghe gheschiet was soe hebben si een
weynich gherust ende haer nature
met eten drincken en ander ghemet
wat ghesckerket **S**i hadden daer ve
le iongher mannen en vrouwen vā
den turken te lue behouden die sel
den si om den kersten te dienen **E**n
als si hem seluē aldus een weynich o
maect hadden. so stonden si sieghen
op en liepen doer straten en sieghen
ouer al en soe wat si vonden dat na
mense met hē. want wat een yghelic
erighen mochte dat was hem geghe
uen **J**herusalē was doen vol tyelic
goets. end het en behoefde niet dan
gheestelike omakinghe **D**orn heuet
sijn sonen die van verre quamen vrie
gemaect. want in haer en is nyemāt
arm gebleuen **A**ls si dus met so gro
ten vrydome begaelt waren soe heb
ben si mē bliden moede en voertgā
gerepft tot dat heyligh graff des he
ren dancende en loude den gheue
die daer in gelegghē hadde. en hebbe
daer hoer helmen en pothuue gheof
fert **O**p dien dach als die yghelic ge
leit hadde soe is dat heylighe graff
vol glorie gheweest. doen si dat alle
gader niet met hare voeten. mer op
baren knyen crupende versochten.
bedouwende dat pavement met die
wiltortige haerre tranē **D**aer heeft
die oetmoedicheit gods die ouer hāt
gehoudē en die haidicheit des vāns

is de gewekē Daer eerde dat oer
 moedighe kerken volt den oermoe-
 ghigen triftū. en ūstieten de houaer
 ghigen lucifer die hem seluē ghelyc
 enen crepper maāen woude En dese
 offerhande dus met vierlike innich
 leit volbrocht wesende. soe hebben
 si weder om ghegaen tot hare hulen
 waer een yghelic gheordineert was
 en hebben die natuer met spys ende
 want gestreker. en die omoyde lich-
 men slaep en rust gegheuen Des a-
 men daghen alst began te daghen i-
 men daghen so liepen si al te sa-
 men ghemaypender hant in salomōs
 tempel om te besochē of daer yemāt
 hadde gheweest die braet hadde wil-
 len stellen. en oer om te soeken die
 salomōs tēpel gherommē waren
 want daer was alte grote hoep van
 en turken opghelōmen die alte gae-
 len onueloen hadde haddenle vlogē
 maer den ghenen die de natuer vlo-
 ghele beuet gewei gheit dien heefle
 heegunt dat raturighe lenē onsalich-
 te te epnē. wāt als si sagē die kerstē
 op den tempel romen. soe quamen si
 te ghemoeet den blōten zwaerden. lie-
 den. dan leer langhe katuelic met
 waren diensten vdrucket te werde
 alle sommighe spronghen van bouē
 weder. en i die aerde die allen creatu-
 ren dz leuē en voetsel gheuet vōndē
 den doot En nochtans en hebben
 te die kerken niet al ghedoot. mer si
 hebben een deel ghehoudē tot hare

slauen Dese dinghen aldus geschiet
 wesende soe weter een ghebod ghe-
 daen datmen die stat repnighen sou-
 de. en den last van desen wert daer
 den karazinen beugle. dat si die dode
 lichamen souden voerē vter stat. en
 makēt daer repne vā die grote bloet-
 stortinghe die daer gheschiet was.
 Die turken en hebben dat ghebod v-
 princen niet dōren weder horen. en
 al trepende en droefheit bedriuen-
 de sleepē si en toghen die dode licha-
 men vter stat. en hebbense buten m-
 hopen vergadert al hadden tasselē
 gheweest om die stat mede te bescher-
 men Die leden die daer of ghehoudē
 waren als armen beenen voeten hā-
 den en ander ledē vergaerden si fla-
 men in manden en droeghense butē
 ende die vloeren vanden tempel en
 vanden hupfen wiesen si niet wate-
 re vanden bloede

In dit anderde capittel des achtē
 boets verclaertmen hoe die kerken
 princen metter ghemeente tōren en
 troendē den edelē hartoghe gonaert
 van boloen in enen rōnt. en hoe si
 daer na oer tōren enē patriarck. en
 hoe hem veel steden willichlic ouer-
 gauen in die bescherminghe des rō-
 nints

Als alle die vāden dus v
 eer stat gheslegghen warē
 Hoe hebben die kersten
 vergadert en onderling
 raet ghehouden om enen coninc te
 kiezen alst wel behoerlic was. welke
 coninc die stat en volc soude regie-
 ren. en in ruste vrede en eendrachtic-
 heit houdē En als si dus minlic mē
 malcanderē vergadert waren optē
 achsten dach na dat si die stat ghewō-
 nen hadden. soe wart hertoech go-
 uaert van boloen vanden ghemenē
 raet. met gheliker begheerten en mē
 ghemenen consent van hem allē ge-
 rozen En het was wel redelic dat mē
 hem skiesen soude. want hi heeft hē
 in die regeringhe alsoe ghedraghē
 dat hi die coninclike eerwaerdicheit

meer gheert heeft. dan hi onermits
 die coninclike waerdicheit gheuen
 was Die eer en maecte hē niet edel
 mer die glorie wert der eer onemits
 foudicht. want hi heeft die coninc-
 ke waerdicheit so profitelic gemen-
 al hadden alle die coninghen vāder
 warelt daer teghenmoerdich ver-
 ment gheweest. men soude hem den
 prijs gegheuen hebben bouē hē alle
 want het was een man vol vā doerch-
 den. schoen van aensichte en heerlic
 van lichaem. en bisonder skier met
 manierē der edelheit En doen si dē
 ghenen getorē hadden die haer lich-
 amen regierē soude. soe walt wel be-
 hoerlic dat si oec kiesē souden enen
 regierre van haren zielen. ende dat
 si dien i geliker manierē als dē adere

En aldus hebben si ghe
 en en geleerden wilen clerck ge
 men Anulphus. Hi was een ghe
 meester des wets ind godheyt
 is gheoren geweest in die hoerh
 van sinte pieters dat hi sloft was
 van den hande des herckers. welke
 van theculalem. die langhe ghebon
 hadde gheweest mettē duwellchē
 want als dese stat enē waer
 priester getreech so is si vri en
 worden ghewordē Hier om laet
 laven en dant hē god onsen ghe
 maker en slofker d'lyne. die soe
 heuet ghehenghet die stat ihe
 rusalem bntelt te werden. en vandē
 en onghelouighen beseten te
 worden. en dese wed ghetimert heef
 tē verlost hoe die wil dat si gheuan
 gen heeft gheweest Met desen oer
 d' d' d' dat franche volc doorrept
 die landen steden en dorpe
 En hi deser manieren soe
 ghepneet hi hulpen des ghenaden
 der stat iherusalem van die on
 der heydene. metter wel
 der gheveest
 Duermits dan dat
 der eerwaerdighe patriarch aldus
 en hoerhlic getonlarrert en
 der is doer den arbept en beluere
 der frantsen so is haren naem de
 der ende bekenit ghewerden ouer dz
 der lant van orienten En die al

moghentheit ons heren ihesu criste
 die in iherusalem ghetruyft is ghe
 weest. heuet oer wed gheschenen de
 herten der onghelouigher. doer wel
 ke blinckinge des weder schinē de
 gratie en ghenade. als die ordinerin
 ghe des patriarchs en des conincs.
 met groter bliscap bewesen en vol
 brocht wort. soe syn die boden vandē
 stat van napels gheromen tot conic
 gouaert. groeten en hootscappē brē
 ghende van haren burghers. en heb
 ben den conint te kennē ghegheuen
 hoe haer burghers begheerden dat
 hi doch sommighe vāden sinen daer
 leynden wilde. en haer stat on d' syn
 ghebod ontfanghen wilde. want si
 wouden van hem seluē syn conincryc
 sbreyden. meer begherende on d' syn
 heerlcappie te staen dan onder eens
 anders Napels is een stat gheleghe
 in die prouintie vā sirie Als die co
 nint die boden ghehoert en wel ver
 staen had soe heeft hi raet ghehoudē
 met sinē printen. inden welke wort
 ghesloten datmē die begheerten der
 burghers volbrenghen soude. en di
 e conint heefter ghesent eustachiū si
 nen broeder en danckaert met veel
 ridders mannen te paerde ende oer
 voetganghers Die welke de bur
 ghers vā napels nuz groter eerwaer
 dicheit en bliscap hebben ontfangē
 en hebben hem seluen en haer stat d'
 der des conincs ghebod ghegheuen
 en hebbē eustachiū des conincs broe
 der ontfanghen end ghehult in den
 naem des conincs

In dit derde capittel des vyften
boets verclaertmen hoe die keyser
van babilonten doen hi sghoerde dat
die kersten die stat iherusalem ende
veel ander steden en liden geweldi-
ghet hadden. sgaet de alt volc dat hi
trighen mochte en sendet met sinen
admiral en capiteyn te iherem wart
teghen den welke die conic gonaert
met sine princen wt qua. en hadden
enen groten scrigt in een schoen velt

daer die kersten die dierhant hilden
Den dat midighe serpent
die viast. die daer altyt te
nigt die salicheit der ghelou-
uigher menschen hadde vernomen
dattet heyligh kersten gheloue en de
naem cristi dus helpet worde en u-
breet. so heeft hi soe seer ghedroevet
en heuet met hat en met nigt dwer-
ket teghen die kerste den conic van
babilonten en met hem al toole van

orienten. want hi hadde gehoopt di
 e daer is een werker alles quaets dz
 waer mede smielt soude worden end
 dat van iherusalem. en oec dat graf
 van dat nimmermeer kersten wensce
 en soude denken dat meer te bloethe
 meer ghelyc die ghedachten der me
 lken vaer sijn. alsoe sijn oec haer op
 lken en haer crachten ydel Die key
 ser van babilonien voer dat quade i
 gheuen des duuels heeft doen vga
 en alle dat volc dat hi ronde cri
 en ouerste capiteyn wel toeghemaect
 totter stat ascrolone Als hi daer ald
 pomposelic en met groter vme telhz
 gaderen waren. soe is daer een bode
 die welcke hem alle dinghen heuet si
 bootscappet en verclaert Die conit
 gesent tot den ghenē die hi gesuert
 hadde te napels om die stat te bewa
 ren dat si sonder merren hem totten
 rege haesten souden. welchen sryt
 die conit van babilonien heret had
 te. en si nen admirald hadde hi ghe
 sent mer een ontfallit heer vā volck
 te ascrolone en hi bereyde hem om ihe
 rusalem te belegghen Als eustatius
 manuen dese sijnge ghehoert en si
 haen hadden. Soe gauen sijn ter stot
 en oerlof nemende sijn met groter
 sijnge en vrientscap vā daen gesrei
 den Als si van daen ghescheiden wa
 r i

ren soe sijn si comē ouer egheberchte
 hopende die turken in haeren wege
 te vinden. en alsoe alle die nacht en
 dach reisende en niet rustende sijn si
 ghecomē tot die stat cesaria En des
 anderen daghes wanderende bider
 zee sijn voert getomē hi eender stat
 gheheten ramula. en daer vonden si
 veel turken wt arabien die voer lo
 pers en vspiers waren vāden conit
 van babilonien Dese siende soe heb
 ben sile sond vrese vvolghet en heb
 bender vele wt geuanghen die hem
 die maniere en ordinaucie haers co
 nints gheleit hebben Als eustatius
 en danckaert dese dinghen claerlic
 vstaen hadden. so hebben si haestelic
 een bode gestuert tot den conit vā
 iherkm om hem dit al te doen weten
 op dat hi sond vstrec sijn volck soude
 waerstuwen en tot den viāden sou
 de verwerken. en op ascrolone daer
 nu die admirald vā babilonien was
 ten oerloech te trecken Ascrolone is
 een grote zwaer stat int lant van pa
 lestine legghede vijf en twintich mi
 len van iherusalem. welke stat hier
 voermaels telons kinder ghesichte
 hebben. en hebbenle gheheten ascro
 lon na den naem haers vaders die si
 een neue was van tham Dese stat is
 altyt gheweest contrarie iherkm En
 al was si iherusalem ten naesten ge
 leghe nochtas en woudsi noyt vrie
 scap noch gemeenscap met haer heb
 pen In dese stat ascrolone was die ad
 mirald. die capiteyn des conits van
 babilonien. als die boden totten co
 nint van iherkm geromen sijn die he

die bootſcap brochten daer wi voer
of gheleit hebben Mer na dat die ro-
nint dit aldus ſhoert heeft ſoe ghe-
boet hi datmen den patriarch ſoude
halen. en heeft raet vā hem hier op
ghenomen datmen ſoude doen ropē
doer alle die ſtat dat een yghelic des
morgkens vroech ſoude comē te ker-
ken. want als die miſſe wt ware ſoe
ſouden ſi ontfanghen dat waerdige
heylighe ſacrament. en dan ſouden
ſi repleten ten oerloech waert teghē
die ſtat aſcolone Als dat volc deſen
roep doer die ſtat hadde ghehoert ſo
en ſyn ſi hier i niet geſtoert geweest
noch berouert. mer dien nacht docht
hem luden veel te langhe weſen. en
dus ſoe drae alſt begonſte te daghen
en die dagheraet te openbarē. ſo ſtre-
ken ſi tſamē als die clocke began te
lupen ter kercken waert. en als ſi d
quamen ter ſtont ſoe werden die miſ-
ſen an geſlaghen. en een yghelic gaf
hē tot ſynre deuocie. en die miſſe vol
brocht weſende ſoe ontfinghen ſi al-
le dat heilighe ſacrament dat lichaē
ons heren ihelu crilti. en ontfinghē
oer vanden patriarch die benedictie
Dit gheſchiet weſende ſo is een yge-
lic wt ghegaen en heeft hem ghewa-
pent en bereyt En alſoe nuhteren
ſond vertree ſyn ſi wt ghetoghen te
ghen haer viāden Als die conint mē-
ten ſinen buten quam ſo maecten di-
e trompetten balunen en claronē
ſulken gheluyt ind lucht dat die ber-
ghen dalen en houelen daer of clonc-
ken. en haer viāden daer of beſoē
En aldus ſoe reisden die kerſten ſca-

ren tſamē te ſtrie draghende god de
ſwinre des ſtrits in haren licham
en in harer herten en hier om ſo en
waren ſi niet ſuaert van enighe me-
nichte der menſchen. want ſi en be-
troude in haers ſelſs cracht niet. mer
in die cracht des almachtighen gods
Die patriarch beual pieter die here
myt ſyn ſtedehouder te weſen op dat
hi die miſſen ſoude ordineren en dat
e proteſten beſchircken ſoude te her-
den en ghebeden te leſen tot dat het
lich graft. op dat god en menſch die
daer in gheleghen hadde ſinen volc
te hulpen comen ſoude En doen die
conint van iheruſim met ſine ſcarē quā
bi dat vlopende water datter leyt bi
aſcolone ſoe heeft hi daer ghenoude
veel duſendē van oſſen ramelen etc
ſtat en waren. mer oer metten ſcarē
des admirals en capitēys van ba-
bilonien gecomen waren die welke
al te ſamen hondert turken van ara-
bien bewaerden Mer alſot drae als
ſi die kerſten ſaghen comen ſoe lie-
ſi hem den roef en ſochte weghe om
weth te comen Mer die kerſten heb-
benſe ſuolghet en hebbend twee of
gheuanghen Die kerſten die uē daer
den gehelen roef weth en ſporen d
mede oueruloedelic die ſtat van ihe-
ruſalem Doen den auēt began te ge-
naken ſoe gheboet die conint datmen
ropen ſoude ouer alt volc dat een y-
gelic ſyn ruſt nemē ſoude i die nacht
ſoe mochten ſi des āderen daghes te
bet ghemoot ſyn om te ſtrien En die
patriarch gheboet opten ban daer

in die strijt niet rouen en soude solā
 ghe als die vianden niet swonnē en
 warē Als die nacht dan ouer gegā
 was soe heeft die dagheraet troenre
 en claerre geschenen dan si gewoen
 hi waren en heeft die kersten wt ha
 ren slaep doen ontspringhen En dit
 was oopen vridach inden welckē di
 e glosser des menscheliken gellach
 tes hadde den duuel die coninc van
 babilonien doer die victorie des hey
 heuet ons heer ihelus crist^{us} doer si
 en kuechten swonnē den admirald
 en rapiteyn van babilonien Conic
 gouaert als ic gheleit hebbe is geua
 ren ouer dat vlofende water mer di
 e parriarck metten bisscopen en an
 die ander side des waters En so
 is die conic ned gelōmen in een sco
 ne brede valepe biden ouer vāder
 see en daer heeft hi sijn scaren gheor
 deneert En hi heeft gestelt sijn eygē
 wolk die voerste te welen Die graef
 van normādien hadde die ander ha
 raelgē Die graef vā sint gielis die
 derde Die graef van vlaenderen
 die vierde Die graef eustacius dant
 haert en quaston vā behart bewaer
 den die vyfte En alle die voerknech
 ten met gescutte pisen en houtē stel
 den hem seluen voer den ridders en
 ons gheordineert en gestelt welen
 schen te ghemoet An die rechter side
 vāder see soe was die graef van sint
 gielis mer an die linker side daer mē
 den meesten anftoot vāden vianden
 l 9

warhten moeste daer reet conint go
 uaert Mer nu salmen horen wat die
 admirald der turken van babiloniē
 gheleit heeft doen hem gebootschap
 wert dz die kersten teghē hem te vel
 de quamē want vandē roef die hem
 die kerstē ontnomē haddē en was hē
 niet te kēnen gegheue wāt nyemāt
 en dorste hem ands niet segghen dā
 blide en voerspuedighe dingen wāt
 hi woude altyt in vrolicheit wesen.
 En hoe veel beesten en goets dat hē
 ondreuen was hi en sloech des ghe
 nen acht ouermits dat hi met sinen
 volcke so veel goets vergadert had
 de Ende op dat nyemant en segghe
 dattet vthiert mach wesen dz wi hier
 segghen sellen wāt wi dese dinghen
 namaels gehoert hebben van enē di
 e dit in iherusalem otelt heeft en ker
 sten gheworden is en inden doepsel
 hoemont ghenōt is Den admirald
 en rapiteyn vanden babiloenschen
 wert des morgkens ind dagheraet
 te kēnen gegheuen dat inder waer
 heit die frālopfē bereit warē te kris
 en Als dit die admirald gehoert had
 septimen dat hi den bode antwoerde
 Dat en derf ic niet gelouen wāt ic o
 moede dat ic le binnē die muren van
 iherlm niet vinden en sal die bode he
 uet wed gheantwoerd D heer wile
 doch dat ter herten trecken en inder
 waerhett vstaen dat die franlopfen
 berept sijn ende comen wt te strie en
 sijn hier vastē hi Als die admirald
 hoerde dat hier sulc suolch opquam
 en dattet inder waerheit soe was
 so heeft hi haestelic sond otrer gebo

den dat alle sijn volc hem wapenen
souden en bereyden om te verchten
En doen si alle bereit waren en ston-
den teghen die kersten. en die admi-
rald van babilonien anlach die scare
der franloysen soe heeft hi gheleit
D conincryc van babilonie die daer te
boue gaet allen conincrike. hoe gro-
te scande lides du huden in dien dat
sulc een volckken smetet hem teghe-
u te comen **I**c en hadde nemermeer
smoet dat ic se soude hebben gheu-
den. ja oec binen enighen muren van
steden. en si sijn so stout dat si een he-
le darhuaert teghen mi comen. ic en
can niet beuroede si en hebben haer
sinnen vlozen. of si en wilden so lief-
steruen als leuen **H**ier om ghebiede
ic u ghi vrome verchters van babilo-
nien dat ghise alle ghelyc doot laet
en dat ghi niemant cleyn of groot e-
del of onedel en laet leuen **A**ldus soe
sijn die kersten en turken blament i
een velc **D**ie stoute ridder die graef
van normandien heeft begonnen den
angant met sijnre scaren an die side
vanden turken heer daer hi die stan-
daert sach des admiralds van babilo-
nien **E**n heeft daer die scaren der ba-
biloenscher gheschoert. en isser mid-
den doer getoghen en heeft se al ver-
slaghe tot dat hi quam anden ghenen
die den standert houdende was. den
welken hi voer den voeten des admi-
ralds ter aerden geslaghen heeft en
den standert die hi hilt heeft hi hen crak-
telic genomen **D**ie admirald dit sie-
de is gheulucht toeter stat van alco-
lone. en daer comende bleef hi voer

die poerten staende. en sach van we-
de sijn volc so catrielic als hond en
beesten slaen en onuelen **D**ie coninc
van iherusalem en die ander grane
met hareu franloysen. en hebben
gheen minre seften van wapen ge-
daen dan die graef bedreuen hadde
slaende en leuende alle die in hareu
weghe quam **D**aer en heeft den tur-
ken hareu boghe niet geholpen want
dien anloep der kersten was so snel
dat gheen van hem allen en mochte
hoech spanen noch hem ter wer sel-
len mer een yghelic arbeide **D**ie
te comen **W**eel dusende isser daer ge-
legghen. en daer was soe groot een
menichte dat die achterste niet wete-
de wat daer voer geschiede. maer den
hoer eyghen volc inden graef en
kersten **D**anckaert en die graef i-
stadius van bolden vielen gheuonden
den tenten der turken en hebbe daer
so veel costeliker tuwelen gheuonden
dat is waerdich waren tot een ewi-
ghe ghedenckenisse becreue te wer-
den **N**iemant vanden kersten en is
daer fraech noch enen gheest gemoe-
mer allegad met enen gheest gemoe-
wesende. volchden eendrachtelic di-
e vianden des cruys crist **H**et was
wonder dat die kersten daer hoer so
weynich was niet meer en vreesden
die menichte van soe veel gheuonden
der manen. mer doer die bilsandich-
heit en hulpe gods soe werden si al
meer en meer vromer en sterker en
voerden die nachten haerre vianden
Die moghenheit gods had alle die
cract der turken so mat en moeloe

op die tijt gemaect dz si so sinneloes
 waren datse noch vlien noch hē sel-
 ven beschermen en mochten **D**i elō
 men op die boemen menēde hem sel-
 ven soe te besruden dat si vanden o-
 ren niet ghequets en soudē worden.
 Mer die kersten scotense ghelike die
 voghelaers haer voghelen schieten
 en also ter aerden ghestort weseude
 hebbende daer gehouden ghelyc all
 men vleys ter haucken hout **D**ie an-
 der houwende die zwaerden in hare
 handen vielen neder met geboghen
 en docten hem niet op rechten voer
 garen aensichte **D**at eerste deel d'ba-
 bestuereert. en dat achterste deel twi-
 telde noch wie die victorie hebbē sou-
 den dan si hadden altyt anxt dat hoer
 volc noch vlien. en dat die kersten
 dat velt metter victorien soudē hou-
 den Mer doen si van verde saghē dē
 meenen si dat hoer volc die kersten
 veruolcht hadden. mer na dat si ver-
 namen dat die kersten die ouer hant
 e bliscap die si ghehadt hadden **E**n
 si werden soe seer suuert dat hoer di
 e moet al tlamē otghint. en elc vloet
 als hi alder eerst mochte. en hildē ge-
 sellcap alle den ghenen die met hem
 vlien wonden **E**n ghelyc den noor-
 den wint otkropt die wolken. en die
 boomighe wint voert dryft dat ghe-
 woert ghebreuen die gheen die daer
 vliende waren **N**adat die riddersen

criski die voerwehters des duuels
 dus onielt hadden. en die graef van
 sint gielis die daer nacht biē zee son-
 der ghetal die turken otleghen had-
 de. en veel meer dwant hi d' dat si in
 die zee springhen moesten en doren-
 ken hem seluen. wat die admirals d'
 turken staende voer die poert vā al-
 colonen geleit heeft dat laet ons ho-
 ren. ghelyc als die voer geleide ture
 die daer bekeert was bin nē iherlm he-
 uet otelt. welke bekeer de turt was
 bi desen admirals als een van sinen
 principaelsten **D**ese admirals seide
 als hi sach dat die kersten syn volck
 dus hiemen en kerfde **D** machumet
 ons ghebieder en patroen. waer is
 nu dyn crachte. waer is die machē d'
 hemelscher goden mettē welckē ghi
 in droechden leeft. waer is die dū-
 righe craft des scppers. in wiens te-
 gewoerdicheit ghi altyt staet. waer
 om hebste dus dyn volc achter gela-
 ten. het welke dat alder armste naec-
 te volc datter is een scupmel en we-
 vaerschel van allen mensche dus beel-
 telic verniele en doot slaet **D**it volc
 dat dese seypen bedryft pferh brooc-
 te hiddē vāden onsen. en en pleech
 niet te hebben dan een mael en enen
 palster **H**oe dic wil hebben wi hē ael-
 missen gegheuen. soe dic wil hebben
 wi hē luden ontfermt **O**ch och waer
 om hebben wile ghespaert waer om
 hebbē wi haerre ratiuicheit dus soe
 gheghenen. waer om en hebben wi
 se niet al doot gellaghen **N**u moghē
 wi weten dat si hier quamē niet als
 waerachtighe aenbeders mer als be-

diechlike verfpiers **S**i hebben die
ghenuechte onser salicheit ghesien.
ons rycdomen hebben si begheert.
en die begheerlicheit met hem gedra-
ghen in haren land. **E**n nu dese be-
gerē ons gout en ons siluer. en daer
so korten se soe wredelic ons bloet
Hier om dit en sijn gheen menschen
die daer so grote macht hebben mer
het sijn hellsche goden **S**i gheual di-
e helle is gheschoert en dit volc iller
wt ghebersten. die diepte der hellen
is ghebroken en dit volc is van daer
wt gheromen want ten heeft gheen
menschelike inghawanten. of enich
bewisinghe des goedertierenheits.
waert laet dat si menschen waren si
soudē hē wesen te steruen. mer si en
wesen niet wed te keren ter hellen
waert. van daen si comen sijn **D** glo-
rie des habiloenschen conincryck
hoe lelic wortstu huden onteert. du
plaechste hier voermaels sterke vro-
me in gheseten te hebben. mer nu si
liest ghise als otrepelde menschen.
wat volc sal voert aen dit sondighe
en scandighe volc moghen wedstaen
Deh och nu vlien si die noyt en heb-
ben leren vlien. en si werden nu sma-
delic vllighē die dē anderē plaghē te
vllaen. wachermen alle dinghē sijn
ons teghen. wi plaghē te vwinne en
wi worden vwonē. wi plaghen al-
tijt in bliscappen te wesen. nu so wer-
den wi met droefheit vllaedt. wie sou-
de sijn oghen moghen onthoudē vā
den tranen **H**et is sāghe geleden dā
se eerst began te sorghe om dese tra-
ren te vgaederē met groter naerstich

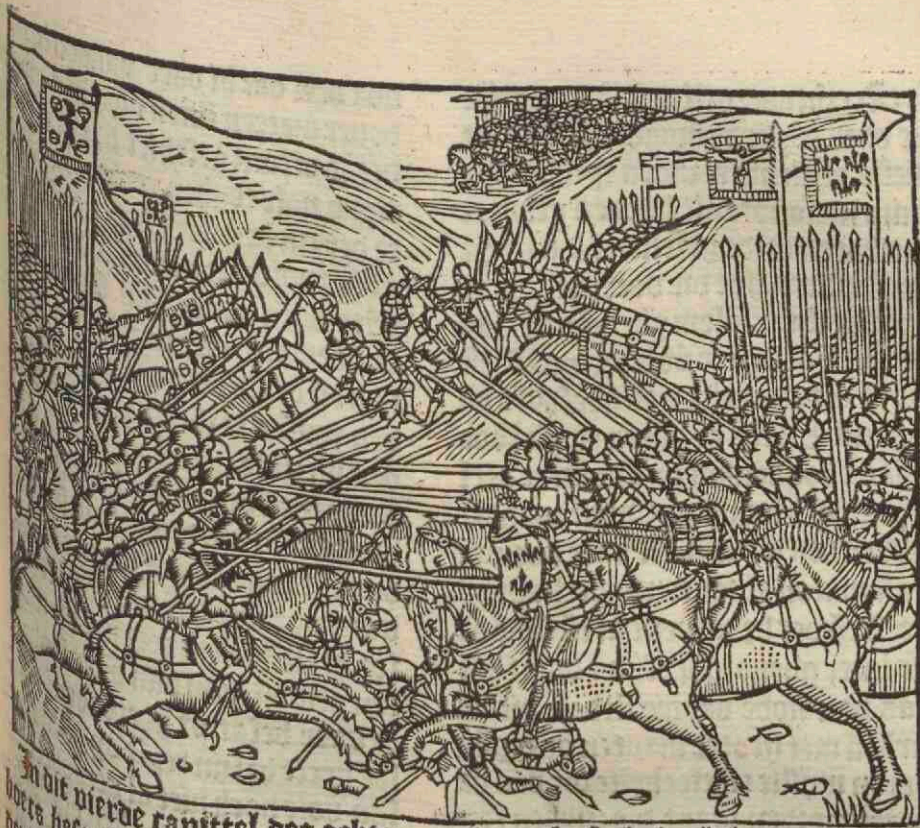
heit. se hebbe veel tijts daer in onse
gebrocht en heb die stercke riddē vā
tgeheel lant van orientē om ontal-
lic loen ghehuert en hebte tot desen
stryt ghebrocht. end nu ten laetsten
heb ic haer en dat loen vloren **M**er
grotē waren toonen en alderhan-
reit om houten toonen in dien omgāc
de engienē te maken in dien omgāc
van ihr km om haer te belegghen en
si sijn verde mi te gemoet gherome
wat eer sal ic voert aen daer van bu-
lant nu mi dat volc dat daer van bu-
ten coemt en hier vrecmt is soe seer
ontteert **M**achumet machumet
heeft opt met meerre eer gedient ge-
weest dan ghi. in tēpelen in gout sit-
uer in costelike raffe in vuerde beel-
den die vā v ghefiguert en ghebeel-
waren. in costelike vlichtinghe ende
vierlicheden na die maniere van al-
len heplighen **M**er dit is dat ons die
kersten pleghen te veruitten dat die
macht des gheruysten is veel meer-
re dan dijn macht wāt hi machu-
is inden hemel. mer dat schijnt in hē die
want die daer betrouwen in hē die
vwinne. en si worden vwonē die v-
eren **M**er dat en vdiert niet ons on-
achsamheit. want vgrāft is mer v-
tiert met gout paerlen en ander col-
telike gesteente dan hoer god is **D**ie
stat die daer met uwen lichaem ver-
tiert wort en was noyt beroeft van
haerre eren. mer met alre eerwaer-
dicheit heeft se alrejt ghegropt. en he-
uet gheblinct met alre dienstachtich-
heit des eren **M**er die stat daer dē ge-
cruysten in begrāue is die en heeft

noyt voert aen eer ghehadt. mer dit
 wil heefte gedestruert omgekeert
 en te niet ghemaect gheweest. hier o
 voer miens misdaet worden wi dus
 onderd daer wi v alle eer bewise en
 wi laet ons alle stande geschien. **D**
 iet in onielde stat verleyfster en ou
 spelster. och oft noch geschie moch
 te dat ghi wed quaet in onsen handen
 in soude v ter aerden toe sterck make
 en dat graft des gheens die de kerck
 en slaeken soude ic toten gront toe
 voerden. **A**s die admirald o turke
 oke woerd en deser gelike met een
 slaghelike stime wt ghelproke had
 de. soe hebbē die kercken niet ongher
 dachtich wesende hoer gewoenlike
 trakten met enē sterckē oploop ghe
 valle voer die poerte des stats in die
 en hebben si buten o poerte gelaten
 in was doot of seer gequets. **A**d
 gods den steyt gewōnen. en den ker
 ken groot ghemaect en oheuen doer
 die victorie. **W**ie soudet te vollen mo
 ghen stellen hoe veel datter doot ge
 ganc vāder poorten des stats. **D**oen
 beuet die admirald o turke vā rechts
 weggen wel moghen screyen als hij
 voer hē heeft gekē die dode lichame
 vā sine volke. **S**ōmighe in haer vter
 ke legghende en haer lippen voeren
 de finale diden den admirald diele o
 mirald doe soe dul in hē seluē was dz
 bi die kercken al hulende omale dide
 en daer waren screyen an die stat to

men wt veel conincen daer ontrec
 geleghē wesende die daer doer tge
 bodt des admirals ghebrocht had
 den alle die engienē diemen behoe
 uen soude om die stat iherusalem me
 de te belegghe. welke scrijpers doe
 si saghē dat haer heer en sijn volt so
 scandelic bespot werden. doer gro
 ten anrte toggen si hoer seplen indē
 top en stuerdē haer screyen int diep
 ste vāder zee. **E**n die kercken met op
 gherechten handē inden hemel danc
 ten en loofden god metter herten.
 en doe keerden si wed om en toggen
 in die tenten der turcken. en hebben
 daer gheuonden gout siluer en coste
 like gulden stucken. en grote ouer
 tallicheit van vitaelgie en meniger
 hande gheslachten vā dieren. en oer
 alrehande instrumenten van wape
 nen. **S**i vonden daer paerden ossen
 mulē ezels en een dromedaris. **W**at
 sal ic legghē vāden scapen weren en
 alrehande beesten die daer warē son
 der ghetal. men heeft daer gheuon
 den spys al bereyt om te eten. coste
 like beddē en grote cofteren en kistē
 vol gouts en siluers. ende voert al
 le costelike iuwelen. **S**i sijn daer alle
 gader seer rijt gheworden metten al
 der costelicken roef die opt man m
 ogghen bestonde. die kercken die daer
 hadden die tenten des admiralds di
 e daer waren vol coninclicher rijdō
 men die sijn begaet gheweest met o
 sprekelike goede. **D**aer was een sta
 daert die int hoerhste vanden silue
 ren speer enē o gulde appel hadde. de
 len standaert als ic ohoerde off erde

die graef van normādien den hepli
ghē graue ons herē . hi hadde getoft
twinlich merck . mer dat zwaert he
uet een and getoft voer tsellich bitā
rien **E**n als die kersten dus blidelic
vander victozien weder om keerden
soe hebben si gheuonden scaren van
rustieren groue ghebuere die daer
brochten grote wijn vaten . en meen
den dat hoer capiteyn die admiral
behoeft soude hebben int beleg . wel
ke rustieren als beesten die verbaelt
sijn bleuen staen en met geboghē ner
ken so swachten si die zwaerden der
kerstenen . en veel wenteldē hem sel
uen int bloet vandē doden en recht
al hadden si doot geweest so scruplde
si onder den doden **D**it geschiet we
sende so sijn si voert gherepēt en sijn
getomen bi die riuier daer si den pa
triarck ghelatē hadden . en daer heb
bente hoer moede ledē gerust en heb
ben daer dien nacht gebleuē **E**n des
anderen daghes vroe in die daghe
raet sijn si op gheslaen en hebben dē
werch volbracht dat si begōnen had
dē **E**n als si op twee milē na die stat
begōnen te genaken soe hebbē si als
swinres gheluyt gellaghen met trō
petten en claroenē en alrehadē pipē
en scalmeyen alsoe dat die berghen
van armenien wed antwoerdē met
soeten ghelude . en scenē met hē den
heer solyt en soeticheit te makē **D**oe
wert volcomelic veruolt het welke
gheestelic ghesit wort doer den pro
pheet playas vand kerckē v getrou
wer kersten segghēde . die berghē en
houelen sellen singhen in v teghen .

woerdicheit lof **D**at soete gheluyt
was seer outfanelic en bequaē doen
die holen der berghen en die dalen v
valsepen weder sloeghen dat gheluyt
in die stemmen der tropetten en cla
roenen **E**n als si voer die poerte des
stats iherusalem quamen soe werde
si vriendelic ontfanghen vandē ghe
nen die daer in die stat ghebleuē wa
ren . en no so werden den heer die lo
uen gesonghen niet vandē aertstē
berghen mer vanden hemelstē **E**n
men was sculdich god hier of te lo
uen en te dancken . want no soe wo
den die pelgherims . sijn doren ghe
pent weseude . met louen ontfanghē
die hier voermaels met groter lieden .
ghicheit en verdriet moesten lieden .
hoe wel dat si nochtans grote ghifre
gauē **D**ā desen pelgherims en poer
ten soe heeft die heer doer sijn poer
phetē hier voermaels gesprokē doe
hi seide **D**ijn poerten iherusalem sel
len altyt desen opghedaen worden
en nacht noch dach en sellen si geslo
ten werden **D**ese propheticen werde
no in onsen tyden veruolt . want no
die poerten van iherusalē open wer
den ghedaen den kinderen v pelghe
rims . die hem hier voermaels des
nachs en des daechs werdeu gheslo
ten **M**er desen stryt is geschiet te lo
nen en glorien ons heren ihesu cristi
opten tiensten dach van Augusto

In dit vierde capittel des achten boecs beschryft men hoe die princen der kercken die sonninghe na dat si die stat iherlm gewonnen hadden ende haer devocie en inicheit daer gheprecht hadde sijn wed tot hare lade wijen daer in behoert waren en toghen klemen te iherlm waert en hoe die coninc van iherlm gouaert van holoen stuwich wert en sijn broeder houde- wijen coninc geboren wert

Dat dese dinghe geschiet waren daer wi voer of geleit hebben soe heuet som- nighe vanden princen belieuet we- der te keren tot haren lande En soe was als si in die iordaen gewassche waren en die tacken vanden palmē als ghewoenlic is bi iherico in abra-

hams hof ghehaelt hadden. so hebbe die graef Robbert van normadien en die graef van vlaenderen te lamen gereyft tot constantinobel te sceep Ende van daen doer vranryc in hare landen Mer die graef Raymōt van sint gielis is op die tyt oec wt iherusalē gereyft tot die stat laodicie en heeft daer sijn vrou ghelate en hi is voert ghetoghen te constantinobel om met den keiser daer te spreken Mer die coninc bleef te iherusalem en regierde die stat bi hem houdende danckert met meer and edelinghen. wels rijc als voer gheseyt is dese edel man gouaert van holoen hadde ontfanghe om te behouden bi consent van allen den princen en der ghemeen kercken Hier om doen boemont die daer regierde dat rijc van antiochien wyl-

lis en rechtvaerdelic. en. **B**oudewijn die daer regierde moghelic die stat adelle. ghelegghen inden eynden des lants mesopotanie hadden gehoert van haren mede gesellen die daer gecome waren. hoe die voernoemde heerlike stat iherusalem ghewonen was soe sijn si al te seer oblyt geweest en hebbē oetmoedelic god ghelooft en gedant. **E**n ten es gheen twifel hoe mōt en boudewyn en sijn mede deel achtich des loons gheweest. want si hebben den ghenen die daer voer gerepft waren al tot een onderstant geweest en oer behulpelic al ist sake dz. sike later ghevolghet sijn. want het was van node dat die steden die de turken met groter moeyten ontoghē waren wyllit en cloekelic souden bewaert worden. want die turken souden hi aenturen weder in ghenomen hebben. hadden si ghehoert dz die landen niet bewaert geweest en hadden. waer vā die kerke die daer doer en weder doer repden alte grote schade gelede souden hebbē. **M**er wāt die landen en steden binne deser tijt dus cloekelic bewaert sijn geweest soe hebben alle die kerken daer al te veel voerdeels hi gehad. **D**ie godlike voersichticheit heeft ter aenturen dit dus vertoghen. oerdellende dat si meer profijts souden doen in dinghen die geschien souden dan die daer gheschiet waren. **O**ch hoe die wil heeft. **B**ouwen binnen deser tijt van mesopotania bi efraten teghē den turken sijn en oerloech gehad. **T**en waer niet moghelic te utellen

hoe veel dat hi daer vanden turken heuet metten sinen vlegghen. want het is die wil geschiet dat hi met een cleyn volc teghen een grote menich te der turken sijn hadde. en doer die e biskandicheit gods swonne heuet. **M**er doen boudewyn sijn en heuet de hoemont met veel boden souden en begheerde dat si sijn souden wech te iherusalem waert om belooft en begonnen hadden. en als boudewyn sijn dinghen becheit hadde ende bestelt. ende woude alsoe soe hoemont trecken den eodē turken soe heeft hi verhoert dat die turken een groten horn van sinen lande dat hi daer besat of ghetoghen hadden soe heeft hi sijn repse opghet. end sijn volc noch niet al vergadert wende is hi op die turken ghetoghen ende heeft met luttel volcs veel duldenden veruolcht. **D**ie turken wende dat boudewyn na die stat iherusalem gherepft was. ende merendē vri sonder anxt of soeghe in dē tenten te rusten. soe saghen si dē witten stander die hi draghede was soe hieuen si hem op ter front. ende vloen alsoe drae als si mochten. **E**n als boudewyn met twalef ridders die vloen een meynich ghegghet hadde. soe is hi weder om ghekeert om sijn opset te veruolghen ende te volbrengghen dat hi begonnen hadde. ende als hi sijn volc vergadert had daer hi meende hem seluen mede te bewaren so is hi opten wech gheslagghen in die maent noue

member. en hi liet die stat antiochia
 en die rechter hant legghen. en reys
 de totter stat laddicie. en als hi daer
 quam soe heeft hi vtaelge en al dat
 bi opten wech behoene soude getofe
 en als hi sijn volt al bgadert hadde
 wat met hem reysen soude so is hi op
 die wech gheslegghen en reysde voer
 en daer na voer hi valeniu
 en daer heeft hi gevonden hoemont
 wachte in sijn tenten die hem daer
 waachten en met hoemont was een
 bisscop van pisanē. die te scerp
 veromen was met samighe tuscanē
 en praliaenschen om te iherusalem
 te reysen in die hauen van laddicie
 en daer was oock mede een bisscop
 van napels. En met bouwen qua di
 werde bisscop. En vriendelic aldus
 bgadert wesen soe smoedemen dz
 ter haere mochte wesen vijf en twi
 tich dulent so onder māuen te paer
 te en te voete. en doer de selue wech
 daer die eerste scaren doer ghereyst
 waren soe reysden si mede doer. En
 doen si quamē aende binensten epn
 den des lants d' zarafinē. en si vāden
 herighen ingheseten dies lants niet
 en mochte righē broot noch vtael
 sie te gheef noch te roop en haer eer
 te vtaelge meest gegheten was so
 te gheuert datter veel ghebrer en
 groten hongher geleden hebben. En
 die paerden en ander beesten die si
 met hem hadden werden met twee
 wandige droefheit belast wāt si gaē
 wāden en niet eten of weynich. En
 wāden si warē daer inden atkerē
 tuyen oft riet gheweest hadde die

men heet canamellen vanden welke
 men maect den wilden honich. Dese
 riedē wāt si wat nadē honich smact
 ten so atense die commighe die daer
 soe groten hongher leden om die soe
 richeit wāttet naden honich smact
 te mer ten halp hem niet veel. En si
 hebben dit en deser ghelike als hon
 gher roude wint en reghen gheerne
 om die mine gods geleden. En want
 tet winter was soe leden si dit wil al
 te grote roude. en hadde oec al te ve
 le lidens vanden stofreghen. ende si
 hadden vijf daghe lant soe veel re
 ghens dat si binnen dien vijf daghē
 niet veel droegher rieder en hadden
 want die sonne niet en scheen. waer
 om si veel storuen die daer gheen tē
 ten en hadden onder te sculen ende
 moesten so nacht en dach inden gro
 ten reghen onder den blauwē hemel
 legghen. Het is oec gheschiet datter
 veel mānen vrouwen en beeste wer
 den belopen vanden rouwen stort. n
 den reghen waer of si seer trach ge
 worden sijn daer si quamen in enen
 nauwen wech om vtaelge en haren
 nooturkt te soekē. dat si daer in gro
 ten last waren vanden turken en vi
 anden diese daer verlaecht hadden.
 Inder waerheit wāt isser veel of te
 legghen si leden soe groten anxt en
 armoede en deden oec soe groten ar
 beit dat mens al niet wel vertellen
 en mach. Daer soudemen ghesien
 hebben hoe die edel riddersen ouer
 mits dat haer paerden storuen van
 groter armoeden. te voet moesten
 gaen. Men soudet oec ghesien hebbe

hoemen die parken den ghepten vā
den liue ghenomen heeft om te slich
ten. en men heeft die rāmen mede
gheladen. want haer beelken die sul
ke last behoren te draghen die wāre
gestoruen. Niet meer dan twee werk
en hebben wi broet gehad noch an
der vitaelgie indē weghe en dz moel
ten wi vanden zaraſinen en vanden
relarienten ten alder dierſten copen
En niemant en mocht daer crighen
voer sijn gheft dat hi behoefde dan
met groten arbeit. Een groot vdiert
was ons of genomen doen wi te ihe
rusalem quamen wāt als wi die plaet
se slicht hadden soe was onsen zwa
ren arbeit volbrocht. En doen wi d
in quamen en doerslaghen die steden
der heylighen die wi soe langhe be
gheert hadden om te besrouwen soe
sijn wi seer slijt gheweest en vult
met osprekelike vroerhde. **D**hoe dit
wyl waren wi ghedachtich die ppe
rie dauids daer hi spreect aldus. wi
sellen hem aenbedē in die stede daer
sijn voeten gheslaen hebbē. Het wel
ke doen die tyt vā ons vult was wi
ghesien hebben hoe wel dattet veel
ander menschen oec ghebuert. **D**aer
sijn wi op geslōmen die gheslachten
en gheslachten des heren om te bes
ten sinen name. En wi sijn geromen
binnen der stat van iherusalem indē
winter opten kortſten dach vanden
iaer. En doen wi dat heylighe graft
en den tempel ons heren en alle die
ander steden der heilighen verſochte
haddē. optē vierdē dach na dat mi h
nen iherusalem comen waren. soe reysde

wi te bethleem. op dz wi dies nachts
na den beloen vā den iaer viere son
den dien dach en hoechtigt des heren
gheboerts op die stede daer hi gebo
ren was vāder menscheit en die
nacht met ghebede innichede en wa
kinghe souden overhenghen. welc
ken nacht wi met seer betameliken
dienst al dat betāde overbrocht heb
ben die daer ghesonghen wert vā dē
bisschoppen en vanden clercken ende
des moorghens ontrent den vōen vōe
soe is die derde misse volbrocht ghe
weest end doen reysden wi weder te
iherusalem waert. **D**hoe groten stat
was daer noch bi die mure des stat
binnen en buten vanden doelen sijn
amen der zaraſinen en turken. daer
wasser veel die daer eerst begonnen
te verrotten die welke ons mede ge
sellen doot gheslegghen hadden. waer
si die stat met crāte wonnen. waer
wi ons noelen end monden stat sijn
moelken voer dien groten stat sijn
doen wi en ons paerde een wep
gherust en ghegrupt waren. daer
e rust die wi soe seer te doen hadden
en wi enē patriarch int clooster van
grafs ons heren ghecoren en geset
hadden. te weten die aertbisschop ge
weest hadde van pisanen ghesien vā
bertus. so hebben wi ons verſien vā
vitaelgie. en gauē den knecht haer
sout. en wi loeden die mulen samē
esels en buffels metten pachen end
lasten die wi behoefden. en reysden
weder om an dat lopende water. be
heten die iordāen. En doe wasser co
mighe vanden onsen die daer beſet

ten te iherusalem te bliuen. En som
 wige die wi daer vondē gheliefdēt
 met ons wed om te kerē. Mer die ro
 nne gouaert van holoen verbeter
 de altyt dat conirryt en dat regimēt
 ala hi gewoenlic was. En als wi in
 die tobaen ghewaltchen waren en
 opren saers dach die palmen bi ihe
 ro in abrahams hof ghelmedē had
 den des anderen daghes soe sloeghe
 wi opē wēch omi weder om te kerē
 doen heuet onsen princen belteuet
 te replen doer die stat iherias gele
 ghe bider zee vā galileen. welke zee
 is voertich dulent voetschappen lant
 en voft dulent voetschappen breet. En
 van daen sijn wi gereist doer die stat
 gebetē telarea philipi dat is pau
 as. Waer aenden voet vā den berghe
 libani sprint een fonteyn gheheten
 e. welke fonteyn strect hoer in di
 e zee vā galileen. en daer comt noch
 een ander fonteyn gheheten for vā
 dien andere eynde en loopt in die
 selue zee. welke twee fonteynen hē
 vāmaels slamen voeghen en maken
 die tobaen. en si vlopen in die gron
 de diepte daer die hōse steden so
 vana en gomorra in sloncken sijn. En
 welke ghener gront en heeft. En
 vā daen sijn wi gheromē inē casteel
 vā daen sijn hier balbat. en is soe ghele
 ghen datmens niet wel beuechtē en
 marly. ende daer sijn ons te gemoet
 gheromen wel drie hondert turtliche
 vāmers van damasse. en want si wel
 wisten en ghehoert hadden dat wi v
 gheromē waren en seer vermoyt
 wer die lāghe reple. so namēse voer
 w i

hē dat si ons lichtelic mochten swi
 nen. En dus ter auenturen en hadde
 houdewijn van rotaen dz niet sjoet
 met een wepntich gewapents volcs
 ten hadde gheen wond geweest si en
 souden daer veel vanden onsen doot
 ghellaghen hebben. want si en warē
 niet bewaert van harnis en haer bo
 ghen waren slap gheworden vāden
 reghen. ald en hadden si niet waer
 mede si hem souden bestermen. Hoe
 mont beschicte daer scaren voer end
 bewaerdele. en dus hiid hulpe gods
 soe sijn wi ongheltraet van daen ghe
 romen. Als dit ghelejet was soe heb
 ben wi ons tēten voer dat casteel de
 slaghen en daer bleuen wi dien dach
 lant. en des anderen daghes replede
 wi voert ende toghen naerre ter zee
 waert an. en aldus replede sijn wi
 gheromē voer die stat torturosen en
 toghen voert tot laodicie toe. in wel
 ke stat wi ghevonden hebben graef
 Kapmōt vā sint gielis. en daer was
 soe veel volcs sgradert dat wi gheen
 vitalgie v ghelt crighē en mochten
 waer omi wi daer niet lāghe getoekt
 en hebben mer ter stont wi niet ghe
 gherust en hebben wi en quamen te
 rothasien. En hoemont is ghetoghe
 tot antiochiē daer hi seer blidelic en
 vriendelic ontfanghen wert. en he
 uet daer na les maent sijn ryck bese
 ten. Mer doen hi in die maent iulio
 replen soude met een wepntich volcs
 tot die stat meletinie. die welke hem
 een ouerste van die stat gheheten ga
 briel en een ouste van armenien be
 louet hadde te leuerē doer veel bodē

die si deen totten anderē gesent had-
den en sonderlinghe vriestap die si
malcanderen beloofte hadde. so is hē
in sijn ghemoeft ghetomen een capi-
teyn met een grote menichte d' tur-
ken en leyden saghen om hoemont
die soe onwyllic reisde te ondercrep-
pen. En als hoemont met sijn volke
niet verre noch vāder stat opten
weghe reysende was. soe hebben hē
die turkē opēbaert. en ter stont val-
lende indē kercken hebbense ouer al
omringhelt. Die francken en die ker-
ten van napels dit siende dat si van
den turken aldus belopen waren.
en want haerre soe weynich was so
en dorsten si hoer niet ter weer stelle
mer een yghelic sacht om hem seluen
te berghen en om werch te comē. mer
die turken hebbense daer een deel si
slaghen. en haer gheft d' si in groter
menichte bi hem hadden namen si hē
al te samen. en hoemont die een capi-
teyn was hebben si gheuangen en
voerdenen met hem in haren sloten
daer si meenden hē te bewaren. Mer
als dit onghewal vandē ghenen die
daer leuende ontgaen waren verhu-
dighet worde den anderē kercken
ouer al soe sijn si alte mistroetich ge-
worden. Dochmans bondewijn die d'
was een hertoech vā edellen heuet
vergadert alle die franctoyen die hi
ronde crighen. en is met desen en sō-
mighen anderen vā edelle ghetoghē
om die viandē te loeken die hi meen-
de dat hoemont gheuangen hadde.
Mer die admirald der turken Dani-
san ōhorende hoe die kercken ōgaert

ware om hem te sloeken. mel kennē
de die vromicheit vā hertoghe bou-
dewijn en die moedicheit der ker-
kē. en heeft niet saghet doren bli-
uē. voer die stat melodie die welcke hi
hadde begōnen te beleggen. mer en
weynich voer ons began hi te vlin-
en soe tot sijnen lande waert te he-
waer van wi ons alte seer bedroef.
Wāt wi hebbense ōnolghet die dach
uāerde hōuen die stat. en wi souen
daer gheerne teghen gestreden be-
ben hadden si ons willen ōshinen
en hem teghen ons willen sette. En
als wi wed quame an die stat melo-
dinen vand' welker wi die vianden
bedreue hadden so wert hertoech bou-
dewijn die stat gheleuet. en gabriel
die daer een patroen en ouerle van
die stat was is vriedelike bondewijn
leentman ghewordē. En bondewijn
is wed te edelle waert gheert daer
hi binne die saer veel srien teghen
den turken gheant heeft den wel-
ken hi bider gracie gods heerlic we-
wonnē heeft. en veel vanden edelle
geuaghē heeft en die bondewijn al-
gheslaghen. Mer als bondewijn al-
in alle maniere van voerspoet voert
gaende was soe is hem geboortē
hoe sijn broeder te iherlm gesornen
was. en dit was des ander saers na
dat si iherusalem gheuonnen hadde
den vijf en twintichste dach in iuni-
o. Als bondewijn die waerheit hiet
sekerlic of verstaen hadde. en hoe al
twolt hem te iherlm vermachte als
een toetromende conit des heylighen
lants en des stats vā iherusalem. wāt

gheschiet wesen soe sijn wi stoute
lic en onueruaert an ghetreden En
een van onsen scaren began te vech
ten teghen die eerste scare d turken.
en daer vloeghe si veel vanden tur
ken. mer vier vande kersten ridders
sijn daer doot gebleuen Als dit ghe
schiet was en si an beyden siden een
wepnich op gehouden hadden. so he
uet houdewijn gheboden datmen di
e tenten ontslaen soude daer si den
turken alder naest waren. op dat si
niet en souden schinē bloede te wer
den en als lude die vlien wildē Mer
een ander bewesen wi van buten en
een ander dochten wi vā binnē. wāt
wi smaten ons stont te wesen. en be
vresdē nochtans den doot Het was
seer swaer en pijnlic wed om te kerē
mer noch swaerre en lastigher voert
te repleu. vande viandē waren wi o
uer al belegghen. an die side vand zee
soe laghen si inden scapen. en an die
ander side laghen si sterc inden ber
ghen. aldus waren wi in groter vre
sen van allen siden Op dien dach en
hebben wi niet moghen rusten noch
den beesten noch ons seluē enich ge
rief moghen doen. en alle die nacht
laghē wi buten onsen tēten en waer
ten beuiesende dat wi op alle tiden
belopen souden werdē Des morgēs
vroe alst began te daghen soe hebbē
wi ons tenten op ghetoghen en sijn
weder om te rug ghekeert want wi
gheen weghe en laghen om voert te
romen ouermits die grote menichte
der turken. en ons beesten hebbē wi
gheladen met die betaelge en sijn d

mede voer gegaen. end die ridders
volghedē na om dat volc en goet vā
achter te beschermen voer die vian
den Als die turken vernamē dat wi
dus metter dageraet te rug ghekeert
waren soe daelden si neder vanden
berghen om ons te veruolghen van
allen siden Die sommighe volghen
metten scapen ter zee. die sommighe
te lande. die sommighe te paerde. en
die sommighe te voete en volghen
sterc ouer die berghen ende houlen
driuede ons voer hem door den nau
wen wech recht als men scapen dufft
ter ropen waert. op dat si ons lij
telic souden moghen onderscrepen.
en soe ter doot brenghen. mer soe en
danc moet god hebben die daer ver
troest alle die ghene die in hem hope
de sijn ten is alsoe niet gheuallen die
horē volen opfette Die mānen die
werck doer siende hebben enen caet
met walranderē ghesloten en se yde
It laet dat wi onse vianden die ons
veruolghen onderscrepen moghen
dese brede strate. teghen hider hulpen
om kerende. wi sellen hider hulpen
gods onsen wech weder in wintē
tot hoerre groter scade Die turken
die daer te scapen warē die spronghe
al te met opt lant die wile dat wi vā
den en hilden raet ende die ghern di
e daer van onsen volcke onbesoch
ghelic biden ouer vander zee want
derden die hebben die turken der tur
laghen Ende die ridders die sijn vā
ken die daer te paerde waren sijn vā
horen paerden ghetreden. en te voer
te teghen ons comēde hebben si laet

boghen ghespanen en scoten quaer-
 lic in onsen scaren en meenden ons
 alsoe te overuallen **H**i riepen ende
 hulpen teghen ons als honden en
 vermoede bestē bescrijpende en be-
 spottende dat kersten bloet **M**er wat
 sal ic segghen. wi en mochte in ghe-
 nen plerken ruste noch vrede hebbē
 noch nozghens den doot ontgaen.
Her die almachtich en goedertiere
 god aenkiende vāden hemel ons oet-
 moedicheit hanghicheit en perikel.
 int welc wi om sijnre liefden wil ge-
 walken waren. was soe heroert met
 sijnre hermherticheit. doer die welt
 hi den sine teghewoerdelic te hul-
 pen quam. en heeft den kerstē ridde-
 ren so groten vromicheit gegheuen
 dat si die turken met enen onuerstē
 kē oploop so te rugghe dreue doer
 men dreucudighē wech. datter nye
 man vā hem allen en was die eens
 sijnen naem hadde moghen ohalen o-
 hewer meer te stellē **D**ie ander dit
 ghende worpen hem seluen vandē ho-
 ghen steenroeten en brakē den hals
 en die sommighe sijn geulucht daer
 si meenden hoer lijf te berghen. end
 die ghene die daer int veruolch belo-
 pen waren werden metten zwaerde
 ghegghen **D**oen soude men hebbē mo-
 ghen sien die strepen haestelic om on-
 sen wille end van groter quaernisse
 en en zeplen doer die zee. en somi-
 ghe and siepē wech ouer tgeberth-
 te alsoe drae als si mochten **D**ie ker-
 sten printen seer sblōt wselende van
 sulcher victorien sijn met vrolicheit
 weder o comen tottē voertganghers
 m ij

die daer die beesten bewaerden en a-
 der goet dat si bi hem ghelaten had-
 den **A**s si dus met bliscapen verga-
 dert waren soe dancden en loofde si
 god die in soe groten noot sinen vol-
 ke openbaeric te hulpen comē was
Hoe groot een mirakel is dit ende
 waerdich datment bescriuen soude.
Hoe wōderlic sijn die werke gods
 wi waren verwonnen. en die ons o-
 wonnen hadden hebbē wi owonnen
Wi nochtans en hebbense niet ver-
 wonnen mer hi die daer almachtich
 is **I**c saec dat god voer ons verht.
 wie sal teghē ons moghē staen. voer
 waer is hi voer ons en met ons ghe-
 weest. veruollende in ons het wele-
 ke hi den kinderen van ysrahel doer
 sinen propheet belooft heeft segghē
 de aldus **I**c saeck dat ghi myn ghe-
 boden hout met desen gauen sal ick
 u verken. die vyf vanden uwen sel-
 len hondert vromder mannen ver-
 sellender tiendulent veruolghē **E**n
 want wi in desen dienst gods grote
 onprekeliken arbeit ghedaen had-
 den nacht en dach soe wast wel redē
 dat god die houerdicheit der onge-
 lonigher onder die voert treden sou-
 de. en want wi hem deuotelikē dien-
 den soe heeft hi ons oetmoedicheit
 aenghesien **D**oen werden die tentē
 en pauweliouenen doert ghebod des
 printen ontlegghen ende gestelt. en
 daer werden veel rijcker leuender
 turken die gheuanghen waren voer
 hartoeth houdewijn ghebrocht. end
 dat goet en wapnen der gheenre di

e daer ōllegghen waren. end paerden
metten salen en ōgulden sporen heb
benſe dier ghelike inden tēten ghe
brocht voer den hartoerch. **D**oe ghele
de was die nacht so sijn wi des mor
ghens vroe achterwaert gerepft al
loet ons voert beste gheraden was
tot een rasteel dat daer alheel gedel
trueert was. en daer hebben wi ghe
toeft tot dat die paerden en alle die
ander goeden die wi vanden turkē
ghehaelt hadden ghedeelt warē. en
op dien nacht hebben wi gheruſt on
der die oljft bomen inden houē. **M**er
des morgghens vroe inder dagheraet
deſe selue bondewijn annemēde sijn
ghewoenlike vromicheit. nam sō mi
ghe van sinen riddersen met hem en
is haestelic gereiſt tot den fellē doer
gane daer voer ghenoech of gheleit
is om te beſoeken of daer enich tur
ken waren. **E**n doen hi daer quā en
nyemant vāden turkē en vant wāt
van anrte en miſtroesticheit waren
ſi al gheuloen. doen loofden en dāc
ten hi god daer of en gheboet dat mē
een groot vier makē soude int hoech
ſte vāden berch tot enen tepken. op
dat ſi die daer inden tenten gebleuē
waren ter ſtont haestelic soudē vol
ghen den ghenen die daer voer ghe
repft waren als ſi den roec laghē op
gaen ouer den berch. **H**et welke alle
ghelichiet was soe sijn ſi den riddersē
na ghevolcht alsoe drae als ſi moch
ten louēde en dankende god. en ſi
hebben haren wech open gheuondē
En van die dach sijn ſi gheromen bi
die ſtat haruth en daer ontſloegghen

ſi haer tenten en hebben daer geruſt
Als die admirals en ouerste van de
ſer ſtat dit hoerde soe heeft hi harto
ghe bondewijn vitaelgie gheleit te
ſtepe voer enen dach. welke vitael
gie bondewijn met sinen volke niet
behoefde. en dit heeft die admirals
meer ghedaen wt vresen en van anr
te dan wt minen. **E**n dier gheleit an
dere ſteden als sydon. tyro. laguta
ſur. en achon. den welke wi voer bi
replende ſeynden ons broot en wijn
vepſende vrienſcap. nochtans on
ghenſe een quaet vals herte tot ons
waert. **M**er danckert die beſat no d
raſteel raphas het welke hi vā die
tare metten kerſtenen van iheruſale
trachtelic ghewōnen hadde. en wāt
danckaert en bondewijn op die tye
gheen vrienden en waren soe en ght
ghen wi daer niet an. **D**anckaert en
was op die tye d niet. mer sijn volck
vertoften ons buten broot en wijn
Mer replende voer bi celarien in pa
leſtijn. en voer bi aertuth twelcke ſi
mighe menen te welen aſot. en die
ſtat leyt tuſſchen aſrolane en ioppen
en alsoe sijn wi te ſactſen gheromen
te ioppen. daer ons die burgghers ōt
fanghen hebben. en. **H**oude wijn als
haren heer en ronic met groter big
ſcap. **E**n daer en hebben wi niet ſan
ghe ghetoeft. mer wi hebben ons ge
haelt te iheruſalem waert. **E**n doen
wi die ſtat ghenaeften soe sijn hem te
ghemoet gheromen alle die clercken
vander ſtat. die franſoſpen. grieken
en oer die van ſyrien. met cruten en
heplichdom. end met onſprekliche

verwaerdicheit louende en danken
 de god slamen met gheliken stemmen
 en welckē si als een gecorē ro. en re
 gierre des stats hebben ontfanghen
 en hebben hem gelept tot die kercke
 des heylighs grafts ons herē. En in
 dē seelken en inhalinghe des toe
 comde conincs en heeft die patriarc
 wabaert niet gheweest. want boude
 wijn en hadt n̄ lief en hi was voer
 boude wijn s̄maect ende besculdicht
 oer dat meeste deel vāden priesters
 en gemenen volc hateden. waer om
 hi van sijne waerdicheit en dienst
 beroeft was en woende inden berch
 syon en bleef daer tot boude wijn hē
 oegheue hadde die misdaet des quaet
 wilscheits. Mer doen wi ons les da
 oer te ihesu gerust hadde het welke
 ons wel vā node was. als conic bou
 de wijn veel vā tgheen datter te doē
 was vol h̄orche had. soe sijn wi doer
 sijn gheboort om alle dinghē voert te
 besichtken voert ghereist op anderē
 plaecten. want het is noot allen den
 gheneu die vāden hebben dat sile i
 allen manieren dicwil sloekē op dz
 mensse so met crachte s̄winnē mach
 of doert s̄riet des oerloechs treckē
 mach tot paps te maken. Hier om he
 wet conic boude wijn volc s̄gaert en
 alle mede gerept voer ascalone. En
 als hi bi die stat quam en hem selnē
 s̄ghaerde ontrent die murē so vant
 hi daer buten die burghers die hem
 warhteden. die welke hi cractelic
 med in dreef. En wāt daer nyemant
 en bleef daer hi teghēs vechtē moch
 te soe is hi wed ghekeert tot sinē ten

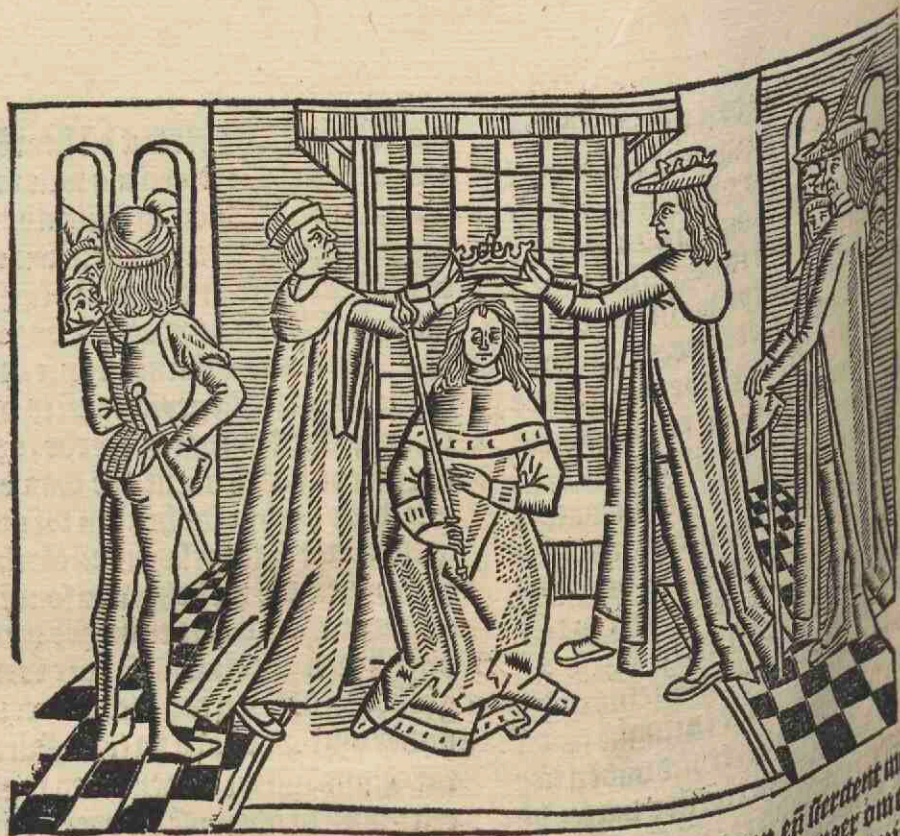
ten waert die binne dier tijt ontle
 ghen en ghestelt waren. Mer des an
 deren daghes sijn wi gherept verd
 in dat conicryc om te halen indē rij
 ken dorpen dat wi en onse beesten be
 hoeden souden. en oer om die landen
 onser vāden te s̄doerue. En dus rep
 sende hebben wi ghevonden dorpen
 daer die ackerluden hem seluen met
 haren beesten en goeden gheburghē
 haddē om onsen wille in diepe holē
 en gaten onder die aerde. en als wij
 niemant wt dien holen crighen en
 mochten. soe maecten wi vier binne
 inden mont vanden holen. ende
 ouermits dien roet en hette die si n̄
 langher verdragh en mochten so
 quamen si die een naden anderē wt.
 En s̄omighe vā dien waren sarasyn
 sche moerdenaers die gewoenlic wa
 ren den kerstenē te verlaghē tusschē
 ramula en iherusalem en soe te ver
 maerden. Het welke ons van som
 mighen kersten van surien te ken ē
 wert ghegheuen die met hem inden
 inden holen gheweest hadden. dat al
 vuldandighe mensche den kerste hin
 derlic waren en ter stont als si qua
 men vten holen soe hebben wise an
 ghetast. ende sonder yet langhe daer
 mede te toeuen hebben wise verlle
 ghen. Mer den kersten van syrien
 met haren wiuen ende kinderen heb
 ben wi ghelipaert en haer leuen latē
 behouden en vanden sarasinen wer
 ter bina hondert onthallt. Dit ghe
 schiet wesende soe gheboet coninck
 boude wijn datmē die kerste vā s̄irie
 bid stat ascolonen sendē soude op dz

ter nyemant ghellegghen, of gequet
en soude werde. En doen wijt al ver
teert hadden dat wi daer vonden ro
ren en and vitalgie. en wi niet meer
in dat lant en vonden dat ons helpē
mochte. wanttet een weynich tijts d
te voren al vernielt hadde gheweest
soe namē wi raet hoe wi voert comē
souden van somighen in gesetē dies
lants dat sarafinen gheweest hadde
en nu kercken gheworden waren die
dat bewoende en onbewoende lant
verde en na kendē. en wi reysden tsa
men met dien in arabien. En reysen
de ouer die gheberchte. quamen wi
hiden graue der patriarkē. abrahā
pfaat en iacobs. en sinen heplighen
soen ioseph. en der hepligher vrou
wen sara en rebecca. daer haer hepli
ghe lichamen begrauen sijn en dit is
ontrent vijftien milen van iherusa
lem. en wi sijn voert gheromē int dal
daer die vijf stedē sodoma en gomo
ra om die selike sonde in die gronde
lose diepte bloncken warē. daer nu
een zee is hi nae ses en twintich mi
len lant en is als ic omroede wel seue
milen breed. en dese zee is seer sout.
als ic fultherius van carnoten ned
climēde inden deuer van die zee ge
smaect en geproeft hebbe en is veel
bitterre dan roet soe datter nēmer
meer beeste of voghel wt drinkē en
mach. noch daer en is niet leuens in
van visschen waer van het wort ge
heten die dode zee o datte niet leuēs
voert en brenct. Si deser zee is enen
souten berch mer niet al sout. en is
seer vast en hardt als een sarck. ende

blint ghelijc een glas claer als een
crystal. En ic vermoede dat die zee o
tweer leyde sake wil sout is. Die een
is ouermits dat si die pekē die daer
vanden souten berch in loept alint
welcke pekē ghemaect wort vande
dicken stofreghe die daer daghelis
opten berch valt. Die ander sake is
dz die grote soute zee doer die aerde
ond in dese zee comt want si so diep
en grondeloes is. Mer als wi quame
bouen dese zee doen vonden wi daer
een dorp dz alte lusselr lach. en daer
vonden wi oueruloedicheit vanden
vruchte der palmē diemē hier datte
len die wi alte gaerne aten. mer vā
anderen dinghen en vonden wi niet
veel. want die van arabien hadden
die goeden daer wt gheulucht ende
alle die inwoenes van dien dorpe
waren oer gheuloen want si vā on
ser toecomst ghehoert hadden. mer
daer waren bleuen sommighe arme
menschen die swart waren als mozi
anen. die welcke wi met ten docht
men souden hebben mer ten docht
ons gheen profijt wesen aldus heb
ben wise daer laten bliuen. En wt
desen dorpe begonnen wi te gaen in
tgheberchte van arabien. en den eer
sten dach end nacht maecten wi ons
rusten inden hollen der berghen. En
des anderen daghes doen wi vonden
op tgheberchte quamen soe vonden
wi daer dorpen mer si waren vel en
ledich van allen goeden. wāt alle di
e ackerluden waren mer haren goe
den oer geulucht en hadden hem sel
uen gheburghen in die holē o berge

om wi ons op een toyt vā daen maet
 ten te romē en toghe met onsen leitf
 luden daer wi het ons gherief geuō
 den hebben **W**i toghen van daen in
 en valeie die vol is van allen vruch
 si. in welke valeie die heplige moy
 ses noech tweewerf doert ghebodt
 gods opten herden kepe met sijn roe
 de en daer spranck wt een vlopende
 fonteyn dattet volt en alle die beef
 ten daer wt ghelaect en ghewatert
 werden welke fonteyne nu niet min
 en vlopet dan si op die tijt dede **E**n
 lopet oec soe sterck datter een water
 molen wel hi malen mach **E**n ic ful
 rherius heb mijn paerde selue in die
 riuieren die daer wt springhe gewa
 tert **E**n bouē int hoechste vāden ber
 ghe vōdē wi een cloester datter ge
 timert was in die eer vā sinte aaron
 in welke plaets hi gewoonlic was
 metten heer te spreken. en oec moy
 ses vā maria aarons suster **A**ls
 hebben en maria aarons suster **A**ls
 wi dese heilige stede saghen so wer
 den wi alte seer sblijt ouermits dat
 wi aldusdanighe heplighe plaetsen
 saghen die ons onbekent warē **M**er
 onen en mochten wi niet verder rep
 len. want van daer voert tot babilo
 nen toe soe wast al een woest en on
 gheackert lant. mer dese valeie was
 oec vruchtbaer vā allen gorden. en
 want wi in die ander dorpen te vorē
 gheweest en ghetoeft hadden so wa
 ren die ackerludē vā dien lande met
 alle haren goeden en beesten vā daē
 gheweken boueu in dat gheberchte
 en hadden d' scueren en huyckens in

die steenroessen ghemact en hem sel
 uen daer in belloten. en als wise be
 gonnen te ghenaken so stelden hēns
 een yghelic ter weer om hem seluen
 te beschermen **M**er drie daghe laghe
 wi daer stille en vermaecten ons sel
 uen met eten en drinckē en onse beef
 ten hebben wi ghepepstert en te vre
 den ghemaect als dat behoerde. op
 ten vierden dach doent tijt was en
 ons beste dorchte. soe hebben wi ons
 beesten met spise geladen en alreghā
 de dinghen die wi behoouen soude.
 en ontrent der tweeder vre soe wert
 dien horen gheblasen en daer wert
 gheboden dat men den rechten wech
 weder om soude slaen na iherusalem
 toe **A**ldus sijn wi weder biden soutē
 wiel voer hi gherepft. en voer hi die
 grauen der heiligher prophetē daer
 wi voer of seiden. en van daen repf
 den wi doer bethleē voer hi dat graf
 van rachel iacobs wijf **E**n alsoe ten
 laetsten sijn wi ghesont gecomen te
 iherusalem opten dach inden somer
 als dath ende nacht euen lantk sijn

Hoe houdewijn gheroent worde
en ghelaluet conic van iherlm en vā
dāt heplich lant

Demē die ornamentē en
tostelike cledē bereypt had
die een conic allinē tronē
sal behoert te hebbē. en die patriarc
dabaert m3 conic houdewijn en som
mighē vāden tanonikē sloent was
mer alle en waren si m3 hē niet ghe
payst. soe sijn wi opten herdach te
samen ghereyft bi bethleem in onser
vrouwē kerke. en daer is houdewijn
vāden patriarch in enē conic ghelal
uet en gheroent in die teghenwoer
dicheit vanden bisscoppen en van al
le die ghemeente. twelcke si gouaert
sinen broed niet ghedaen en hadden
waer om het vāden somighē niet ge
prelen en was. **N**ochtans hebbē sijt

wyllic toe ghelaten en sterdent met
deleer reden segghende. waer om en
houdemen den conic in dese stat niet
tronen. wāt ons heer ihesus cristus
in die stat van iherusalem gheroent
is gherweest vāden ioden als en mit
dadich mē sehe. welke scande hi ghe
dertierlic met veel meer and bespoet
tinghe voer onser alder and bespoet
leden heeft. want die troen na hant
verstāt en was niet tot sijnre eren
mer tot sijnre scande ende hel portu
ghe. **E**nde alle die versmadnisse en
ne ende scaemse die de ioden onser
heer an daden sijn verkeerz in onser
eren salicheit orhaer icheit ende glo
riē. **D**er die conic en is niet verhe
uen teghen die ghehoden gods. wāt
hi is rechtelic met ghemenen volken
vade gheroren en gheordineert. en

met begherlike ghebenedynghe ghe
 vplighet enū ghesaluet En die dat
 recht ontfant. die ontfant oeck die
 re en guldē croen en die last des
 verhuerdicheits en waerdicheits
 welen welcken oec dan beuolen wort
 na god sochoudich te wesen o sijn
 walt met recht te regiere en te bewa
 ren sijn mach met recht wel segghe
 vanden conit het welke men vanden
 waltrop seit. dat hi een goet werck be
 gheert die daer een conitryt rech
 tlic begheert Mer doen conit bou
 wou dat conitryt van iherlm ontfā
 wen hadde. soe en waren daer noch
 niet veel steden en lāden die hem in
 onderdanicheit nan hem gegheuen
 waren. aldus is hi die winter lant
 ontfā gheueft om sijn ryc te be
 waren en te beschermen ouer al vā
 men vande het welke hi rōderlic
 na sijn omoghen heeft ghedaen En
 wat sine wāden diewil belocht had
 en dat hi een oplettich doerdriven
 man was soe en dorsten si hem nē
 wel volcs en hadde En had hi stere
 van volc gheweelt hi soude sijn
 vande die wil vromelic bespronghe
 wāden Den werch doert lant om te
 iherusalem te veylen was al den ker
 ven pelgherims vanden turken sbo
 en. mer ter zee quamē somtijts frā
 vanden ptaliānschen. en venesianē
 met vrie of vier scēpē in grote anxt
 toe lopen toe en des moelsten si zeile
 wāden die steden doer daer hoer vī
 wāden en die zeeouers in woenden
 en laghen En als wi dese scēpen vā

verde bouen uer rinnē saghen conit
 van onsen welle landen soe ghinghe
 wi hem luden te ghemoet met volc
 ker en begheerliker herte en obliuē
 ons met hem ludē recht of ons broe
 ders daer ghetomen hadde. en ontfā
 ghenle in groter vriesap en bliscap
 optē ouer vand zee En dan vnaech
 den wi hem naerstellē van onsen ou
 ders en maghen hoe si hem hadde en
 dat si daer dan vē wisten dat hebben
 si ons gheleit. en als wi hoerden vā
 voerspoet so obliuē wi ons. mer sei
 den si van onghenoethe en teghen
 spoet die hem luden ouer romē was
 so hedroefden wi ons Dese ghinghe
 dus met ons te iherusalem waert en
 daer slochten si die heylighe steden
 der heyligen. en aldus haer beuāert
 volbrocht hebbende soe bleue die sō
 mighe daer int heyllich lant en die sō
 mighe reisden weder tot haren lāde
 waert En daer veylder oec vele van
 den onsen met hem luden in hare lā
 den. die sommighe van ghebet ende
 behoeflicheit. sommighe om ander
 nootaken die hem daer toe porredē
 soe dattet heyllich lant bina leech en
 ydel bleef van keelstēnen soe datten
 nyemant en was die dat heyllich lant
 soude hebben moghen beschermen
 vanden turken. hadden si ons dorvē
 beuechten Mer waer om en dorsten
 si niet daer si soe veel volcs en conit
 riken hadde. waer om vreesde si ons
 rēyn volc te beuormen en te beuech
 ten. waer om en vergaerden si niet
 vanden landen van egyptē. van ara
 bie n en persen en melopotaniē hor

dert duzent verhtender mā so onder
man te paerde en te voete. dat si ons
die haer vianden waren en oec so ha
tich daer mede souden hebbe moghe
beuechten ghelyc si pleghen. si soude
ons allen wel vsllegghen en onielt heb
ben. so dat me nimmermeer vaden ker
sten in haren liden en soude hebben
weten te spreken. want wi en hadde
op die tyt bouen drie hondert mā te
paert niet en so veel vlna te voete di
e iherusalem. toppen ramule. en tral
teel raphas bewaerde. mer nauwe
lit en dorsten wi ons mānen van wa
pen vsgaderen als wi ons viandē die
daer ontrent ons woende bespringe
wouden. want wi sochde dat die vi
anden ons die steden of ghelophe sou
den hebben hadden wise onbewaert
achter ghesaten. **H**et is voerwaer al
len menschen openbaerlic dit te we
ten een groot mirakel dz wi so stout
waren onder soe veel duzent der du
senden. en die registerers van hem al
len stelden onder ons tribuyt. en die
ander hebben wi vsllegghen en vaden
horen beroeft. **M**er waer vā was de
se moghentheit en waer van was de
se vromicheit anders dan van dien die
v almachtyc is. **D**ie sijn volc dat v
stadelic om synre liefden wille arbei
de ende seer swetede niet en heeft
vgheten. en hi gaf hem luden die in
nietmāt anders en hoopten dan in hem
hulp en blystant. **A**ldus vblide hi sijn
volc ind aerden een weynich te vorē
met titelike voerspoet. het welke hi
belouede te vgauē namaels in dz toe
comende leuen metter ewigher glo

rien. **O**tiden die alder waer die hie
sijn en begheerlicke in gehoeyghen
nisse te houden. **D**ic wil soe bedroef
den wi ons dat ons vriendē vte wet
ten landen hem niet en haeste om hi
ons te comen. want wi beuechten dat
onse vianden als si vnamen waer on
se scare alder crantste sijn dat si ons
daer onuerkenlic bespringhen soude.
want wi en trighen vā niemāt ghe
nen hulp of blystant dan alleen van
god. **M**er wi en soude gheen anet of
armoede ghehadt hebben hadde wi
paerden en volcs ghenoec ghadt.
waer v mi niet seer moghe vorden
int gaen dan als wi reden te ghen af
colonen of teghen aeluth. **E**n die v
te sceep somtijts tot ons quamen die
en mochten gheen paerde voer hem
brenghen. **E**n ouer dat lant en heb
ben wi oec gheen hulp moghe vrigē
En die daer in antiochien waren en
morhte ons niet helpen noch wi oec
van node had gheueest en hadden
niet te baten moghen comē. **E**n als
wi dus in deser groter hanghicheit
waren. soe ist geboert dat dancbaert
in die maent vā maerte dat dancbaert
niet houdewijn sijn castel raphas
en reysde te lande met sine riddtray
en voet knechte tot antiochien. wāt
die burghers vā antiochien die daer
die stat bewaerden tot behoef vā ha
re heer boemont die daer noch vā ha
ben bodē gesent dat hi tot antiochi
en soude comen wāt si enen machti
ghen man behoefde die de stat en dz
volc mochte regieren en in rust en v

weden houden tot dat boemont vfe
 noch behoerde vter vāghenisse quae
 En danckaert was daer toe brozen
 wmits dz hi boemonts maech was
 die stat en tlant te regieren **Ald**
 hi verwaerts gerepft en heeft die
 en heer scappte als gheleit is van
 liden ontfanghen. met sulcker
 waerdē dat als boemōt vter vā
 gheleit quae dat hi hem dan wed
 vter gheleit soude dat gheē dz hi daer
 ontfanghē hadde. of een vāden broe
 boemonts waert laeck dattet
 vorderlic waer **In**
 die hauen van loadicie had alle die
 vter een grote vāgaderic gelegē vā
 loepen met kercken volc van ienuen
 en vralid. die welke doent den april
 vter te ghenaken en dat weder en
 die jee began te stillen alst van node
 was om te varen sijn voer die wine
 vter ghelept tot iopen toe **En** doen si i
 die hauen quamen soe sijn si vriende
 vter hi gheseyen was so en hebben se
 waer met laghe ghetoeft. mer haer
 loepen anden stegher ghemeert we
 vter. soe sijn die conic en die patro
 nen en alle dat ander volc tot iheru
 vter gheuoent dattet hemelsche vier
 alle iaer bi theplich graft ons herē
 vter qua doer die vghenhenisse gods
 vter ontgar ghewoenlic opten paelch
 vter in dat ald heplichste cloester wa
 vter dat si alle dien dach ontedich sijn
 vter bidden en vasten. en soe allegad
 vter vorderlic verwahten dat licht dat.
 n i

ter van god ghelept soude worden
En doen die alder heplichste kerck
 op dien dach seer vol was van allen
 dien volcke. soe werter ghesent van
 den patriarch totten canoniken. on
 trent ter derde vren dat si de dienst
 diemē behoerde op dien nacht te doe
 beghinnē souden **En** doen sijn daer
 die lessen bi boerten gelesen. eerst la
 sen die latynsche. en daer na die grie
 ken. end dat selue datmen in latyn
 eerst ghelesen hadde. dat latmen na
 weder in griets **Doen** si desen dienst
 dus volbrocht hadden ontrent der
 neghender vren. soe began een van
 den grieken te roepen met luder ste
 mē **Kyrieelson** an dat een eynde vā
 dat cloester nader ouder manier **En**
 alle die daer teghenwoerdich warē.
 die antwoerde oer **Kyrieelson** met
 gheliker manieren **Mer** ic sulcher
 die noyt aldusdanighē inighē dienst
 van sant gehoert en hadde. en veel
 der die noyt in sulcken dienst en had
 den gheweest. met op gellaghē oghē
 ten hemel waert. en van herten met
 innicheit beroert wesende. rezen wi
 op meynende dat daer enich vandē
 lampē ontfunct hadde geweest **Mer**
 als wijt ouer al wel besaghen soe en
 hebben wijs noch niet gevondē wā
 tet noch niet ghecomen en was **Mer**
 doen die griet die derde reple **Kyrie**
elson hadde begōnen. en alle die
 der dat selue hadden gheantwoerd
 soe sweghen si van dien al stille. end
 die ranoniken hebbē ter stont haren
 dienst die daer begonnen was ghe
 longhen **En** ter wilen datmen desen

dienst lanc soe hebben wi inrichtlic
dat heylighe vier verwacht het weese
ke ontrent der neghende vren gewoē
lic plach te comen. **E**n niet langhe d
na en walt dz **K**prieleyson en wert
ghesonghen gelikent eerst getonghē
was. en wi antwoerden allegad dē
ghenē diet beghinende was met lude
der stemen. **E**n doen hoepten der on
ser veel dattet vier het welke wi be
gheerden ghecomen hadde ge weest
dat nochtans niet ghecomē en was
ende dus bleuen wi stille staen indē
dienst. mer die clercken songhē haer
lessen voert en dat si behoerdē te sin
ghen dz hebbē si volbrocht. mer doē
die neghende vre gheleden was. soe
heeftmen **K**prieleyson die derde rey
se met lude stemen weder verhaelt
En doe nam onse patriarch die slo
telen en ontloet dat doerken vā dat
heilighe graft ons heren en doen hi
daer in quā en dat licht niet en vāt
het welke wi hoopten dat gecomē
hadde gheweest. soe viel hi oetmoē
delic neder voer dat heylighe graft
om te bidden en te screpen. beghere
de oetmoedelic doer die barmhertich
heit gods dat hi hem woude gewaar
dighen neder te leyndē dat vier als
hi gewoonlic plach te doen het welc
van sinen volc so leer begheert wert
En wi allegader ropende met lude
stemen **K**prieleyson. hadē wi den he
re verwachtende. als die patriarch
wt quame vanden heylighen graue
loude ons alle gader toenē dat licht
datter vā god os gesent waer als wi
hoopten. Mer als hi langhe daer sijn

gheheten al seveinde daer ghesfor
hadde en hi niet vregghen en hadde
so quam hi alte seer bedroeft vā dat
en bewees ons dat hijt vier niet ghe
vonden en hadde. en als wi dit alle
gader hoerden soe waren wi oech al
te seer bedroeft en vnaert. **T**e sulche
rius selue was op die tijt gesamen
met enen rapellaen vā den patriarch.
in die plaets die daer gheen vier geso
om te bekien of daer gheen vier geso
men en was alst wel ondwil plech
mer hier noch daer en walt noch n
ghecomen. Mer weder soe begōnen
wi lude dan wi ghedaen hadden al
te seer inrichtlic tot god te singhen.
Hoe groten gheroy was daer tot
den here. hoe groten luytinghe en
scereidinghe was daer onder den vol
ke. wi songhen allegader **K**prieley
son ende al singhende haden wi die
barmherticheit gods. mer dat gheen
dat wi biddende begherden dat en
mochten wi niet verwoeren. **H**et be
gan no den auende te genaken. doen
dach begonste ons te ontgaen. doen
vmoeden wi dattet om onser sonden
wil gheschiede dat ons dat vier niet
en quam. welke in voerledē sacre
noyt gheschiet en was ten hadde al
tijt ghecomē op dien seluen dach so
heeft een yghelic ghedocht in some
herten hem seluen te beteren van si
nen sonden. en hier om werden som
mige tweedrachtighe die daer int
cloester waren vereniche bi toedoen
ende verloeninge des patriarchs.
den heeren. want het was groot

doot dat die paps sond welken god
 niet en mach behaghen soude welen
 met ons op dat wi denicht wesende
 we veel te bet van hem ōhoert moch
 ten woerde. **E**n doe god na desen ons
 ghebeden noch niet en hadde ōhoert
 loe hebben wi ghedocht in ons seluē
 en veel wise geleerde mānen begon
 nen te segghen dat god ter auenturē
 hadde beschicket in synre voersich-
 ticheit nemmermeer vier te leyndē
 gelijt als hi gewoenlic plach te doe
 want in woerleden iaren wālt van
 nooe doen daer loe weynich griecte
 en latynse of fierse kersten binnē ihe
 rusalem woenachtich waren dattet
 vier alle iare ghelijc gewoelic was
 worden romē. want haddet een iare de
 hebben si souden allegader ōsllegghen
 dat plaghen te ontsloeken. en want
 wi wider ghenaden gods hier vri en
 sonder anct sijn al waert saer dattet
 vier niet en quaem wi en hebbe ghe
 wi mede dat vier souden ontfanghē
 als ons voersaten waer dat wijt seg
 ghen mochtē wi sijn hier die dese ker
 den die wi hier gheuondē hebben en
 ons seluen doer die hulpe gods van
 den hepenlichen volcke bescremen.
 ten waer saer dat god sienlic ons al
 dus stroeffede. wi en haddend niet
 en leuendich hier gheuonden. daer
 om wat noot dwid ons dattet vier
 comen sal. Dese woerden en deser ge
 liche leyden die wijste clerken den on
 gheleerden voer oghen. niet weten
 we nochtans wat god doende soude
 n ij

wesen. mer het was eenrehande ver
 troestinghe dat si den ghenen die loe
 leer bedroeft waren dus wat troeste
 den. **A**ls die nacht genaecte loe heeft
 men raet ghehoudē. en die patriarc
 ghehoofte al dat si vten clgester sou
 dē gaen tot haren huylen en herber
 ghe waert. op dat die heylighe stede
 pel soude bliuen alle dien nacht van
 hem allen. op datter niet onreyn ter
 auentuer van crutch man of wijf in
 gheschien en soude. het welke soude
 moghen misghaghen den wille gods
 ofte synre woeninghe. **A**ls dit geboe
 ghedaen was loe sijn si ter stont alle
 gader gherupmt. en die kerc is dien
 nacht leech ghebleuen. in die welke
 noch lampe noch keers ontfekē en
 was. **M**er des morgens doen dē heil
 lighen paes dach begonst te schijnē
 so sijn wi weder te samen totter ker
 ken des heylighs graets gheromen
 verwachtēde noch die vermbertich
 heit gods. **E**n als die patriarc in ge
 gaen was tot dz heylighe graft ons
 heren ōloekende of daer noch gheen
 vier ontfekē en was. en als hi daer
 niet en vant loe is hi wed wt ghero
 men en heeft hem alte seer bedroeft.
Mer hi wert berdoert met den ghenē
 die daer bi hem waren vander lerin
 ghe des heylighen euangelys. indē
 welchen die here allen menschen be
 uet gheseyt. **B**egheert ende ghi selt
 vercrighen. cloppet ende u sal op ge
 daen worden. in desen woerden be
 vrouwen hebbende. want dit gods
 woerden sijn die god toe seyt allen
 menschen. so en hebben si op die tijt

noch n3 op willē houdē. mer si wou-
den weder den heer die dit hem ludē
ingheuēde was in menigher manie-
ren ancloppen en bidden, op dat hi
ter aenturen als een die doer ghe-
stadicheit des roepens gewerket is
soude hughen die oren sijnre goeder-
tierenheits tot hē ludē. En die clere-
ken en dat meeste deel des volcs heb-
ben gedaen een scone professie. Die
tonit en die edel heren sijn met bloe-
ten voeten ghegaen tot den tempel
des herē op die stede daer god die he-
re conint salomon belouet heeft dat
god soude s horen. als salomon daer
den heer soude biddē. en waert laet
dattet volc berou hadde vā harē son-
den en badē innichlic den heer si sou-
den ūhoert werden. haer gebedē heb-
bense daer ghedaen tot den heer. op
dat hi die daer barmhertich was.
barmhertelic wilde ghewaerdighen-
te seyndē dat vier. waer voer die mē-
schen so seer bedruet waren met soe
groten rouwe en mitmoedicheits.
Mer doen ons volc also inden tēpel
ons heren was biddende. soe hebben
die grietse en kiertse kercken. die in-
cloester des heplighe graeks gheble-
uen waren dier ghelyc oec ghedaen
biddende en om gaende dat heilighe
gract met haerre professien. en doer
groten rouwe betrabden si haer wā-
ghen en toghent haer wt haren hoef-
den al huplende en scrypende. Mer
doen ons volc na dat si haer ghebet
volbrocht hadden weder om sijn ge-
comen in die kerck des alre heplich-
ste grafs. eer dat si in die doren qua-

men. soe is den patriarc geboetscap
pet en meer anderen dattet vier dat
si soe naerstelic en soe seer begheert
haddē in die een lampe voer dat heyl-
lich gract doer die gracie gods ont-
steken was. Het welke sommighe di-
e daer hi tgract stonden hadden sien
schinē doer sommighe vepnsterken.
Die patriarc dit hoernde heeft bli-
delic derwaert ghaest also doe als
hi mocht. en doe hi metē stote hem
die hi i sijn hant droech die doer des
heplighen grafs ontsloet soe sach hi
ter stont dat vier. het welke hi soe
seer begheert hadde te schinē. waer-
van hi alte seer verblift was. end hi
ghint eerst voert heplich gract god
louēde en dankende en sprac doe hē
seluen oetmoedelic in die aerde. Mer
daer na heeft hi een was kers daer
ontsteken en is daer mede buten ge-
comen en heeft allen menschen dat
godlike licht ghezoent. En al sij dit
licht saghen allegader die hier by
stonden. van groter bliscap scrypen
de riepē si Kyrieleyson. en hoc wi
te met groter vroechden. en hoc wi
te voren meer bedroeft gewest han-
den. soe veel te meer sijn wi van die
mirakel verblift gheweest. Mer al
die stat so heeft men ghenoechlic lot
en soeten sant daer van gehoert. Di-
e klokken luyden. dz volc stat sijn hē
den in die lucht. Die clereken waren
oec seer verblift en songhen te samen
die soete ludende sanghen luten ende
met ghesluyt van herpen luten wat-
skē haerse in sijn hant die daer toe

heeft was tot dien heiligen lichte
 te ontfangen. daer sathmen meer
 dan een vre lant veel dusent kaerse
 in die heylige kerke en worden ont-
 fund van dat heylige lichte het wel-
 ke die een den ander gheerne depl-
 se en woert reykede. **Siet** dit is den
 nach die de heer ghemaeft heeft laet
 ons burchden in dien daghe. **Ende**
 mer meer dan ic geleit hebbe so he-
 der die hoechtijt d' hoechtiden op die
 nach onder ons geschenen. wat doe
 die misse ons heren betaelic gewiert
 was en volbrucht. en coninc boude-
 boert die de misse van beghinsel ghe-
 reent hadde in salomons tempel ge-
 ende hi sijn maelijt heerlic en be-
 tamelic volbrucht hadde. soe is de ro-
 en die daer met hem waren dattet
 heylige vier met vier andere toetste
 in die twee lampen die daer hinghe
 in die kerke des heylige graefs god-
 like ontfeken en ontfunct was. **Als**
 wi dit allegader gheboert hadde die
 daer teghenwerdich waren so heb-
 ben wi den alinachtighe god geloofte
 en gredant. **En** den ghenē die dit be-
 kethe die sijn ter stont blioelic gelo-
 en om te siene dat nieuwe mirakel
 in die coninc met meer andere hebbe
 ghevolghet. en als wi achter in die
 kerke quamē soe hebbe wi ter stont
 vier gesien dat godlic licht i die
 lampen ontfekē was. en dz volc daer
 om staen met groten hopen hebben
 se was kersten in horen handen om
 ontfeken te worden. louende god in
 n 19

eenre stemmen des verblidinghe. **Doē**
 bewees die een den anderen dese di-
 ghen met vroliker herten segghēde
Siet nu beghit die lāpe ontfunct te
 worden. en die and' antwoerde. **Siet**
 ic sie een ander in die welke die vlam-
 me scijnt daer willic mijn was kaers
 ontfekē. **Die** ander seiden. **Laet** ons
 staen bi deser lantpē en laet ons een
 weynich oebiden dat vier sal in haer
 ontfunken. on siet ghi niet dat die
 ander lampen ontfunct sijn ende siet
 hoe die beghint te roeken en die vlam-
 me beghint nu op te gaen. **Alous** he-
 uet god sijn vole sbligt. welken dach
 doer dz grote mirakel sal bliuē vier
 sic en ghedachtich van gellachte tot
 gheslachten

In dit vyfte capittel des achten
 boets soe verlaertmen hoe coninc
 houdewijn van iherusalem tot ioppē
 reysde ende maecte daer een over-
 bracht metten ptaliaenschen en ia-
 nuesen metten welchen hi somanige
 beleggē d' steden maecte. en hoe daer
 doer een casteel hem willichlike op-
 gaf in sinen handen ende een ander
 stat crastelike verwan ende ghewel-
 dichde

As die boechtijt ende keelt
 vā paellchē volbrocht en
 gheuert was so is die co-
 nic weder ghereyft tot iopen. Ende
 daer heeft hi metten suerften vā di-
 e ūgaderinghe der strepen vā die pta-
 liaēschē en ianuelen een ouerdracht
 ghemaect. en waert dat si soe lāghe
 louden willen woenē ende tseuen
 om die mine gods in dat heilighe lāc
 dat si bider hulpen gods van die ste-
 den der heydenen met belegghen be-
 dwinghen en met den conic vcrakte
 mochten. soe louden die ianuelen en
 ptaliaēsche mānen dat derdendeel
 vāden roef hebbē. mer die conic sou-
 de die tweedeel behouden voer hem
 seluen. En voert aen louden die pta-
 liaēsche en die ianuelen hebbē een

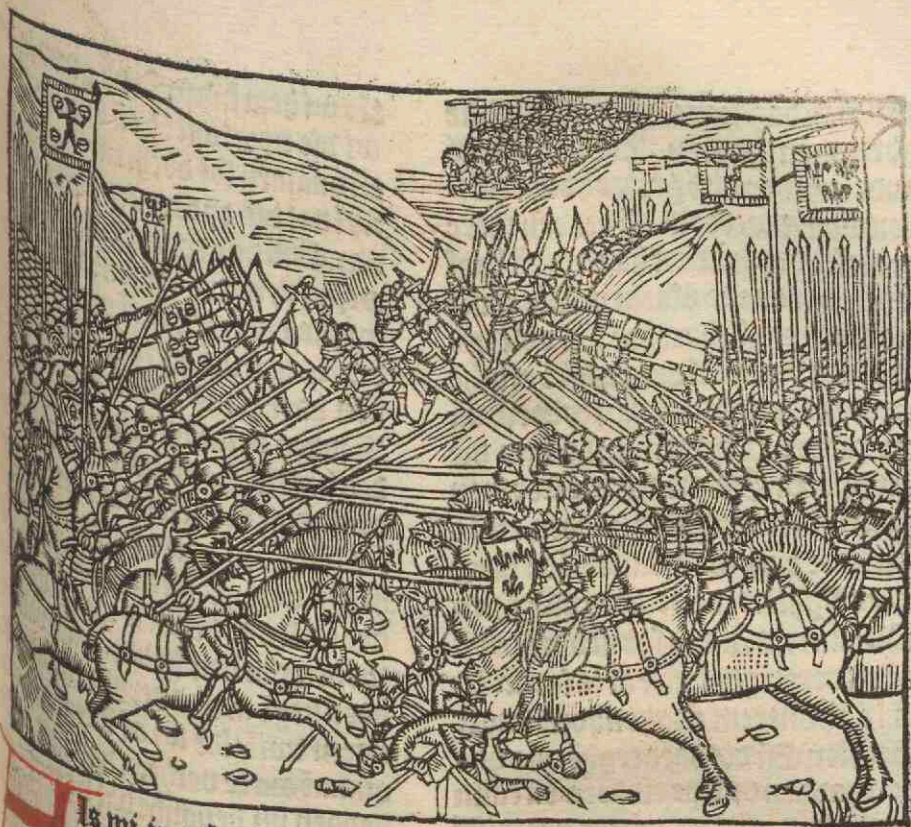
strate in die stat die si soe gheweldi-
 ghēt en vcrakt mochten hebben. en
 dat si die ten ewighen daghen soude
 houden en behte. En als dit an ver-
 den liden ond een peyn geueflicht
 en gheskercket was. so hebbē si soude
 stoene dat rasteel datter hiet arāch
 belegghen te water en te lande. Mer
 doen die sarafinen die daer in waer
 voelden dat si hem voert aen in ghe-
 re manieren beschermen en mochte
 soe hebbēse sprac metten conic be-
 gheert. en inden dorden dach soe heb-
 ben si dat rasteel den conic ouer ghe-
 gheuen. wāt si hadde anct hadt lāc
 gheweest dat die franlophen dat rāc
 teel met craft ghewōnen hadden. so
 si hem dan dat seluer ghedaen soude
 hebben het welke si den sarafine so

iherusalē ghedaen hadde. en dat nye
 mat haren handē ontgaen soude mo
 ghen hi en soude niet horen zwaerdē
 uerhouden worden. En want si dat
 rasteel behoudē lyf en goet ouer ghe
 gheuen hadde soe heefse die coninc la
 ten gaen onghelcaet en heefse doen
 ghelepen tot ascolone toe. En als wi
 mit rasteel aldus ocreghen hadden so
 sijn wi al te seer verblift geweest. en
 loofden en dancē god dat wi hi sijn
 te hulpen sonde. Naer of stoet sulc
 ken stercken rasteel ghecreghen had
 den dat ons alrjt soe seer teghen ge
 weest hadde. wiens inghesete ons so
 veel in bedroeft hadden. Welcke cal
 tel in voerledē tiden hartoghe go
 waert beleghe hadde met sinen volc.
 he. mer hi en conlket op die tyt niet o
 minne ouerwits sijn grote sterckheit
 ghebrans heeft hartoech gonaert
 merren sinen sulcke craft daer voer
 ghesaen. dat hi met ene houtē toorn
 die hi daer voer hadde ghebrocht al
 sijn mure en voerburghen in stukke
 ghesloren hadde. en ouerwits dat d
 soe veel herste in desen houten toorn
 gesloren waren soe is den toorn ge
 broken vande groten last des volcs
 en daer ilker bi nae hondert vanden
 heestē ter doot toe gequets geweest
 dat mēle niet genelen en conlke. Och
 daer behilden die sarafine sommige
 vande kercken. die welke si daer alte
 dat wij kercken die daer buten ware
 met oghen aenlaghen. die sommige
 voerscorense. en die somighe hebbē
 si leuende bihe ghehouden. Hier om

heeft ons god dese hofse mēschen ver
 houwen om te onuelen en te viagen
 en dese turken wt gaende en replew
 de op den wech tot ascolone waert.
 sijn ghelmoert en ghestict van grote
 dorst want si belast waren van veel
 te draghen. Mer doen wi dit werr d
 volbrocht hadden en die coninc dat
 rasteel arluth met sinen volc soet v
 node was belet hadde. soe replew w
 ter stont tot celarien in palestine en
 hebbē die stat al om belept. Mer w
 die stat van muren seer sterck was en
 die sarafinen die in die muren ware
 wel bewaert die stat niet op gheuen
 en wouden en ons volc en mochte tē
 eersten spront niet berakte. soe heefe
 die coninc gheboden datmen maken
 soude grote slingheren om steen me
 de in die stat te worpen. en oer enen
 houten toren van masten en vanden
 riemen vten strepen. want in alle d
 lant en waren sulcke langhe boemie
 niet te crighen. Desen houten toorn
 was seer wel en vast gemacht en was
 twintich cubit hogher dan die muer.
 En als desen toorn an die mure ghe
 brocht was soe clōmen ons ridders
 daer bouen in. en soe scoten si vā bo
 uē alte strengelic in die stat en wor
 pen met stenen. soe dat si met scietē
 en worpen die mure vande stat bloec
 maecten en claer. en vercreghen hē
 seluen enen vrien in ganc. Mer mee
 ten slingherē veriaerhdē si dat volc
 vanden poerten en voerbaelgien en
 bestormdense soe vzelelic ende kraf
 telic van allen siden ende met veel
 maniere vā instrumentē en angienē

dat wi hider hulpe gods die stat ms
craft wōnen Mer doen wise vijftien
daghen belegghen hadden en wi die
toornen die daer bouen opten mure
stonden een wepnich ghequets had
den en dien houten toorn daer voer
of gheset is noch niet volmaect en
was doer den welken si hoopten hi
der hulpen gods die stat te winnen
So heeft hem luden begōnen te si
drieten en die vromicheit der fran
sopfen en mochten niet langher liden
en si verwesten onderlinghe malcan
deren op enē vridach die stat sonder
dien houten toorn alleen met scilde
en speren en lancien te bestormē . ge
lijc si dedē met eenre wōderlike stou
ticheit Mer die sarrafine bescermde
hem seluē soe leer als si mochten en
weder stonden ons volc met scieten
en worpen met stenen En die fran
sopfen wiens heer dat god was rech
teden haestelic haer leren die si daer
toe bereypt hadde en clōmen te samē
opt hoerhste van die muren . ende
alle die wercluden die si daer vōnde
doeghen si haestelic doot met haren
zwaerden Hier om doen die sarrafine
saghen ons volc soe vroemlic in die
stat op hem luden in romē soe vloet
een yghelic daer hi lancste sijn leuen
meende te onthouden mer nooghē
en mochten si ontlopen si en moeste
den doot smaken die si wel verdient
hadden Vanden mānen hebben wij
daer een weinich leuende ghehoudē
mer veel vrouwē hebbē wi gespaert
daer wi ons dienst maerhdē of maer
ten om dat werck te doen soe laghe

als si leefden En sōmtighe vromen
brocten si deen den anderen Die ad
mirald en capiteyn vāder stat en di
e bisscop vanden sarrafine den mel
ken si heeten archadyn dese heeft di
e coninc leuendich gheuanghen op
dat hi daer of ontfanghen soude en
soen want hi vernā dat si rye ware
Hoe groot een ghele isser i die stat
gheuonden want veel die daer arm
gheweest hadden die sijn daer rye ge
worden Ic heb daer veel vōden sar
rafine ghelien die daer doot ghe
ware en die sōmighe verbernt van
welken stanc wi alte groot ghebre
hadden Mer dat deden die kersten o
die gouden penninghen wille die de
sarrafine gelwelcht hadden om dat
wi van horen gheloe niet en souden
hebben moghen vinden en dese pen
ninghen hadden si ghehemelt in ha
ren mont en als yemant van ons li
den enen sarrafin in sine hals sloech
te hans spronghen daer die bisantē
we En die vrouwen hadden die bis
tien ontfamelic in haren liue ghe
melt het welke scande is te vertelle
ende also te hemelen
In die sesste capit des achtē boecs
verlaertmen hoe coninc boudewyn
toech van die stat te sarra die hi met
craft ghewonnen hadde en quam te
ramula en hoe hi drie stride int velt
teghen die sarrafinen en tuelken ghe
hadt heeft . in welken eersten ende
laetste strye hi die ouer hant hilt en
in die middelste heeft hi een grote ne
der laghe ghehoat

Is wi in telarea van alle
 dinghen alsoet ons belieft
 de ghebaen hadden. en wi
 daer een aertsbisscop i gemaect had
 den. soe hebben wi daer sommighe
 vanden hersten in ghelaten om die
 stat te bewaren. en sijn allegad hael
 selit gherepelt tot die stat ramula en
 hebben daer vier en twintich daghe
 swaerter slijt van onsen vianden di
 e daer vergadert waren vter stat af
 colone. en oec wt babilouien die sla-
 men sijn gadert laghen bi ascolane. en
 bereyden hem daer om ons te beuery
 te. mer watter ons niet veel en was
 so wredten wi te gaen teghen die vi
 anden. want ter aventure wi soudē
 te beuochten hebben voer haer stat
 ascolone binnen haren daken en mu
 ren. en soe haddet gheureest geweest

si souden ons tot onser verderfnisse
 ondersepen hebben. maer om wi oet
 saghen hem ludē te bespringhen. en
 want si hoepte dat te geschien haer
 eloekicheit aldus ondeck en bekent
 welende so hebben wise so lanc voer
 ramula verwacht dat hem die moet
 began te ontsincken en sijn of stelde
 teghen ons te comen. en datter veel
 vanden haren om ghebrek van haer
 soudie wech liepē. **D**oen wi dit hoer
 den soe keerde wi weder om tot iop
 pen waert louende ende danckende
 god om dat wi dus vri gewordē wa
 ren van onsen vianden en haerre be
 lopinghe. **M**er als wi daer na altijt
 laghen op ons hoeden end ons oren
 stelden om te vernemen wat die vian
 den doen souden. soe is conic boude
 wijn geboort stapt. als wi ons ontrēt

veertich daghe wat gherult en stille
ghelegghen hadden . hoe dat sijn vi
anden weder met groter houerdic-
heit oüwet werden . en oec een meer
re menichte ugadert hadden en hael
teden om ons te vloeken Die conic
dit horende gheboet dat sijn volt ver
gaderen soude . al dat daer te crighē
was . vā iherusalem . van tyberie vā
det rasteel rapphas . ende van die
stat tesarea Ende want wi seer wey
nich en luttel ridders hadden . en os
den noot daer toe dwanck . soe maet
te een yghelic enen ridder van sinen
schild knecht Aldus soe hebbender o
ser ridders gheweest al te samē . cc.
en . lx . en ontrent neghenhondt voet
knechten En die daer teghē ons qua
men hadden dusent ridders . en twin
tich dusent voet ganghers dat wistē
wi voerwaer . mer want wi god met
ons hadden soe en vreesden wi niet
teghens hem ludē an te gaen **W**i en
betrouden oec niet in ons wapenen
noch in die menichte ons volcs . mer
wi hadden onsen hoep ghelet in god
den heer **H**et was een grote stoutich
heit . mer ten was niet alleē die stou
ticheit . mer het was die minne des
gheens die hem gewaerdighet heeft
voer ons te steruen . want om sinen
wille waren wi bereyt te steruē En
dus sijn wi te strye gereyft . die conic
dede dat hout des crups ons heren o
draghen . het welke ons heeft geghe
uen salighe oütroelkinge En wi sijn
des eens daghes van ioppen ghetog
ghen . en des anderen daghes hebbē
wi teghen hem luden gheuochte En

als wi hem luden so na quamen dat
wi die voerlopers en oüpiers saghē
en vnamen soe dochten en wisten wi
wel dat die ander niet verde en wa
ren **E**nd dus coninc houdewijn een
weynich voert reyfende met som
mighen vanden sinē naden oüpiers
der turken soe heeft hi van verde ge
sien haer tente ontflaghen wesen
en inden velde blinken En als die
der hepencher ridders en als die
coninc dit sach en vnam soe werp hi
ter stout sijn paet ome en reet daer
hi sijn volt ghelaten hadde en galt o
hem allen te kennen wat hi vanden
turken gheten hadde . waer van wi
doen begōnen te verbliden . want te
vozen twifelde wi of si teghens ons
quamē om te vechten dat si tot ons nē
hadden wi bevondē dat si tot ons nē
ghetomen en souden hebben wi sou
den sonder twifel tot hem loen ghe
gaen hebben . mer het was ons beter
in die pleyne velden teghen hem ghe
stien dan of wi teghen hem ghegā
hadden bi ascolone in haren tenten
want als si oüwōnen souden si so veel
der hulpen gods so hadden si so veel
te verder te vlien . ende datter oock
int vlien so veel te meer oüleghe sou
de werden eer si tot ascolone souden
comē En die conic gheboet dat hem
die ridders haestelic souden wapenē
en als dit gheschiet was . en wi ons
scaren caemlic gheordineert hadden
soe beualē wi ons inden handē gods
en reden teghen die turken an **E**n
eerwaerdich man een abt droech oec
uotelic in sinē hāden dat crups ons

heren En die coninc sprac minste tot
 den riddersen met desen woerden **D**
 riddersen xpi wert doch sterck en ghypt
 en moet en en wilt doch n3 vresen
 Wilt doch allegader vromelic vech
 ten teghen v vianden. om te verhef
 ten den naem cristi welken naem de
 te balkardē altyt teghen syn en ver
 wijt doen. niet ghelouende die ghe
 boorte en verrisenisse gods **En** oft
 laet waer dat ghi hier vleghe wort
 so selt ghi sekerlic salich wesen. en
 no is v die poort des hemels geopet
 welke maneer ghi in ghegaen sult
 wesen so selt ghi daer ewelic vblidē
 metten heylighē **En** ist saet dat ghi
 als verwinres leuendich bliuet soe
 selt ghi onder alle die kercken groot
 ver en prijs begaen. en oft saet waer
 dat ghi vlien wout wetet dat vran
 che alte seer verde van ons is **Dit** he
 wet die coninc tot sine riddersen gespro
 ken en si waren daer allegader in ge
 troest. en inwenlike gheskerct en ghe
 moet en seer haestelic bereidē si hem
 vin te vechten. en hē allen vdroet lā
 gher te bepdē een ygelic docht waer
 dat hi daen soude en wien hi ter aer
 den velden soude **En** fiet dat vrede
 volte ons teghen vromelic vromelic
 alte vrankelic bespronghen **En** ons
 volte al walt seer weynich vorheans
 waven si in ses scaren ghedeelt. en si
 velden hem seluen vromelic daer te
 ghens ropende o god helpt ons in
 die grote scaren der turkē gheliken
 die voeghelaers in die menichte der
 voeghelen welke menichte der tur
 ken ons toe soe seer verleyde hadde

dat wi soude die een de ander v
 lye en mochte sien **En** nu hadden se
 twe van onsen voersten scare. vore
 uen ende ter stont alst die coninc bou
 dewijn dit mercte soe liet hi syn ach
 terste scare en quam den voersten te
 batē. wāt daer na hadde hi gewache
 en daer ht voelde die craft der sterc
 ster vianden te wesen daer stelde hē
 hem manlic teghen met sinen scaren
En ind teghenwoerdicheit der prin
 cen admiralden en capitaynē d tur
 ken so scudde hi syn speer. andē wel
 ken hinck enen witten wimpel. endē
 doerstat daer mede enen turck van
 arabien en liet die wipel in dat liche
 aem steken. mer die lancie toech hi
 haestelik na hem om een ander daer
 mede te vellen **Die** kercke vāder een
 der sīde en die turken vander ander
 sīde vorhte enē roken stoot alte ster
 kelic. ghi saechter min dan in een v
 re alte veel van haren paerden in
 die aerde ghesloten wesen. en men
 sach daer die aerde al te seer bedect
 wesen mette scilden speren swaer
 den ende ghesluten der sarafine die
 daer doot ende gequets warē **Daer**
 was dat heylighe cruys ons heren
 ihesu cristi teghen den viāden waer
 teghen die houerdicheit der hepde
 nen niet en heeft moghen staen. mer
 doer die teghenwoerdicheit des he
 lighen cruys syn si gheworden als
 luden die besraemt waren. niet al
 leen en hebben si op ghehouden om
 ons niet meer te bespronghen ende
 te beuechten. mer oek vanden he
 mel syn si met anxt ende met vresen

ghellegghen gheweelt en sijn allegadi
haestelic te rugghe gewekē en werch
gheuloen. En want si lieuer hadden
te vlien dan haestelic te steruen. Soe
hebben si die daer een snel paert had
den int vlien den doot ontgaen. Die
bloede vliende turkē worpen so veel
stilden speren boghen gescutten lau
rien en zwaerden int velt om te lich
teliker werch te comen dat wise niet
al vgaerden en consten. Daer laghē
soe neel doden lichamen dattet niet
moghelic en hadde gheweelt te tellē.
Men seyt nochtās datter vijfduisent
soe onder ridders en voetknechten
vanden turken vlegghen waren. Die
admiral en prins der turken vā ba
bilonien diese daer te strepe ghelept
hadde. is daer oec metten anderen v
legghen. En vandē kersten hebbē wi
sachtich riddersen vlozen. mer meer
vāden voetganghers. Hoerwaer co
nint houdewijn heft hē alte vrom
lic ghehad op dien dach. hi was den
sinen alte troestelic. en stelde hem al
te vromelic teghē die vianden daere
te doen was. en sijn riddersen al wal
ser haerre weynich. si vochten alte
cloekelic en riddelic. Deseu scrift stōt
een rortē tyt. want die turken rup
den metter spoet dat velt en die ker
sten veriaerhdense seer haestelic. D
scrift ghi waert den onsculdighen al
te hatich en den ghenē die dit saghē
alte vrellic. ic lach den scrift ic vre
sede metter herten en ic ontsach die
slach. Si vielen in malcanderē si sloe
ghen en si staken allegader recht of
si niet en hadde moghen steruē. Het

is een wreede hanghicheit daer ghe
mine of otkermberticheit en is. daer
was soe groot een gheclant ind lach
ten vanden slaghen die si malcande
ren gauen dattet onseggelic is. Di
e een smect en stat die ander viel en
brac den hals. Die een en woude
ontfermē. en die ander en woude
niet begherē. Dat menshelike heet
mach wel vresen en beuen daermen
siet soe groot een ratiuicheit en we
driet. het is een wonder om segghen
wat daer gheschiede. Hoer soe
nen wi achter vlozen wi. Achter soe
vielen die kersten. Hoer veruonen
si die sacra sinnen. Die vorste iacobē
wi totter stat ascolone. die achteste
soe drae als si die kerste vlegghē had
den soe redē si te ioppen. Aldus noch
wi noch die turken en wisten vā die
daghe niet wie die ouer hant gehou
den hadde. Mer als die coninc met si
nen volcke die turkē derde genoech
ghedreuen hadde en si allegader v
velde waren soe gehoet hi een ygelt
kē dat si rusten souden daer ghela
die tenten die de turken daer ghela
ten hadden. en alsoe hōt ghehoet soe
hebben sōt ghedaen. Deseu scrift is
ghelchiet opten seunden dach van
september. int derde iacē na dat die
stat van iherusalem vanden kersten
gheweldicht was. Mer des anderen
daghes doe die coninc metten sijnē
se ghehoert hadde vander geboorte
der repure maghet marie in sijnē te
ten. so hebben si die beesten ghelachē
van dien goeden haerre viāden. als
van lakenen. vā rozen broot en mel

en van allen inwelen. die coninc ghe
 boet datmen die troepetten slaen lou
 de en keren weder te ioppen waert.
 En doen wi dus vri weder om kerē
 te waren. en nu sonder lozch vāden
 diende die wi int velt sllegghen had
 den noert reyden. so sijn ons te ghe
 moet gheromē vijfhondert ridders
 van arabien vande turken. die op die
 dach doe wi den sryt hadden ghere
 den warē dz wijs niet en wiste voer
 ioppen. en daer vonden si enen gro
 ten roef mer si dreuens een weynich
 wech. mer des anderen daghes des
 morghens vroe soe haddē si dier ghe
 lke ioppē een weynich an gestoten
 en als si daer mede niet en bedrenen
 soe sijn si gheroyt na ascolone toe.
 En dese als ic gheleit hebbe quamē
 ons te ghemoeft. die welke als si ons
 van verde saghen soe meenden si dat
 waren van haren volc en dat wi
 quamē tot ioppen waert om alle di
 e wercken te beuechten. wāt si en wif
 ten niet wi en haddē allegader in de
 sryt sllegghen gheweest. wi verwon
 den ons dat si ons so seer genaer
 ten ter tijt toe dat onse ridders hem
 liden bestonden te beuechten Daer
 sicut ghehien hebben hoe hem die
 turken slsheyden soe hier drie soe d
 selle ouer al als verstroyde mensche
 en die daer niet en hadde een cloek
 wacker paert die bleef daer ond den
 swaerde der fransoylen En doen wi
 onsen wech dus eerlic vanden turke
 gheslaert hadden soe sijn wi ten laet
 ten blidelic te ioppen gheromen **D**
 hoe grote bliscap en vroechde was
 a i

daer binnen ioppen als si ons hebbe
 sien weder om comen met op gerech
 ten wimpelen en bānieren **M**er eec
 wi daer quamen so waren daer sou
 mighe kersten die gelieten hem of si
 gheiaecht gheweest hadden vanden
 turken tot ioppen toe. en dese seiden
 dat coninc houdewijn indē sryt met
 sinen volcke allegader sllegghen wa
 ren. waer of dat wi binne ioppē seer
 mistroelich warē en bedroeft smoe
 bende dat dese eynghe waer wesen
 mochte **H**ier of hadden wi ghescre
 uen en ghesent boden en brieuē aen
 danckaert die daer regierde die stat
 antiochien. welchen bode haestelic
 te sepe ouer gheuaren is tot antio
 chien en heeft die bootscap daer ghe
 brocht segghende **D**eerwaerdighe
 en edel ridder danckaert ontfaent de
 sen brieuē den welchen v gesent wort
 vanden ghenen die in ioppen woenē
En om dat ghi bre sicut ghelouen de
 len gelegheldē brieuē dan mijn woer
 den soe wilten doch haestelic doerle
 len. want watharmen die coninc van
 iherusalē houdewijn die daer te scribe
 was gheroyt te ghen den turken vā
 babilonien en ascolone. is van haer
 re weder anuechtinghe verwonne
 en ter auenturen met allen den sine
 verlegghen. want die gheen die den
 slach des sryts ontgacn sijn vliende
 te ioppen hebben ons skundicht en
 te kennē gegheue. waer om ick hier
 tot v gesent bin om dat ghi haestelic
 v volc sgaderen soudet. en te hater
 romen dat volc gods datter seer be
 anxt en bedruet is. en ic heb oech na

minen omoghen hem biskant gedaē
die daer noch in palestine sijn in die
dat ic v den brief ghebrocht hebbe .
dese woerden heeft die bode gheseyt
en dat ander was wt den brief te s-
kaen Almen dese dinghen wel doer
sien hadde en men gheloeft datter
ouer ghescreuē was waer te wesen.
soe hebben si allegader seer beghin-
nen te strepen end groot misbaer te
drinē doer medeliden d' groter droef-
heit daer si besorchdē hoer medebro-
ders in te sine **D**anckaert merken
de dattet vā node was heeft beloof
hem luden te baten te romē **E**n als
hi hem al berept had om op dē wech
te llane. so is hem enen anderē brief
gheromen den eersten recht contra-
rie ludende. want doen die scrift ghe-
schiet was en die kersten tot ioppen
quamen . horende vand' bootschap di-
e dē bode tot antiochien so onwyllic
en onuersichtelic mede gegenē was
soe heeft die coninc alsoe drae als hi
mochte enen anderē brief na gesent
tot antiochien al besloten **E**n dus
doer den laetsten brief is verwādel
geweest in voerspoet ghelut en vro-
licheit het welke inden eersten ge-
screuen was tot vrdiet en droefheit
En hier om die doen vāder quader-
tynghe bedroeft gheweest haddē. di-
e werden vblit vanden goedē voert-
gant en gheualle . want niet in me-
nichte des volcs . mer in die cratte
des heren hebbē wi die turkē vwor-
nen . en want wi in god hoopten so
en heeft hi ons niet vmindert in on-
ser begheerte. mer hi heeft ons ghe-

salicht goedtietlic in sijne moght
heit **E**n ald' doer die goolike beem-
berticheit van onsen viandē verlost
wesende . soe is die coninc en wi te sa-
men te iherusalem ghereist louende
en danckende god van dier victorie
Daer na hebben wi met rissen con-
srien gheleuē acht maent lant tot
dat aen die somer quā **E**n daer vā
die mep maent soe sijn die turkē vā
babilonten weder hi astrolone ver-
dert die haer coninc daer ghesent ha-
de dat si ons kersten an verhten so-
den in allen maniere en vnielen . en
hoerre mochter te samē wesen vū
tich dulent ridders en vnielen
voetganghers. vanden sacrafinē end
moeren. behaluen die vrachten vā
die de gheladē camelen vū hāden haer
glauien om te vechten **D**ese hebben
op enen dach die stat ramula beset-
ten en anghewochten eer si haer ten-
ten ghestelt hadden. en hebben daer
alt roorn datter ryp was ouer al ge-
destruert. mer in enen toorn en voer
baelgie vander stat warē tien ridders
die coninc bondemijn daer ghestelt
hadde om te bewaren . en daer hi in
een dorp woenden die herse kerse
die dat lant daer boumen **D**ese herse
vianden teghen die daer tussche iop-
pen en iherlm ouer die weghē liepen
en den kersten laghen lepden . en die
kersten die inden toorn waren te do-
den en den toorn d' te meryē **D**er na
mē si voer hē den bisscop vā dier stat

der gelijc te vāghen. welke bisscop
 woende int cloester vā sint iorhys dz
 daer leyt tweedulent scapen vander
 stat. welke turcken doen si eens die
 heilige plaets met enen quaden op
 set omwandert hadden. en een wey
 nich ter stat waert gheweken warē
 en doen die bisscop sach dien roet en
 slame der vieren die si bider stat ot
 seken hadden. soe beueerde hi om
 vā hem luden ter auenturen belept
 te werden. en heeft conit houdewyn
 die te ierusalē waert gereist was hael
 telic met enen brief laten weten dat
 hi sonder toeuē hem te baten wilde
 comen. want die turcken van babilo
 nen hadden haer tēten voer die stat
 ramula onteslegghen. Vanden welke
 een agaderinghe bi t cloester vā sint
 iorhys nu een anloop en bestorminge
 ghe doen hadden. Als die conit dese
 wapen wel onderocht en vstaen
 hadde soe heeft hi hem ter stont ghe
 wapent en te paerde gestelt. die trō
 petten dede hi slaen en al sijn ridder
 scap en gheselscap is hem geuolche
 dy die tijt warē hiden conit in iop
 penal te veel ridder die daer vwarth
 reden gorden en voerspoedighen wit
 om ouer te seplen en weder te keren
 i mancrijt. Mer dese ridders en had
 den gheen paerden noch wapē. wāt
 op die tijt waren si daer getomē als
 roemische pelgherims en hadde haer
 paerden en al dat sijn hadden vlozen
 waer van men hier nu voert wat of
 legghen sal. wāt doen dz grote kerf
 ten heer te iherusalē reysde int vele
 die printen waren. willem van pie

tauien die rijke hartoghe. en graef
 steuen van blesē die welke van an
 tiochien reisde eert ghewōnen was
 als voer ghelept is. en die grote br
 ghe die na dat die stat antiochien in
 ghenomen was inden wech van con
 stantinobel sterf. Mer graef raymōt
 van prouincien die bi cōstantinobel
 ghewoent hadde. en graef steuen vā
 burgoengien. en veel and edelinghe
 hebbende een ontallic volc agadert
 mānen te paerde en te voete. Als di
 e turcken dit vnamen soe is hem tegē
 gecomen een admiral en capiteyn
 der turcken geheet soliman. den welc
 ken als ghi gehoert hebt wi die stat
 nyree of getoghen hadde. en dese ca
 piteyn ghedachtich welende sijn v
 lies. heuet met een grote menichte
 van volcke bitterlic end met groter
 craft dit heer vechtend hant besprō
 ghen. en heeft dat kersten heer daer
 seer vnielt verstroyt. vbaecht en veel
 doot ghellaghen. Mer want die kerf
 ten hē seluen verschepe dē bi die voer
 sienicheit gods. doer veel wegghen so
 en heeft dese capiteyn der turcken di
 e kersten niet al moghen beuechten
 noch verstaen. mer want die kersten
 gheuonden worden vanden turcken
 seer vermoyt van doot en arbept en
 seer beaxst en veruaert en oec wāt
 hoer scutters onbequaem waren te
 scieten of enich weer te doen. so heb
 ben si veel vanden ridders en voet
 knechten verlegghen en ter doot ghe
 brocht. vanden vrouwen hebben se
 die sommighe met hem gheleit en di
 e sommighe doot gellaghen. Deel doer

tgheberchte end onweghen vliende
sijn van dorst en van angst sgaen en
gheskorue Die turken hebbe soe veel
paerden mulen en ander beesten. en
ghels en iuwelen soe veel daer ghe-
creghen dat niet moghelic en is pe-
mant voert te segghen Daer heeft
graef willem van picauie al vloren
dat hi had. sijn huyfghesin sijn ghele
en al sijn goet. en nauwelic en heeft
hi den doot moghen ontgaen. en ten
laetsten is hi doer grote ratiuicheit
en ordiet te voet tot antiochien ghe-
romen Danckaert hebbende medeli-
de in sijnre bangeicheit heeft hem
goedertierlic ontfanghen en te hul-
pen gheromen van sinen goede. den
welken die heere aldus heeft gheraf-
tijt. mer hi en heeft den doot niet
willen leuere Dit scheen ons te ge-
schien om die sonde en houerdie wil-
le Die daer hebben moghen outgaen
sijn te iherusalem toe gheromen. en
si en hebben niet op ghehouden si en
waren daer binnē te waren of te lan-
de En dese doen si tot antiochien ge-
romen waren. somighe hebben hare
werch ghenomen doer die zee somighe
doer tlant Die edelinghe nochtans
en die ghene die paerden hebbe mo-
ghen crighen die reysden allegader
te lande En doen si quamen tot die
stat tortosa. welke stat die sarakinē
reghen ons hilden. soe en hebbe si
niet langhe ontrent ghetoeft. mer
met een wonderlike vromicheit soe
hebbense die stat al te haestelic so te
lande so te water bestormt an allen
ranten. wat wil ic daer langher i toe

uen. si hebben die stat tractelic ghe-
wonnen. en die sarakinē hebbe si
in sllegghen. bidē welke si veel ghels
ghewonden hebben Des derden re-
ghes doen si dit werck al volbracht
hadden. soe hebbe si haer beesten us
alrehande goet gheladen en men ge-
voet dat si voert reysen souden Mer
doen si hoerden dat die graef Bar-
mont daer bliuen woude soe woude
si in hē seluen al te seer bedroeft wā
si hadden ghehoopt allegader dat hi
met hem luden weder om te iherusa-
lem ghereysst soude hebbe ghelijc als
hi hem belooft hadde Mer want hi
daer bliue woude so ghinc die graef
sijn si ghereysst van daen voer hi dat
stat archos. en die stat tripolis. end
t casteel gibellijn. soe verde tot dat si
quamen biden nauwen doerganc di-
e daer leyt bi die stat bariet. daer so-
nint houdewijn haer luden archten
daghen verwacht hadde bewarende
daer en tusschen die plaets. op dat
ter aenturen die sarakinē die wil-
ten niet en souden den reysden
hinderlic wesen daer doer te reysen
ghelijc si daer te voren den seluen ro-
wint houdewijn hadden gedaen Mer
dit hadden se malsanderen en hooft
en toe ghesleit doer krienen en hooft
die si van biden siden ouer hadde
ghesleit En doen si den conit vonden
in haren weghe soe sijn si alte seer
blijt gheweest. en hielden en daer
onderlinghe malsanderen en daer
na sijn si bliuelic tot ioppen ghereysst
en daer hadden se hem gherue die si

ouer die zee te fcreep gecomen waren
 En wanttet ontrent paellt hen was
 soe fyn si te iherusalē waert gerepft
 daer si begheerden te wesen om die
 boeheit te vieren. die heplighe ste-
 den te sfoeken. en dat heplighe vier
 met de vrien te ontfanghen datter
 ghemoentlic pleech ghesent te wordē
 vande hemel tot dat graft ons herē
 ihū crifti op den paes auct. en heb-
 ben haer middach mael gehoudē vie-
 rende den paellchen met houdewijn
 den coninc in salomons tēpel. daer
 na hebben hem allen bereit en sijn
 weder om ghereist tot ioppē. En wāt
 die graef vā pictauie doen arm was
 en al geheel mistroelrich. so is hi vā
 ons ghelchepdē en ghint tscreep om
 te wanerijt waert te repleen. En doē
 heeft steuen vā blesen met veel meer
 ander vier. ghelghe werch willen rep-
 len. mer doen si in diepste vā die zee
 quamen. soe quā hem die wint con-
 trarie. end si en mochten in gheenre
 manieren nteuwers werch romē al
 dus moesten si weder keren van daē
 si comen waren. Dese strouē was doē
 in ioppē als die coninc te paerde ghic-
 ghelghe voer gheleit is om te repleen
 teghen die vianden vāden welken
 hem schootscapt was dat si haer ten
 ten ontfleghen hadden en rustede bi
 die stat ramula. En dō was oer graef
 gautreēt vā windone. graef steuē vā
 burgoengien. en hughe van lissiane
 graef Rapmonts broed. Dese doen si
 bereghen en gheleent hadden paer-
 den van haren vriendē. soe berepde
 si hem tee stont en volchde den conic
 o ij

Mer dat is een grote obanierlicheit
 geweest vāden conic dat hi nyemāt
 en heeft willen ohozen doent hem o-
 der wesen wort dat hi sijn vole soude
 o wachten. en manierlic en wyslyc
 totten stryt gaen alst behoerde. mer
 nauwelic verwachtende sijn vidds
 en heeft niet op gehouden noch en
 heeft niet beken die grote menichte
 der vianden daer bi hē weseude wāt
 hi betrouwede in sijn vromicheit. en
 oer waende hi datter bouen acht of
 tienhondert mānen niet geweest en
 soude hebbē. hier om soe haeste hi en
 toech haer te gemoet eer si op relen
 Mer doē hi sach dattet heer sijnre vi-
 anden soe groot was soe wert hi vā
 anxt vuaert en wert seer wedllach-
 rich vā moede in hē seluen. nochtās
 greep hi een omakinge des troellic-
 heits voer hem. en sach om tot sinen
 volcke legghende. **D**ridderen crifti
 en myn vrienden en wilt doch desen
 stryt niet vresen. mer wset ghewa-
 pent metter craft gods end verchtet
 vromelic voer v seluen. want weder
 wi leuen of dat wi steruen wi horen
 den heer toe. En oft laeck waer dat
 wi vlien soudē willen. daer en is
 gheen hoep om tontgaē. Hier dō wāt
 si hem moesten belchermen of vlien
 soe gebbente haestelic met enen fellē
 oploop inden turken van arabie ge-
 uloghen. En wāt hoerre niet meer
 dan tweehondert ridders en was. so
 sijn si vā twintich dulent turkē ouer
 al omkinghelt. Mer nyemāt en derf
 daer an twifelē die conic en die sine
 en hebben vromelic geuorchten. mer

want si vander vdruckinghe v̄ hep-
denen so leer belast waren en̄ benau-
wet. en̄ dat meeste deel vā hē luden
min dan in een vze v̄slaghen was. so
en hebben die and̄ die daer noch wa-
ren desen last niet lāgher moghē dra-
ghen si en moesten weder om keren
en̄ quamen so met groter banghich-
heit vten handē v̄ turken. **N**er al ist
saer dattet hem luden daer so qualic
gheuel. nochtans hebben si hē eerst
inden turken alte vromelic ghewo-
ken. want si v̄ veel meer of v̄legghen
hadden. en̄ dreuense eens vten ramp
en̄ wōnen hē die tenten of **N**er wāt
tet god anders niet en heeft gehent
te geschiene, soe sijn si v̄wonnē van
dē ghenen die verwōnnen warē. **E**n̄
die conic mettē edelen van sinen rid-
derleap is ontgaen. en̄ dus vliende
wert hi in die stat ramula ghelaten
die daer hi lach metten sinē die daer
met hem vliende waren. **N**er want
die conic in die stat niet en woude
gheloten wesen van sinen v̄sanden
en̄ daer te steruē. soe nam hi haffelic
raet van sinē riddersen hoe si best sou-
den moghen ontgaen. en̄ si hebbē dē
tijt gheraemt om wech te comē. end̄
die conic is alleen met vijf gheselē
vter stat gherepft. die welke hi in dē
weghe v̄loes. wāt die turkē hebbēse
suolcht tot int gheberchte en̄ hebbē
se daer met enen sellen woede v̄lle-
ghen. mer die conic is gheuloden en̄
ghedwaelt doer veel onweghen end̄
hoffchen. en̄ heeft hem seluen bider
hulpen gods v̄loft vanden handen v̄
turken. **E**n̄ hi hadde sinen wech tot

arfuth gheerte gemaect. mer die vi-
anden haddē hem ouer al. so v̄srept
dat hi daer niet en heeft moghen to-
men. **N**er dese die inden toorn geble-
uen waren en hebbē daer na niet we-
moghen gaen wāt van dat v̄se v̄olt
waren si ouer al belegghē. en̄ daer na
werden si gheuaghē. vāden wechē
si die sommighe leuendich wech ghe-
woert hebben. en̄ die sommighe hebbē
se metten swaerde ghedoot. **D**ie v̄t
trop vāder stat die doen in sint v̄s-
kerck was heeft wyfliche die tijt v̄s-
wacht en̄ is so behendelic te v̄ppen
gheuloen. **D**och wat vromer ridders
hebben wi inden toorn en̄ daer v̄t
verloren. want op die tijt is v̄legghē
graef steuen vā blefen die wise en̄ e-
dele man. en̄ graef steuen vā burgū
gien. **N**er op die tijt waren daer drie
ridders die hebben hem seluen daer
wt ghewortstelt. vāden welken een
was stedehouder des conics. en̄ dē
drie ridders werden des conics. en̄ dē
sint v̄sien. en̄ so ghewont wende lie-
pen si des narchs daer na te iherusa-
lem. en̄ hebben daer hoer ongeluc ge-
lyc alst gheschiet was te hēnen ghe-
uen. mer vāden conic of hi leuendich
of doot was en wisten si gheen waer-
heit te segghē. waer om si alle die te
iherlm waren hem seer bedroefden.
Ner die conic die in dat gheberchte
v̄dwaelt was als geseit is. heeft den
eersten nacht en̄ dach herwaerts en̄
derwaerts kerende hem seluē in tye-
berchte verburghen. en̄ opten dach
dach is hi alleen met enē ridder en̄ si-
nen wapen dragher wt dat gheberch

te getoghen. en hongherich en dorst
 sich doer die onweghen d' lande is hi
 gecomen te arluth. en heeft een ghe-
 luek gehad dat die vijfhondert van-
 den ridders d' viandē een weynich
 daer te voren wech gherepft waren
 die welke als ospiers die muer van
 der stat langhe omfinghelt hadden
 die conic comende in arluth wert d'
 blidelic vandē linen ontfanghen. **O**p
 dien dach was daer hughe vand' stat
 ridders gheromen die een was van
 des conics manē. en wāt hi gehoert
 hadde die nedlaghe vāden coninc so
 was hi daer gecomen om tuolt dat-
 ter noch bleuen was troest en hulp
 te gheuen na linen omroggen. **A**ls die
 coninc sach desen man was hi seer b'
 ligh. want de se hughe hadde met hē
 ghezocht tachtich ridders die de co-
 ninc daer alte seer behoefde. en wāt
 die conic ouer lant te ioppen niet en
 dorste reypen om die viandē die in
 die weghe laghe. soe is hi haestelick
 gherepft. en is alsoe tot ioppē
 wort hi daer blidelic ontfanghē. wāt
 den ghenē die si te voren als een do-
 de bestrepet hadde. dien hebbēse nu
 leuende en vrom bestrouwet. **M**er
 des anderen daghes so is hughe wt
 gegaen om ouer lant te ioppē te reyp
 ten wetende dat die conic te sceep d'
 waert gherepft was. dus volghede
 hi hem om daer met malcāderē raet
 te houdē hoe sijt voert an setten sou-
 den. **E**n doen si al te samē aldus tot
 ioppen waren. en die burghers van
 teghenwoerdicheit des conincs een

weyntich overdeft waren. soe ontboet
 die conic alle die ridders en knech-
 ten die noch i iherusalē wāt wāt
 hile van node te doen hadde. **E**n als
 hi ouerleypde wat bode hi best d' ley-
 den soude. so heeft hi ter stont geuō-
 den enē oetmodighē tierste kerste di-
 e snodelic ghecleet was. den welckē
 hi daer toe ordineerde om dese boot-
 scap daer te dragē. en doer bede des
 conics heeft dese kerste die boetscap
 an ghenomen. wāt op die tyt en dor-
 ste nyemāt reypen doer dien wech d'
 die vianden wille die na den kersten
 ouer al laghen leyden om te belopē
 en te doden. **M**er dese tierste kersten
 stellende sijn betrouwen in god is i
 den duysteren nachte wt ioppen ghe-
 gaen op dat hi vandē vianden niet ge-
 moet en soude werden. en reypende
 doer veel onweghen is opten derde
 dach moede tot iherusalem gecomē.
Hier d' doen hi hem ludē dese beghe-
 relike boetscap te kēnen ghegheuen
 hadde en hi hem allē den conic noch
 leuendich te wesen okundicht had-
 de. soe sijn si allegader daer of seer b'
 bligh gheweest. en hebbē god daer of
 ghelooft en ghedant als si sculdich
 waren te doen. en daer en heeft gheē
 langhe toeuē gheweest mer ter stōt
 sinder tneghentich ridders bi na in
 iherusalem bereypt gheweest. en n pe-
 māt vanden anderen in gheleten di-
 e daer een paert heeft moghen cri-
 ghen en is in die stat ghebl' uen. die
 welke metten ridders. als ridde-
 ren te samen te ioppen waert ghe-
 repft sijn. mer dese ridders al wāt

saecht dat si willichlic derwaert reyl
den nochtans waren si al beant. al
dus om die wederstoten der turkē te
leuwen na haren ōmoghen. so hebbē
si haren wech ghenomen an die side
van arluth. En als si biden ouer vā
der zee haestelic voert replende wa-
ren soe is hem dat hōse volc ō heyde
nen te ghemoet gheromen. die daer
meenden die kersten al te samen te ō
dersteppē en also vā lōf ter doot brē
ghen. daer hebbē hem die kerstē veel
van haren paerden moeten stellē en
latense daer. en springhen haestelijc
in dat water om te swemmē. en heb-
ben hem seluen daer mede blost van
den handen der hōser menschen. mer
si hebben haer beestē die si achter ge-
laten hadden daer vlozen. En die rid-
ders hebbēde cloecke vlitighe paer-
den hē seluē mālic beschermēde sijn
doer die hulpe gods te ioppen ghero-
men. Mer die conint van haerre toe-
comst seer ōblīt wesen en heeft nē
langher willē ōtoenen en sijn oplet
ōtrecken. mer des anderē daghes he-
uet hi sijn riddersen gheordineert mē
dat volc te voet en is wt gegaen te-
ghen die vianden om te vechten. en
die vianden en waren doen niet ver-
de van toppen daer si haer enginenen
en instrumenten bereidē om ter stōt
die stat te belegghen. Mer doen die
kersten die turken van verde haddē
sien comē om te strien. ter stont heb-
ben si hem ghewapen en sijn cloecke-
lic an ghetreden teghen die vianden.
En want die turken een grote me-
nichte van volcke hadden. so hebbē

si die kersten met een grote menich-
te om singhelt als si plegghen. als die
kersten dus ōsinghelt warē en heeft
hem niet moghen helpe dan die god-
like hulpe. mer betrouwen hebben in
die moghentheit gods hebben ge-
gonnen alte cloeckelic te slaen mer e-
nen ōuaerliken op loep ō si die staer-
der turken alder sterste saghen. En
doen die kerstē vāder tender. sō die
turken wel doet houden hadden soe
wast van node op die seluer tijt dat
si sōdē op een ander stede oerhor-
volc beschermen. wāt waer die tur-
ken saghen ons voethnechten gaen
dwalen sonder ridders daer toggen
si toe en sloegēle doof. Mer die kerstē
ten kēnende wel dat haghel scut en
haer manierē. stelden hoer den ghē-
ter weer en scoten soe seer den ghē-
diele bespringhen wouden dat die
blint maecten in haren lichamen. en
scotense in haren iacken datter ghe-
scut daer in bleef seken. En doen si
dus vandē gescut doe voertganghen
achterwaert gheorenen waren. end
vanden lārien der riddersen soe seer
doerwont. ende van haren tenten hi
der hulpen gods bevoeft. soe hebbē
si den aensichten der fransosen mer
vliende den rugghe toe gekeert mer
si en sijn niet langhe versuolcht ghe-
weest wāt daer en waren niet ge-
kersten diese ōvolghen mochtē. mer
haer tenten hebbē si ons int veel ge-
laten en veel ander dinghen van col-
telike iuwelē van beddē bulten end
dier gheltike. haer paerden en beestē
hebbē si met hē genomē behalvē die

int vlien van doest ssmacht sijn ghe
 weest. of loe ghewont waren dat si
 in den weghen daer of gestoruē sijn
 mer vā hor en camelen en ezels heb
 ben wier veel ghehouden. Men hoer
 ter oer te stellen en te bescreuen dat
 ter haerre veel gestoruen is int vlie
 sien welken gheschiet is en gheual
 ten ghelijc den paerden waer vā mē
 te voren gesproken heeft. Mer desen
 srijt is geschiet int derde saer na dz
 die stat iherusalem vanden kerstenē
 gheweldicht was. men mach wel seg
 ghen dattet so behoerde van verchts
 vanden hebben teghen die vanden
 mens beplighen crups het welke die
 coninc mede hadde doen draghen in
 den srijt. En hadt alsoe gheweest in
 die crups ghen draghen had gheweest
 te doen. men soude niet hebben doz
 ren wiskelē god en soude sinen volc
 ontfornit hebben. Hadt saer gewestē
 dz die coninc alleen wyllic en manier
 lic met sine volc ten oorloerb had ge
 gaen om te verchten en te strien alst
 behoert mer daer sijn al te veel mē
 schē in menichoudicheit haerre vye
 domen verblidende en in haer epgē
 waer betrouwēde. die voer hē nē mē
 dic wil onwyllic ende onmanierlic
 veel dinghen te doen. mer wāt si on
 wyllic en duntelic haer werre begon
 nen en begrepen. so voleinden si dic
 wil dat veel onmanierliker en quād
 ter haerre en al te veel andere men
 schē verderfuisse en vernielinghe.

waer van si van god meer pleghe te
 besculdighē. dan haer eyghen dwael
 heit daer si nochtans hem seluen be
 hoerden te bekenden en te oerdeleu
 crant en onmachtich te wesen. ten
 si saer dz hem god ontfermē en sterc
 ken wil. want wānceer yemant yet
 dwaelllic beghint loe en mer ket hij
 niet den wt ganc end dat eynde des
 dings. Dat paert wort bereyt totten
 srijt. mer god gheeft die voerspoet
 en ghelut. dat ghebet des rechtuaer
 dighen mensches en wort altijt niet
 verhoert. hoe veel te min dat ghebet
 des onrechtuaerdighen quādē men
 sches. Waer om sal hi verhoert wor
 de daer hi dat niet verdient en heeft
 bi god. Of waer om wert god bescul
 dighet wānceer hi ter stont den dwa
 sen mēsche sijn begherte niet en vol
 brent. en heeft hi niet gheweten en
 bekent waermen in allen doen soude
 hier om wattu hierlic gheschien op
 hoep. daer is den dinghen een rech
 te ordinantie. mer ghi dmoet dat an
 ders volbrachte sal worden vant be
 hoert te gheschien. Hier om een pge
 lic behoert te dencken in sijner her
 ten dat hi is een cratuer des scryper
 gods. en behoert te hopen dat hi nē
 mermeer en sal moghē dwinnen of
 yet volbrenghe dan bi toe doen des
 gheens die daer regiert die warelt
 en wat hi beghinē will dat sal hi doe
 ghetrouwelic in den naem des herē.
 op dat hi sal moghē sijn werre salich
 lic volbrenghe. en louē god also wel
 in teghelpoet als in voerspoet. wāt
 god en heues oerck niet ghehenghet

te geschien na sijnre begheerte. wā
 god die voerhiet een dinc veel wijli
 ker dan die mensche watmē best be
 hoert te doen in allen dinghen. **D**e
 omoet die mēsche dir wil yet hē te we
 sen hinderlic het welcke ter stont on
 der die voersichticheit gods hem o
 wandelt tot voerspoet. **E**n het ghe
 ualt wed om wāneert pemande wel
 gaet dattet hem daer na in wedspoet
 okeert wort. want als pemat pleghe
 te wesen gheluckich in goeden voer
 spoeden so meent hi dattet voer sijn
 re wijlheit gheschiet, dus en looft
 noch en danct hi god hier niet of van
 wie alle goet en salicheit rōt. **N**o wil
 ic wed keren tot die materie die ick
 ghelaten hebbe. **M**er doen die krypt
 ghedaen was inden welken die ro

nint bider hulpen gods die overhāt
 en victorie gehouden hadde. so dede
 hi te samen slaen die tenten der tur
 ken en alle dat goet dat die turken
 daer ghelaten hadden en is weder o
 te ropen waert gherepit.
In dit sevende capittel des archen
 boets sllaetmē hoe conic houdewijn
 twee reysen die stat arhon belepde.
 en hoe die stat hē die anderde reyse
 doer swaer bestormen opgegeuen
 wort. en oec hoe boemont oter van
 ghenisse verlost wesen oter van
 lant ontfanghen wert. en hoe hi wt
 triarch om meer volcs te vergaderē
 teghen die turken

Ote kercken doer die ghenade gods sijn in dese n scrift seer rijt geworden en hebben veel iuwelē sūgadert aldus hem sel uen tot rusten gheuende hebben sond oerloghen gheweest dat nauol gheoe iaer. en doent quā an die paef sijn en wi ons hoerchtijt nader ouer en ghewoenliker maniere te iherusalem gheuiert hadden. soe is die coninc van iherusalem met sijn heer crake gheroghen voer die stat arhont om die te belegghen **M**er wāt si seer seer was van muren en voerbaelgi en en wise met gheerne subtylheit vloechheit noch crake swinē en mocht te bisonder doen die sarafinē so seer En doen si al tghesapde lant vruchtē en die houen sūnielt hadden so is die coninc weder om te ioppen waert gheert En daer is ons alle een meumare en blide tynghete weten ghe. doen. hoe dat boemont doer die goedt terechheit gods sūst was wt die ge. daer manthensse d turken **M**er hoe en in wat maniere hi vter vanghenisse d coninc onthode en laten wete En boemont gheleic hi te voren die stat an. rickien regiert hadde alsoe is hi vā den sine blide lic ontfanghē geweest en heeft die stat eerlic en edelic beleten En voertaen die stat loaditie die e welke danckaert berrachtiget bad de heeft boemont van hem ontfanghen voer die welke hem boemont weder rede lic vā sine lāde gaf en heuet daer mede grote vrienſcap van

hem sūwouen **M**er boude wynt coninc van iherusalem vechtende en oerlo ghende als hi gewoenlic was teghe sijn vianden. so ist gheuallen op ene dach dat hem een wepntich turken o schenen inden weghe. die welke hi strengelic an heeft ghegaen. en als hem dorhte dat si hem niet en mochten ontgaen soe sblide hi hem in sinen moet **H**ier soe iller geweest een moriaen sculende in eenre steenroeten om den coninc daer te slaghen en te doden **D**ese moriaen goem nemen de op den coninc heeft van achter doerſteke ontrent sijn herte met ene speer en heeftē bi na ter doot toe gewōt mer met groter naerſtieheit vā meesterien soe is hi weder ghesont ghewordē **E**n des iaers daer na doe die vierlike hoechtidē van paellche gheuiert waren soe heeft die coninc sijn volc vergadert en is ghereist toe die stat arharō die welke tolomaidawort geheten en heeft die belet en daer sijn hē te baten gheroemen die scippers van ianue die daer te sceep getomen waren met een grote vloet van tseuentich scepen **M**er als si die stat met groter crakt beuochte hadden vyftien daghe lanc met veel beſozininghe en menigherhāde instruminten so sijn die sarafinē alte seer beanxt en sūaert gheweest en hebben den coninc weder si wouden of en woudē die stat moeten leueren. int vyfte iaer na dat die kercken iherusalem gheweldighet hadden doer die goedertierenheit ende ghenade gods almachtych. soe is coninc bo

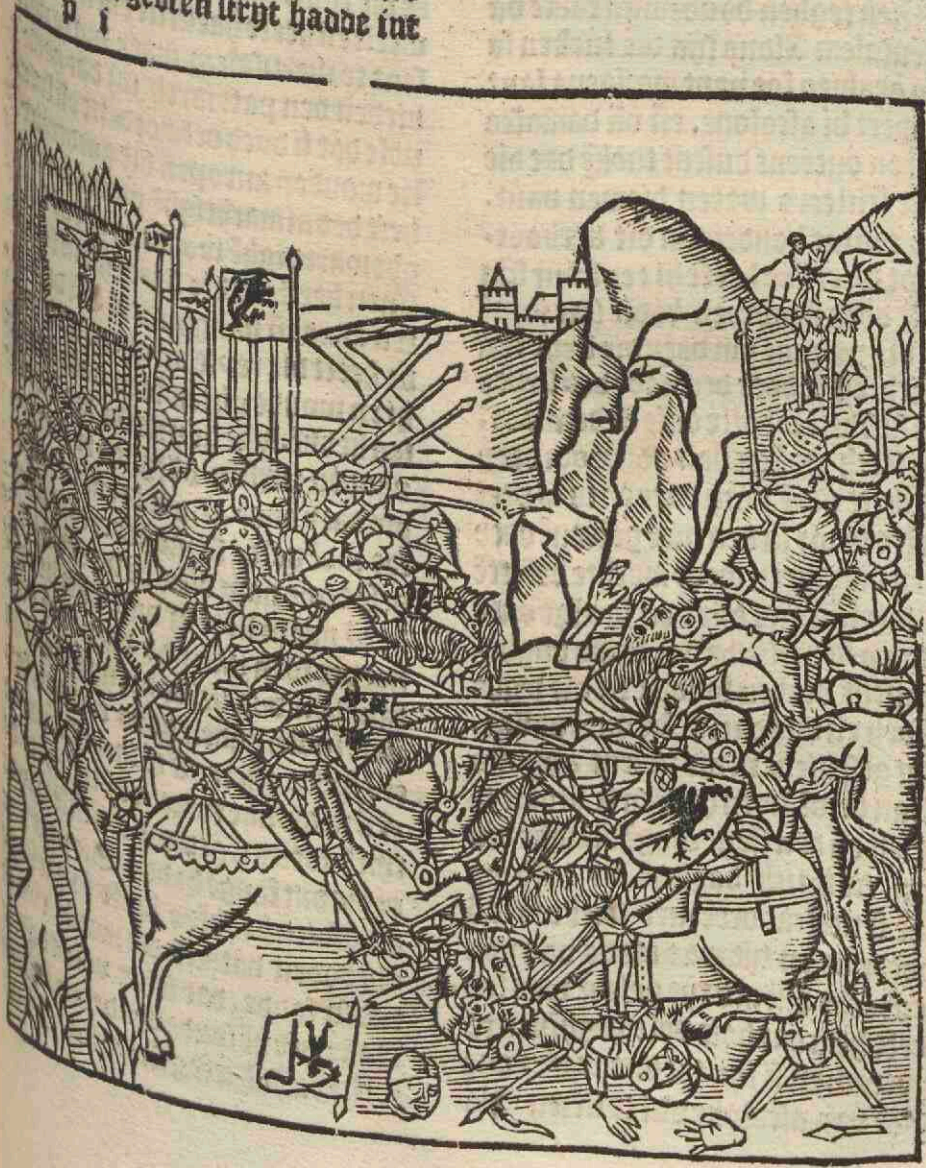
dewijn in die stat Achon metten sinē
ghetreden en heeftse als een ghewel
dich heer beseten. en ons heer ihesus
cristus is groot gheworden in sinen
kerstenen den welken hi met so gro
ten stat begaue heeft Die kersten
haddē dese stat alte seer te doen wāt
daer was een alte profitelijcken ha
uē. wāt ō binne veel scēpē mochten
legghen Mer van allen dien goeden
die welke die kersten daer geuondē
hebben deden si alsoet hem beliefoe
en hebben daer veel vāden sarasinē
doot gellaghen dattet die conit niet
en wist. maer die sommighe hebben
si laten leuen. want het was noot dz
in die stat die daer ydel was van in
gheseten volc soude bliuen om tlan
te bouwen Mer doen desen somer en
dit iaer ouerleden was so is boemōt
doer grote nootaken met een cleyn
vlotte van scēpē ouer ghesilt int lāt
van napels. en heeft danckaert sine
neue beuolen die stat antiochien en
sijn lant. en hi voerde met hem dā
baert den patriarck vā iherusalem
die daer onrechtuaerdelic van sinen
troel sōreuen was. welke dābaert
was een voersichtich wīs en welc
dich man. en dese boemōt voer ouer
om volc te sōgaderen wt den welken
lāden. mer dābaert voer tot onsen
heilighen vader den paens om hem
te kēnen te gheue dat grote onrecht
dat hē gheschiet was Mer des iaers
daer na als dese ouergheseylt wāre
soe is die graef Kapmōt diemē hiet
die prouincier gestorue voer die stat
tripolis opten twintichsten dach in

maerte. en heeft sijn goet en lant
arft sinen neue graef willem vā sa
dine Doe dit lant aldus van sine be
re beroeft was. en boemōt oer noch
vten lāde was. so en heeft die we
heit der turkē niet gherust. mer dā
na in dien april. soe heeft die conit
van calapie gebeten rāduan. sōgadt
een groot heer wt dat conincryc dat
daer ontrent lach. en heeft hem sel
uen op gheheuen ō te vechte teghen
danckaert die de stat antiochien nō
regierde Mer danckaert sine o hoep
alcht stellende. niet in die meniche
sijns volcs. niet in die meniche
ons heren ihesu cristi heeft sijn searē
sōgadt en is sonder vetter geredē
teghen die vianden En op dat te in
dese materie niet te langhe en toene
soe is te weten dat danckaert die tur
ken soe eldekelic heeft bespronghē
dat hi vider hulpen gods der turken
heer ter stont sehepē van malkāde
ren. en heeftse veel volcs of doot ge
slaghen. si hebben daer den vugghē
den kerstenē toe gekeert en int vā
soe isser daer soe veel vōlegghen dāsi
ontallit waren Danckaert heeft ō
veel vā horen paerden behouden en
die standaert des vliende conits
is tot sinen hāden geromen. en ald
is dat heer der turken al te samen
stropē en vnielt ghe weest. en hoer
houerdighen moet is ghedaelt. en
die hepenliche conit is met groter
scanden sijns wechē ghereyft hiet
om hebben die kersten god ghelooft
ende ghedant die dus moghenelich
liuen ghetrouwen dieures alcht te

baren en te hulpen come. Adus heb
 ben wi een weynich gheleit vanden
 kerkenen die daer in antiochien wa
 ren. Nu en willen wi oock niet swi
 ghen vanden kerkenen die in iheru
 salem dat regiment hadden en wat
 seypen dat si daer bedreuen.

In dit achtste capittel des achtsten
 boecs verclaertmen hoe coninc bou
 derwyn van iherusalem reysde ende
 hoe hi enen groten stryt hadde int

veld teghen des conints volck van
 babilonien daer hi die ouerhant en
 victorie ghehouden heeft

Die coninc vā habilonen si
horende dat die kersten
leer weynich volcs had-
den. en dat hem luden gheen pelge-
rims te hulpen en quamē. heeft op
ghelet alle die kersten die daer noch
waren tot niet te makē. dus heeft hi
ogadē veel volcs en heeftet ghelent
met enen admiral tot ascologne. si
te strien teghen houdewijn coninc vā
iberusalem Aldus sijn die turken so
van arabien soe want moriaens lant
ogadert hi ascologne. en vā damasco
waren ontrent dulent turkē dat die
beste scutters waren diemen vant.
Als coninc houdewijn dit verboot-
scapt wert. soe heeft hi ter stont sijn
volt doen ogaderen hi die stat ioppē
an die zee rant om daer die strijt te si
wachtē En doer den noot des strijts
soe hebben wi alle onse steden moe-
ten leech maken van volke om daer
mede te vare. noch daer en is so veel
volcs in die steden niet gebleuē daer
men die muren mede mochte belettē
Aldus sijn ons anxt en beuige ouer-
romen heuselende dat si ons onghewapent
vinden souden in die leghe-
steden en ons dan alsoe oueruallen.
Dit geschiede in die maent augusto
en an heidē tiden hebben si stoekt te
strien en den strijt stoghen. wāt bin-
nen twintich daghen en bespron-
ghē si malcanderē niet Mer als ic si
moede desen tyt was aldus van god
gewoecht En als tyt gelede was soe
heeft hem dat hofē volt beghinen te
broeren. en si sijn tot ons waert ghe-
romē van ascologne om te strien Als

die coninc die sboert hadde ter stont
is hi ghereyft van ioype en is ghere-
den tot die stat ramula Het was ons
van groten node ons betrouwen te
setten in god. want sonder hem niet
volbricht en mach wordē. en niet en
mach daer ophaerlic noch proficelle
wesen ist saer dattet geschiet sonder
den hoep en betrouwē des herē Dus
is die coninc in hem seluen beroert ge-
weest en heeft haestelic enen hode ge-
sent te iberusalem waer om te ont-
bieden den patriarch in dat gē-
volt dat si doch oetmoedelic en sijn-
lic wouden anroepen die goederie-
heit des almachtighē gods op dat hi
ghewaerdighē woude te gheue hulp
sinen kerstenē die daer sijn in so gro-
ten anxt en banghicheit En dese bo-
de heeft die reyse an ghenomen. mer
hi en woude gheen loen daer of wil-
len hebbē. wāt hi vreesde indē werch
vanden turken slegghen te werden
die daer ouer al die kerstē slaerchde
soe indē velde so int geberchte. mer
dese hode nam voer hē weder hi loef-
de of dat hi sterf hi wilt sekerlic en
hoefte loen van god daer of te ont-
fanghen. dus stelde hi sijn lijf en sijn
ziele inden hāden gods en is in gro-
ter spoet ghereyft te iberusale wart
En in die stat comende heeft hi daer
sijn bootscap gedaen als hise vande
coninc ontfangē hadde Die patriarch
dit sstaen hebbēde heeft hi haestelic
gheboden datmen die meeste rloche
luden soude. dat selue volck datter
was voer hē soude ogaderen. tatten
welcken hi heeft geseit alsoe **¶** broe

bers en vrienden gods siet den stryde
 die wi dus lant besocht hebben te
 comen die is bereit als ons dese te-
 ghenwoerdighe bode hier te kennē
 heeft gegheuen. En want wi sond di
 hulpe gods niet wedstaen en sellē
 moghen die grote menichte der sara-
 sine. so wort van u begheert dat ghi
 an selt ropē die vermherticheit gods
 op dat hi te hulpen wil comen goed-
 tieelic sinē volcke in desen stryde. Die
 conit heeft stoghen huden te strien
 als hi ons onthoden heeft met desen
 sinen bode. betrouwende in god end
 in wien ghebeden en aelmillē. wāt
 ter morggen sonnedach is indē welt
 hē god vand doot brees en den wāt
 swan. soetrouwet hi dan te bēri-
 ghen victorie teghen sine viandē vā
 dien seluē cristo. Waer om als sinte
 pawels leert so begheer ic dat ghi
 desen nacht wakēt en volherdich bli-
 uen in uwen gebeden. Morggen selt
 ghi sloekē bloets voets die heilighe
 streven doende penitencie in vasten.
 wullen te gaen en dier ghelike ende
 bidden alder oetmoedelicste god den
 here dat hi die alle dit machtich is si
 nen kerstenen verlosset vanden han-
 den haerre viāden. Ic sal reysen ten
 drie waert dus biddic v isser yemāt
 van u allen die wapen draghen mo-
 ghen dat si met mi reysen wāt die ro-
 ninc noch volk behoekt. Ic soude lan-
 gher toeuē mer die tyt die soude ons
 ontbreken. Dus isser daer noch meer
 metten patriarch te paerde ghegāē
 en hi heeft ontrent hondert mānen
 en vyftich vgaert oer voethrech
 p g

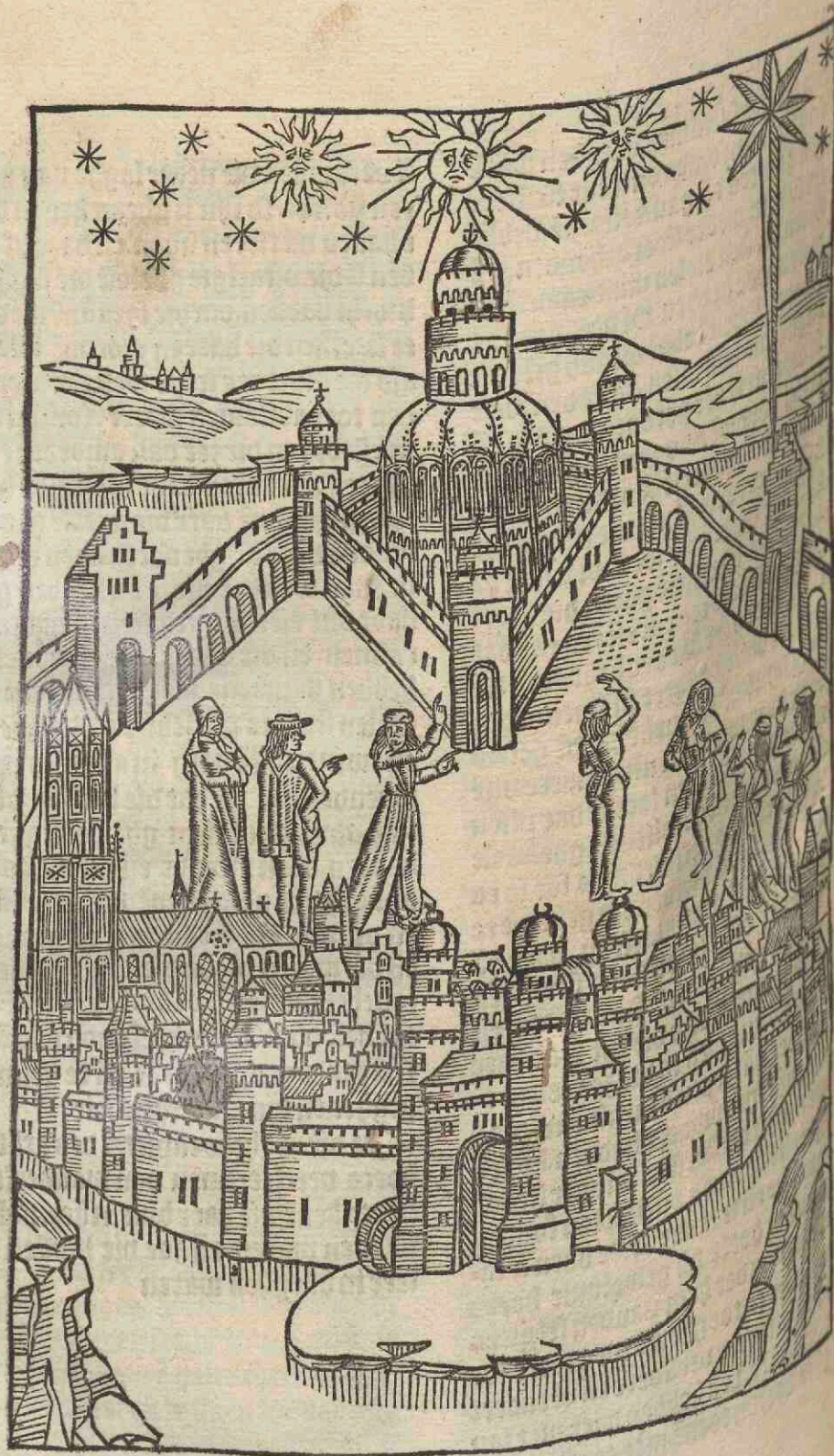
ten en mānen te paerde. en alst qua-
 anden nacht so hebbē si met ridē leer
 ghehaest. en des morgghens vroz sijn
 si gheromen voer die stat ramula. d
 die ander kersten warē. Mer dese die
 in iherusalem gebleuen waren heb-
 ben hem gegheuen tot haren ghebe-
 den en aelmillē te gheuen en peni-
 tentie te doen. en en hebben niet op-
 ghehouden te vloeken oetmoedelich
 die heilighe steden met processie tot
 den middaghe toe. Singhende scryp-
 dense. en scrypende songhenle. Die
 tot horen iaren comen warē die val-
 teden totten middaghe toe. die kin-
 derē en soghen die hordē harer moe-
 derē niet so langhe tot dat si van hō-
 gher scrypden. Dit sijn die wercken
 doer den welken god vloent wert.
 en met desen vsmect wescende soe v-
 leent hi den sinen gracie en ghenade.
 Mer doen die conit als voer ghesere
 is. den patriarch metten sinē so vroē-
 lic inder dagheraet tot hem sach co-
 men. soe wert hi alte leer vblint. end
 sijn volt liepē haestelic tot den priet-
 teren om hem seluen te biechtē en te
 sclaren van haren sonden. en dit ge-
 schiet wescende vgaerden si alle bidē
 patriarch om een goet woert van
 hem te horen. en die benedictie van
 hem tontkanghē om ter stont te stri-
 en. Als dit aldus volbracht was soe
 heeft die patriarch sijn pacuselicke
 eleet an ghedaen en heeft in sinē hā-
 den ghenomen dat crups ons heren
 ihesu cristi. het welke men pleech te
 draghen in sulcken wert ken last en
 node. en doen hoer scarē vāden voet

knechten en riddersen gheordineert
wareu soe sijn si voert gereist teghē
die sarakinen **O**nder riddersen mocht
te ontrent vyfthondert wesen behal
uen veel ander die oech te paerde re
den die nochtās vand' riddeliker oer
den niet en waren en daer mochten
ontrent tweedusent voetknechtē we
sen **M**er ons weder pertie die saraki
nen hadde meer dan vyftien dusent
ghetelder mānen onder riddersē mā
nen te paerde en voet knechten **E**n
dele turken en waren niet verde vā
ons daer si laghē in horen tentē **E**n
als ons dese turken van verde sagē
romen soe hebbense hoer scaren ghe
stelt na haer maniere nochtās haer
cloetheit en opset is daer te niet ge
gaen doen si dat minste deel van ha
ren volcke beschickeden te sepnden
voer die stat ramula. mer dat meeste
deel ordineerden si voer die stat iop
pe om die stat te belegghen en te ō
trachtē dat wijs niet en wisten **A**ld
so drac als wise saghen soe moesten
si verchtē en haer apset en dat si voer
hem ghenomē hadden dat was daer
mede te niet **E**n in desen scrift hebbē
die kersten allegad' geropē met ghe
liker stemmen in een gloriose ōblyngē
Crist' ōwit . xps regneert . crist' di
e ghebiet en die riepen dit clerckē so
wel als die leyke **M**er die turkē om
singhelende die kersten meynden dz
sise al te samen souden scozen en ōnie
ten. wāt si hadde van achter beghin
nen te schietē en te slaen soe dat si sō
mighē kersten hadden ghequet **C**o
ninc boudewyn dit merckēde greep

enen moet . en heeft daer teghen die
sarakinen soe quaerlic in gualle soe
dat hi met enen kelle angant die tur
ken een deel slaechde en si wehē int
gheberchte . en op een staende voer
heerde hi weder tot dat grote heer d
turken en morianen **D**ie almocht
ghe god gedachteich weseude sijnre
knechten en heeft niet ghewilt dat
sijn volc ouer al soude te niet ghe
worden die voer die liefte van hem
en om sinen naem te ghepden sijn
men waren en dus die hepden sijn
haestelic geuloen alsoet god hebben
woude . en si en hebbē niet opgehou
den si en waren tot ascalone **O**f di
e lone des conincs van babylonē ghe
heten semelmuck hadde moghen ons
uanghē worden hoe veel eender
hebben moghen hatē **M**er een ander
capiteyn geheten gemelmuck . die
uet ons niet moghen ontulien . die
welke een ouerste van ascalone was
ryc en seer wijs . desen daer ōlegghē
weseude soe sijn die sarakine daer of
al te seer onpaepē en mistvoelich ge
worden **E**n enē anderen capiteyn d
turkē behildē wi leuendich den wel
ken si daer ghelofft hebbē voer twint
tichdusent bisancien die si den conic
daer voer gauen . behaluen die paer
de en ander iuwelen **E**n die swarte
morianen want si gheen paerde en
hadden soe en hebben si niet moghē
ontulien mer int veruolghen so sijn
si meest ōlegghen gheweelt **S**omme
vanden turken hebbē ons namaels
gheleit datter vierdusent en meer so
vanden mānē te paerde en voetknechtē

ten wt den saralinen slegghen warē
 ende vanden onsen ontrent fleslich.
 Haer tenten en pauwelioenē hebbe
 wi sonder weder stoet behouden. vā
 haren beesten ezelen mulē camelē en
 meer ander hebben wi veel daer ge
 doen hebbe wi god geloofte
 en ghedaen vā allen. doer den welt
 en ghedaen vā allen. doer den welt
 die sijn viande also te niet gebrocht
 hadde. **W**onderlike ordinārie des
 goulke verdels. **H**iet die printe der
 gheue die daer seiden wi sellen be
 siren dat sacrificie gods. die heefte
 god ghelet als een rat en een rat dat
 daer vlieet doer dat aensichts des wi
 nes en heefte sstoert in sinen toorn
 die saralinen en turkē hadde geswo
 re in haer wet dat si nimmermeer vlie
 en souden. mer ten laetste dat vlien
 is haren roest en salicheit gheweest
 Als die aldus geschiet was soe is to
 nic bondewijn weder om gekeert te
 sopen. **H**et groter bliscap. daer hij
 den roef die si inden sryt sregghen
 hadden gedeelt heeft sine ridders en
 dorreuechters. **O**p die tijt was daer
 noch voer iopen in die zee een gro
 te vloet vā srepē d saralinen. die d
 een wyl tijts swardt hadden. hoe en
 wāneer si die kercken en haer sbeden
 gehele sderuen en sntelen souden
 te water en te lande. **M**er doen si la
 sden dat hoeft vā gemelmuc haers
 capiteps dat hem vanden scippers
 des bonits toe gheworpen wert. soe
 sijn si alte seer verstoert en vernaert
 gheweest en en hebben daer niet lan
 gher dorren toeu. mer ter stont als

si vernamen die neder laghe van ho
 ren volcke. so sijn si gheweken in di
 e hauen vā tiri en sidon. en daer heb
 ben si die vtaelghe ghelost die si ghe
 brocht hadden. om die saralinen mede
 te stercken die daer in woende. **M**er
 als die vloet der srepē wed onse heer
 den tot babylonien waert. soe sijn si
 verstroyt in die zee van onweder en
 sijn teghen haren dant tot vāsen ha
 uenen gecome daer die gratie gods
 die ons daer of ghengoch doen won
 de. **V**an welker vloete wi hebben ge
 hadt vijf en twintich srepē vol sa
 ralinen. en die ander al seplende en
 hebben nauwelie moghen ontgaeu
Belen sryt is ghelchiet opten vier
 en twintichste dach in augusto inē
 seuende iaer na dat die kercken die
 stat van iherusalem gheweldighet
 hadden. doen sleende en gunde god
 almarhtich de kerckenē die ouerhāt
 en victorie. **E**n die turken vā arabie
 en die mozen vlodē die sōmige doer
 sgeberchte. en die sōmige bleue d
 int velt doot. **A**us heeft god ons dē
 fermende geopenbaert en te kennē
 gegheuen sijn almarhticheit
In dit neghede capittel des achtē
 boets verclaertmen van wonderli
 kē teykenē die daer binen iherusalē
 ghesien waren en hoe die kercken d
 seer in slegghen waren

Jerusalem

Der na dese dinghen gheschiet wesen die wi voer vertelt hebben. int eynde van desen seluen iare. soe hebbe wi allegader gheuoelt die in iherusalē ware en onomē een grote aertbeuē ghe. die ons opten auent vandē kerst nach alte seer heeft suuert. En daer na hebben wi gesien een comēt schijnende inder luchten die ons oer alte mistroelich maecte en verfloech. De comēt int supertwēst eynde heeft oer ghebracht en gebaert alte wōerke een schijnfel en radie ghelijc een linnen laken. en wit oft elpen oer gheweest hadde. en dit wonder in die sul maent. verhoofscapende in den arelt wat wonderlics toemende. En ses en d'ijftich daghe comēt al auent gesien. Mer daer is te merken dat die comēt en haer lewendich schijnfel vanden beghinfel haers op gans is van daghe te dagheeren wepnich verminret en clep re gheworden. en so inden laetsten dage blifende die craft haers schijnfels soe dat si te laetsten alte samen op hilt van schijnen. En ter stont in die selue maent daer na soe hebben wi oer ghesien inden hemel vander linker vren tot die middaech toe an die rechter side en an die luyter side des sonnes. twee ander sonnē schijnende. nochtans niet geheel ghelijc die prinsē pale sonne was. mer schijnende middellie minre van ghedaēte en lichte. in welchen omegant vā

houen enen vant schijnende was blifende van breedheit als een ghedaēte van enigher stat. binnen welken rinc scheen enen anderē haluē rinc ghelijc oft enē reghenboge geweest hadde ondertheyden wesen. met vieruoudige verwe int opperste deel der sonnen was si tlamen met een omvanghen en ghecromt totten andereu twee sonnen daer of geleit is. Daer na in die nauolghende maent des middernachts soe hebbe die sterren des hemels gheschijnen te reghen

In dit tiensste capittel des achtsten boecs verlaetmē hoe die kerstē twe reysen slach en sticht teghen den turken int velt ghehadt hebben daer si die ouerhant en victorie hilden

Dese wonderli ke teykenē
aldus gheken en̄ geschiet
welende. loe heeft hughe
die daer die stat tyberien besat. end
een vanden meesten edelinghen des
conincs boudewyn. daer na inden so
mer enen swarē stryt teghē die tur
ken van damasco ghehadē. welke
turken al ridders en̄ scilteborighe mā
nen waren na de lede van dien lan
de. Dese heeft die voerlepyde hughe
vromelic an gegaen en̄ bespronghē
En̄ hoe wel dat hi tweewerūē in de
sen stryt te rugghe ghedreuen was.
nocheans en hilt hi niet op. mer der
dewerk is hi cloetkelic en̄ strēghelic
an ghetreden metten kinē. en̄ daer hi
te voren scheen ōwonnē te wesen is
hi bider hulpen gods een verwinre
gheworden. en̄ heeft cractelich ver-

wonnen die gheen die hē certē sche
nen ōwonnen te hebbe. Daer heeft
die vrome ridder hughe voerlepyde
dat heer der turken smelt en̄ tot scā
den ghebrocht. hi heeft er tweehon
dert van dien ōllegghen en̄ behouden.
den heeft hi al te samen behouden.
Het es wonder om segghen. die her
ken die si allegader ōllegghē en̄ wē
velde dreuen. En̄ niet lāghe daer na
loe is dese selue hughe doot gese
daer hi was met coninc boudewyn
enen stryt. welchen nach gese
in lant der vianden. En̄ dit geschiet
welende int achste iaer na dz die stat
tyberien vāden kerstenē gewē idighe
was. dat was int iaer ons herē doo
men screef dusent hondert en̄ se
loe is die patriarch van iherusalem

gheheten ebreuarius ouer gheleste
 om te romē te reysen. want hi toech
 derwaert om te weten vā onsen heil
 lighen vader den paesus of hi patri
 arch soude bliuen. ouermits dat day
 haert daer voer of gheleit is dat pa
 triarschap weder vercreghen hadde
 mer hi was ghestoruen int weder to
 men Ten laetsten op dat selue iaer
 in die maent nouembri doen die tur
 ken toendē haer gewoenlike wrec
 heit en daer in begonnen te ogheten
 en laghen hadden geleit tusschen va
 mula en iherusalē om te ontelen een
 scaer van onsen volcke. welke scaer
 si hadden onomen doer hare oepiers
 dat reysen woude van ioppe te ihe
 rusalē Mer soe drae als den kerste
 men binnen ioppen te kenen was ge
 gheuen dat die turken daer soe ster
 relie te paerde gestelt. en doen si qua
 men met horen leptman die hem lu
 de daer die turken laghen in garre
 toene. soe hebben si al te seer oellegē
 gheweest en veruaert. want si won
 den daer wel vijfhondt ridders end
 bi na dusent voetganghers vanden
 turken Mer der onser en warē niet
 meer dan vijf en tseuentich ridders
 Die kersten dus staende bedrapt is
 hebbende den tijt om te denckē wat
 si doen souden. en in twifel wesende
 weder si vlien wouden of teghen di
 e turken an gaen en verchten. so heb
 ben si voer theste ocozeu oft soe ghe
 boerde eerlike te steruē. dan daer na
 van vlien verwojt en scande te geb
 n i

ben Dus met enen moet niet vreten
 de dan alleen god soe hebben se i een
 oghenblie tijts mzenē op loop haer
 vlanden wonderlic doerlegghen en
 bider hulpen gods met groter vro
 mieheit verwonnē In welke krijt
 doen die turken saghen dat si soe scā
 delic en soe snodelic ocrapt en doer
 lopen waren otielende daer doer ha
 ren moet so hebben si op ghehouden
 langher te verchten Onse ridders di
 e hebben die turke alte scandelic vte
 velde ghedreuen en si hebben se olls
 ghen met grote hopen. en vandē on
 sen hebben wier alleen drie vloren.

En een weynich tijts daer na ghe
 hoert wesende die elachte van veel
 ocriets en wederpoets die gedaen
 werde de pelgherims tot iher km gaē
 de en romende vāden ascolonitē. so
 heekt conic Houdewijn wt raet van
 sinen edelen op gheset te beuerchten
 dat conicrijt vā babiloniē. op dz als
 ostroyt en vernielt soude wesen die
 macht en rijdōmen vā babilonien
 die stat van ascolon haer te min ohef
 fen en rebelliserē mochte. welke die
 wil met scat end wapenen ghesterct
 wert wt den rijt van babiloniē In tē
 den als die leynten genoechlic an ro
 mende was. so heekt die conic boude
 dewijn met hē geuomen tweehondt
 en tseftich gewapēde te paerde. end
 vierhondert te voete. die des stridēs
 wel ghewent en besocht waren De
 werch heekt hi an geuaert met priuā
 den en ander wapen. reysende doer
 plaetfen die enich woelt end droech
 warrn niet roude noch bestadende

int ganse lant vā arabien. want dat
lant met minliker ōkeringhē met ro-
nic houdewijn ōenicht was. Na diē
dat hi elf daghen ghereyft was met
dese hoop voerleit. soe is hi genaect
der riuierē nylo. die daer doer loopt
dat lant vā egipten. in welke riuire
si neder ghedaelt sijn al te samen hē
seluen reyn makende en wasschēde
vanden sweet en smettē die si haddē
Daer na op heffende van daen des
donredaghes voer half vasten welc
was in die maect vā maerte sijn si ge-
romen aen een stat ghenoeit phara-
mia. welke stat seer craftelic belet
was met muren poertē en veltē. en
dese stat was seer groot geleghen in
den rijk van babilonien. drie dach
vaerden legghende vand stat vā ba-
bilonien Des anderen daghes daer
na welc des vridaechs was so heeft
coninc houdewijn sijn bānieren op
gerecht. en sijn ridders geordineert
om te verhten. end alsoe totter stat
waert an gaende. so hebbē si die stat
sond beschermers vondē en die poer-
ten open. en met groten oploep ro-
pinghe en gherrys sijn si in die stat
ghetreden. daer si gheuondē hebben
ouernloedicheit alre dinghen die hē
van node waren. vā wijn. coren. olij-
vleys. visch. en al dat mē eten mocht
te En des gouts siluers en and coste-
like iuwelen was daer sond ghetal
want alle die inwoēds vāder stat
doen si hoerden die comst vāden co-
nic houdewijn. ghenē hoop vā wed-
staen heb bēde. en alles hoers goets
en scats ōghetende sijn si haestelick

vter stat gheuoen alleen forchuan-
dich welen de om haer leuē en lyf te
beschermē Die coninc seer ōmoet we-
sende en alle sijn volc ōmits swaer-
heit des wegges. hebbē si hem seluē
ōmaect met spys en dranc die si daer
oueruloedelic vonden En rusteden
des saterdaghes en des sonnedags
en vā allen aenuerchtē en veyken heb-
ben si alle dinc gedaen en volbracht
na horen wille Des sonnedags tot
sonighe vāden herē sijn gecome tot
ten coninc legghēde Heer coninc so ghy
weet ons ghetal is seer cleyen. en on-
se macht is alte hant kenlic den gan-
sen rijk vā babilonien. aldus hebben
wi ouerdraghen dat wi dese stat late-
willen en na onser beloofhen toe-
wech voert vorder sond saghet toe-
uen te maken Den coninc heeft des an-
taet goet ghedocht. en heeft des an-
deren daghes seer vroech sijn volc
daer toe ōmaent en heeft die stat doe-
delstruieren en stercht maken op dat si
gheen onderstant meer doen en sou-
den dē ludē vā babilonē In desen ar-
beyt van die stat te delstruieren is die
coninc so seer ōmoet gheweest dat hi
ō om i een grote sieckte genallē is En
als hi soe cranc worde dat hē dochte
dat hi den doot is ontgaen en mocht
te. so heeft hi die ouerste vā sine volc
ke flamen geropē den welken hi on-
deckede die swaerhet sijnre sieckte en
seide hem luden sekerlic dat sijn is
meer en was en dat hi te steruen be-
berypde. want hi den doot niet ont-
gaen en mochte

In dit elfste ra. des achtste boets be
 kreymē in wat maniere tonic bou
 dewijn sijn leuen eynde en sterk. en
 hoe voudewijn vā burgōdien na hē
 in een tonic gheroren worde

Is die heren gehoert hadde
 die claghelike woerde des ro
 uen. En al te met groter mistroest be
 cotten meest begonde si swaerliken
 te dachten en haer aensicht met tra
 wen te bestoeten claghelike spreken
 de teghens maldere legghende. dat
 nymanant: vā hē allen nu hoep noch
 troest en hadde wed te comē binnen
 iant moesten storuē en met hore hoef
 den betalen. Tot welcke die tonic
 waerlic met lichten beuāghen we

q ij

lende heeft aldus ghesprokē **W**aer
 om ghi herē. die d'lyt mānen vā gro
 ter vromicheit en dicwil i vresen be
 proeft. sijt in uwē moet ald' sllouere
 en die droefnisse en seeyn in v ald'
 groot is wt after bliuen vā mi alle
D mijn alder liefste medebroeders.
 en mede ridds alre soetste. mach dat
 ghebret vā mi alleen uwe herte ald'
 sllauen. ghedenct en hoopt inden naē
 ons heren. wāt die cracht van mi en
 is maer eens menschen. Ende onder
 v iller noch veel wiens raet en cracht
 den minē ghelyc sijn. Daer om mijn
 vrome lieue heren weest oeruaert
 en en wile v d' mūnre doot in gheen
 re maniere sllauen. Mer pmer vā no
 de ist dat ghi sozehoudich sijt d' hez
 melic. en doer crachte uwer wapenē

wed er om te kerē op dat ghi houden
moecht dat rijc vā iherlm als ghi int
beghin deser reysē gode beloofte heb
bet. **E**n na desen woerdē heeft hi hē
allen die daer warē met groter hede
smaent doer trouwe en gheloue. dz
si hem doot weseude niet grauen en
loundē in enighe gract des lants d' sa
rakinen. op dat hi niet bliuen en sou
de ter bespottighe d' hepdenē. mer
mz alre naerlicheit en listicheit sijn
lichaem wonden brenghen int rijc
van iherlm. en hē hi godeuaert sinen
broed begraue. **D**oen dit die bistan
ders hoerden nauwelic vā scerpē hē
onthouwen moghende hebbē geleit
dat hi hem ludē een swaer en een on
doentlic werre beual wāt si nauwe y
del sond last en hoopten te comē bin
nen trijt van iherlm. en dattet onmo
ghelic was in tidē van so groter het
ten enich dode lāghe te houden end
te suderen. **D**ie coninc noch naerli
gher biddende heeft begheert vā hē
allē dat si desen arbeit doer mine en
liefte vā hem niet weigheren en wil
len te doen. en dat si ter stont na sijn
re doot sijn lichaem open doende en
sijn inghewant begraue. dat wil
len bestriken met sout en and welru
kende cruden. en dat in een leder of
te laken vā tapeesterien beclutē. en
also brenge tot kersteliker wtuaert
hi dat gract sijn broed binen iherlm
en al daer begrauen. **E**n tot hē ropē
de adonē sinen rock heeft hem aldus
toe ghesproken. weet addon dat ick
eer yet lant steruen moet en soe ver
maen ic u biden heer onsen scerper

en hi sinen liden dat ghi trouwe en
gheloue houden wilt nader doot ge
lyc ghi mi bemint hebt. **E**n wilt niet
vlyt myn dode lichaem ontdoen en
dat binen en buten met sout seer be
strikē. oghe n nosen oren ende mont
niet spaerliken daer mede vollen en
metten anderen alsoe wilt veruoe
tot iherusalem. het wēt he doende
seldi myn beghere n volbrenghen en
uwe geloue tot mi waert onderhou
den. **D**it aldus gheschiet weseude so
is die siecte des conincs stercker an
ghegaen. ende hi bestont ter doot
toe ghequelt te werden int aen sien
der trouwer heren daer hi staende.
Dese heren die daer ontrent end
ouer waren dat ghebret des leuens
vanden coninc aensien. want hi in
sijnre ghelontheit een man van gro
ter wysheit was. hebben si gheura
ghet wien hi begheerde tot enen na
volgher en na hē inden rijck van ihe
rusalem tot een coninc gheuoent te
werden. op dat hi rade van hem sou
der twist ende kijf na sijnre doot in
den rijck een ghestelt ende gheuoent
mochte sijn. **D**ie coninc in traker
maten weseude heeft dat rijc toe ge
scricket sinen broeder eustacio waert
dat hi binnē iherlm quame. mer quā
hi n dat mē dan hiesen soude boude
wijn vā burgondiē. of enē die dz he
sten volt wel regierde die kerken ve
schermt en indē kerstē geloue stāte
rich bliuet. welkē oer die macht sijn
re viandē niet en suer en die gauen
nzen o wandelē. **A**ls hi dit gesprokē
hadde die edele coninc van lothryc

ghebozen die alre glorioeste conic in
 de rijt vā ihesum. een alre sterckste rid
 der gods. inden kersten geloue stan
 tachtich. en in die belijdinge claer. ge
 spijt metten lichaem ons heren ihe
 su cristi heeft hi salichlic sijn ziel in
 de handen des heren gegheue. **Doē**
 dese edele priñte en conic ouerleden
 was. so hadden sijn heren die hi hem
 waren alte wt nemende grote droef
 heit en rouwe. en noch meerder ghe
 haet souden hebben. en hadden si nē
 ghegheue dat die doot van haren co
 mit kenlic ghewordē soude hebben o
 der den viandē. daer om hebbē si die
 doot haers conics bedect en al haer
 droefnisse neder gelept als die conic
 begheert hadde. en si hebbē op gelne
 den sijn lichaem en hebbē daer wt ghe
 wōnen sijn inghewāct. en dat lichaem
 ghesouten. en hebbē dat met balsum
 gheuolt en crupē. en hebbēt alsoe ge
 maect in een leder en bedect met clede
 ren van tapesterien op dat die hep
 den niet en soudē onnemen die doot
 vā haren conic. en hē luden als mit
 troeflich alsoe veel te meer souden si
 volghen en beuerchtē. **Met deser sub
 rijlheit hebben si dat dode lichaem al
 so ghepaet. en gheuort doer weghē
 die seherp vreemt en woest warē en
 sijn gecomen in dat dal vā ebron. in
 den welckē dat rasteel en begrafenil
 ac en iacob hiden des daghes vā den
 ghelouighen ghecert wort. sonē toe
 vē altyt voert reysende en valte hoe
 de altyt hebbende an allen siden bei
 de te voet en te paerde. **Daer na sijn**
 q ij**

si gheromen met dat dode lichaem i
 dat lant van astolone. en hebben hē
 seluen met op gherechten vānieren
 te verhten ghestelt. alleen in god en
 in harer ridderliker cracht betrou
 wende. en si sijn doer geleden sonder
 wederstoet en aenuichten haerre vi
 anden ter tyt toe dat si gecomē sijn
 in dat gheberchte van iherusalem.
 en van daen sijn si opten palmdach
 metten doden lichaem binnen iheru
 salem hoechlic en mē groter bliscap
 ghetreden. **Opten seluen palmdach**
 na dien dat die patriarck arnulph
 die palmen gewijdt hadde na ouder
 raskumē. so is hi met allē sinen priest
 teren en clercken vanden berch van
 oliueten gegaen. welchen daer ghe
 moet sijn die broeders vanden tem
 pel ons heren. en van allen den ker
 ken binnen iherusalem. en sijn te sa
 men ghetomē tot aen die poert. doer
 die welke ons lieue heer ihesus cris
 tus op den ešel sittēde. op den palm
 dach binnen iherusalem gereden is.
Dese patriarck met allen den deuotē
kerstenē daer vōgadert wēsende
soe is dat dode lichaem des conics
int middel der processien met droef
feliken manieren en met veel scerp
ens en claghens ten tempel ons he
ren ghedraghen. wēt dode lichaem
met allen den heren die daer waren
totter gulden poerten daer ons heer
tot sinder passien wt ghinc in ghela
ten werden. en hebben met ghemenē
rade ter stont dat lichaem ter aerde
brocht wāttet seer out was en stinc
kende soe dat quact en swaer was lā

gher te houden Daer na sonder lan-
ghe te merren die wtuaerde des co-
nits deuoteliken ghedaen wesende.
So heeft die patriarch dat lichaem ter
aerde gedaen bide graue godeuaert
sijns broeders opten berch vā calua-
rien int in tredē vāden tempel ons
herē daer dat grafte ons herē in scaet
En dit lichaē leyt in eenre tommen
van marmet met costeliken en won-
derliken mert ſciert als dz betaem-
lic is tot eren en ghehoghenisse vā
enen conic. en inder seluer maniere
dat godeuaert sijn broeder sheuē is
Doe dat dode lichaē aldus begrauē
was so is die eerwaerdige patriarch
arnulph⁹ doer droefenis vand doot
des edelen conits en ridders cristī m^z
waerder sietē beuaen. en in een tijt
vā die wekē heeft hi sijn leuē salich
lic gheepndt. en is biden anderē pa-
triarcken van iherlm begrauen **O**p
ten seluē dach dat conic houdewijn
begrauen was. en arnulphus die pa-
triarch ter siecten ghestelt was. die
clerckē en alle dat volc des rijcs vā
iherusalem bestondē te denckē vand
infeteinghe eens nieuwē conits seg-
ghēde dattet gheen orbaer en waer
dat rijc vā iherlm langhe sond conic
te bliuen. want sonder beschermer
wesende soe waert te wesen tlant te
vergaen of in vianden hāden te co-
men Als dan die sōmighe eens sijn
en die sōmighe anders sijn segghen
de waren. soe heuet ten laetsten hem
allen ghenoecht dat **H**oudewijn vā
burgōdien inden troen des rijcs ge-
stelt soude werden o dat hi een stout

ende onuerlaecht ridder was. end
dicwil in striden end ozloghen wel
periculen in salicheit der kerstencn
gheleden hadde. ende dat hi tlant
van rochas stoutelic teghen alle an-
vechtinghe der viāden in gewonne
hadde **E**nde ter stont is daer van be-
allen gheropen dat hi die croen des
rijcs doer weldoen van rechts we-
ghen ontfaen soude en dat die patri-
arch hem tot enen coninc aldus
ende cronen soude **D**esen raet aldus
eendrachtelic ghestotē wesende. soe
is houdewijn van burgōdien ghe-
comen binnen iherusalem om te be-
den op den seest dach nader gheuoē
ten niet wetende wat daer geschiet
was en ghestoten **D**ie patriarch ar-
nulphus noch in leuende tijt wesen
de als hi aensach die volstandige ge-
neghēheit des volcs tot houdewijn
die welke metten eersten weygher
de en seyde dat hi wel te vrede was
met die rjcdom van rochas. so heeft
hi desen houdewijn van burgōdien
tot enē coninc ende tot enen heer vā
iherusalem ghelaluet ende gherou-
sacreert **E**nde doen hi gesaluet was
soe is hi opten heylighe paelschdach
seer feestelic gecroēt en met woerch-
dene en bliscappen inden anderen heyl-
lighen daghen gheeert ende verhe-
uen **E**n hi heeft alrijt seer deuoteli-
ken die rechtuaerdicheit gods vol-
brocht **N**a desen soe heeft die coninc
houdewijn van burgōdien op enē
betepkenden dach doen te samen ro-
pen alle sine ouerste heren ende rid-
deren des rijcs ende heeft daer een

lit ende rijckit begaet gheleyt als dz
 der coninckliker waerdicheit betaē-
 de Ende trouwe van hem nemen
 de heeft hise weder om laten reple
 in haren steden en landen Ende alle
 die steden en plaetsen des rjcs van
 iherusalē. als neapolis samaria iop
 pe rapphas dat casteel van abrahā
 ptolomaydis sagitta tabaria heuet
 honder sijn ghebot gestelt gheuēde
 ende beteykenende enen ygheliken
 hoer seker renten en goeden en son-
 derlinghe diencken tot sijnre tafelē
 Als dese dinghen al te samen aldus
 gheschiet waren. en arnulphus die
 patriarck gheskoruen en begrauen
 was. soe is germundus een man vā
 goeder conuersarien ende leuen. een
 wachtelick ghezoen van allen den
 clercken en volke tot enen patriarc
 en gheconsecrert van allen den an-
 deren bisschoppen om te regieren en
 te leuen dat volck gods. ende te ster-
 ken die heilighe kercke van iherusa-
 lem

Inden anderen iaer des rjcs
 houdewjns van burgondien
 des nieuwen conincs van iherusalē
 en printe vander stat rohas Dommi-
 ghe sarrafinen wt den rjck van ara-
 bien sommighe vanden volke der y-
 dumeen. die wi nu ter tijt heeten hi
 dumeen hebben ghebrocht bouē der
 rich dufent camelen. honder dufent
 ossen der scapē en der ghepten meer
 dufenden dan men segghen mach di-
 e si wt haren rjcken brochten. ende
 vziuende in een siede des rjcs der da-
 mescenen. soe hebben si gesocht die

beste weyden bi oerlot ende consent
 des printen van damasco ende dat
 doer ghiften van veel penninghen
 ende bisantien die de heer des lants
 van hem ontfanghende was Met
 welchen beesten om te bewaren endē
 te hoeden bouen vierdusent mānen
 sommighe te paerde somighe te voe-
 te sijn wt ghegaen vanden lande vā
 egipten arabien ende ydumeen met
 boghen ende ghescutten lancien en
 swaerden. ende van oueruloedich-
 heit van allen spisen die hem luden
 van node was Dese vier dufent mā-
 nen als si dus vredelic waren inden
 rjck van damasco bi horen beesten.
 naertstelic bewarende ende si niet en
 ontlaghen noch en vreesden doer be-
 trouwen des printen van damasco.
 soe sijn si verstroyt ende verscheyde
 tot diuerschen plaetsen met hare wi-
 uen ghelyck si gewoenlic sijn te doe
 Dese kaem van desen herden vā ver-
 den landendaer ghecomen wesende
 met horen beestē. heeft verhoert go-
 sellinus van cortenay. welke doer
 ghiften van coninc houdewjn gode
 uaerts broeder. dat laet en renten
 van tabarien besittende was. om
 dat hi van edelre gheboorten of ge-
 comen ende ghesproten was Als
 goselinus dit claer ende wel ver-
 staen hadde dat daer inden landen
 van demasco alsulcke grote ontal-
 like scaren van beesten comen wa-
 ren. soe heeft hi dat doen weten
 ende te kennen ghegheuen den ede-
 len wel gheboren ridder godeuaert
 van buers van parys in vātrijt ge-

horen en heer willem sinen broeder die altyt vroem en weldadige ridderen waren en heeft hem beyden vermaent om desen roef te beia ghen en te vanghen . welke ridderen daer in consentierende syn getomen met hondert en tselstich ghewapende te paerde en tselstich te voete die manen waren seer cloet ter stryjt en gherich des roefs . met hoghen lantien en zwaerden wel gewapent . in dat rijt van damasco daer dese herde met hore beelten als voerleit is rustende waren . Na dien dz dese tot dier plaetsen getomen waren . soe is goselin met .l. paerde ter rechter siden in eenre scaren gheleghen . en wilhelm ter luyter siden oer met alsoe veel paerden van verre an comende o hulpte doeden eersten aenuetters . mer godeuaert van burgundie .lx. paerde in synre scaren houdende . en alle die voetgaggers die seer sterck en crachtich waren int middel ghestelt wesende . so heeft hi roenlyt en stoutelic an geuochten desen herden en bewarers o beeste . mer des roefs seer gherich wesende syn hi te haelt voert ghereden onder den handen deser herden wat vier dusent manne hi tgeblasvanden hoornen en ander tephenen in een oghenblit ogaet waren die daer ghestelt waren om die beesten te beschuddē . die welke met godeuaert en syn seer strengelic hebben ghestreden . so datter van godenaerts scaer o slegghen waren veertich die ald vroeste en sterkste die voer dien dach nye in striden geweken en hadden noch

swonnen en waren . en waren alle doer vromicheden en weladen mit groten goeden begaefte . en hadde in haren dienste somighe twintich paerden somighe tien paerden en somighe vijf te minsten . vanden welken alleen achte gheuangen syn geweest en die ander oslaghen metten zwaerden haerre vianden . Als wilhelmus hoerde dat gheroep en dat gherryt so is hi haestelic op ghestete paerde . en doer begghen hage en doer onbequame weghe is hi ghereden . in welken weghe hi soe is gheotoeft wert so dat hi niet te hulpen en heeft moghen comen den andere in node wesende . Mer goselin ogherende den slach der vromer manen heeft cortelic onder die vianden getreden teghens welken hi nochtans gheen hulpte doen en mochte sine medebroeders die daer te hans oslaghen en veriaghet waren . In desen stryjt almen segget bleuen wel ses hondt heydenen oslaghen . en vanden kerken voetgaggers en ontghincker . dat nau tien die he selue berechden . Desse is kerken en heymelike weghe . Desse is merlike en claghelike scade en slach der vromer ridderen is geschiet op ten heplighen paesche dach wanner al le goede deuote kerken mensche aete gheuen plegghen tot bedinghe aemissen te gheuen en and goede en ken . en te rusten van alle arbeide en onleden en sonderlinghe van ologē waer o te omoeden is dat si dus deerlike gheualle syn inden haden haerre vianden . Na dat desen bestryde

Iken slach der edelre ridders ghe-
 schiet was en dat gherukt gherome
 is totten coninc boudevijn die van ihe-
 rusalem geryft was en woende tot
 ptolomayda vander doot deser sterc
 heren. bi wiens raet en hulp die
 herke van iherusalem seer gesterct
 en beschermt was. en sonderlinghe
 vader doot des alder soetste ridders
 gode vaerts. soe is dat herte des co-
 nincs met groter droefnisse beuaen
 en syn aensicht van alre bliscapen
 verureemt. ende alle die bliscap der
 gheente die ouermits dat hoechtijt
 van paelschen seer vrolic ende blide
 waren. te samē ōwandelt is in droef-
 nissen en scrydinghen. Daer na son-
 der toeuen alle die ingheleten ō stat
 van iherusalem te samen gheropen
 wese. soe heeft die coninc op ghe-
 set te wreken die doot der ōslaghen
 ridders en synre medebroederē. tot
 welken hi ōgadert heeft een groot
 heer en is gheromen met ses duisent
 mannen tot berhan. en heeft daer syn
 renten en pauwelioenē ontflegghen
 en doen setten. Daer na inder nacht
 begonstet te ōdrieten de kerstenē di-
 en van iherusalem en andere ste-
 den gheromen waren vanden wech
 en der wraken deser doder ridders
 om dattet rjē van damasco daghe-
 lics soe seer ghesterct was met wape-
 nen en goeden der sarakinen. Als si
 aldus twiuelden en ōdriet hadden.
 daer en binnē syn die van ydumeen
 seer veruaert gheweest vader comst
 des conincs. wantrouwende vanden
 bilsant en lichtheit der turken. en

hebben voer hem ghenomen te ghe-
 uen den coninc vierduisent bilsanten
 ter soene voer die doot en slach syn-
 re ridders. en om dat si wt graciē
 ende oerlot des conincs sond' yemāts
 vrese souden moghen houden en be-
 waren haer beesten. Het welke die
 coninc aenkiende die onstantaftrich-
 heit syns volcs wt rade van kinē he-
 ren toe ghelaten heeft. ende is met
 desen scat van goude tot ptolomayda
 gecomen. en heeft daer mildelike ael-
 missen ghegheuen voer die zielen ō
 ōslaghen ridders. Vāden oerloghē
 en striden die ghelchiet syn en wil ic
 nu niet meer of scriuen wāt met dit
 weynich dz ō of geseit is so sluyt ick
 dit gedichte. Mer wāt die historiael
 sermoen syns naems beghintsel ghe-
 nomē heeft van iherlm. ald' en schinet
 niet qualic te voeghē dat ter belcre-
 uē wort wie die stat eerst gemaect he-
 uet en wie datle iherlm. gehetē heeft.
 Men seit dat melchisedech eerst die
 stat iherlm. getimert heeft na die dilu-
 uie. en die ioden segghē dat dese mel-
 chithedech. Hem was die soē van noe.
 Dese stat heeft hi geheten in hierste
 spraez salem. daer na hebbē die iebu-
 seelse die stat beletē en hebbē eē deel
 haers naems van ieb' ō toe gedaē. en
 dese namē ōgadert wese. en die h-
 in een r ōwandelt so hebbē hie gehetē
 iherusalem. Namals heeftle salomō
 roffeliker getimert en ōciert metten
 tēpel ons herē en is gehetē iherosoli-
 ma. Dese stat vāden poetē wort gehe-
 ten solima. En vāden pphetē spon dz
 is een helcouwige. Iherlm i latynseer

spraken is also veel geleit als vreed
samich Van die oude oueruloedich
heit deser gloriofer stats vintē wij
bescruen in die boeken der contin
ghē dat hi salomōs tiden is geweest
toe grote vūuloedicheit des siluers
in iherlm aller was d' stene Mer veel
oueruloedigher en rijker heeft si ge
schenē doen die loen gods in haer he
uet gedraghē sijn crups voer een ge
meen blossinghe alre kerstē mēschē
doen dien hemel sdonkerde en die
aerde beefde. die stene gestoert sijn.
die graue gheopent sijn en veel lich
amen der gheenre die vā aertrijt ge
scheiden warē sijn In wat stat is
oyp meerder wonderliker en godlyc
ker sburghentheit geschiet dan i de
se. vand' welker vlopen soude die sa
licheit van allen ghelouighen men
schen. wt den welke dat wort s'moet
dat die loen gods dese stat dus heeft
willen s'lichten met sijn gloriose en
waerdige doot Dat dē leraers belie
uet hadde het soude geheten hebben
iherusalem. dat is te segghē in onser
sprakē. onse vreedsamighe salicheit
Doer dese en deser ghelike figuerli
ke werken. soe is dit aertsche iheru
salem een forme een welen en een v
holen ghelikenisse des hemelschen
iherusalems. vāden welchen wordt
gheseit Een stat ons stercheits is sy
on. in haer sal worden gestelt die ge
sont maker een muer ende een voer
muer Doet op die poertē laet in gā
dat rechteuerdighe volc dat daer be
maert die waerheit. want die oude
dwalinghe is wech gegaen Van die

prinkinghe en lof deser stat en moghē
wijs niet al s'tellen dat daer gheleit
is vanden propheten en die leraers
des wets Mer dit aertsche iherusa
lem is van god gelaten gheweest en
ghehaet in deser tyt om d' hoerheit
wille der gheenre die daer in wonē
de waren Mer doent god gheleide
soe heeft hi daer toe gestuert dat sra
sche volc vāden vtersten eynde des
aertrijcs. en heeft doer dien volcke
willen blossen die stat iherlm vāden
onreynē volcke turken en heydenē
Want god hadden lanc te voer doer
den propheet ysayas voerseit d'ijn
hi seide **D** iherlm ic sal toe leyde d'ijn
sonen van verde. en si sellē met hem
nemē hoer siluer en gont. en de se sel
len hi romen den beplighen ysrahel
wāt god heeft v'ghelozifireert En
die sonē des pelgherims sellē rimerē
d'ijn muren en haer conighen sellē di
dienen **L**oef iherlm den heer loef di
nē god syon **W**ant hi heuet mede ge
sterket die sloten d'ijnre poerten hi
heeft ghebenedigt d'ijn eynde v
die daer heeft geset d'ijn eynde v
de. en die d' sadighet v met die v
heit der tarwe **D**ese en veel meer v
der vintē wi in die boekē d' vheren
diemē daer toe voeghē mach datter
god geliefe heeft die stat doer d' her
stene te blossen vāden onghelouighi
menschen **I**n welke blossinghe god
den kerstēnen heren en besitters ge
maect heeft ouer veertich steden. en
tweehōdert rāstelen soe int geberech
te soe in dat platte lant van s'ra.
end dese steden rāstelen ende landen

alous bider genaden gods geweldi-
 ghet hebbende. so hadde si noch hon-
 dert duisent ghewapend mānen be-
 haluen dat ghemeen volt. nochtans
 hadden hier veel vlozen in die eerste
 vrien Mer wat is dit. wat mach een
 man ond duisent mēschen Waer die
 herken enen graef hadden. daer had-
 den die turken veertich coninghen
 en waer die kerstē een scaer volcs
 hebbe. daer hebbe die turkē een legi-
 on. waer wi enen ridder hebbe daer
 hebben si enē hartoerch. waer wi enē
 voer gāgher hebbe. daer hebbe si enē
 graef. waer wi enē casteel hebbe. daer
 hebben si een conincryc Mer wi ker-
 sten en hebbe ons betrouwē niet ghe-
 set i grote menichte des volcs noch
 in onsen crachten. noch in gheenre v-
 metenheit. mer ghewapent wesende
 met die schilt der rechtuaerdicheit
 ons hebben wi beuolē sekerlic
 rijk. sinte Theodoro sinte demetrio
 ons seluen den ridderē cristi. sint i-
 enē sinte blasio En dus so hebbe wij
 vren dese conincryken landen ste-
 ven raskelen en sloten gheweldicht.
 ghewōnen en beseten. met hulpe en
 vstant deser heyligher ridderē voer-
 ghenomt. en doer die genade gods
 die daer moet sijn ghebenedyt vā al-
 len creaturen. want wāneet hi wil
 loe slaet hi doer sijn rechtuaerdich-
 ont doer sijn grondelose bermher-
 ticheit Die daer leuet in volcomen
 vricoudicheit. ende regneert vā
 ewicheit tot ewicheiden Amen

Anno milleno centeno pretereunte
 Iherlm franci capiūt ocute potenti
 Pānos mille cēteno quo min⁹ vno
 Ex quo ōgo grauis vi iherlm supat²
 Ioh⁹ i iulij subijt iuga xpicolatum

In desen vlen staet den datū wā
 neer iherusalem in ghenomen wert
 vanden kerstē. te wetē. doemē screef
 M. en xcix. opten xv. dach in Julio

Dit is dat bouen scrift datter staet
 opt graft vā hertoerch gouaert van
 bulloen Hier legghet begrauen her-
 tich godenaert vā bulloen. een leyd-
 man wesende vā frālophen dat heylighe
 lant begherēde. die v was een vze-
 le van egipten. een dwant vā arabie
 een ontlich vā parfen. hi was conic
 vā iherlm getoren. nochtans en wou-
 de hi niet conic heeten noch gecroēt
 welen. mer ond crisko oet moedelike
 dienē Alle sijn sorghe was om dz heylighe
 lant weder om in sinē rechten
 te brenghen. en kersteliken te volgē
 die leringhe v rechtuaerdicheit. end
 alle twisten en gesillē ned te legghē
 en alle rechten te stercken. op dat hi
 metten oppersten ghecroent mocht
 werden. die daer was een spieghel v
 ridderē. een strengheit des volcs. en
 een vaste stuentinghe v clercken

Dat bouē scrift vā conic boude
 wjns graft

Conic houdewijn die gelijc was
 dē vromē iudas machabe⁹. een hoep
 des lants. een gropinge v heiligher
 kerke. een craft vā hē beide. welken
 vreesden die vā cedat vā egiptē vā
 damal en vā damasco. leyt macha-
 mē belloten in desen cleynē graue

